

แผนแม่บท

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔)

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

สรุปความเป็นมาหลักการเหตุผล

ด้วยหลักภูมิสังคมพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทรสยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 พระราชทานพระราชดำริให้จัดตั้ง “ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ” ขึ้นในภูมิภาคต่างๆทั่วประเทศจำนวน 6 ศูนย์ โดย “ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดสกลนคร” เป็นศูนย์ศึกษาการพัฒนาแห่งหนึ่งที่มีพระราชดำริให้จัดตั้งขึ้น เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2525 โดยสภาพพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั่วไปประสบปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ดินขาดความอุดมสมบูรณ์มีคุณภาพต่ำ ขาดแคลนน้ำ ส่งผลให้ทำการเกษตรไม่ได้ผล ราษฎรยากจนและยากไร้ เกิดการบุกรุกทำลายป่าทำให้เกิดปัญหาความแห้งแล้ง

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) ร่วมกับกรมชลประทานและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินงานสนองพระราชดำริโดยสำรวจพื้นที่และจัดทำรายงานการพัฒนาทูลเกล้าถวาย เมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2526 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทรสยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 ได้เสด็จทอดพระเนตรสภาพพื้นที่และทรงคัดเลือกพื้นที่จัดตั้ง “ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ” ด้วยพระองค์เอง

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ เป็นสถานที่ศึกษาทดลองการพัฒนาแบบเบ็ดเสร็จในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้งการพัฒนาแหล่งน้ำ พัฒนาปรับปรุงบำรุงดิน และการพัฒนาเกษตรกรรมด้านต่างๆ และการสาธิตแสดงตัวอย่างแบบความสำเร็จในลักษณะพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิตดำเนินการงานฝึกอบรมอาชีพ ขยายผลการพัฒนาสู่ประชาชน โดยมุ่งยกระดับความเป็นอยู่คุณภาพชีวิตของเกษตรกรและประชาชนให้เกิดความสมดุลมั่นคงและยั่งยืน ผลการดำเนินงานในระยะที่ผ่านมาสามารถสนองพระราชดำริให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนอย่างอเนกอนันต์

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ ครอบคลุมพื้นที่เป้าหมายใน การดำเนินงาน 13,300 ไร่ เป็นพื้นที่สาธิตเพื่อการเกษตรกรรมและพื้นที่พัฒนาด้านป่าไม้ โดยมีศูนย์สาขา 4 แห่ง และหมู่บ้านรอบศูนย์ 22 หมู่บ้าน ปัจจุบันการใช้ “แผนแม่บทศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2555-2559)” เป็นเครื่องมือขับเคลื่อนการดำเนินงาน โดยแผนดังกล่าวจะสิ้นสุดลงในปี 2559 นั้น จึงจำเป็นต้องจัดทำ “แผนแม่บทศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2560-2564)” ขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือขับเคลื่อนการดำเนินงานระยะต่อไป

แนวทางการดำเนินงาน

1. ดำเนินงานสนองพระราชดำริของศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ ต้องดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและสนองพระราชดำริใหม่ด้วย ดังเช่น พระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี “...เรื่องการนำครูและนักเรียนเข้าไปศึกษาดูงานที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ นั้นดีแล้ว จะได้เห็นกิจกรรมที่หลากหลาย...”

2. สถานการณ์เปลี่ยนแปลงต่างๆที่ส่งผลกระทบต่อการทำงาน ทั้งสภาพปัญหาความยากจน การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิตภาคเกษตร แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสภาพสังคมและวิถีชีวิตคนโดยเฉพาะก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุการเปลี่ยนแปลงทรัพยากรธรรมชาติและสภาพภูมิอากาศซึ่งส่งผลกระทบต่อเกษตรกรและประชาชนในพื้นที่เป้าหมาย

3. การเริ่มต้นการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) ในเดือนตุลาคม 2559 ยุทธศาสตร์การพัฒนาสนับสนุนสอดคล้องกับการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาฯรวมทั้งนโยบายรัฐตามแผนยุทธศาสตร์การบูรณาการขับเคลื่อนการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในภูมิภาคฯ

4. การเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการดำเนินงานสนองพระราชดำริ โดยปรับกระบวนการทัศน์ใหม่ มุ่งบูรณาการดำเนินงานโดยมีการใช้ “แผน” เป็นเครื่องมือขับเคลื่อนการดำเนินงาน

วิสัยทัศน์

“แหล่งศึกษาเรียนรู้ ในรูปแบบพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต สานิต พัฒนา ขยายผลและบริการ แบบเบ็ดเสร็จตามแนวพระราชดำริที่สอดคล้องกับภูมิสังคม เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนสู่ความสมดุลมั่นคงที่ยั่งยืน”

พันธกิจ

ศึกษาค้นคว้า ทดลองวิจัย เพื่อหาแนวทางและวิธีการพัฒนาด้านต่างๆ ที่เหมาะสมสอดคล้องกับภูมิสังคมนำองค์ความรู้และแนวทางพัฒนาที่เหมาะสมไปสู่องค์กรและชุมชนอย่างเป็นระบบ เพื่อความมั่นคงและยั่งยืนตามแนวพระราชดำริ เน้นการทำงานแบบบูรณาการพัฒนาระบบบริหารจัดการด้วยหลักธรรมาภิบาล

จุดมุ่งหมายร่วมและกรอบการพัฒนา

เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าทดลองและแหล่งเรียนรู้การพัฒนาด้านต่างๆตามภูมิสังคม ขยายผลองค์ความรู้สู่ประชาชนกลุ่มเป้าหมายต่างๆเพื่อเป็นแนวทางดำเนินชีวิตที่ดีตลอดจนเผยแพร่องค์ความรู้สู่สาธารณะและประเทศเพื่อนบ้านโดยมีกรอบพัฒนาดังนี้

1. ยึดแนวพระราชดำริที่พระราชทานไว้และหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นกรอบการพัฒนา รวมทั้งความสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) และมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง
2. ศึกษาค้นคว้าทดลองวิจัย การพัฒนาตามแนวพระราชดำรินำการต่อยอดสู่นวัตกรรมใหม่ และนำผลสำเร็จสาธิตแสดงไว้เป็นแหล่งเรียนรู้ในลักษณะพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต
3. ขยายผลการพัฒนาถ่ายทอดองค์ความรู้เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เหมาะสมสู่ประชาชนกลุ่มเป้าหมายต่างๆ อย่างบูรณาการ มุ่งพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชนให้สามารถดำรงชีวิตและพึ่งตนเองได้ ขยายแหล่งศึกษาเรียนรู้ให้กว้างขวางสู่ประเทศเพื่อนบ้าน และพัฒนาศูนย์บริการเบ็ดเสร็จที่จุดเดียว
4. พัฒนาคนและคุณภาพชีวิตของคนในพื้นที่เป้าหมายให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง พัฒนาอาชีพรายได้และพัฒนาสังคมเพื่อความมั่นคงของมนุษย์
5. เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ ที่เรียบง่ายและสอดคล้องกับภูมิสังคม

วัตถุประสงค์

เพื่อดำเนินงานสนองพระราชดำริที่พระราชทานไว้ให้ครบถ้วนและมีประสิทธิภาพโดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าทดลองวิจัยแนวทางและวิธีการพัฒนาตามแนวพระราชดำริและต้นแบบความสำเร็จในลักษณะพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต

2. เป็นศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จที่จุดเดียวที่บูรณาการดำเนินงานอย่างเป็นองค์รวมเป็นระบบครบวงจร

3. ขยายผลองค์ความรู้สู่ประชาชนโดยพัฒนาส่งเสริมฐานการผลิตด้านการเกษตรและอาชีพที่สอดคล้องกับภูมิสังคม เพื่อสร้างความมั่นคงด้านอาหารให้ประชาชนกินดีอยู่ดีพึ่งตนเองได้

4. พัฒนาค้นและคุณภาพของคนให้มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาสังคมเพื่อสร้างความมั่นคงของมนุษย์

5. ขยายผลองค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริเพื่อสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติเป็นภูมิคุ้มกันรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

6. เผยแพร่ประชาสัมพันธ์เชิงรุกแก่กลุ่มเป้าหมายต่างๆ เพื่อขยายผลสู่ระดับประเทศและประเทศเพื่อนบ้าน

พื้นที่เป้าหมายการดำเนินงานและกลุ่มเป้าหมาย

1) พื้นที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ 13,300 ไร่

2) ศูนย์เรียนรู้ฯ 37 ศูนย์และเครือข่าย หมู่บ้านรอบศูนย์ 22 หมู่บ้าน

3) ศูนย์สาขา 4 ศูนย์

3.1) โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดมุกดาหารพื้นที่โครงการฯ ทั้งหมด 184,000 ไร่

3.2) โครงการพัฒนาลุ่มน้ำลำพะยั้งตอนบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดกาฬสินธุ์พื้นที่โครงการฯ ทั้งหมด 16,600 ไร่

3.3) โครงการพัฒนาลุ่มน้ำก่ำอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดสกลนคร-นครพนม พื้นที่ชลประทาน 62,953 ไร่

3.4) ศูนย์พัฒนาการเกษตรภูสิงห์อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดศรีสะเกษพื้นที่โครงการฯ ประมาณ 540 ไร่

4) แปลงเกษตรกรต้นแบบ และเครือข่าย 36 แห่ง ใน 18 อำเภอ ของจังหวัดสกลนคร

5) หมู่บ้านเฉลิมพระเกียรติและหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบจังหวัดสกลนคร 11 หมู่บ้านและเครือข่าย

6) พื้นที่ขยายผลอื่นๆ

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้รับบริการ

เครือข่ายศูนย์เรียนรู้ เครือข่ายองค์กรชุมชน หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในทุกระดับ สถาบันการศึกษาหรือสถาบันวิจัย องค์กรพัฒนาเอกชน เกษตรกรในพื้นที่และประชาชนทั่วไปทั้งในและต่างประเทศ

ยุทธศาสตร์และแนวทางดำเนินงานเพื่อสนองพระราชดำริ 4 ยุทธศาสตร์ประกอบด้วย

1. ยุทธศาสตร์ด้านการศึกษาทดลองวิจัยและพัฒนาเป็นแหล่งปัญญาที่ก้าวหน้าสอดคล้องกับสภาพภูมิสังคมมุ่งเน้นการศึกษาทดลองวิจัยตามแนวพระราชดำริได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์เป็นการศึกษาวิจัยในลักษณะต่อยอดงานวิจัยขั้นพื้นฐานและมีนวัตกรรมใหม่ๆ ที่เหมาะสมสอดคล้องกับภูมิสังคมสามารถนำผลงานวิจัยขยายผลการพัฒนาไปสู่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมีระบบการจัดเก็บสืบค้นเพื่อศึกษาวิจัยตามแนวพระราชดำริสนับสนุนการทำหน้าที่เป็นพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต

2.ยุทธศาสตร์ด้านการขยายผลพัฒนาและถ่ายทอดองค์ความรู้เป็นยุทธศาสตร์ในเชิงรุกที่มุ่งเน้นเผยแพร่ผลสำเร็จสู่เกษตรกรกลุ่มเป้าหมายและนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดมีการพัฒนาหลักสูตรให้ตอบสนองความต้องการของชุมชนมีการเพิ่มเครือข่ายการขยายผลทั้งในภาครัฐและภาคเอกชนเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้และฝึกอบรมตามแนวพระราชดำริโดยเฉพาะปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงรวมทั้งการนำแนวพระราชดำริด้านการส่งเสริมอาชีพการสร้างงานสร้างรายได้มาสนับสนุนภารกิจอย่างเป็นรูปธรรมการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลสำเร็จของศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริให้เป็นที่รู้จักต่อสาธารณะ

3.ยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวเรียนรู้มุ่งเน้นเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างยั่งยืนโดยพัฒนาศักยภาพของศูนย์ศึกษาฯ ตามมาตรฐานการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และพัฒนาศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

4.ยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการองค์กรบริหารจัดการทุกภาคส่วนด้วยการบูรณาการที่มีประสิทธิภาพ มุ่งเน้นให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริเป็นองค์กรที่มีระบบการบริหารจัดการที่ดีมีคุณภาพสูงเป็นไปตามหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานเพื่อสนองพระราชดำริบุคลากรมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีทำงานอย่างมืออาชีพและชำนาญงานโดยมีการปฏิบัติงานติดตามประเมินผลตามแผนงานต่างๆของศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริการปรับปรุงโครงสร้างและอัตรากำลังของศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริการสนับสนุนงบประมาณและเสริมสร้างขีดความสามารถของบุคลากรเพิ่มประสิทธิภาพเทคโนโลยีสารสนเทศให้เหมาะสมต่อการปฏิบัติงานการจัดหาเครื่องมือและอุปกรณ์เพื่อการศึกษาและดำเนินงานการพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะด้านวิชาการและเทคโนโลยีการพัฒนาบุคลากรด้านจริยธรรม

การบริหารจัดการแผนสู่การปฏิบัติ

การนำแผนแม่บทศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2560 – 2564) ไปสู่การปฏิบัตินับเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญเนื่องจากเป็นกระบวนการที่จะผลักดันหรือขับเคลื่อนการดำเนินงานหรือกลไกที่สำคัญทั้งหมดให้สามารถบรรลุผลลัพธ์ตามที่ตั้งเป้าหมายไว้การดำเนินงานจะบังเกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องผลักดันให้มีการปรับเปลี่ยนทัศนคติแนวคิด ค่านิยมเป้าหมาย รวมถึงวิธีการปฏิบัติงานดังนั้นการนำแผนไปสู่การปฏิบัติจำเป็นต้องสร้างความเข้าใจ ให้แก่บุคลากรทุกระดับเพื่อให้เกิดการยอมรับและมีส่วนร่วมพร้อมที่จะนำแผนงานโครงการต่างๆไปดำเนินการตามแนวทางได้อย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและสามารถประยุกต์การดำเนินงานให้เหมาะสมกับแนวทางปฏิบัติงานของตนเอง อีกทั้งจะต้องมีการระดมสรรพกำลังแสวงหาการสนับสนุนเพื่อให้เกิดการปฏิบัติและสร้างการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งนี้เพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์ตามวิสัยทัศน์พันธกิจและประเด็นยุทธศาสตร์ที่วางไว้ และให้ความสำคัญกับการใช้แผนเป็นเครื่องมือขับเคลื่อนการดำเนินงาน โดยการจัดทำแผนปฏิบัติการระยะ 5 ปี (พ.ศ.2560-2564) และแผนปฏิบัติงานประจำปี พัฒนาเครื่องมือและกลไกการดำเนินงาน พัฒนาบุคลากร วางระบบการติดตามประเมินผลและกำหนดตัวชี้วัดการพัฒนา

คำนำ

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้ดำเนินงานสนองพระราชดำริมาเป็นเวลากว่า 3 ทศวรรษ ก่อให้เกิดประโยชน์ด้านพัฒนาอาชีพเกษตรกรรมที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็น “ต้นแบบการพัฒนาของภาค” และสามารถขยายผลการพัฒนาสู่ราษฎรในพื้นที่เป้าหมาย ทำให้ราษฎรมีอาชีพที่มั่นคง มีรายได้ ความเป็นอยู่ที่ดีกว่าเดิม โดยยึดหลักการพัฒนาแบบเบ็ดเสร็จผนวกกับหลักการดำรงชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหาจักรีบรมราชูปถัมภ์ จักรีนฤดินทรสยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ จึงเห็นความสำคัญในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อวางแผนงานพัฒนาโครงการฯ ให้มีลักษณะเบ็ดเสร็จ คือ รวมส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเข้ามาทำงานร่วมกันเป็นทีมงานเดียวมีเป้าหมายวัตถุประสงค์การพัฒนาในทิศทางเดียวกัน เพื่อมุ่งขยายผลงานพัฒนาให้ราษฎรได้รับประโยชน์มากที่สุด สามารถพัฒนาอาชีพ และพัฒนาชุมชนของตนให้เข้มแข็งซึ่งแผนแม่บทฉบับที่ 6 (พ.ศ.2551-2559) ได้ครบวาระและมีการประเมินผลความสำเร็จของแผนแม่บทสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อให้การดำเนินงานพัฒนาอย่างต่อเนื่องอย่างเป็นรูปธรรม มีการรอบการปฏิบัติงานที่ชัดเจนจึงได้จัดทำแผนแม่บทโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2560 - 2564) ขึ้น โดยสรุปประเด็นสำคัญในแต่ละช่วงเวลาของแผนแม่บทแต่ละฉบับไว้ดังนี้

แผนแม่บทศูนย์ฯ ภูพาน ช่วงทศวรรษแรก(พ.ศ.2530-2539) มุ่งเน้น ด้านโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาแหล่งน้ำ ระบบสาธารณสุขโรค การบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โครงสร้างการบริหารงาน การปฏิสัมพันธ์กับราษฎรในพื้นที่หมู่บ้านรอบศูนย์ฯ การสำรวจตรวจสอบปัญหาและอุปสรรคในพื้นที่

แผนแม่บทศูนย์ฯ ภูพาน ช่วงทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2540-2549) มุ่งเน้นการริเริ่มงานวิจัยเชิงปฏิบัติการหรือการวิจัยเพื่อหาแนวทางปฏิบัติ เป็นงานวิจัยที่มุ่งแสวงหาความรู้ และประยุกต์ใช้ความรู้หรือวิทยาการต่างๆ ให้เกิดประโยชน์ในทางปฏิบัติ หรือเป็นการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาโดยตรง มีการทดสอบ ทดลอง จัดทำแปลงสาธิต เพื่อประเมินความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ และความเป็นไปได้ในการขยายผลเผยแพร่สู่เกษตรกร โดยเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพภูมิสังคม เช่น การเลี้ยงสุกร เกษตรกรมีความต้องการให้เลี้ยงง่าย กินง่าย โตไว การก่อสร้างฝายต้นน้ำลำธารเพื่อเพิ่มความชุ่มชื้นให้กับพื้นที่พัฒนาด้านป่าไม้

แผนแม่บทศูนย์ฯ ภูพาน ช่วงทศวรรษที่สาม (พ.ศ.2550-2559) มุ่งสู่การบริหารจัดการแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์และการขยายผลงานศึกษา ทดลอง วิจัยการขยายผลการดำเนินงานตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จัดตั้งศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงฯ เกษตรกรต้นแบบฯ เพื่อเป็นเครือข่ายการขยายผลองค์ความรู้สู่เกษตรกรต่อเนื่องจากเดิม โดยเน้น “การคิดและทำตามแบบปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” รวมถึงการเตรียมพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนโดยที่ทุกภาคส่วนของหน่วยงานร่วมได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนการดำเนินงานทุกขั้นตอนตามบทบาทและความรับผิดชอบของแต่ละภาคส่วน

แผนแม่บทโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2560 – 2564) มุ่งผลสัมฤทธิ์ และการขยายผลงานศึกษา ทดลอง วิจัยการขยายผลการดำเนินงานตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงการนำ เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เหมาะสมเข้ามาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับวิถีชีวิตและภูมิสังคมอย่างลงตัว พอดี พอเพียง รายละเอียดแผนแม่บทฯ จะประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ กลุ่มเป้าหมาย ยุทธศาสตร์ กรอบ แนวคิดการพัฒนา วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน ซึ่งแผนแม่บทจะใช้เป็นกรอบในการปฏิบัติงานของหน่วยงาน รวมทั้งการจัดทำแผนงานและงบประมาณ และเป็นเครื่องมือในการจัดสรร ทรัพยากรให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดอย่างมีประสิทธิภาพในการจัดทำแผนแม่บทจะพิจารณาให้สอดคล้อง สนับสนุน สอดคล้องวัตถุประสงค์ของสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สำนักงาน กปร. ได้แก่

1) เพื่อสร้างระบบข้อมูลองค์ความรู้พระราชดำริที่ครบถ้วนสมบูรณ์เพื่อการเผยแพร่และใช้ ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพ

2) เพื่อขับเคลื่อนโครงการพระราชดำริและขยายผลองค์ความรู้พระราชดำริไปสู่การปฏิบัติอย่าง กว้างขวางและเข้มข้นสู่สังคมเศรษฐกิจพอเพียงและเป้าประสงค์ของกลุ่มจังหวัด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนบน (สกลนคร นครพนม มุกดาหาร) ได้แก่สังคมเข้มแข็งเกษตรกรก้าวหน้าการค้ามันคั้งและการท่องเที่ยว ยั่งยืน

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	
บทที่ 1 บทนำ	
- สรุปความเป็นมา	1
- หลักการเหตุผล	2
- ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา	5
- การประเมินความเสี่ยง	14
- การสร้างภูมิคุ้มกัน	15
บทที่ 2 พระราชดำริที่เกี่ยวข้อง	16
บทที่ 3 แผนแม่บทศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ ปี 2560-2564	
- วิสัยทัศน์	33
- พันธกิจ	33
- วัตถุประสงค์	33
- กลุ่มเป้าหมาย	34
- ยุทธศาสตร์	34
- ตัวชี้วัดการพัฒนา	59
บทที่ 4 การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ	
- การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ	87
- การติดตามและประเมินผล	90
- ส่วนราชการที่ร่วมดำเนินกิจกรรมแบบบูรณาการ	90
- SWOT ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพาน	92
ภาคผนวก	
● ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา ปี 2559	
● คำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานร่างแผนแม่บท ปี 2560 - 2564 ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ	
● แผนงานศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ ระยะปานกลาง 5 ปี (2560-2564)	
● แผนการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกฯ ระยะปานกลาง 5 ปี (2560-2564)	
● ทะเบียนกลุ่มพื้นที่เป้าหมาย	

บทที่ 1 บทนำ

สรุปความเป็นมา

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทรสยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 พระราชทานพระราชดำริให้จัดตั้ง “ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ” ขึ้นในภูมิภาคต่างๆทั่วประเทศจำนวน 6 ศูนย์ ตามหลักภูมิสังคม โดย “ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดสกลนคร” เป็นศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ แห่งหนึ่งที่มีพระราชดำริให้จัดตั้งขึ้น เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2525 โดยสภาพพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยทั่วไปประสบปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ดินขาดความอุดมสมบูรณ์มีคุณภาพต่ำขาดแคลนน้ำ ส่งผลให้ทำการเกษตรไม่ได้ผล ราษฎรยากจนและยากไร้ เกิดการบุกรุกทำลายป่าทำให้เกิดปัญหาความแห้งแล้ง

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงานกปร.) ร่วมกับกรมชลประทานและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินงานสนองพระราชดำริโดยสำรวจพื้นที่และจัดทำรายงานการพัฒนาทูลเกล้าฯ ถวาย และเมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2526 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทรสยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 ได้เสด็จตรวจสภาพพื้นที่และทรงคัดเลือกพื้นที่จัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ ด้วยพระองค์เอง

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ เป็นสถานที่ศึกษาทดลองการพัฒนาแบบเบ็ดเสร็จในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้งการพัฒนาแหล่งน้ำ พัฒนาปรับปรุงบำรุงดิน และการพัฒนาเกษตรกรรมด้านต่างๆ และงานสาธิตแสดงต้นแบบความสำเร็จในลักษณะพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต ดำเนินการงานฝึกอบรมอาชีพ และขยายผลการพัฒนาสู่ประชาชน โดยมุ่งยกระดับความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตของเกษตรกรและประชาชนให้เกิดความสมดุลมั่นคงและยั่งยืน ผลการดำเนินงานในระยะที่ผ่านมาสามารถสนองพระราชดำริเกิดประโยชน์ต่อประชาชนอย่างอเนกอนันต์

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ ครอบคลุมพื้นที่เป้าหมายใน การดำเนินงาน 13,300 ไร่ เป็นพื้นที่สาธิตเพื่อการเกษตรกรรมและพื้นที่พัฒนาด้านป่าไม้ มีศูนย์สาขา 4 แห่ง และหมู่บ้านรอบศูนย์ 22 หมู่บ้าน ปัจจุบันการใช้ “แผนแม่บทศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฉบับที่ 6 (พ.ศ.2555-2559)” เป็นเครื่องมือขับเคลื่อนการดำเนินงาน โดยแผนดังกล่าวจะสิ้นสุดลงในปี 2559 จึงจำเป็นต้องจัดทำ “แผนแม่บทศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2560-2564)” ขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือขับเคลื่อนการดำเนินงานระยะต่อไป

แนวทางการดำเนินงาน

1. ดำเนินงานสนองพระราชดำริของศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ ต้องดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและสนองพระราชดำริใหม่ด้วย ดังเช่น พระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี “...เรื่องการนำครูและนักเรียนเข้าไปศึกษาดูงานที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ นั้นดีแล้ว จะได้เห็นกิจกรรมที่หลากหลาย...”

2. สถานการณ์เปลี่ยนแปลงต่างๆที่ส่งผลกระทบต่อการทำงาน ทั้งสภาพปัญหาความยากจน การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิตภาคเกษตร แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสภาพสังคมและวิถีชีวิตคนโดยเฉพาะก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุการเปลี่ยนแปลงทรัพยากรธรรมชาติและสภาพภูมิอากาศซึ่งส่งผลกระทบต่อเกษตรกรและประชาชนในพื้นที่เป้าหมาย

3. การเริ่มต้นการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) ในเดือนตุลาคม 2559 ยุทธศาสตร์การพัฒนาสนับสนุนสอดคล้องกับการดำเนินงานของศูนย์ศึกษารวมทั้ง นโยบายรัฐตามแผนยุทธศาสตร์การบูรณาการขับเคลื่อนการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ใน ภูมิภาคฯ

4. การเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการดำเนินงานสนองพระราชดำริ โดยปรับกระบวนการทัศน์ ใหม่มุ่งบูรณาการดำเนินงานโดยมีการใช้ “แผน” เป็นเครื่องมือขับเคลื่อนการดำเนินงาน

หลักการและเหตุผล

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทรสยามินทรราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎร ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นภูมิภาคแรก ระหว่างวันที่ 2-20 พฤศจิกายน 2498 ในแต่ละจังหวัดที่เสด็จพระราชดำเนินผ่านไปและ ทรงเยี่ยมราษฎรนั้น ล้วนแล้วแต่มีปัญหาแห้งแล้งทั้งสิ้นทรงออกเยี่ยมเยียนราษฎรอย่างใกล้ชิดทั่วถึงทุก พื้นที่ในภาคอีสานและทรงรับทราบปัญหาในพื้นที่ภูมิภาคอย่างละเอียดถี่ถ้วนมากขึ้นเป็นลำดับและมรรควิธี ในการแก้ไขปัญหา โดยใช้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริเป็นแหล่งสรรพวิชา ทั้ง การศึกษา ค้นคว้า ทดลอง วิจัย จึงบังเกิดขึ้นตามมา

ด้วยหลักภูมิสังคมพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทรสยามินทรราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 ได้ทรงพระราชทานพระราชดำริให้จัดตั้ง “ศูนย์ ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ” ขึ้นในภูมิภาคต่างๆทั่วประเทศจำนวน 6 ศูนย์ โดย “ศูนย์ ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดสกลนคร” เป็นศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ แห่งหนึ่ง ที่มีพระราชดำริให้จัดตั้งขึ้น เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2525 โดยทรงพิจารณาเห็นว่าสภาพพื้นที่ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือโดยทั่วไปประสบปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ดินขาดความอุดม สมบูรณ์มีคุณภาพต่ำ ขาดแคลนน้ำ ส่งผลให้ทำการเกษตรไม่ได้ผล ราษฎรยากจนและยากไร้ เกิดการบุกรุก ทำลายป่าทำให้เกิดปัญหาความแห้งแล้ง

“...ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ อำเภอเมืองจังหวัดสกลนคร เดิมเป็นป่าโปร่งคนไปตัดไม้สำหรับ เป็นฟืนและใช้พื้นที่สำหรับทำการเกษตรกรรม ป่าไม้ที่อยู่เหนือพื้นที่ถูกทำลายไปมากจึงไม่มีน้ำในหน้าแล้ง น้ำไหลแรงในหน้าฝนทำให้มีการชะล้างหน้าดินบางลงและเกลือที่อยู่ข้างใต้จะขึ้นเป็นหย่อมๆ..” พร้อมกันนี้ ได้พระราชทานข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาของดินบริเวณศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ ว่า“...เป็นดินทรายดินเค็ม ขาดน้ำ...”โดยมีสาเหตุมาจาก

1) ปัญหาเกี่ยวกับดินสภาพภูมิศาสตร์โดยทั่วไปขาดความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากร อันได้แก่ ป่าไม้ ดิน น้ำ และแร่ธาตุต่างๆ โดยเฉพาะดินที่มีคุณภาพต่ำ เป็นดินทรายอุ้มน้ำได้น้อยและมีความเค็มของ ดิน

2) ปัญหาด้านแหล่งน้ำป่าไม้แหล่งน้ำตามธรรมชาติมีไม่เพียงพอ ทำให้ผืนดินขาดความชุ่มชื้น ส่งผลให้การเพาะปลูกพืชและการเกษตรกรรมอื่นๆ ได้ผลผลิตไม่ดีเท่าที่ควร ประชาชนจึงประสบปัญหา รายได้ต่ำ ยากไร้ เป็นเหตุให้เริ่มบุกเบิกแผ้วถางป่าเพื่อการประกอบอาชีพ ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของปัญหาต้นน้ำ ลำธารและระบบนิเวศ

3) ปัญหาด้านวิทยาการ ปัญหาดังกล่าวข้างต้นเป็นผลมาจากการขาดความรู้พื้นฐานที่จำเป็นต่อ การดำรงชีวิต โดยเฉพาะเทคนิควิทยาการเกษตรที่ถูกต้อง การปรับปรุงรักษาคุณภาพของปัจจัยการผลิต

อย่างมีหลักวิชาการใช้ประโยชน์จากที่ดิน ฯลฯ ตลอดจนการขาดความรู้เรื่องการตลาด กลไกราคา อันมีผลต่อการผลิตและรายได้ของเกษตรกร

ปัญหาทั้ง 3 ประการที่กล่าวข้างต้น นับเป็นข้อมูลที่สำคัญในการพัฒนาพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ เป็นรูปแบบการพัฒนาแบบเบ็ดเสร็จสำหรับเป็นตัวอย่างให้ราษฎรนำไปปฏิบัติในพื้นที่ของตนเองได้

25 พฤศจิกายน 2525 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศร รามาธิบดี จักรีนฤพดินทรสยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 ได้พระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ เป็นครั้งแรก โดยทรงให้พิจารณาวางโครงการจัดหาน้ำสนับสนุนโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทดลองงานพัฒนาแบบเบ็ดเสร็จ สำหรับเป็นตัวอย่างให้ราษฎรนำไปปฏิบัติในพื้นที่ของตนเองได้

ปี พ.ศ. 2526 พระองค์ได้เสด็จฯ ทอดพระเนตรตรวจสอบสภาพพื้นที่บริเวณบ้านนาแกและเสด็จพระราชดำเนินเข้าไปถึงพื้นที่บริเวณที่จะก่อสร้างอ่างเก็บน้ำตาดไฮใหญ่ ทรงเห็นว่าสภาพพื้นที่เดิมเป็นป่าโปร่งหากแต่มีราษฎรเข้าไปเพื่อใช้ทำฟืนและอาศัยพื้นที่สำหรับทำการเกษตรกรรมตลอดจนป่าไม้ที่อยู่เหนือพื้นที่ถูกทำลายไปมาก ทรงเห็นว่าภาคอีสานเป็นภาคที่มีสภาพภูมิประเทศและทรัพยากรตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีที่แตกต่างไปจากภาคอื่น จึงควรจะมีการศึกษาถึงสภาพปัญหาสภาพท้องถิ่นหรือวิถีชีวิตของราษฎร เพื่อจัดหารูปแบบการพัฒนาที่เหมาะสมกับภาคอีสานโดยคำนึงถึงความผสมผสานระหว่างสภาพภูมิศาสตร์และสภาพภูมิสังคม

พระองค์ทรงคัดเลือกพื้นที่จัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ ด้วยพระองค์เองเพื่อเป็นพื้นที่ตัวแทนของภูมิภาคด้วยพื้นที่ที่มีลักษณะสภาพธรรมชาติแวดล้อมและวงจรทางชีวภาพที่คล้ายคลึงกับภูมิภาคโดยทั่วไปของภาคอีสาน ดังนั้นศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ จึงถือกำเนิดขึ้นเพื่อเป็นแบบจำลองของภาคและพื้นที่ส่วนย่อยที่สอดคล้องกับการแก้ปัญหาและศึกษาวิธีการพัฒนาของภูมิภาคนี้ได้อย่างเหมาะสม

ให้พิจารณาวางโครงการจัดหาน้ำสนับสนุนโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานตามพระราชดำริ จังหวัดสกลนคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ทดลองงานพัฒนาแบบเบ็ดเสร็จ อันได้แก่ การพัฒนาป่าไม้ การเกษตรต่างๆ ตามความเหมาะสม รวมทั้งการดำเนินงานด้านการเกษตร อุตสาหกรรม สำหรับเป็นตัวอย่างให้ราษฎรนำไปปฏิบัติในพื้นที่ตนเองได้ อันจะนำไปสู่ความสามารถในการพึ่งตนเองได้ต่อไป โดยพิจารณาโครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยตาดไฮใหญ่ เพื่อจัดหาน้ำสนับสนุนศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ พื้นที่ 1,800 ไร่ ให้สามารถส่งน้ำใช้ในการศึกษา และทดลองได้ตลอดปี

หลังจากนั้น เมื่อวันที่ 21 ธันวาคม 2525 นายสุเมธ ตันติเวชกุล ตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) ในขณะนั้น พร้อมด้วยเจ้าหน้าที่ได้ประชุมและเข้าสำรวจพื้นที่ในเขตส่งน้ำโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยตาดไฮ เพื่อศึกษาการจัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ ร่วมกับคณะของหน่วยงานราชการต่างๆ ประกอบด้วย นายเล็ก จินดาสงวน ผู้ช่วยอธิบดีกรมชลประทาน ผู้แทนกรมป่าไม้ ผู้แทนกรมพัฒนาที่ดิน และผู้แทนกรมที่ดิน ได้ร่วมกันจัดทำรายงานเบื้องต้นเกี่ยวกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ ทูลเกล้าถวาย โดยแบ่งพื้นที่ดำเนินงานโครงการออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เนื้อที่ประมาณ 600 ไร่จะได้รับน้ำจากคลองสายใหญ่ ฝั่งขวาของอ่างเก็บน้ำห้วยเดียก

ส่วนที่ 2 เนื้อที่ประมาณ 1,200 ไร่ ในเขตพื้นที่โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยตาดไฮใหญ่โดยสภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าไม้เบญจพรรณ โดยมีพื้นที่ประมาณ 100 ไร่ อยู่ในเขตพื้นที่จัดสรรของกรมพัฒนาที่ดิน ประมาณ 1,100 ไร่ อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าภูลุ่มข้าวและป่าภูเพ็ก

เมื่อนำรายงานเบื้องต้นโครงการจัดหาน้ำสนับสนุนศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ พูลเกล้าฯ ถวายเมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2525 และได้พระราชทานกระแสพระราชดำริว่า ตรงตามพระราชประสงค์แล้ว โดยมีลักษณะงานดังนี้

พื้นที่โครงการส่วนที่ 1 เนื้อที่ประมาณ 600 ไร่ อยู่ในเขตส่งน้ำของโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยเดียกสภาพพื้นที่เป็นป่าไม้เบญจพรรณ และเป็นพื้นที่จัดสรรของกรมพัฒนาที่ดินทั้งหมด ปัจจุบันมีราษฎรบุกรุกเข้าไปจับจองไว้บางส่วน

พื้นที่โครงการส่วนที่ 2 เนื้อที่ประมาณ 1,200 ไร่ จะพิจารณาวางโครงการและก่อสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยตาดไฮใหญ่ พร้อมระบบส่งน้ำ สภาพพื้นที่ป่าเป็นป่าไม้เบญจพรรณ พื้นที่ส่วนหนึ่งประมาณ 100 ไร่ อยู่ในเขตพื้นที่จัดสรรของกรมพัฒนาที่ดิน พื้นที่ส่วนที่เหลือประมาณ 1,100 ไร่ อยู่ในเขตป่าสงวนของกรมป่าไม้

ในเดือนพฤศจิกายน 2526 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทรสยามินทรราช บรมนาถบพิตรรัชกาลที่ 9 ได้เสด็จทอดพระเนตรตรวจสอบสภาพพื้นที่บริเวณบ้านนาคเค้า และเสด็จพระราชดำเนินเข้าไปถึงพื้นที่บริเวณที่จะก่อสร้างอ่างเก็บน้ำตาดไฮใหญ่ ทรงเห็นว่าสภาพพื้นที่เดิมเป็นป่าโปร่ง หากแต่มีราษฎรเข้าไปเพื่อใช้ทำฟืน และอาศัยพื้นที่สำหรับการเกษตรกรรม ตลอดจนป่าไม้ที่อยู่เหนือพื้นที่ถูกทำลายไปมาก จึงทำให้ไม่มีน้ำในหน้าแล้ง อีกทั้งจะมีน้ำไหลแรงในหน้าฝน ทำให้มีการชะล้าง (Erosion) และผิวดิน (Top Soil) บางลง รวมทั้งชั้นเกลือที่อยู่ข้างใต้จะขึ้นเป็นหย่อมๆ ประกอบกับทรงศึกษาสภาพพื้นที่และปัญหาของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และทรงเห็นว่า ภาคอีสานเป็นภาคที่มีสภาพภูมิประเทศและทรัพยากร ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณี ที่แตกต่างไปจากภาคอื่น จึงควรจะมีการศึกษาถึงสภาพปัญหา สภาพท้องถิ่น หรือ วิถีชีวิตของราษฎร เพื่อจัดหารูปแบบการพัฒนาที่เหมาะสมกับภาคอีสาน โดยคำนึงถึงความผสมผสานสอดคล้องระหว่างสภาพภูมิศาสตร์ อันได้แก่ ทรัพยากรในท้องถิ่น และสภาพทางภูมิสังคม ได้แก่ ประเพณีวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทรสยามินทรราช บรมนาถบพิตรรัชกาลที่ 9 จึงทรงพระราชทานพระราชดำริ ให้พิจารณานำน้ำจากอ่างเก็บน้ำตาดไฮใหญ่ มาสนับสนุนพื้นที่การเกษตรบริเวณบ้านนาคเค้า และทรงคัดเลือกพื้นที่ที่จัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ ณ บริเวณบ้านนาคเค้า ตำบลห้วยยาง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ด้วยพระองค์เอง เพื่อเป็นพื้นที่ตัวแทนของภูมิภาคทั้งหมด ด้วยพื้นที่มีลักษณะสภาพธรรมชาติแวดล้อม และวงจรทางชีวภาพที่คล้ายคลึงกับภูมิภาคโดยทั่วไปของภาคอีสาน ดังนั้น ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ จึงถือกำเนิดขึ้นเพื่อเป็นแบบจำลองของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่สอดคล้องกับการแก้ปัญหาและศึกษาวิธีการพัฒนาของภูมิภาคนี้ได้อย่างเหมาะสม

ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา ปี 2559

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดสกลนคร มีผลการดำเนินงานจำนวน 3 แผนงาน คือ แผนงานด้านอำนวยการ แผนงานด้านวิชาการ และแผนงานด้านส่งเสริมและขยายผลการพัฒนาผลการดำเนินงาน ดังนี้

1. แผนงานด้านอำนวยการ

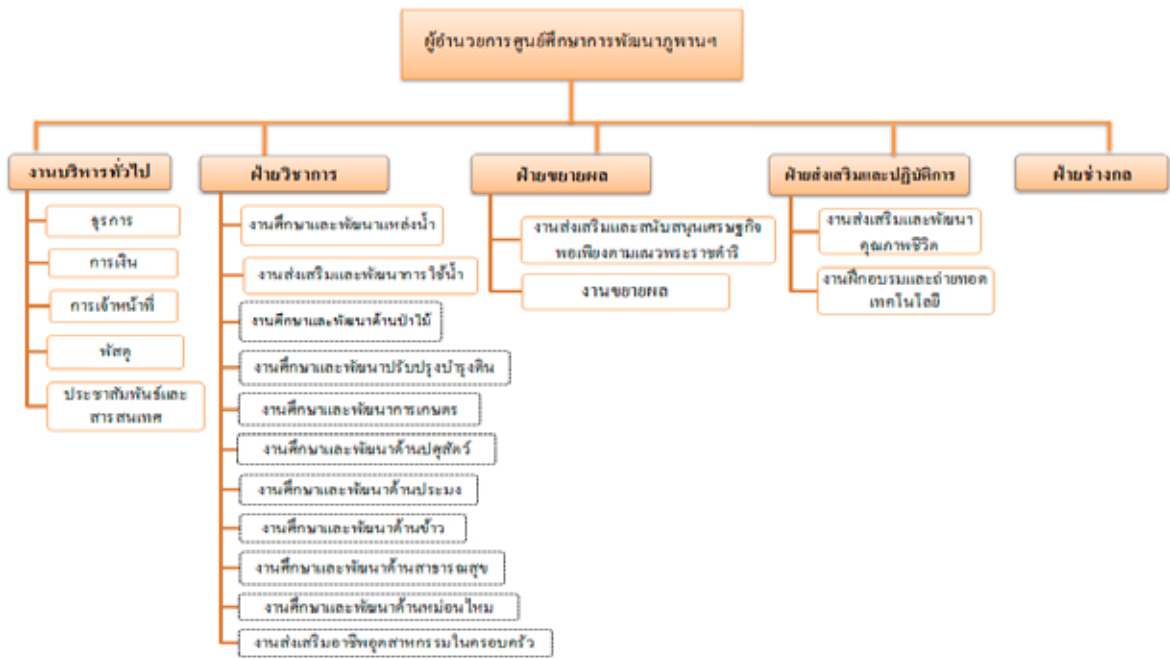
“...กรมกองต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประชาชนทุกด้านของการพัฒนาชีวิตของประชาชน ได้สามารถมาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นปรองดองกัน ประสานงานกัน...”

ด้วยพระปรีชาสามารถและพระวิสัยทัศน์ที่เฉียบแหลม ซึ่งพระองค์ทรงเล็งเห็นปัญหาที่ประชาชนของพระองค์ ที่ต้องประสบจากการขอเข้ารับบริการจากหลายหน่วยงานซึ่งก็อยู่ไกลต่างสถานที่กัน ทำให้เป็นปัญหาอุปสรรคแก่การแสวงหาความรู้และบริการ ระบบบริหารจัดการที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทรสยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 ทรงพระราชทาน ในลักษณะการรวมเอากิจกรรมและการดำเนินงานของหน่วยงานราชการหลายหน่วยงานไว้ด้วยกัน ประสานความร่วมมือร่วมใจโดยไม่มีหน่วยงานใดเป็นเจ้าของ จะสามารถช่วยให้เกษตรกรได้รับความสะดวก ประหยัดทั้งเวลา ค่าใช้จ่าย จึงได้ร่วมส่วนราชการที่เข้ามาดำเนินงานร่วมกันจำนวน 16 หน่วยงาน กำหนดเป็นโครงสร้างการทำงานเรียกว่า คณะกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริเมืองนครพนมเป็นประธาน แบ่งเป็นคณะอนุกรรมการ 3 ด้านดังแสดงในภาพที่ 1, 2 และ 3

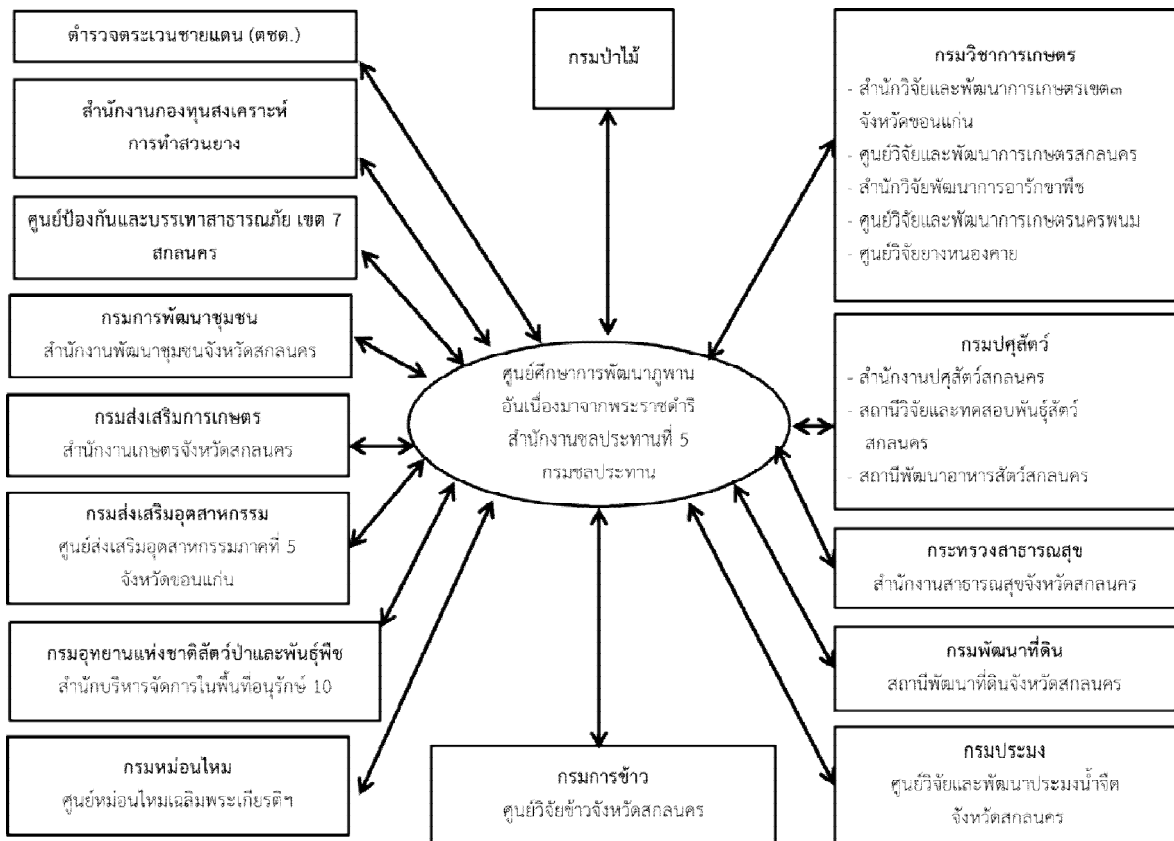

ภาพที่ 1 โครงสร้างคณะกรรมการบริหารฯ คณะอนุกรรมการฯ และคณะทำงานฯ ของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

โครงสร้างการบริหารศูนย์ศึกษการพัฒนาคุณภาพอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ภาพที่ 2 โครงสร้างการบริหารงานของศูนย์ศึกษการพัฒนาคุณภาพ

ภาพที่ 3 แผนผังแสดงส่วนราชการที่เข้ามาดำเนินงานบูรณาการร่วมกัน 16 หน่วยงาน

ในการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯมีลักษณะการดำเนินงานแบบผสมผสานร่วมกัน
ในพื้นที่ประกอบด้วยหน่วยงานต่างๆซึ่งมีหน้าที่ดังนี้

- 1) กรมชลประทานจัดหาแหล่งน้ำและพัฒนาระบบชลประทาน
- 2) กรมป่าไม้ดูแลป่าไม้ผลัดกล้าไม้วิจัยด้านป่าไม้พืชอาหารและพืชสมุนไพรส่งเสริมให้มีการปลูก
ต้นไม้เพื่อเพิ่มพื้นที่ป่า
- 3) กรมวิชาการเกษตรศึกษาทดสอบพันธุ์พืชระบบการปลูกพืชและเทคโนโลยีการเพาะปลูกพืช
ต่างๆที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ผลิตและขยายพันธุ์พืชที่มีคุณภาพดีแนะนำถ่ายทอดเทคโนโลยีวิชาการ
เกษตรแผนใหม่
- 4) กรมปศุสัตว์สัตวศาสตร์ส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ศึกษาหาพันธุ์สัตว์ที่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นการ
ฝึกอบรมให้บริการพัฒนาสุขภาพสัตว์และบริการผสมเทียมจัดหาและขยายพันธุ์สัตว์
- 5) สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดดูแลความเป็นอยู่และสุขภาพอนามัยของประชาชนในหมู่บ้านรอบ
ศูนย์ฯให้ถูกสุขลักษณะ ฝึกอบรมด้านสุขภาพโภชนาการและพืชสมุนไพร
- 6) กรมพัฒนาที่ดินศึกษาวิจัยด้านการพัฒนาการปรับปรุงบำรุงดินการอนุรักษ์ดินและน้ำ การ
ขยายพันธุ์พืชเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการพัฒนาที่ดินภายในศูนย์ศึกษาการ
พัฒนาภูพานฯ
- 7) กรมประมงศึกษาพัฒนาประมงน้ำจืดให้เหมาะสมกับพื้นที่ผลิตพันธุ์สัตว์น้ำจืดชนิดต่างๆเพื่อ
แจกจ่ายหรือจำหน่ายแก่เกษตรกรปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำในแหล่งน้ำสาธารณะและสาธิตการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ
- 8) กรมการข้าวร่วมวิจัยพันธุ์ข้าวและรวบรวมพันธุ์ข้าวพื้นเมืองถ่ายทอดเทคโนโลยีการเพิ่มผลผลิต
ข้าวและการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว
- 9) กรมหม่อนไหมเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการและบริหารจัดการ ด้านหม่อนไหมให้เป็นไป
อย่างครบวงจร
- 10) กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช ส่งเสริมและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ สัตว์ป่า และ
พันธุ์พืชในเขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ และพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมให้กลับสมบูรณ์
- 11) กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมสนับสนุนให้มีอุตสาหกรรมขนาดเล็กและอุตสาหกรรมในครัวเรือนใน
พื้นที่หมู่บ้านรอบศูนย์ฯ
- 12) กรมส่งเสริมการเกษตรสนับสนุนส่งเสริมการนำความรู้ผลการศึกษาที่สำเร็จไปเผยแพร่สาธิต
และขยายผลสู่ราษฎรถ่ายทอดความรู้วิชาการและเทคโนโลยีใหม่ๆเกี่ยวกับไม้ผล
- 13) กรมการพัฒนาชุมชนเตรียมความพร้อมของชุมชนเพื่อรองรับการพัฒนาของหน่วยงานต่างๆ
ส่งเสริมอาชีพให้ราษฎรสามารถพึ่งตนเองได้
- 14) สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางดำเนินกิจการให้การสงเคราะห์การทำสวนยาง
และการสงเคราะห์ปลูกแทนด้วยไม้ยืนต้นชนิดอื่นที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ
- 15) ศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย วางมาตรการ ส่งเสริมสนับสนุน การป้องกัน บรรเทาและ
ฟื้นฟูจากสาธารณภัย
- 16) ตำรวจตระเวนชายแดนร่วมบริหารงานเครือข่ายศูนย์สาขาโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบาง
ทรายตอนบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

2.แผนงานด้านวิชาการ

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดสกลนคร เป็นโครงการที่ดำเนินงานสนองพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทรสยามินทราธิราช บรมนาถบพิตรรัชกาลที่ 9 ในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาพื้นฐานของเกษตรกร โดยดำเนินงานด้านการศึกษา ทดลอง และวิจัย โดยใช้ฐานความรู้ที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ควบคู่ไปกับการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาของท้องถิ่นอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ทำให้มีผลสำเร็จจากการศึกษาทดลองที่มีความสอดคล้องกับบริบทภูมิสังคม ซึ่งเป็นตัวอย่างรูปแบบการพัฒนาที่สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการประกอบอาชีพที่ยั่งยืนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถขยายผลไปสู่ราษฎรได้เป็นอย่างดี **“เป็นการสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้”** ให้กับเกษตรกร โดยสรุปดังนี้

1) ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริได้ดำเนินการศึกษาทดลองวิจัยและสาธิตอย่างต่อเนื่องจวบจนปัจจุบันเป็นเวลา 33 ปีและมีผลการศึกษาทดลองวิจัย320เรื่องมีผลสำเร็จจากการศึกษาทดลองวิจัยที่มีความโดดเด่นซึ่งนำมาจัดทำเป็นหลักสูตรการฝึกอบรมได้26หลักสูตรสามารถนำไปขยายผลเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพของเกษตรกรได้ นอกจากนี้ ยังเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงส่วนหนึ่งของการพัฒนาจากอดีตจนถึงปัจจุบันที่ได้มีการสั่งสมองค์ความรู้และทฤษฎีการพัฒนาตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทรสยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 ในลักษณะ **“สร้างน้ำเพิ่มป่าพัฒนาชีวิตที่พอเพียง”**

2)การรักษาป่าให้มีความชุ่มชื้น การส่งน้ำให้ป่า จากแนวพระราชดำริที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทรสยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 พระราชทานให้กรมชลประทานดำเนินการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำตาดไฮใหญ่ โดยพื้นที่ส่วนที่ 1 ส่งน้ำเสริมป่า เป็นระบบส่งน้ำแบบท่อ ในช่วงต้นที่ผ่านแนวป่าได้ส่งน้ำให้ผืนป่า ส่วนที่ 2 ให้ก่อสร้างฝายต้นน้ำลำธารและต่อระบบกระจายน้ำ ระบบก้างปลา เพื่อเสริมความชุ่มชื้นในผืนป่าเป็นช่วงๆ โดยช่วงล่างท้ายสุดจะเป็นพื้นที่การเกษตร สังเกตเห็นความเปลี่ยนแปลงได้จากเดิมเป็นป่าเต็งรังกลายเป็นป่าดิบแล้ง ดิบชื้น ดงดิบ (อ้างอิงในงานวิจัย)

ผลงานวิจัยที่โดดเด่น 26 เมนูหลักศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

เมนูที่	รายการ	กิจกรรม
1	สายธารชีวิตศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ	งานศึกษาและพัฒนาด้านป่าไม้
2	การเลี้ยงโคเนื้อภูพาน	งานศึกษาและพัฒนาด้านปศุสัตว์
3	การเลี้ยงไก่ดำภูพาน	งานศึกษาและพัฒนาด้านปศุสัตว์
4	การเลี้ยงสุกรภูพาน	งานศึกษาและพัฒนาด้านปศุสัตว์
5	การผลิตข้าวครบวงจร	กิจกรรมข้าว
6	ลิ้นจี่ นพ.1	กิจกรรมพืชสวน
7	การเลี้ยงสัตว์ปีกเพื่อควบคุมศัตรูพืชสวนไม้ผล	กิจกรรมผสมผสาน
8	การผลิตวุ้นเส้นจากถั่วเขียว	กิจกรรมแปรรูป

เมนูที่	รายการ	กิจกรรม
9	การเลี้ยงปลานิลแดงร่วมกับเปิดบาสีลูกผสมในบ่อครัวเรือน	งานศึกษาและพัฒนาด้านประมง
10	การเลี้ยงปลาตุกในบ่อซีเมนต์	งานศึกษาและพัฒนาด้านประมง
11	เกษตรทฤษฎีใหม่	งานขยายผล ศูนย์ฯภูพาน
12	การจัดการปัญหาดินเพื่อเพิ่มผลผลิตพืช	งานปรับปรุงบำรุงดิน
13	การเพาะเห็ดเศรษฐกิจและเห็ดพื้นเมือง	กิจกรรมเพาะเห็ด
14	การผลิตยางพารา	กิจกรรมยางพารา
15	หม่อนพันธุ์สกลนครและไหมพันธุ์นางต๋วยสกลนคร	กิจกรรมหม่อนไหม
16	การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากพืชสมุนไพร	กิจกรรมสาธารณสุข
17	การผลิตผ้าอ้อมคราม	งานส่งเสริมอุตสาหกรรมในครัวเรือน
18	การเพาะเลี้ยงกบครบวงจร	งานศึกษาและพัฒนาด้านประมง
19	การปลูกถั่วลิสงเพื่อการค้า	งานศึกษาและพัฒนาการเกษตร
20	กระเจียบแดง	งานศึกษาและพัฒนาการเกษตร
21	การทำฟาร์มจิ้งหรีด	งานศึกษาและพัฒนาการเกษตร
22	การเลี้ยงกวางรูซ่าเพื่อการผลิตเขากวางอ่อน	งานศึกษาและพัฒนาด้านปศุสัตว์
23	การปลูกหม่อนผลสด	งานศึกษาและพัฒนาด้านหม่อนไหม
24	การผลิตข้าวอินทรีย์ในแหล่งดินเสื่อมโทรม	งานศึกษาและพัฒนาปรับปรุงบำรุงดิน
25	มะนาวนอกฤดู	งานศึกษาและพัฒนาการเกษตร
26	การศึกษาสมรรถนะของระบบสูบน้ำด้วยพลังงานแสงอาทิตย์เพื่อ การเกษตร สำหรับพื้นที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ	วิทยาลัยเทคนิคสกลนคร

3.แผนงานด้านส่งเสริมและขยายผลการพัฒนา

การดำเนินงานในช่วง 33 ปีที่ผ่านมา ได้มีการพัฒนาระบบการบริหารงานอย่างต่อเนื่อง ความสำเร็จที่เกิดขึ้น เกิดจากการบูรณาการของหน่วยงานทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็น 16 หน่วยงานร่วม จังหวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน สถาบันการศึกษา และที่สำคัญที่สุด คือ เกษตรกรที่มีความเชื่อมั่นต่อการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้นแบบของกันและกัน ในการขยายองค์ความรู้ที่ได้รับให้กับเกษตรกรด้วยกันเอง ซึ่งเป็นการขยายผลที่ยั่งยืน แสดงให้เห็นที่ ประจักษ์ว่าสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างยั่งยืนตลอดไป

การสร้างเครือข่ายในอนาคต เนื่องจากปัญหาการขาดแรงงานในภาคการเกษตร และไม่มีความ ต่อเนื่องในแต่ละช่วงอายุ จึงได้มีการกำหนดแนวทางเพื่อวางแผนด้านแรงงานการเกษตร โดยการคัดเลือก บุตรธิดาของกลุ่มหรือผู้ทำการเกษตรที่ประสบผลสำเร็จแล้ว และเยาวชนที่เป็นลูกหลานเกษตรกรที่มีจิตอาสา เข้าสู่กระบวนการฝึกอบรมหลักสูตรเข้มข้น ปลูกฝังสำนึกรักบ้านเกิด เพื่อจะได้สืบสานและพัฒนา อาชีพเกษตรกรต่อไปได้อย่างต่อเนื่องมั่นคงและยั่งยืน

การดำเนินงานแผนงานด้านส่งเสริมและขยายผลการพัฒนาประกอบด้วย 11 งานศึกษา ดังนี้

3.1 งานศึกษาและพัฒนาด้านป่าไม้ งานสาธิต 7 กิจกรรม, งานขยายผล 3 กิจกรรม,งานฝึกอบรม 3 หลักสูตร

3.2 งานศึกษาและพัฒนาปรับปรุงบำรุงดินงานสาธิต 2 กิจกรรม,งานขยายผล 2 กิจกรรม,งานฝึกอบรม 4 หลักสูตร,การใช้ปุ๋ยที่เหมาะสมกับพืชดิน และสภาพแวดล้อม (ปุ๋ยสังเคราะห์) 3 กิจกรรม

3.3 งานศึกษาและพัฒนาด้านประมงงานสาธิต 2 กิจกรรม,งานขยายผล 2 กิจกรรม,งานฝึกอบรม 3 หลักสูตร

3.4 งานศึกษาและพัฒนาด้านปศุสัตว์งานสาธิต 7 กิจกรรม,งานขยายผล 7 กิจกรรม,งานฝึกอบรม 4 หลักสูตร

3.5 งานศึกษาและพัฒนาด้านข้าวงานทดสอบ 2 กิจกรรม,งานสาธิต 4 กิจกรรม,งานขยายผล 6 กิจกรรมงานฝึกอบรม 2 หลักสูตรงานโรงสีข้าวและการผลิตครบวงจร 3 กิจกรรม

3.6งานศึกษาและพัฒนาเกษตรกรรม

3.6.1กิจกรรมพืชสวนงานสาธิต 16 กิจกรรม,งานขยายผล 3 กิจกรรม,งานฝึกอบรม 2 หลักสูตร

3.6.2กิจกรรมพืชไร่งานสาธิต 9 กิจกรรม,งานขยายผล 1 กิจกรรม,งานฝึกอบรม 2 หลักสูตร

3.6.3 กิจกรรมยางพารางานทดสอบ 2 กิจกรรม,งานสาธิต 3 กิจกรรม,งานฝึกอบรม 1 หลักสูตร

3.6.4 กิจกรรมเพาะเห็ดงานทดสอบ 1 กิจกรรม,งานสาธิต 2 กิจกรรม,งานขยายผล 1 กิจกรรม,งานฝึกอบรม 1 หลักสูตร

3.6.5 กิจกรรมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรงานสาธิต 8 กิจกรรม,งานฝึกอบรม 2 หลักสูตร

3.6.6 กิจกรรมเกษตรผสมผสานงานสาธิตระบบเกษตรผสมผสานพื้นที่ 12 ไร่

1. สาธิตระบบการปลูกพืชแบบผสมผสาน 8 กิจกรรม

2. สาธิตระบบการเลี้ยงสัตว์แบบผสมผสาน 7 กิจกรรม

3. สาธิตระบบการจัดการฟาร์ม 6 กิจกรรม

งานขยายผล 2 กิจกรรม,งานฝึกอบรม 2 หลักสูตร

3.7 งานศึกษาและพัฒนาหม่อนไหมงานสาธิต 7 กิจกรรม,งานขยายผล 4 กิจกรรม

3.8 งานส่งเสริมและพัฒนาด้านสาธารณสุขงานสาธิต 4 กิจกรรม,งานขยายผล 1 กิจกรรม,งานฝึกอบรม 2 หลักสูตร

3.9 งานส่งเสริมอาชีพอุตสาหกรรมในครอบครัวงานสาธิต 1 กิจกรรม,งานขยายผล 1 กิจกรรม,งานฝึกอบรม 5 หลักสูตร

3.10 งานขยายผลศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯงานสาธิต 1 กิจกรรม,งานขยายผล 9 กิจกรรม,งานฝึกอบรม 5 หลักสูตร

3.11 งานพลังงานทดแทนวิทยาลัยเทคนิคสกลนคร 2 กิจกรรม

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ ครอบคลุมพื้นที่เป้าหมายใน การดำเนินงานจำนวน 13,300 ไร่ เป็นพื้นที่สาธิตเพื่อการเกษตรกรรมและพื้นที่พัฒนาป่าไม้ มีศูนย์สาขา 4 แห่ง และหมู่บ้านรอบศูนย์ 22 หมู่บ้าน ปัจจุบันการใช้ “แผนแม่บทศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฉบับที่ 6(พ.ศ. 2555-2559)” เป็นเครื่องมือขับเคลื่อนการดำเนินงาน โดยแผนดังกล่าวจะสิ้นสุดลงในปี 2559 จึงจำเป็นต้องจัดทำ “แผนแม่บทศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2560-2564)” ขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือขับเคลื่อนการดำเนินงานระยะต่อไป ดังนี้

1. การดำเนินงานสนองพระราชดำริจะต้องดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

1.1 การดำเนินงานโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จะต้องดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยดำเนินงานตามแนวพระราชดำริเดิมให้ถูกต้องครบถ้วนและมีประสิทธิภาพพร้อมทั้งการสนองพระราชดำริใหม่ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีตั้งแต่วันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2558 ที่มีพระราชดำริกับพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี เรื่องการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาสวัสดิการต่างๆของคนจนระดับ 3

1.2 ผลการดำเนินงานในระยะที่ผ่านมาของศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำรินในพื้นที่หมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาฯ หมู่บ้านเฉลิมพระเกียรติและศูนย์สาขา ตามแผนแม่บทฯ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2555-2559) ยังไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยเฉพาะการยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชน การพัฒนาที่ยังไม่สมดุลนั้นคงจะต้องดำเนินงานต่อเนื่อง

2. สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงต่างๆที่ส่งผลกระทบ

2.1 สภาพความยากจนยังเป็นปัญหาสำคัญและส่งผลกระทบต่อการพัฒนา โดยในปี 2556 จังหวัดสกลนคร มีคนจนจำนวน 209,000 คน (22.46% ของประชากรจังหวัด) จังหวัดกาฬสินธุ์ มีคนจนจำนวน 254,100 คน (31.03% ของประชากรจังหวัด) และจังหวัดศรีสะเกษ มีคนจนจำนวน 202,300 คน (19.32% ของประชากรจังหวัด) ซึ่งสูงกว่าสัดส่วนคนจนโดยรวมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (17.37%) และของประเทศ (10.94%) ส่งผลให้ราษฎรโดยเฉพาะกลุ่มเกษตรกรตกอยู่ในสภาพยากจน เกิดความยากไร้และด้อยโอกาสในการเข้าถึงปัจจัยการผลิตและบริการพื้นฐานต่างๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ซึ่งยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคและเมือง ในแผนพัฒนาประเทศ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) กำหนดแนวทางการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้หลุดพ้นจากความยากจนสู่เป้าหมายการพึ่งตนเอง ดังนั้นในการแก้ไขปัญหาความยากจนจึงควรกำหนดกลุ่มเป้าหมายคนจนให้ชัดเจนตามแนวพระราชดำริที่พระราชทานไว้

2.2 โครงสร้างการผลิตภาคเกษตรมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงไปสู่เกษตรอินทรีย์และอาหารปลอดภัยเพิ่มขึ้น รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงจากภาคเกษตรสู่ภาคอุตสาหกรรม บริการและการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นเนื่องจากการผลิตภาคการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมักประสบปัญหาภัยแล้ง น้ำท่วมพื้นที่การเกษตรและความผันผวนของราคาสินค้าเกษตร

2.3 แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสถานะด้านสังคมในมิติต่างๆ โดย

2.3.1 การก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศในปี 2560 ส่งผลต่อผลิตภาพการผลิตลดลงขาดกำลังแรงงานโดยเฉพาะในภาคเกษตรรวมทั้งส่งผลต่อการจัดบริการสังคมต่างๆ

2.3.2 สภาพสังคมชนบทมีแนวโน้มเป็นสังคมเมือง สังคมเกษตรเปลี่ยนเป็นสังคมอุตสาหกรรมและบริการเพิ่มขึ้น จากจำนวนประชากรในเขตเมืองที่เพิ่มขึ้น เขตเมืองสยามขยายอันมีผลมาจากการอพยพเคลื่อนย้ายแรงงาน ซึ่งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคมและครอบครัว โดยลักษณะสังคมเครือญาติเปลี่ยนเป็นสังคมปัจเจกเพิ่มขึ้น ครอบครัวขยายเปลี่ยนเป็นครอบครัวเดี่ยว ทำให้ความสัมพันธ์ในครอบครัวลดลง บางครอบครัวปรับตัวไม่ทันและเกิดปัญหาสังคมต่างๆตามมา

2.3.3 วิถีชีวิตประชาชนในพื้นที่มีการเปลี่ยนแปลงไปสู่การดำเนินชีวิตสมัยใหม่มากขึ้น โดยมีลักษณะเร่งรีบ มุ่งวัตถุนิยมแข่งขัน ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคและเป็นสังคมของการสื่อสารมากขึ้น และก่อให้เกิดปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรม

3. การเปลี่ยนแปลงด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรมและลดลงจากการใช้โดยไม่คำนึงถึงข้อจำกัดและการบุกรุกพื้นที่ การแย่งชิงการใช้ทรัพยากรรวมทั้งการขาดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ โดยความต้องการใช้น้ำโดยเฉพาะในด้านการเกษตรและอุปโภค-บริโภคเพิ่มขึ้นในขณะที่การเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศส่งผลให้น้ำธรรมชาติลดลงและมีข้อจำกัดในการใช้พื้นที่เพื่อสร้างแหล่งกักเก็บน้ำ ทรัพยากรดินที่มีการใช้ต่อเนื่องมาเป็นเวลานาน แต่ขาดการพัฒนาปรับปรุงบำรุงดินส่งผลให้ดินเสื่อมโทรมเพิ่มขึ้น หลังพื้นที่ดินเสื่อมโทรมชั้นวิกฤติรวมทั้งยังมีความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์ที่ดิน สำหรับทรัพยากรป่าไม้ยังมีปัญหาการบุกรุกทำลาย เนื่องจากการกำหนดขอบเขตพื้นที่อนุรักษ์ยังไม่ชัดเจน ทำให้เกิดความขัดแย้งกับราษฎรที่เข้ามาครอบครองใช้ประโยชน์

4. การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจากสถานการณ์ภัยแล้ง (เอลนีโญ) และฝนตกชุกเกิดอุทกภัย (ลานีญา) ซึ่งมีแนวโน้มการเกิดขึ้นบ่อยครั้งและมีความรุนแรงขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อพื้นที่การเกษตรและการผลิตในภาคเกษตรในพื้นที่

5. แผนพัฒนาประเทศและนโยบายรัฐบาลปัจจุบัน

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) ได้ประกาศใช้ในเดือนตุลาคม 2559 ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม การพัฒนาภาคเกษตร การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนา และการพัฒนาภาคและเมื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาที่สนับสนุนสอดคล้องกับแนวพระราชดำริการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ นอกจากนั้นนโยบายรัฐบาลตามแผนยุทธศาสตร์การบูรณาการขับเคลื่อนการพัฒนาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พ.ศ. 2559-2560 การขับเคลื่อนการพัฒนาภาคเกษตรและชนบท กำหนดให้หมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ ทั้งหมด 22 หมู่บ้าน เป็นหมู่บ้านเป้าหมายในการดำเนินงาน

6. การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ

การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการดำเนินงานสนองพระราชดำริ โดยปรับกระบวนการทศน์ให้เกิดการบูรณาการดำเนินงานในลักษณะองค์รวมโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายตามแนวทางการพัฒนาพระราชดำริ มีการคิดร่วมกันว่าจะทำอะไรตามแนวพระราชดำริในแต่ละพื้นที่ โดยใช้ “แผน” เป็นเครื่องมือขับเคลื่อนพัฒนาระบบข้อมูล พัฒนาศักยภาพปฏิบัติงานและกำหนดผู้รับผิดชอบทุกระดับให้ชัดเจน เพื่อให้การดำเนินงานสนองพระราชดำริมีประสิทธิภาพ

ด้วยเหตุผลความจำเป็นดังกล่าวจึงได้จัดทำ “แผนแม่บทศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดสกลนคร ฉบับที่ 7 พ.ศ.2560-2564” ขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือชี้แนะและบริหารจัดการประสาน จัดสรรทรัพยากรดำเนินงานและติดตามประเมินผล เพื่อให้การดำเนินงานในระยะต่อไปของศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ สามารถสนองพระราชดำริได้อย่างมีประสิทธิภาพนำไปสู่ประโยชน์สุขของประชาชนอย่าง “มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน”

การประเมินความเสี่ยง

จากผลการดำเนินงานในระยะที่ผ่านมาและสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ส่งผลให้การดำเนินงานในระยะต่อไปของศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ต้องเผชิญกับความเสี่ยงด้านต่างๆ ดังนี้

1. สภาพความยากจนยังเป็นปัญหาสำคัญโดยยังมีสัดส่วนความยากจนอยู่มาก ส่งผลให้ราษฎรที่ยากจนขาดปัจจัยการผลิตไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองและด้อยโอกาสในการเข้าถึงบริการพื้นฐานต่างๆ อันนำไปสู่ความเหลื่อมล้ำ

2. การขาดภูมิคุ้มกันในอาชีพเกษตรกรรมจากแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศทำให้เกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติบ่อยครั้งและรุนแรงขึ้นทั้งภัยแล้งและอุทกภัยโดยเฉพาะปัญหาภัยแล้งทำให้ประชาชนประสบภาวะขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร นอกจากนี้ทรัพยากรดินเสื่อมโทรมถึงขั้นวิกฤต ขาดการพัฒนาปรับปรุงบำรุงดินและขาดการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ชัดเจน

3. โครงสร้างประชากรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเปลี่ยนแปลงก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ประชากรวัยเด็กและวัยแรงงานลดลง ส่งผลต่อผลิตภาพแรงงานและการผลิตในภาคเกษตร ในขณะที่สภาพสังคมเปลี่ยนแปลงสู่ความทันสมัยและความเป็นสังคมเมืองมากขึ้น การอพยพแรงงานสู่เมือง การปรับเปลี่ยนการบริโภค การดำเนินชีวิตในลักษณะวัตถุนิยมและสังคมของการสื่อสาร เป็นวิถีชีวิตที่มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงมากขึ้นทำให้ประชาชนส่วนหนึ่งปรับตัวไม่ทันและเกิดปัญหาต่างๆตามมา

4. การศึกษาทดลองวิจัยบางส่วนยังไม่ได้นำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาและต่อยอดนำไปสู่นวัตกรรมใหม่ๆ สำหรับการขยายผลการพัฒนาสู่ราษฎรมีลักษณะเป็นงานประจำ มีข้อจำกัดด้านงบประมาณการดำเนินงานขาดความต่อเนื่อง สำหรับกิจกรรมการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเรียนรู้ นั้น ยังไม่มีรูปธรรมที่ชัดเจนทั้งในด้านพื้นที่และรูปแบบการดำเนินงาน

5. จุดอ่อนด้านการบริหารจัดการ

5.1 ระบบฐานข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลพื้นที่ ยังขาดความสมบูรณ์และเป็นปัจจุบัน

5.2 ขาดการบูรณาการด้านการส่งเสริมอาชีพสู่เกษตรกรร่วมกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในลักษณะองค์รวมเพื่อให้เกิดความยั่งยืน

การสร้างภูมิคุ้มกัน

จากการดำเนินงานในระยะที่ผ่านมา เหตุผลความจำเป็นและปัจจัยเสี่ยงดังกล่าว จึงเห็นต้องสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อรองรับผลกระทบต่างๆที่เกิดขึ้น ดังนี้

1. ยึดแนวพระราชดำริที่พระราชทานไว้เป็นกรอบแนวทางดำเนินงาน โดยประเมินสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงและผลกระทบการพัฒนาที่ผ่านมาเพื่อพิจารณา “โอกาส” ที่จะนำมาใช้ประโยชน์โดยคำนึงถึง “จุดแข็ง” และ “ภัยคุกคาม” เพื่อผลักดันการดำเนินงานและหาทางแก้ไข “จุดอ่อน” ไม่ให้เป็น “อุปสรรค” ในการดำเนินงาน

2. ยึดแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและหลักการทรงงานพัฒนา เป็นกรอบแนวทางการปฏิบัติตามภูมิสังคมนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนสอดคล้องกับการอนุรักษ์

3. พัฒนาระบบฐานข้อมูลทุกด้านให้ครบถ้วนสมบูรณ์เป็นปัจจุบัน ปรับกระบวนการทัศน์ใหม่การพัฒนา มุ่งบูรณาการดำเนินงานอย่างเป็นองค์รวมโดยมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง ให้ความสำคัญกับการใช้ “แผน” เป็นเครื่องมือขับเคลื่อนการดำเนินงาน พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจเป็นมืออาชีพในการปฏิบัติงานในรูปแบบ Smart officer

4. ความสอดคล้องตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) โดยมีเป้าหมายเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและความยากจน ระบบเศรษฐกิจมีความเข้มแข็งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมีความมั่นคงทางอาหาร พลังงานและน้ำ คนมีลักษณะเป็นคนไทยที่สมบูรณ์ประเทศมีความมั่นคง สังคมปลอดภัยและระบบบริหารจัดการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใสและมีส่วนรวมจากประชาชน

บทที่ 2

พระราชดำริที่เกี่ยวข้องกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพาน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

พ.ศ.2517

วันที่ 18 กรกฎาคม 2517 “..การพัฒนาต้องเป็นไปตามภูมิประเทศทางภูมิศาสตร์และภูมิประเทศทางสังคมศาสตร์ในสังคมวิทยา...” (พระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทรสยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 ณ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์)

พ.ศ. 2525

วันที่ 25 พฤศจิกายน 2525 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทรสยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 พระราชทานพระราชดำริกับ ม.จ. จักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธ์ องค์กรมนตรี นายสุนทร เรืองเล็ก อธิบดีกรมชลประทาน และนายเล็ก จินดาสงวน ณ กรมราชองครักษ์ สอนจิตรลดา ความว่า “...ให้กรมชลประทานพิจารณาวางโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาและทดลองงานพัฒนาการเกษตรต่างๆ ตามความเหมาะสมสำหรับเป็นตัวอย่างให้ราษฎรนำไปใช้ปฏิบัติต่อไป...”

พ.ศ. 2526

วันที่ 11 กันยายน 2526 “...เมื่อดำเนินการทดลองเป็นผลสำเร็จแล้ว จึงจัดแสดงสาธิตผลการทดลองวิจัย ภายในศูนย์ศึกษาในทำนองพิพิธภัณฑ์ทางวิทยาศาสตร์ เพื่อเป็นการยืนยันว่างานศึกษาการพัฒนาทุกงานที่สาธิตให้ประชาชนนั้นสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง...ศูนย์ศึกษานี้คล้ายๆ พิพิธภัณฑ์ใหญ่ที่มีชีวิตที่ใครๆ จะมาดูว่าทำอะไรกัน...”

เป็นการสาธิตการพัฒนาแบบเบ็ดเสร็จ หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่าง ทุกด้านของชีวิตประชาชนที่จะหาเลี้ยงชีพในท้องที่จะทำอย่างไรและได้เห็นวิทยาการแผนใหม่ที่จะควิธีทำมาหากิน...” (พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทรสยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 ณ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทราย)

“...กรมกองต่างๆ ที่เกี่ยวกับชีวิตประชาชนทุกด้าน การพัฒนา สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นปรองดองกันประสานงานกัน...” (พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทรสยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 ณ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทราย)

วันที่ 11 กันยายน 2526 “...ที่ตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนา มิได้ตั้งชื่อก่อน ได้ตั้งชื่อศูนย์ก่อนถึงได้ให้ชื่อว่า ศูนย์ศึกษาการพัฒนา ซึ่งหมายความว่า ได้ตั้งกิจการอย่างหนึ่งและตั้งชื่อ ซึ่งจะชื่อว่าศูนย์หรือกิจการนี้ทำอะไรคำว่า ศูนย์ศึกษาการพัฒนา นั้น คำนี้ทำให้เข้าใจว่าเป็นการศึกษาการพัฒนาที่เป็นเรื่องของพระราชดำริ ซึ่งไม่ใช่อย่างนั้น อันเนื่องมาจากพระราชดำริ หมายความว่า ทั้งอันนี้เป็นพระราชดำริ แล้วที่ดำเนินงานตามที่มีพระราชดำริ...” (พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทรสยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9)

“...เป็นจุดประสงค์ของศูนย์ศึกษา เป็นสถานที่สำหรับค้นคว้าวิจัยในท้องที่ เพราะว่าแต่ละท้องที่สภาพฝน พืช อากาศและประชาชนในท้องที่ต่างกัน...เป็นศูนย์หรือเป็นที่แห่งหนึ่ง ที่รวมการศึกษาเพื่อดูว่า

จะอย่างไรจะพัฒนาได้ผล...”(พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทรสยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 ณ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทราย)

วันที่ 27 พฤศจิกายน 2526 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทรสยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 ได้เสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรพื้นที่ที่จะจัดตั้งเป็นศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ บริเวณบ้านนาแก อำเภอมะนัง จังหวัดสกลนคร และได้พระราชทานพระราชดำริ สรุปได้ คือ

“...พื้นที่พัฒนาป่าไม้ระหว่างแนวท่อส่งน้ำของอ่างเก็บน้ำห้วยตาดไฮใหญ่กับห้วยยาง ประมาณ 800 ไร่ ควรสร้างบ่อจ่ายน้ำขนาดเล็กไว้ตามแนวท่อส่งน้ำบริเวณลูกเนินและสร้างอาคารบังคับน้ำบริเวณที่ท่อส่งน้ำตัดผ่านลำห้วยสายต่างๆ ด้วยเพื่อส่งน้ำสนับสนุนการพัฒนาป่าไม้ในพื้นที่นี้ และควรก่อสร้างฝายเก็บน้ำสายต่างๆ ไว้เป็นช่วงๆ เพื่อเพิ่มความชุ่มชื้นในดิน สนับสนุนการพัฒนาป่าไม้สำหรับการในระยะฤดูแล้งจะระบายน้ำจากท่อส่งน้ำลงมาตามลำห้วยให้กับฝายเก็บกักน้ำต่างๆ เป็นระยะๆ ตามความเหมาะสม ซึ่งจะช่วยให้ป่าไม้ในพื้นที่ 800 ไร่ ดังกล่าวเจริญเติบโตได้ผลอย่างสมบูรณ์ตลอดปี...”

“...โครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ ควรครอบคลุมถึงการพัฒนาป่าไม้บริเวณต้นน้ำห้วยตาดไฮใหญ่ และบริเวณต้นน้ำของอ่างเก็บน้ำภูไม้รวกด้วย โดยให้พิจารณาเป็นพื้นที่พัฒนาป่าไม้ในเขตปริมาณชลของศูนย์ฯ พื้นที่ประมาณ 7,500 ไร่ และควรพิจารณาจัดตั้งหมู่บ้านป่าไม้ขึ้นที่ต้นน้ำครอบคลุมประมาณ 100 ไร่ เพื่อเป็นเจ้าหน้าที่ดำเนินการพัฒนาป่าไม้ในพื้นที่ดังกล่าว...”

วันที่ 27 พฤศจิกายน 2526 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทรสยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร ทรงมีพระราชดำริในส่วนของกรมพัฒนาที่ดินในการเสด็จทอดพระเนตรการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ จังหวัดสกลนคร ทรงมีพระราชดำรินำ “...ให้จัดทำ deep cultivation ในพื้นที่โครงการศูนย์ฯ ซึ่งมีสภาพเนื้อดินทรายหนา ดินเหนียวอยู่ชั้นใต้ดินให้ดำเนินการ โดยใช้เครื่องจักรไถกลบหน้าดินนำดินชั้นล่างให้กลับขึ้นมาอยู่ชั้นบน หรืออาจลอกดินเลนในห้วยหนองน้ำมาถมปรับปรุงหน้าดิน ใช้ปุ๋ยคอกปรับปรุงบำรุงดินให้สามารถปลูกพืชต่างๆ ได้ให้ทดลองเป็นบางส่วนก่อน เมื่อได้ผลดีก็จะแบ่งให้เกษตรกรเข้าทำประโยชน์คนละประมาณ 1 ไร่...”

“พืชพันธุ์ถั่วที่จะทดลองอาจพัฒนาไปถึงขั้นเกษตร-อุตสาหกรรม (Agro-Industry) เช่นการดำเนินงานโรงงานวันเส้น ซึ่งต้องพิจารณาว่าจะตั้งขนาดกลางหรือขนาดเล็กหากเป็นขนาดเล็ก ก็ให้ดำเนินงานในระดับหมู่บ้าน แต่ก็อาจมีปัญหาการควบคุมคุณภาพได้ดังนั้นจึงอาจจะจำเป็นต้องก่อสร้างขนาดกลางก็ได้”

พ.ศ. 2527

วันที่ 9 พฤศจิกายน 2527 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทรสยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 พร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณบดินทรเทพยวรางกูร รัชกาลที่ 10 และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทอดพระเนตรโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ และได้พระราชทานพระราชดำริพอสรุปได้ ดังนี้

“...ควรดำเนินการพัฒนาการประมงให้เหมาะสมกับลักษณะภูมิประเทศ โดยการพัฒนาแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่น ห้วย หนอง ให้เป็นแหล่งขยายพันธุ์ปลา และส่งเสริมให้ราษฎรสามารถใช้ประโยชน์

จากแหล่งน้ำ ได้ทั้งการประมงและการปลูกพืชผักในบริเวณรอบๆ หนองน้ำด้วย เพราะการขุดบ่อขึ้นมาใหม่ มักจะประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำหรือถ้าน้ำท่วม ปลาที่หนีหายไปหมด...”

“...ให้อุปถัมภ์บ้านนาคนเค่า ซึ่งในขณะนั้นก็รู้สึกดีขึ้นกว่าเดิมมากและก็มีส่วนใช้ และให้ราษฎร รวมกันหรือเลือกผู้นำหมู่บ้าน ที่จะนำพาพัฒนาให้เจริญต่อไป...”

“...ให้จัดหาพื้นที่ป่าไม้ที่ถูกราษฎรบุกรุกแผ้วถางป่าไปแล้ว จัดทำเป็นสถานที่ปลูกโดยแสดงให้เห็นว่า ป่าไม้สามารถป้องกันการพังทลายของดินได้ แต่ราษฎรบุกรุกทำลายป่ามากๆ แล้วจะทำให้เกิดผล เสียอย่างไรบ้าง ...”

“...ให้มีการพัฒนาป่าไม้ด้วยระบบชลประทานโดยเร็ว ปลูกไม้โตเร็ว ซึ่งต้องโตเร็วกว่าที่อื่น ถึง 2 เท่าตัว เพราะภูมิประเทศนี้เหมาะสมดีมาก และมีปริมาณน้ำมากในฤดูฝนก็จะใช้น้ำฝนในฤดูแล้งก็จะ ปล่อยน้ำจากห้วยตาดไฮใหญ่ลงมา (เพื่อเป็นการเพิ่มน้ำฝนให้มากขึ้น)...”

“...ในขณะที่เดียวกันให้ศึกษาว่าประชากรแต่ละครอบครัวควรปลูกไม้ใช้สอยเป็นจำนวนกี่ไร่จึง จะพอเพียง เมื่อราษฎรมีไม้ใช้สอยพอเพียงแล้ว ก็จะไม่บุกรุกขึ้นไปทำลายป่าสงวนแห่งชาติต่อไป...”

“... ให้มีการสาธิตการปลูกป่า 3 อย่าง คือ ไม้ผลและไม้ใช้สอยโดยให้ทำบริเวณเชิงเขาด้านทิศ ตะวันตกเพื่อให้ราษฎรมาดูเป็นตัวอย่างสามารถใช้ประโยชน์ได้ทุกๆ ด้าน เช่น ไม้ผล ใช้รับประทานและใช้ สอยต่างๆ ส่วนไม้ใช้สอยก็จะใช้ทำฟืน เผาถ่านฯลฯ...”

“...ให้นำการทดลองการปลูกต้นยูคาลิปตัส โดยเปรียบเทียบการปลูกในขณะที่กล้าไม้มีราก งอกอยู่ในถุงกับการปลูกรากตรงอย่างไรจะเจริญเติบโตเร็วกว่ากัน...”

“โครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ นั้น เป็นการดำเนินงานในลักษณะย่อส่วนภูมิภาค ให้เล็กลง โดยรวบรวมการดำเนินงานในทุกๆ ด้านในศูนย์ศึกษานี้ ตั้งแต่เริ่มต้นการเพาะกล้า การปลูก การ ใช้ปุ๋ย การใช้ที่ดินให้เหมาะสม ตลอดจนแปรสภาพผลผลิตทางการเกษตรเป็นสินค้าเกษตร-อุตสาหกรรม”

“ให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ มีที่นา เป็นส่วนกลางของศูนย์ศึกษาฯ ด้วย เพื่อให้ราษฎร เข้ามาฝึกอบรมการทำนา และให้ผลตอบแทนแก่ราษฎรนั้นๆ โดยทำในลักษณะคล้ายๆ กับการเช่านาทำและ ศูนย์ศึกษาฯ พยายามส่งเสริมให้ราษฎร ทำนาโดยใช้น้ำชลประทานจากคลอง ส่งน้ำห้วยเดียกให้มากขึ้น”

วันที่ 25 พฤศจิกายน 2527 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหาจักรีบรมราชูปถัมภ์ จักรีนฤพดินทรสยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 ได้เสด็จพระราชดำเนินไป ทอดพระเนตรอ่างเก็บน้ำตาดไฮใหญ่และบริเวณเขตประมงชลประทานโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ สรุปรพระราชดำริได้ดังนี้

“...ควรดำเนินการพัฒนาป่าไม้ด้วยน้ำชลประทานแบบง่ายๆ เช่นการต่อท่อน้ำด้วยไม้ไผ่ เพื่อนำน้ำไปสนับสนุนการปลูกป่า การปลูกป่าในบริเวณฝายกั้นน้ำ และการปลูกป่าโดยธรรมชาติซึ่งมีฝาย กั้นน้ำ และแสดงให้เห็นผู้มาดูงานได้เห็นวิธีการต่างๆ ในบริเวณที่ว่างเปล่า และสามารถเข้าไปถึงก็ให้พยายาม ก่อสร้างฝายกั้นน้ำขนาดเล็กๆ เพื่อรวบรวมน้ำเข้ารวมกัน และพยายามกระจายน้ำออกไปทั่วบริเวณ เพื่อ เสริมสร้างความชุ่มชื้นให้แก่ดินในบริเวณนั้น ซึ่งจะพัฒนาป่าได้อย่างรวดเร็วเมื่อก่อสร้างฝายเล็กๆ แล้วก็ให้ ปลูกป่าเสริมให้สามารถปกปิดในบริเวณนั้นได้ทั่วถึงและพยายามส่งเสริมให้มีการสร้างแนวกันไฟด้วย...”

“...อ่างเก็บน้ำห้วยตาดไฮใหญ่ นี้ พยายามให้ใช้ประโยชน์จากน้ำให้มากที่สุด และลองคำนวณ คว้าเมื่อใช้น้ำอย่างเต็มที่แล้วน้ำจะลดลงถึงระดับไหน ได้บ้าง และจะเป็นอุปสรรคต่อการทำงานที่เป็นแหล่ง ประมงของชาวบ้านได้หรือไม่...”

“...หมู่บ้านนากเค้านี้ ให้จัดเป็นหมู่บ้านพัฒนาด้วยระบบสหกรณ์ แต่ไม่ใช่ตั้งสหกรณ์ขึ้นมาเพื่อกู้เงินเพียงอย่างเดียวการจัดหมู่บ้านเป็นระบบสหกรณ์นั้น จะต้องมีการจัดการบริหารงานในทุกๆ ด้าน เช่น ฝ่ายเกษตรกร ฝ่ายชลประทาน(ผู้ใช้น้ำ)ฝ่ายเทคนิควิชาการต่างๆโดยมีศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ เป็นผู้อุปถัมภ์ ให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิดในทุกๆ ด้านโดยเฉพาะด้านวิชาการคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ ควรมาจากกรรมการหมู่บ้าน และตัวผู้ใหญ่บ้านด้วยไม่ควรที่จะตั้งขึ้นมาใหม่เพราะอาจเกิดการขัดแย้งกันเหมือนเช่นที่หุบกะพงเคยประสบปัญหามาแล้ว...”

“...เมื่อสามารถพัฒนาหมู่บ้านนากเค้าให้มีความเป็นอยู่ดีขึ้น มีอาชีพที่มั่นคง และมีรายได้จากอาชีพเสริมต่างๆ แล้วก็จะกลายเป็นหมู่บ้านตัวอย่างที่จะให้หมู่บ้านใกล้เคียง อาจเป็นแบบอย่างได้ และพยายามพัฒนาหมู่บ้านอื่นๆ ตามบ้านนากเค้าซึ่งก็จะกลายเป็นหมู่บ้านบริวารต่อไป เช่น บ้านม่วง บ้านโพนงาม เป็นต้น...”

“...การดำเนินการพัฒนาหมู่บ้านสหกรณ์จะต้องกระทำด้วยความมั่นใจว่า ราษฎรจะต้องมีความเป็นอยู่ดีขึ้น ไม่ใช่ข้าราชการมาเป็นเครื่องทดลอง ซึ่งจำเป็นที่จะต้องใจความตั้งใจจริงของเจ้าหน้าที่และความร่วมมือของราษฎรอย่างแท้จริงโดยราษฎรจะต้องมีวินัยสูงด้วยจึงจะประสบผลสำเร็จ ให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ มีที่นาเป็นส่วนกลางของศูนย์ศึกษาฯด้วยเพื่อให้ราษฎรเข้ามาฝึกอบรมการทำงาน และให้ผลตอบแทนแก่ราษฎรนั้นๆ โดยทำในลักษณะคล้ายๆ กับการเช่านาทำและศูนย์ศึกษาฯ พยายามส่งเสริมให้ราษฎรทำนาโดยใช้น้ำชลประทานจากคลองส่งน้ำห้วยเดียกให้มากขึ้น ในขณะเดียวกันก็พยายามทดลองและหาข้าวพันธุ์ดีเพื่อนำไปส่งเสริมให้ราษฎรปลูกข้าวพันธุ์ดีให้มากขึ้น และต้องสำรวจดูว่าราษฎรมีที่ดินครอบครัวละกี่ไร่ ปลูกข้าวได้พอกินหรือไม่ ถ้าไม่พอกินก็อาจพิจารณาจัดรูปที่ดินให้แก่ราษฎรที่ขาดแคลนโดยพิจารณาเขตป่าเสื่อมโทรมที่ไม่มีสภาพป่าเหลืออยู่แล้ว โดยศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯจะดูแลในระยะแรก ในระยะต่อไปก็อาจจัดในรูปหมู่บ้านป่าไม้และออกสทก. ให้...”

“...เรื่องยงพาราให้พิจารณาพื้นที่ทดลองการปลูกยางซึ่งควรอยู่ในพื้นที่ป่ามิใช่ไปแย่งพื้นที่ทำนาโดยทดลองปลูกทั้งในที่ลุ่มและที่ดอนเพื่อเปรียบเทียบดูว่าบริเวณใดจะให้ผลผลิตดีกว่ากัน...”

“...โรงงานผลิตปูนเส้น ให้ทำเป็นตัวอย่างขนาดเล็กในหมู่บ้านโดยรวบรวมราษฎรสัก 5 – 6 ครอบครัว เพราะถ้าทำเล็กเกินไปก็จะเสียเวลาและไม่คุ้มกันและไม่ทำให้ใหญ่โต เพราะจะทำให้กลายเป็นระบบธุรกิจการค้าไป...”

“...สำหรับสถานีทดลองต่างๆที่มีอยู่แล้ว เช่น สถานีทดลองพืชไร่ พืชสวน ปศุสัตว์ และอื่นๆ นั้นก็ดำเนินไปตามปกติศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯจะไม่ไปแย่งงานมาทำแต่จะพยายามทดลองงานแปลกๆ ใหม่ๆ และใช้เทคนิควิชาการที่เหมาะสมเพื่อส่งเสริมให้ราษฎรนำไปใช้ปฏิบัติในพื้นที่ของตนเองได้ ซึ่งศูนย์ศึกษาฯ แต่ละแห่งจะแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดเช่น ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทองฯ กับศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ เพราะศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯจะมีทุกอย่างรวมกันอยู่ในบริเวณเดียวกัน...”

พ.ศ. 2528

วันที่ 12 พฤศจิกายน 2528 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหิตลธิเบศร รามาธิบดี จักรีนฤพดินทรสยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 พร้อมด้วยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีได้เสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ ในการนี้ได้พระราชทานพระราชดำริพอสรุปได้ดังนี้

“...ควรจัดระบบให้ราษฎรเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาให้มากขึ้นโดยให้ราษฎรบริเวณใกล้เคียง เข้ามาทดลอง ทำการเพาะปลูก เช่นการปลูกข้าวในบริเวณพื้นที่ของศูนย์ศึกษาฯ จะเข้าช่วยบริการในด้านเทคนิควิชาการและช่วยเหลือดูแลในด้านต่างๆ ด้วย เมื่อราษฎรได้ผลผลิตออกมาแล้วก็ควรจะสำรองส่วนหนึ่งไว้เป็นส่วนกลางของศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯและควรเก็บผลผลิตส่วนสำรองนี้ไว้ในยุ้งฉางส่วนกลางของศูนย์ศึกษาฯในโอกาสต่อไปก็สามารถนำผลผลิตส่วนนี้ไปช่วยเหลือ และสนับสนุนแก่เกษตรกรที่ยากจนในพื้นที่ใกล้เคียงต่อไป...”

“...โดยเหตุที่การผลิตและการจำหน่ายผลผลิต จะเป็นเรื่องสำคัญต่อไปจึงควรพิจารณาให้พาณิชย์จังหวัดเข้าร่วมในการดำเนินการนำผลผลิตของเกษตรกรไปจำหน่ายยังตลาดต่างๆ เพราะที่ผ่านมา มักประสบปัญหาว่าปลูกพืชได้แล้วไม่รู้จะนำไปจำหน่ายที่ไหน...”

“...ศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ จะต้องเป็นที่รวบรวมงานด้านต่างๆ ตั้งแต่การพัฒนาด้านการผลิต การซื้อ และการจัดจำหน่าย รวมทั้งงานด้านวิชาการต่างๆให้ครบเป็นวงจรด้วย นอกจากนี้หากหน่วยราชการใดสนใจจะเข้ามาดำเนินการศึกษาในเรื่องต่างๆ ก็ย่อมจะกระทำได้อีกถ้ามีวัตถุประสงค์ร่วมในการมุ่งส่งเสริมให้ประโยชน์ต่อราษฎรให้มากที่สุด...”

“...ศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ ควรจัดให้มีระบบเงินทุนหมุนเวียนขึ้นและให้มีการเพิ่มพูน โดยนำผลผลิตต่างๆ ไปจำหน่ายและนำรายได้ เข้าเป็นกองกลางและเก็บไว้ใช้จ่ายในด้านต่างๆ ในลักษณะเป็นการบริหารจัดการด้านการเงินเพื่อเป็นตัวอย่างให้ราษฎรนำไปใช้ ปฏิบัติเพราะเท่าที่ผ่านมาเมื่อราษฎรได้ผลผลิตแล้วส่วนใหญ่ก็จะนำเงินไปใช้หนี้สินจนหมด ถ้ามีเหลือก็จะนำไปใช้จ่ายฟุ่มเฟือยหรือเล่นการพนันกันจนหมดแล้วก็จะไปกู้หนี้ยืมสินกันต่อไปอีก จึงต้องพยายามหาแนวทางในการแก้ปัญหานี้สินของราษฎรให้ได้หากการบริหารจัดการด้านการเงินประสบผลสำเร็จดี ก็จะไปใช้เป็นตัวอย่างแก่ศูนย์ศึกษาอื่นต่อไป...”

“...ให้กรมวิชาการเกษตรจัดหาอุปกรณ์และดำเนินการสาธิตและฝึกอบรมการเพาะเชื้อเห็ดให้แก่ราษฎรด้วย...”

วันที่ 14 พฤศจิกายน 2528 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหิตลธิเบศร รามาธิบดี จักรีนฤพดินทรสยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 เสด็จพร้อมด้วยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรการดำเนินงานของสถานีบำรุงพันธุ์สัตว์สกนนครและได้พระราชดำริสรุปได้ดังนี้

“...ให้สถานีบำรุงพันธุ์สัตว์สกนนครร่วมกับปศุสัตว์จังหวัดพิจารณาจัดทำโครงการนมพาสเจอร์ไรส์ในลักษณะเป็น Pilot Project และ ให้เร่งดำเนินการโดยให้เครื่องมือขนาดเล็กไปก่อน เพื่อใช้เป็นการทดสอบและวิจัย การแปรรูปนมสดตลอดจนการตรวจสอบคุณภาพน้ำนม ซึ่งหากการทดสอบดังกล่าวได้ผลดีและได้รับความสนใจจากผู้บริโภครวมทั้งราษฎรในพื้นที่ให้การสนับสนุนมากขึ้นก็อาจขยายและปรับปรุงการดำเนินงานในรูปแบบสหกรณ์ในโอกาสต่อไป และถ้าหากมีปริมาณนมสดเหลือมากพอที่จะแปรรูปเป็นนมผงได้ ...”

วันที่ 30 พฤศจิกายน 2528พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหิตลธิเบศร รามาธิบดี จักรีนฤพดินทรสยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 เสด็จพร้อมด้วยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีได้เสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯในการนี้ได้พระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับงานพัฒนาด้านต่างๆ พอสรุปได้ดังนี้

“...ในการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ นี้จะเน้นให้หน่วยราชการต่างๆ ร่วมมือประสานงานกันอย่างใกล้ชิด โดยจะเป็นทั้งการศึกษาและทดลองการพัฒนาในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น การเพาะปลูกพืช การประมง การเลี้ยงสัตว์ ป่าไม้ การเพาะเห็ดการแปรรูปจากพืชเกษตร เช่น โรงสีข้าว การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม การทอผ้าและการตัดเย็บเสื้อผ้ารวมทั้งการจำหน่ายผลผลิตต่างๆ ให้เป็นระบบครบวงจรและพยายามใช้ประโยชน์จากทุกส่วนให้มากที่สุด เช่น โรงสีข้าว เมื่อนำข้าวเปลือกมาสีเป็นข้าวสารแล้ว จะมีส่วนหนึ่งที่จะต้องทิ้งไปเป็นแกลบ และมีปลายข้าวต่างๆ ปะปนอยู่ก็ให้นำไถ่พื้นเมืองมาเลี้ยงในบริเวณนี้ เพื่อจะได้กินอาหารในส่วนที่จะต้องทิ้งไปหรือแกลบที่จะต้องทิ้งก็ให้ลองพิจารณานำไปใช้ประโยชน์ด้านอื่น เช่น เป็นเชื้อเพลิงก็ได้ ...”

“...ส่วนสถานีทดลองต่างๆ ของกรมวิชาการเกษตรนั้นก็ดำเนินงานได้ที่อยู่แล้วศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ ก็จะไม่ไปแย่งงานของสถานีทดลองต่างๆ มาดำเนินการ...”

“...งานปลูกหม่อนเลี้ยงไหมนั้น ควรมุ่งส่งเสริมให้ราษฎรสามารถนำไปใช้ปฏิบัติในครัวเรือนได้ โดยอาจดำเนินการก่อสร้างอาคารเลี้ยงไหมขนาดเล็กๆ ใช้วัสดุอุปกรณ์ในพื้นที่ที่ราคาไม่แพงนัก เพราะการก่อสร้างอาคารเพาะเลี้ยงไหมของศูนย์ศึกษาฯ จะมีราคาสูงถึง 300,000 บาท ราษฎรคงไม่มีความสามารถที่จะดำเนินการเองได้ก็จะกลายเป็นทางราชการสามารถดำเนินงานได้ แต่ราษฎรไม่สามารถดำเนินการเองได้ ส่วนในบริเวณศูนย์ศึกษาฯ ที่มีการปลูกหม่อนและโรงเพาะเลี้ยงไหมแล้วก็ให้นำราษฎรในบริเวณนี้มาฝึกอบรมดำเนินงานได้ และพยายามส่งเสริมสาธิตให้ราษฎรได้ใช้ประโยชน์จากสิ่งต่างๆ เหล่านี้ให้เต็มที่ ...”

“...การดำเนินงานด้านการพัฒนาด้านปศุสัตว์ โดยเฉพาะการเลี้ยงวัวนมนี้ ให้ดำเนินการสาธิตให้ราษฎรเลี้ยงวัวนมให้มากขึ้นโดยราษฎรรวมกลุ่มกันดำเนินงานเป็นกลุ่มเล็กๆ ก่อนต่อเมื่อมีความเข้าใจและได้ผลดีแล้วก็จะขยายเป็นระบบสหกรณ์ต่อไป...”

30 พฤศจิกายน 2528 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศร รามาธิบดี จักรีนฤพดินทรสยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 ทรงมีความห่วงใยเรื่องการย้อมสีผ้าฝ้าย โดยได้ให้พระราชดำริแก่เจ้าหน้าที่ของศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ “ขอให้ครูฝึกอบรมตระหนักเรื่องสารเคมีที่ใช้ในการย้อมสี อาจเป็นพิษภัยแก่ราษฎร” (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม 2558)

พ.ศ. 2531

พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศร รามาธิบดี จักรีนฤพดินทรสยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 “ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ นั้น แม้จะมีการปลูกข้าวก็อาจจะปลูกข้าวในลักษณะต่างกันหรือดูว่าในภูมิภาคอย่างนี้เราจะปลูกอย่างไร อาจจะปลูกหลักวิชาการก็ได้แต่ว่าชาวบ้านเขาทำอย่างนั้นเราก็ทดลองบ้าง หรือว่าถ้าปลูกข้าวไม่เกิดประโยชน์ก็ลองแก้ไขโดยวิธีอื่นด้านชลประทานก็ได้ หรือด้านพัฒนาที่ดินหรือด้านวิชาการเกษตรมาประยุกต์เพื่อจะให้ได้ผลมากขึ้น รวมทั้งตอนปลูกแล้วทำอย่างไร เก็บอย่างไรหรือ สืบอย่างไร ขายอย่างไร ก็หมายความว่าให้สามารถที่จะแก้ปัญหาทั้งทางต้น และทางปลาย แต่การแก้ปัญหาอันนี้อาจจะมีคนว่าไม่ถูกหลักวิชาการก็ได้ไม่เป็นไร โดยมากเราพยายามที่จะทำอะไรที่ง่ายแล้วในที่สุด ถ้าทำง่ายและได้ผลก็จะเป็นหลักวิชาการโดยอัตโนมัติ ” วันที่ 26 สิงหาคม 2531

“...เป็นการทำอะไรของฝ่ายหนึ่ง และทำให้ฝ่ายอื่นได้เข้าใจว่าคนอื่นเขาทำอะไรกัน เรียกว่า เป็นการทำให้เจ้าหน้าที่ด้านการพัฒนาได้มีการร่วมมือสอดคล้องกัน...” (พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศร รามาธิบดี จักรีนฤพดินทรสยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9)

พ.ศ. 2532

วันที่ 17 พฤศจิกายน 2532 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศร รามาธิบดี จักรีนฤพดินทรสยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 ได้เสด็จพระราชดำเนินไป ทอดพระเนตร อาคารเอนกประสงค์ ในบริเวณโครงการชลประทานสกจนคร และได้พระราชทาน พระราชดำริสรุปได้ดังนี้

“...โครงการชลประทานต่างๆที่ก่อสร้างแล้วควรจัดการโดยร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆที่ เกี่ยวข้องร่วมดำเนินงาน...”

วันที่ 19 พฤศจิกายน 2532 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศร รามาธิบดี จักรีนฤพดินทรสยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 ได้เสด็จพระราชดำเนินไป ทอดพระเนตร การดำเนินงานของศูนย์รวมน้ำนมภูพาน ตำบลพังขว้าง อำเภอเมือง จังหวัดสกจนคร ได้พระ ราชทานพระราชดำริสรุปได้ดังนี้

“...ในการดำเนินงานจัดตั้งศูนย์รวมน้ำนมภูพานนี้ เพื่อส่งเสริมการเลี้ยงโคนมให้แก่เกษตรกร และนำน้ำนมดิบมาทำเป็นนมสดพาสเจอร์ไรส์โดยดำเนินการขนาดเล็กเพื่อเป็นการสาธิตเป็นตัวอย่างให้แก่ เกษตรกรก่อน...”

วันที่ 22 พฤศจิกายน 2532 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศร รามาธิบดี จักรีนฤพดินทรสยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 ได้เสด็จไปทอดพระเนตร การดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ และได้พระราชทานพระราชดำริ เกี่ยวกับงานพัฒนาในด้าน ต่าง ๆ สรุปได้ดังนี้ “...การดำเนินงานแบบไร่นาสวนผสม ในกิจกรรมระบบการทำฟาร์มนั้น จะได้ผลดีมากใน เขตที่มีน้ำชลประทานซึ่งในศูนย์ศึกษานี้ การเพาะปลูกพืชต่างๆ ก็ได้ผลดีพอสมควร ก็จะเป็นส่วนที่ น่าสนใจสำหรับแสดงให้เห็นประชาชนทั่วไปมาศึกษาดูงานได้จะต้องพิจารณาหาพื้นที่ที่แสดงให้เห็นว่าจะ สามารถปลูกพืชให้ได้ผลดีในพื้นที่ที่ไม่มีชลประทานด้วย ทั้งนี้เพราะพื้นที่ทำการเกษตรโดยอาศัยน้ำฝนเพียง อย่างเดียวซึ่งเรียกว่าเกษตรน้ำฝนนั้นเป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศจะมีพื้นที่ที่มีน้ำชลประทานสนับสนุนได้ อย่างสมบูรณ์เพียงประมาณร้อยละ 10 ของพื้นที่เกษตรใช้ทำกินทั้งหมดปัญหาจึงส่งผลให้เกษตรกร ที่ทำ การเพาะปลูกขาดแคลนน้ำอยู่เสมอ ถ้าฝนทิ้งช่วงเกิน 7 วัน ก็จะทำให้ผลผลิตเสียหายเกษตรกรจึงมี รายได้น้อยและยากไร้ในที่สุด จึงมีพระราชดำริให้แก้ไขเพื่อบรรเทาปัญหาให้เบาบางลง โดยอาศัยหนองบึง ตามธรรมชาติที่มีอยู่เดิม และดำเนินการขุดลอก ปรับปรุงและยกคันดินให้สูงขึ้น ก็จะสามารถเก็บกักน้ำให้ มากขึ้น หลังจากนั้นจะแนะนำส่งเสริมให้เกษตรกรรู้จักการใช้ประโยชน์ได้มากขึ้นถ้าเกษตรกรขยันก็จะทำ การเกษตรบริเวณรอบๆ หนองน้ำได้รวมถึงการรวมกลุ่ม การเลี้ยงปลาอย่างเป็นระบบด้วย นอกจากนี้ก็ควร ปลูกกกตามริมหนองน้ำสำหรับจักสานและปลูกบัวไว้เก็บดอกและเม็ดจำหน่ายได้อีกทางหนึ่ง ...”

“...ในบริเวณศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ นี้ควรพิจารณาปรับปรุงหนองเต่าและหนองแฝก ให้สามารถเก็บกักน้ำได้มากขึ้นและหาพื้นที่ที่ไม่มีน้ำชลประทานแสดงให้เห็นว่าสามารถดำเนินการ เพาะปลูกอย่างได้ผลดี โดยอาศัยน้ำฝน และน้ำจากหนองน้ำ...”

“...การดำเนินงานในพื้นที่ที่มีน้ำชลประทานสมบูรณ์ดีแล้วนั้นจะต้องแสดงให้เห็นแก่เกษตรกรเห็น ว่าเมื่อมีน้ำชลประทานสมบูรณ์แล้ว เกษตรกรจะสามารถได้ผลผลิตเพิ่มมากขึ้น มีรายได้เพิ่มมากขึ้น เช่นการ ปลูกพืชเพียง 2 ไร่ ก็จะสามารถได้ผลผลิต เท่ากับการปลูกพืชจำนวน 10 ไร่ เกษตรกรก็จะเห็นประโยชน์ และร่วมมือสนับสนุนโครงการฯ ราษฎรที่มีที่ดินอยู่เดิม 20 ไร่ เมื่อมีโครงการชลประทานมาถึงมีการ ปรับปรุงพื้นที่ที่ดีแล้วก็จะสามารถแบ่งพื้นที่จำนวน 10 ไร่ให้คนอื่นคนละ 3-4 ไร่ ก็จะทำให้มีจำนวน

เกษตรกรมีพื้นที่ทำกินเพิ่มขึ้นอีก3-4 ไร่ โดยตนเองอาจจะเก็บไว้เพียง 10 ไร่ แต่สามารถทำการเพาะปลูกได้อย่างสมบูรณ์ก็จะได้ผลผลิตเหมือนกับทำในที่ดิน 50ไร่ ตามแบบเดิม การทำเช่นนี้ก็จะทำให้เกษตรกรได้รับประโยชน์มากขึ้นและกระจายได้ทั่วถึงมากขึ้นด้วย โดยทดลองพิจารณาดำเนินการเจ้าหน้าที่ดินประมาณ 50 ไร่ อาจจะจัดซื้อที่ดินโดยใช้เงินจากมูลนิธิชัยพัฒนาแล้วนำพื้นที่มาพัฒนาเป็นตัวอย่างให้ราษฎรเห็นว่าสามารถดำเนินการเพาะปลูกอย่างได้ผลดี ในพื้นที่ที่ไม่มากนักและเก็บรวบรวมข้อมูลไว้ทั้งหมด เมื่อดำเนินงานได้สัก 3-4 ปี พื้นที่นี้ก็จะสมบูรณ์ต่อไปในอนาคตอาจจะแบ่งให้ราษฎรเข้าทำกินรายละ 1ไร่ ราษฎรก็จะสามารถดำเนินการอย่างได้ผลดีและเลี้ยงตัวเองได้...”

“...การที่ได้มีพระราชดำริ ให้ปลูกยางพาราในศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯนั้นมี วัตถุประสงค์หลักที่จะให้เป็นการปลูกเสริมป่า ซึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือนี้มีสภาพป่าไม้ถูกทำลายไปมาก จึงต้องให้มีการปลูกยางแซมในป่ามากกว่าที่จะปลูกเป็นแถว เป็นแนว เพื่อกรีดยางเป็นอาชีพเหมือนอย่างภาคใต้ ส่วนการกรีดยางเป็นผลพลอยได้เนื่องจากยางที่ปลูกในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออาจกรีดน้ำยางได้ไม่มากนักเนื่องจากสภาพความชื้นไม่เหมาะสมและระยะเวลาที่กรีดยางได้ก็อาจจะน้อยกว่าทางภาคใต้ ดังนั้น จึงควรนำต้นยางเข้าไปปลูกแซมในพื้นที่ป่าทั่วไปก็จะช่วยสร้างความชุ่มชื้นและถนอมป่าเอาไว้ รวมทั้งการสร้างป่าเพิ่มมากขึ้นส่วนการส่งเสริมการปลูกยางในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นั้น จะดำเนินการในบริเวณที่มีความชื้นสูงมีปริมาณน้ำฝนมากเช่นที่จังหวัดนครพนมและจังหวัดสกลนคร ส่วนในบริเวณอีสานตอนใต้ นั้น เนื่องจากปริมาณน้ำฝนน้อยบางแห่งไม่เกิน 1,000 มิลลิเมตรต่อปี ถ้าส่งเสริมการปลูกยางอาจจะได้ผลไม่ดีเท่าที่ควร...”

“...ในสภาพภูมิประเทศที่เป็นหินหรือลานหินที่เป็นลานหินล้วนๆ และมีดินปนอยู่บ้างสภาพเช่นนี้ จะมีรอยแตกอยู่ทั่วไปก็ควรพิจารณาหาต้นไม้ที่มีความทนต่อสภาพเช่นนี้มาปลูกตามรอยแตกของหินนั้นๆ เมื่อดินไม้สามารถเจริญเติบโตได้ดี ก็จะทำให้บริเวณนั้นมีปุ๋ยอินทรีย์วัตถุที่เกิดจากซากใบไม้ที่ร่วงหล่นมาทับถมกันไม่ช้า สภาพลานหินก็จะค่อยๆ ปรับสภาพกลายเป็นดินได้ต่อไป รวมทั้งการป้องกันการกัดเซาะของน้ำตามซอกหินและชะลอการไหลของน้ำภูเขาได้เป็นอย่างดี...”

“...เนื่องจากปัจจุบัน ปัญหาสิ่งแวดล้อมหรือมลภาวะเป็นพิษ กำลังเป็นปัญหาใหญ่ระดับโลก ซึ่งเรื่องหนึ่ง ได้แก่การเผาผลาญอินทรีย์สารมากเกินไป ทำให้ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก และไปห่อหุ้มโลกชั้นบรรยากาศ อันเป็นการปิดกั้นไม่ให้เกิดการระบายความร้อนเป็นไปตามธรรมชาติ ซึ่งมีผลทำให้อุณหภูมิของโลกสูงขึ้นเกิดความแปรปรวนร้ายสิ่งแวดล้อมมีความห่วงใย ในปัญหานี้ ซึ่งเรียกว่า Green House Effect พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทรสยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9ทรงมีพระราชดำริให้นักวิชาการหรือศูนย์ศึกษาฯ ได้ดำเนินการศึกษาวิจัยหาปริมาณของออกซิเจนที่ต้นไม้ผลิตออกมาและศึกษาว่าพืชชนิดใด จะสามารถผลิตออกซิเจนได้มากกว่าคาร์บอนในพืชต่างๆ เนื่องจากพืชที่เก็บคาร์บอนไว้นั้น ส่วนใหญ่จะมาจากคาร์บอนไดออกไซด์ เมื่อเป็นดังนี้ก็สามารถกำหนดจำนวนคาร์บอนไดออกไซด์ที่พืชดูดซับเข้าไปและจำนวนออกซิเจนที่พืชคายออกมา และเมื่อนำมาเปรียบเทียบกัน ก็จะสามารถทราบว่าพืชชนิดใดสามารถดูดซับคาร์บอนไดออกไซด์ได้ดีกว่าหรือสามารถคายออกซิเจนได้มากที่สุด ก็จะส่งเสริมให้มีการปลูกต้นไม้ชนิดนั้นให้มากๆ เพราะนอกจากจะช่วยลดคาร์บอนไดออกไซด์ในบรรยากาศแล้ว ยังเพิ่มออกซิเจนด้วยซึ่งจะเป็นการบรรเทาปัญหา Green House Effect...”

วันที่ 22 พฤศจิกายน 2532 ถึงวันที่ 26 พฤศจิกายน 2533พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทรสยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9ทรงมีพระราชดำริ

“...ให้พิจารณาจัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อให้เป็น ศูนย์ศึกษาวิจัยทดลองงานด้านต่างๆ ที่มีความเหมาะสม และสามารถนำไปปฏิบัติ เผยแพร่ ส่งเสริมความรู้ การเกษตร และงานส่งเสริมอาชีพอื่นๆ สู่ราษฎรในหมู่บ้านบริวารและเขตปริมณฑลต่อไป...”

พ.ศ. 2533

วันที่ 26 พฤศจิกายน 2533 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศร รามาธิบดี จักรีนฤพดินทรสยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 ได้เสด็จพระราชดำเนินไปยังศูนย์ ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ และบ้านหนองไผ่ ตำบลดงมะไฟ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ได้พระราชทาน พระราชดำริสรุปได้ดังนี้

“...งานศึกษาเปิดเทศเป็นสัตว์ที่เลี้ยงง่าย เจริญเติบโตเร็ว สามารถเลี้ยงปล่อยให้หากินตาม ธรรมชาติ เช่น ตามท้องทุ่งนา ก็สามารถเจริญเติบโต นอกจากนี้ ข้อดีของเปิดเทศ คือสามารถทนทานต่อ การเกิดโรคระบาดที่แพร่ระบาดกับสัตว์ปีกประเภทอื่นด้วย นอกจากนี้ยังได้ศึกษาและพัฒนาพันธุ์สัตว์ ประเภทอื่นๆ เช่น โค ไก่ และสุกร เพื่อขยายผลสู่หมู่บ้านรอบศูนย์ฯ ต่อไป...”

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศร รามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรการดำเนินงาน ณ ศูนย์ ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ ได้พระราชทานพระราชดำรัสว่า

“...ทางโน้น ทำอุตสาหกรรมเป็นครัวเรือน ใช้ไม้ไผ่จำนวนมากในศูนย์ศึกษาฯ ควรรวบรวม พันธุ์ไม้ไผ่ในสภาพพื้นที่ต่างๆ กัน ถ้าเลือกเฉพาะสภาพพื้นที่ที่เหมาะสมปลูกแล้วที่อื่นไม่ทราบ ลองปลูกดู ว่าจะได้ผลในสภาพใดบ้าง ต้องพยายามปลูกไม้ต่างๆ ในสภาพพื้นที่ต่างๆ ปลูกทุกลักษณะดิน ปลูกเป็น ส่วนๆ อาจไม่ได้อยู่ในเขตของป่าไม้ ควรปลูกในที่อื่นด้วย เพื่อเป็นตัวอย่าง เช่น การปลูกข้าว ไม่ใช่ปลูกใน พื้นที่ที่เหมาะสมปลูกเป็นหย่อมๆ ในลักษณะดินต่างๆ พื้นที่ต่าง ลักษณะ น้ำต่างๆ กัน เกษตรกรที่มาจาก พื้นที่ที่เหมาะสมเคยไปเห็นแล้วสงสัยถ้ามาดูในสภาพพื้นที่ของเราเหมือนของเขา เขาก็จะมีกำลังใจต้อง ช่วยใส่ปุ๋ย ตักน้ำไปใส่ 10 วันครั้ง พอจะไหว เพราะบางที่น้ำเพื่อบริโภคต้องเดินไป 2-3 กิโลเมตร ไม้ไผ่ถ้า ปลูกได้จะช่วยในการปรับปรุงดินและไปทำประโยชน์ ในการอุตสาหกรรมและอย่างอื่นด้วยและ พระราชทานพระราชดำรัสเพิ่มเติมว่าในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพิ่งดำเนินการก่อสร้างแหล่งน้ำ ตามเชิงเขาต่างๆ เป็นอ่างเก็บน้ำ งานชลประทานและนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างทั่วถึงในศูนย์ศึกษาฯ นี้ก็ได้ ประโยชน์จากอ่างเก็บน้ำได้อย่างทั่วถึงด้วย...”

“...กิจกรรมพัฒนาที่ดิน ได้ทอดพระเนตรสภาพดินลูกรัง ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมากในเขตภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ เฉพาะในเขตจังหวัดสกลนครมีอยู่ถึง 1.6 ล้านไร่ จึงควรพิจารณาแก้ไขปัญหาดินลูกรัง โดยเร็ว โดยพิจารณาดำเนินการนำเครื่องจักร เครื่องมือมากระทุ้งชั้นดินลูกรัง แล้วนำดินชั้นล่างขึ้นมาผสม กับดินลูกรังข้างบน แล้วไถกลบ เชื่อว่าภายใน 2 ปี สามารถปลูกพืชได้โดยเฉพาะต้นกระถินสามารถขึ้นได้ รวดเร็วดีมาก ก็น่าจะทดลองดำเนินการดูตัวอย่างเช่นที่ เขาชะงุ้ม ซึ่งมีสภาพแห้งแล้ง ดินเป็นลูกรังก็ ดำเนินการโดยยืมดินจากฝ่ายป่าไม้ ซึ่งมีหน้าดินบนเนินแบ่งพื้นที่เป็นหลุมๆ เอาต้นมะม่วงหิมพานต์มาปลูก ไว้ เมื่อฝนลงชะหน้าดินบนภูเขาลงมาเป็นแนว ใช้เวลาสักระยะหนึ่งต้นมะม่วงหิมพานต์ก็สามารถขึ้นได้ และที่สำคัญคือในบริเวณที่ไม่ดี ไม่เหมาะสมที่พืชจะขึ้นได้แต่เราสามารถทำให้ปลูกพืชได้ เมื่อชาวบ้านมา ดูเห็นได้ก็น่าจะนำไปเป็นตัวอย่างและทดลองทำในพื้นที่ของตนต่อไป...”

“...กรมพัฒนาที่ดินควรร่วมมือกับกรมชลประทาน ดำเนินการศึกษาและทดลองฟื้นฟูดินลูกรังในพื้นที่โครงการปาร์กน้ำบ้านทรายทอง ตำบลปทุมวาปี อำเภอส่องดาว จังหวัดสกลนคร ซึ่งดินมีสภาพเป็นดินลูกรัง โดยเริ่มการปลูกต้นกระถิน และใช้น้ำชลประทานจากอ่างเก็บน้ำห้วยบ้านแพงตอนบน ซึ่งกรมชลประทานได้ก่อสร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว เพื่อฟื้นฟูดินให้มีปุ๋ยธรรมชาติและใช้น้ำทำการเกษตรเช่นอาจทำทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์จนถึงการปลูกข้าว...”

กิจกรรมการศึกษาและพัฒนาปศุสัตว์นั้น พระองค์ได้พระราชทานพระราชดำริ ดังนี้

“...ในการส่งเสริมให้เกษตรกรเลี้ยงสัตว์ นั้น จะต้องแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ หนึ่ง สำหรับคนเลี้ยงจริงจึง ไปซื้ออาหารและอีกส่วนหนึ่งสำหรับชาวบ้านแท้ๆ ในขั้นต่ำกว่ามันต้องมีนะ ถ้าเราคิดจะเลี้ยงขั้นสูงตลอดเวลา ชาวบ้านเขาสู้ไม่ไหวถ้ามีอะไรผิดปกติไปหน่อย จะล้มจมเป็นหนี้ เป็นหนี้แล้วเสร็จเลย ปีหนึ่งก็ปลดหนี้เขาไม่ได้ แต่ถ้าแจกชาวบ้านที่พื้นที่ ต้องให้อะไรที่ง่ายที่สุด เพราะอันตรายเรื่องทางเศรษฐกิจ ถ้าสมมุติชาวบ้านเป็นหนี้ สมัยนี้ชอบเป็นหนี้ ทางราชการก็ชอบส่งเสริมให้เป็นหนี้ เพราะบอกว่าเป็นหนี้ดี โดยมากเป็นเศรษฐกิจสมัยใหม่ ต้องเป็นหนี้ถึงจะดี เพราะว่าหมายถึงลงทุนได้มาก เมื่อลงทุนมากก็ได้เงินมาก แต่ถ้าลงทุนมากมีปริมาณมาก ได้ราคาก็ตก ก็กลายเป็นหนี้ อันนี้ยุ่งที่สุด อันพูดอาจจะไม่สมัยใหม่เหมือน โบราณเหมือนคนถอยหลังเข้าคลอง แต่ว่าความเป็นจริงถ้าหากว่าเราส่งเสริมให้ทำอะไรที่ใช้เทคโนโลยีมันต้องเป็นหนี้ เมื่อเป็นหนี้แล้วถ้าแกได้กำไรมา แกไม่ไปใช้หนี้แกฉลอง เมื่อฉลองแล้ว อันนี้ไม่เป็นไร ธนาการเขาให้ดอกเบี้ยยก็ให้ ผลสุดท้าย ก็พอกไปพอกมาแล้วรัฐบาลก็ต้องยกหนี้ให้ หรือต้องปลดหนี้ให้เสียงบประมาณเป็นพันล้าน คงได้เผชิญปัญหานี้ เพราะเห็นว่าเราส่งเสริมให้ใช้วิทยาการสูง จะดูเหมือนกับทหารว่า ไม่ให้วิทยาการสูงกับชาวบ้าน แต่ว่าเพราะว่าต้องให้วิทยาการสูงพอสมควรค่อยๆ เพิ่มขึ้นไปอันนี้ขอเตือนอยู่นิด สมมุติว่าไอ้ตัวมันดี มันตกมันเลี้ยงง่าย ก็น่าจะผสมพันธุ์ทั่วไวกๆ เพราะถ้าไปผสมกับตัวอื่นที่ได้ผลดีเหมือนกันดีกว่า เลี้ยงง่ายก็จึงแจก ส่วนเรื่องไก่แม่แต่ไก่บ้านก็ตาย แต่ไก่บ้านโดยมากเมื่อก่อนนี้ตายก็ช่างมันเดี๋ยวนี้เพราะว่าได้เทคโนโลยี ตายตุมมันเสียทำอะไรที่มันแข็งแรงกว่าก็เปิดเน็ตนี้ใช้ก็ได้ดี แต่ถ้าไปถามเขาว่า โน..โน...โน..เขาไม่เอาเขาไม่ชอบกินไข่เป็ด...”

พ.ศ. 2535

พระราชดำรัส สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ณ องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ สำนักงานภาคพื้นเอเชียและแปซิฟิก กรุงเทพมหานคร 20 ตุลาคม 2535

“... สำหรับข้าพเจ้า โภชนาการเป็นเรื่องที่ข้าพเจ้าสนใจเป็นพิเศษ การตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทรสยามินทราธิราช บรมนาถบพิตรและสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถไปทั่วราชอาณาจักร ทำให้ข้าพเจ้าได้พบเด็กขาดอาหารอยู่บ่อยๆ และข้าพเจ้าก็เห็นด้วยกับผู้เชี่ยวชาญด้านโภชนาการว่า การปรับปรุงภาวะโภชนาการของเด็กเป็นเรื่องสำคัญ ซึ่งต้องการความใส่ใจจากทุกคนอย่างเร่งด่วน ข้าพเจ้าเชื่อว่า เราทุกคนเห็นพ้องต้องกันว่า อาหาร เป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญปัจจัยหนึ่ง การจะทำให้ผู้คนเข้าถึงอาหารได้มากขึ้น ให้มีความมั่นคงด้านอาหารในครัวเรือนและมีอาหารที่เหมาะสมบริโภค เป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องพัฒนาเป็นอันดับแรก ...”

พ.ศ. 2536

พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทรสยามินทราธิราช บรมนาถบพิตรรัชกาลที่ 9

“...ข้าวต้องปลูก เพราะอีก 20 ปี ประชากรอาจจะ 80 ล้านคน ข้าวจะไม่พอถ้าลดการปลูกข้าวไปเรื่อยๆ ข้าวจะไม่พอเราจะต้องซื้อข้าวจากต่างประเทศ เรื่องอะไร ประชาชนคนไทยไม่ยอม คนไทยนี้ต้องมีข้าวแม้ข้าวที่ปลูกในเมืองไทยจะสู้ข้าวที่ปลูกในต่างประเทศไม่ได้ เราก็ต้องปลูก...”

พ.ศ. 2537

วันที่ 2 ธันวาคม 2537 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้พระราชทานพระราชดำริ ณ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร สรุปได้ดังนี้

“...พิจารณาลองนำพันธุ์ทุเรียนพื้นเมืองจาก สปป.ลาว มาปลูกที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ รวมทั้งนำพันธุ์ทุเรียนของ สปป.ลาว ไปปลูกทดลองในพื้นที่ศูนย์พัฒนาและบริการด้านการเกษตรที่ สปป.ลาว...”

“...บริเวณพื้นที่อำเภอหนองสองห้อง มักจะประสบปัญหาความแห้งแล้งน่าจะทดลองนำพันธุ์ข้าวไร่ไปส่งเสริมการปลูกโดยขอยืมที่ชาวบ้านเมื่อได้ผลก็ยกผลผลิตทั้งหมดให้กับเจ้าของพื้นที่ราษฎรก็จะได้ปฏิบัติและทำได้ด้วยตนเองต่อไป...”

“...ศึกษาและทดลองปลูกหญ้าแฝกในพื้นที่ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จังหวัดสกลนคร โดยประสานงานกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ...”

พ.ศ. 2541

พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทรสยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 "ข้าวที่ออกเป็นสีลักษณะนี้เป็นข้าวที่มีประโยชน์ อย่างข้าวกล้องคนไทยส่วนใหญ่ไม่ค่อยกินกันเพราะเห็นว่าเป็นข้าวของคนจน ข้าวกล้องมีประโยชน์ทำให้ร่างกายแข็งแรง ข้าวขาวเม็ดสวยแต่เขาเอาของดีออกไปหมดแล้ว มีคนบอกว่าคนจนกินข้าวกล้อง เรากินข้าวทุกวัน เรายังกินคนจน"

พระราชดำรัสและแนวพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

พ.ศ. 2550

วันที่ 13 พฤศจิกายน 2550 พระราชดำรัส สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

1. สุกกรเหมยชาน

“...ให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ดำเนินการอนุรักษ์สุกกรเหมยชานสายพันธุ์ที่มีอยู่ และขยายพันธุ์ให้มากขึ้นเนื่องจากเป็นสุกกรเหมยชานชุดแรกที่มีการนำเข้าสู่ประเทศไทย และมีลักษณะที่เด่นมากกว่าสุกกรเหมยชานชุดหลัง ๆ ที่นำเข้ามา เพื่อใช้ในการส่งเสริมให้กับเกษตรกรเลี้ยงและใช้ในการพัฒนาระบบการเลี้ยงสุกกรต่อไป ดังที่ได้พัฒนาปรับปรุงสายพันธุ์สุกกรภูพาน 1 และสุกกรภูพาน 2 ไปแล้วนั้น...”

2. โคเนื้อทาจิมะภูพาน

“...ขอฝากโคเนื้อทาจิมะภูพานให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ดูแลให้ดีและทำให้เกิดประโยชน์กับเกษตรกรผู้สนใจได้นำไปใช้ประโยชน์โดยทั่ว และจะเสด็จกลับมาเยี่ยมชมใหม่อีก เพื่อติดตามผลการดำเนินงานของคณะวิจัยของศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ...”

พ.ศ. 2551

วันพฤหัสบดีที่ 26 มิถุนายน 2551 พระราชดำรัส สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในวโรกาสเสด็จเยี่ยมชมกิจกรรมข้าว ณ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

1. เรื่องพันธุ์กรรมข้าวทรงมีพระราชดำรัส ว่า

1.1 ทรงซักถามถึงพันธุ์กรรมข้าวพื้นเมืองมีคุณค่าและประโยชน์มาก จะนำประโยชน์มาใช้ได้อย่างไร
1.2 ยาวชนและนักเรียนไม่ทราบว่าพันธุ์ข้าวพื้นเมืองคืออะไร รู้แต่เพียงว่า พันธุ์พื้นเมืองได้แก่ พันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 เท่านั้น จะทำอย่างไรให้ยาวชนเข้าใจและรู้จักพันธุ์กรรมข้าวและพันธุ์ข้าวพื้นเมืองให้มากขึ้น

1.3 พันธุ์ข้าวพื้นเมืองเหล่านี้ (84 พันธุ์) เก็บรวบรวมจากโดยรอบของพื้นที่รอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ ใช้ไหมอธิบดีกรมข้าวได้ถวายรายงาน ว่า เก็บรวบรวมจากโดยรอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ และพื้นที่จังหวัดใกล้เคียงนำมาปลูกแสดง และเกษตรกรคัดเลือกไปใช้ประโยชน์

2. เรื่องการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวทรงมีพระราชดำรัส ว่า

2.1 ทรงซักถามถึงกิจกรรมผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว กข6 ผลิต โดยเกษตรกรรอบศูนย์ และจำหน่ายโดยบรรจุงูตราของศูนย์ฯ ภูพานใช้ไหมอธิบดีกรมข้าวได้ถวายรายงาน ว่า ใช่ และเป็นการช่วยกระจายพันธุ์ดีสู่เกษตรกร

2.2 พระองค์ทรงสนพระทัยกลุ่มเกษตรกรผู้เข้าเฝ้า ซึ่งเป็นกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวโดยทรงถามว่า กลุ่มนี้ผลิตเมล็ดพันธุ์ทั้งหมดหรือ ได้กราบทูลว่า ใช่ และทรงบันทึกภาพการปักดำแปลงเมล็ดพันธุ์ข้าว

3 .เรื่อง การแปรรูป

กิจกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์จากข้าว โดยนำข้าวฮางมาผลิตเป็นไอศกรีม พระองค์ทรงได้ชิมไอศกรีมที่นำมาถวาย พร้อมแจกจ่ายให้กับผู้ติดตามเสด็จ พระองค์ทรงพระราชดำรัสชมเชยว่าอร่อยมาก และจะเป็นการเพิ่มมูลค่า สมควรจดลิขสิทธิ์ทรงมีพระราชดำริ

พระองค์ทรงมีแนวทางและแนะนำว่า เรื่องข้าวจะต้องทำให้ครบวงจรทั้งเรื่องพันธุ์ เมล็ดพันธุ์ การเก็บรักษา การแปรรูป การสี ซึ่งจะต้องทำอย่างจริงจัง เพราะเรื่องข้าว ที่เป็นปัญหาอยู่คือ เรื่องกลไกอื่น ที่เกิดขึ้นแต่แท้จริงแล้วข้าวจำเป็นต้องปลูก จะต้องกิน และดำเนินการ เพราะเป็นอาหารไม่พอเพียงและยังขาดแคลนอยู่

วันที่ 26 มิถุนายน 2551 พระราชดำรัสสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในงานศึกษาและพัฒนาด้านปศุสัตว์ “ให้ทำการพัฒนาคอกตัดเขากวางต่อไปให้ใช้ประโยชน์ให้ได้”

พ.ศ. 2556

วันที่ 29 ตุลาคม 2556 พระราชดำริในพระองค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

1. งานศึกษาและพัฒนาป่าไม้ ในการนี้พระราชทานพระราชดำริ ให้ศึกษารวบรวมชื่อและคุณสมบัติของเห็ดชนิดต่าง ๆ ให้ครบถ้วนทุกสายพันธุ์ รวมถึงความร่วมมือของชาวบ้านในการให้ข้อมูลโดยสอบถามชาวบ้านเรื่องชื่อ และคุณสมบัติของเห็ดต่าง ๆ ด้วย

2. งานศึกษาและพัฒนาด้านข้าว

2.1 เรื่องการผลิตและกระจายเมล็ดพันธุ์ พระราชทานพระราชดำริว่า ข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 เป็นที่ต้องการของเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นจำนวนมาก ควรมีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวให้เพียงพอต่อความต้องการของเกษตรกรและกระจายพันธุ์ให้เกษตรกรได้อย่างทั่วถึง ทั้งนี้ในพื้นที่ภาค

ตะวันออกเฉียงเหนือผลิตข้าวหอมมะลิได้ดี แต่สำหรับในพื้นที่ภาคกลางมีการปลูกข้าวหอมพันธุ์ปทุมธานี แต่ขายไม่ได้

2.2 เรื่องปุ๋ยสั่งตัด ควรศึกษาหาวิธีการใช้ปุ๋ยธรรมชาติ เช่น ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ และการปลูกพืชหมุนเวียน ร่วมกับวิธีการใช้ปุ๋ยสั่งตัดส่งเสริมให้เกษตรกร เนื่องจากเกษตรกรอาจเห็นว่าการใช้ปุ๋ยสั่งตัดมีวิธีการยุ่งยาก ต้องตรวจวิเคราะห์ดินทุกปี เกษตรกรจึงไม่ค่อยอยากทำ ดังนั้นต้องหาวิธีการส่งเสริมที่เหมาะสม

3. งานศึกษาและพัฒนาด้านปศุสัตว์

3.1 การส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อคุณภาพ ควรดำเนินการในลักษณะ “การให้บริการน้ำเชื้อ” เพื่อขยายผลสู่เกษตรกรได้อย่างกว้างขวาง และไม่ถูกผูกขาดโดยเอกชนรายใดรายหนึ่ง

3.2 การขยายผลการเลี้ยงไก่ดำของกลุ่มเกษตรกร ควรใช้อาหารพื้นบ้านของเราเอง และกลุ่มเกษตรกรควรถ่ายทอดความรู้สู่นักเรียน/เยาวชน หรือทายาทรุ่นต่อไปด้วย เพื่อทดแทนคนรุ่นเก่า

วันอังคารที่ 29 ตุลาคม 2556 พระราชดำริในพระองค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจ ณ สหกรณ์โคนมวาริชภูมิ จำกัด ตำบลค้อเขียว อำเภวาริชภูมิ จังหวัดสกลนคร ในการนี้ได้พระราชดำริกับนายสุวัฒน์ เทพอารักษ์ เลขาธิการ กปร. และนายเลิศวิโรจน์ โกวัฒนะ อธิบดีกรมชลประทาน สรุปได้ ดังนี้

1. เรื่องแหล่งน้ำบริเวณตำบลค้อเขียวที่ไม่พอใช้ เนื่องจากต้นเขินและการแย่งใช้น้ำ ระหว่างแปลงยางพาราที่แปลงปลูกหญ้าขอให้พิจารณาแก้ไขปัญหา และทรงยกตัวอย่างโครงการของมูลนิธิชัยพัฒนา อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ว่ามีปัญหาเรื่องค่าไฟฟ้าสำหรับสูบน้ำ ขอให้ชลประทานหารือกับการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค เกี่ยวกับอัตราค่าไฟฟ้าที่เหมาะสมสำหรับเกษตรกร

2. ปัญหาเรื่อง โคเต้านมอักเสบ สหกรณ์ควรให้ปศุสัตว์มาช่วยดูแลและให้คำแนะนำ

3. ควรฝึกคนรุ่นใหม่ให้เข้ามาทำงานในสหกรณ์ให้มากขึ้นและใช้คนในพื้นที่ให้มากขึ้น และให้ฟังคนจากนอกพื้นที่น้อยลง

4. ทรงมีพระราชกระแสรับสั่งถึง แนวทางโรงพยาบาลสีเขียว (Green Hospital) ของประเทศสิงคโปร์ ที่มีต้นไม้ใหญ่ร่มรื่นและมีพื้นที่สำหรับออกกำลังกาย มีการสำรวจสภาพการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน มีป้ายเคลื่อนไหว รวมทั้งมีเจ้าหน้าที่ที่เกษียณอายุแล้วมาช่วยดูแล ที่น่าจำนำมาใช้ได้กับโรงพยาบาลในประเทศไทย ในการนี้ขอให้พิจารณาการใช้หญ้าแฝกและไม้พื้นถิ่นที่มีระบบรากลึกปลูกเพื่อยึดดิน ป้องกันดินถล่มในพื้นที่โรงพยาบาลแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีความลาดชันสูง

งานศึกษาและพัฒนาด้านปศุสัตว์

1. การส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อคุณภาพ ควรดำเนินการในลักษณะ “การให้บริการน้ำเชื้อ” เพื่อขยายผลสู่เกษตรกรได้อย่างกว้างขวาง และไม่ถูกผูกขาดโดยเอกชนรายใดรายหนึ่ง

2. การขยายผลการเลี้ยงไก่ดำของกลุ่มเกษตรกร ควรใช้อาหารพื้นบ้านของเราเอง และกลุ่มเกษตรกรควรถ่ายทอดความรู้สู่นักเรียน/เยาวชน หรือทายาทรุ่นต่อไปด้วย เพื่อทดแทนคนรุ่นเก่า

วันพฤหัสบดีที่ 30 ตุลาคม 2556 เมื่อเวลา 08.30 น. สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจ ที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนคอนราด แองเคิล หมู่ที่ 6 บ้านโดนขาม ตำบลนาใน อำเภอโพธาราม จังหวัดนครพนม ในการนี้ได้พระราชทานพระราชดำริ สรุปความได้ดังนี้

บทที่ 3

แผนแม่บทศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ ปี 2560-2564

วิสัยทัศน์

“แหล่งศึกษาเรียนรู้ ในรูปแบบพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต สาธิต พัฒนา ขยายผล และบริการแบบเบ็ดเสร็จตามแนวพระราชดำริ ที่สอดคล้องกับภูมิสังคม เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนสู่ความมั่นคงมั่งคั่งที่ยั่งยืน”

พันธกิจ

- 1) ศึกษา ทดลอง วิจัย ตามแนวพระราชดำริเพื่อหาแนวทางและวิธีการพัฒนาที่เหมาะสมกับภูมิสังคม
- 2) สาธิตผลสำเร็จของการศึกษา ทดลอง วิจัย พัฒนาในรูปแบบพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต
- 3) ขยายผลองค์ความรู้ที่ได้รับการจากศึกษา ทดลอง วิจัย สู่ประชาชน
- 4) เผยแพร่ประชาสัมพันธ์โครงการ กิจกรรม
- 5) บริหารองค์กรด้วยหลักบูรณาการและธรรมาภิบาล

วัตถุประสงค์

เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าทดลองและแหล่งเรียนรู้การพัฒนาในด้านต่างๆตามภูมิสังคม ขยายผลองค์ความรู้สู่ประชาชนกลุ่มเป้าหมายต่างๆเพื่อเป็นแนวทางดำเนินชีวิตที่ดีตลอดจนเผยแพร่องค์ความรู้สู่สาธารณะและประเทศเพื่อนบ้าน การจัดทำแผนแม่บทศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2560-2564) มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อสนองพระราชดำริ การดำเนินงานศูนย์ศึกษาการพัฒนาและพระราชดำริเฉพาะศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ ให้ถูกต้องครบถ้วนและมีประสิทธิภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะดังนี้

1. เพื่อศึกษาทดลอง วิจัยหาแนวทางและวิธีการพัฒนาตามแนวพระราชดำริที่เหมาะสมกับภูมิสังคม และสาธิตตัวอย่างความสำเร็จแสดงไว้ในลักษณะพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต
2. เพื่อเป็นศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จที่จุดเดียว การบูรณาการดำเนินงานอย่างเป็นองค์รวมครบวงจรทั้งด้านการเกษตร อาชีพ และสวัสดิการสังคม
3. เพื่อขยายองค์ความรู้สู่ประชาชนโดยการพัฒนาส่งเสริมฐานการผลิตด้านการเกษตรและอาชีพที่สอดคล้องกับภูมิสังคมเพื่อสร้างความมั่นคงด้านอาหารให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีพึ่งตนเองได้
4. เพื่อพัฒนาคนและคุณภาพชีวิตของคนให้มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาสังคมเพื่อสร้างความมั่นคงของมนุษย์ ตามแนวทางพัฒนาพระราชรัฐ
5. เพื่อขยายองค์ความรู้ตามแนวตามแนวพระราชดำริเพื่อสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติเพื่อเป็นภูมิคุ้มกันรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
6. เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เชิงรุกในองค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริแก่กลุ่มเป้าหมายต่างๆ และขยายผลสู่ระดับประเทศและประเทศเพื่อนบ้าน

กลุ่มเป้าหมาย

- 1) พื้นที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ 13,300 ไร่
- 2) ศูนย์เรียนรู้ฯ 37 ศูนย์และเครือข่าย หมู่บ้านรอบศูนย์ 22 หมู่บ้าน
- 3) ศูนย์สาขา 4 ศูนย์
  - 3.1) โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดมุกดาหารพื้นที่โครงการฯ ทั้งหมด 184,000 ไร่
  - 3.2) โครงการพัฒนาลุ่มน้ำลำพะยังตอนบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดกาฬสินธุ์ พื้นที่โครงการฯ ทั้งหมด 16,600 ไร่
  - 3.3) โครงการพัฒนาลุ่มน้ำก่ำอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดสกลนคร-นครพนม พื้นที่ชลประทาน 62,953 ไร่
  - 3.4) ศูนย์พัฒนาการเกษตรภูสิงห์อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดศรีสะเกษพื้นที่โครงการฯ ประมาณ 540 ไร่
- 4) แปลงเกษตรกรต้นแบบ และเครือข่าย 36 แห่ง ใน 18 อำเภอ ของจังหวัดสกลนคร
- 5) หมู่บ้านเฉลิมพระเกียรติและหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบจังหวัดสกลนคร 11 หมู่บ้านและเครือข่าย
- 6) พื้นที่ขยายผลอื่นๆ

ยุทธศาสตร์

เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์พันธกิจและวัตถุประสงค์หลักจึงกำหนดยุทธศาสตร์ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2560-2564) ในการดำเนินงานสนองพระราชดำริจำนวน 4 ยุทธศาสตร์ดังนี้

- 1) ยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านการศึกษาทดลองวิจัยและพัฒนา
- 2) ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการขยายผลพัฒนาและถ่ายทอดองค์ความรู้
- 3) ยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการท่องเที่ยวเรียนรู้
- 4) ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการบริหารจัดการองค์กร

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านการศึกษาทดลองวิจัยและพัฒนา

มุ่งเน้นการศึกษาทดลองวิจัยตามแนวพระราชดำริ ได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์เป็นงานศึกษาวิจัยในลักษณะต่อยอดงานวิจัยขั้นพื้นฐานและมีนวัตกรรมใหม่ๆ ที่เหมาะสมสอดคล้องกับภูมิสังคมสามารถนำผลงานวิจัยขยายผลการพัฒนาไปสู่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมีระบบการจัดเก็บ สืบค้นเพื่อศึกษาวิจัยตามแนวพระราชดำริเป็นแหล่งรวมองค์ความรู้ที่ก้าวหน้าสอดคล้องกับสภาพภูมิสังคมตลอดจนส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและสนับสนุนการทำหน้าที่เป็นพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต

1.1 เป้าประสงค์ของยุทธศาสตร์

มุ่งเน้นเป็นแหล่งรวมองค์ความรู้ที่ก้าวหน้ามีนวัตกรรมใหม่ๆ และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมสอดคล้องกับภูมิสังคมสามารถนำผลงานวิจัยขยายผลการพัฒนาไปสู่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

- 1) รวบรวมทบทวนและวางแผนการศึกษาทดลองวิจัยตามแนวพระราชดำริให้ครบถ้วนสมบูรณ์
- 2) พัฒนาคุณภาพงานศึกษาทดลองวิจัยให้สามารถนำไปขยายผลสู่ประชาชนได้อย่างเหมาะสมกับภูมิสังคมและเกิดประโยชน์สูงสุด
- 3) มีการบูรณาการกับตัวชี้วัดด้านต่างๆ และบูรณาการกับเครือข่ายให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชน
- 4) เพิ่มองค์ความรู้และพัฒนาบุคลากรด้านงานวิจัยให้มีคุณภาพ

1.2 กลยุทธ์

- 1) ดำเนินการรวบรวมทบทวนจัดทำระเบียบและพัฒนาระบบข้อมูลการจัดเก็บผลการศึกษาดทดลองวิจัย และจำแนกประเภทสถานะไว้ให้ชัดเจน
- 2) พิจารณาผลการศึกษาดทดลองที่เสร็จสิ้นแล้วและพิจารณาต่อยอดไปสู่วัตกรรมใหม่ๆ
- 3) พัฒนาบุคลากรด้านงานวิจัยให้มีคุณภาพ

1.3 เป้าหมาย ยุทธศาสตร์แนวทางดำเนินงานโครงการและกิจกรรม

เป้าหมาย	กลยุทธ์	โครงการ/กิจกรรม
<p>1.รวบรวมทบทวนจัดทำระเบียบและพัฒนาระบบข้อมูลและการจัดเก็บผลการศึกษาทดลองวิจัยและต่อยอดงานวิจัยสู่นวัตกรรมใหม่ตลอดช่วงระยะเวลาของแผนฯ</p>	<p>1ด้านการศึกษาทดลองวิจัยและพัฒนา</p> <p>1.1)ดำเนินการรวบรวมทบทวนจัดทำระเบียบและพัฒนาระบบข้อมูลและการจัดเก็บผลการศึกษาทดลองวิจัย และจำแนกประเภทและสถานะไว้ให้ชัดเจน</p> <p>1.2)โครงการศึกษาทดลอง วิจัย ที่เสร็จสิ้นแล้วและพิจารณาต่อยอดไปสู่วัตกรรมใหม่ๆและโครงการที่อยู่ในการดำเนินงาน</p>	<p>1)ฝ่ายวิชาการ</p> <p>1.1) งานพัฒนาระบบการจัดเก็บข้อมูลงานวิจัย</p> <p>1.2)แผนงานวิจัย ที่ครอบคลุมด้านดิน น้ำ พืช สัตว์ประมง ป่าไม้ และพลังงานทดแทน</p> <p>2)โครงการวิจัย/งานพัฒนาด้านข้าว</p> <p>2.1) การศึกษาคุณค่าทางโภชนาการของข้าวสี ภายใต้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ</p> <p>2.2) การศึกษาสายพันธุ์ข้าว BKNL78015-R-R-PSL-3-1 (ภูพาน 1) ในสภาพนาข้าวในพื้นที่ที่มีความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศ ภายใต้ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ</p> <p>2.3) การใช้ประโยชน์จากข้าวเหนียวแดงในการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากข้าว</p> <p>3)โครงการวิจัย/งานพัฒนาด้านป่าไม้</p> <p>3.1) การทดลองเลี้ยงและเพิ่มปริมาณแมลงทับขาแดง ในพื้นที่ศูนย์ภูพาน</p> <p>3.2) การสำรวจความหลากหลายของเห็ดป่าในพื้นที่ศูนย์ภูพาน</p> <p>3.3) การสำรวจความหลากหลายของกล้วยไม้ป่า ในพื้นที่ศูนย์ภูพาน</p> <p>3.4) การประเมินความหลากหลายชนิดพันธุ์ไม้ และปริมาณคาร์บอนสะสมในระบบนิเวศป่าเต็งรังบนพื้นที่หินทราย ณ ศูนย์ภูพาน</p> <p>3.5) การสำรวจความหลากหลายชนิดพันธุ์ไม้ไผ่ป่า ในพื้นที่ศูนย์ภูพาน</p> <p>3.6) การสำรวจความหลากหลายของพรรณไม้บนลานหิน ในพื้นที่ศูนย์ภูพาน</p> <p>3.7)โครงการสำรวจความหลากหลายของชนิดพันธุ์แมงมุมป่าในพื้นที่ศูนย์ภูพาน</p> <p>3.8)โครงการสำรวจความหลากหลายของชนิดพันธุ์มด ในพื้นที่ศูนย์ภูพาน</p>

เป้าหมาย	กลยุทธ์	โครงการ/กิจกรรม
		<p>3.9) โครงการสำรวจความหลากหลายของไม้กินได้ ในพื้นที่ศูนย์ฯภูพาน</p> <p>4)โครงการวิจัย/งานพัฒนาปรับปรุงบำรุงดิน</p> <p>4.1) โครงการศึกษาการจัดการฟางข้าวเพื่อปรับปรุงดินเค็มและเพิ่มผลผลิตข้าวในพื้นที่จังหวัดสกลนคร</p> <p>4.2) โครงการศึกษาการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ปุ๋ยสังคตโดยวิธีแบ่งใส่หลายครั้งในนาข้าว</p> <p>4.3) โครงการศึกษาสายพันธุ์หญ้าแฝกที่เหมาะสมสำหรับการปรับปรุงดินเสื่อมโทรม</p> <p>4.4) โครงการศึกษาการปลูกพืชสมุนไพรมูลในพื้นที่ดินตื้น</p> <p>5)โครงการวิจัย/งานพัฒนาด้านประมง</p> <p>5.1) การประเมินทรัพยากรประมงในอ่างเก็บน้ำห้วยหวด จังหวัดสกลนคร</p> <p>5.2) การสำรวจชนิดและการแพร่กระจายของสัตว์น้ำในพื้นที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริน</p> <p>5.3) การสำรวจชนิด และการแพร่กระจายของลูกปลาในลำน้ำก่ำจังหวัดสกลนคร และนครพนม</p> <p>5.4) การจัดการทรัพยากรประมงแบบมีส่วนร่วมในลำน้ำก่ำจังหวัดสกลนคร และนครพนม</p> <p>5.5) การลดต้นทุนการเลี้ยงปลาโดยอาหารปลาจากอาหารปลาอย่างง่าย</p> <p>5.6) การทดสอบเลี้ยงพรรณไม้น้ำในพื้นที่ศูนย์ฯภูพานเพื่อพัฒนาเป็นพรรณไม้น้ำสวยงาม</p> <p>5.7) การเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพรรณไม้น้ำเชิงพาณิชย์และเชิงอนุรักษ์</p> <p>6)โครงการวิจัย/งานพัฒนาด้านเกษตรกรรม</p> <p>6.1) ศึกษาการใช้สารชีวภัณฑ์และสารสกัดพืชเพื่อควบคุมศัตรูพืชในการผลิตพืชผักพื้นที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำรินจังหวัดสกลนคร</p> <p>6.2) ศึกษาเทคโนโลยีการผลิตฝ้ายเส้นใยสีเพื่อการผลิตแบบอินทรีย์ในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินภาคตะวันออกเฉียงเหนือ</p>

เป้าหมาย	กลยุทธ์	โครงการ/กิจกรรม
		<p>6.3) การวิจัยการเพาะเห็ดเศรษฐกิจ โดยระบบควบคุมอุณหภูมิและความชื้น สำหรับการเพาะเห็ด โดยใช้พลังงานแสงอาทิตย์ร่วมกับไฟฟ้าหลัก (โครงการวิจัยร่วมกับ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตสกลนคร)</p> <p>6.4) การวิจัย การพัฒนาระบบเกษตรกรรมอัจฉริยะ เพื่อส่งเสริมการปลูกมะเขือเทศในโรงเรือน (โครงการร่วมกับ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร)</p> <p>6.5) การทดลอง : การทำเกษตรผสมผสานแบบปราณีต ในพื้นที่จำกัด (1 งาน) เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดและมีรายได้ตลอดปี</p> <p>7)โครงการวิจัย/งานพัฒนาด้านปศุสัตว์</p> <p>7.1) การศึกษาสภาพการจัดการและการให้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของสุกรภูพาน 1 ในสภาพการเลี้ยงของเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดสกลนคร</p> <p>7.2) การศึกษาสภาพการจัดการ และให้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของไก่ดำภูพาน 1 ในพื้นที่จังหวัดสกลนคร</p> <p>7.3) การทดสอบสมรรถนะการเจริญเติบโตและการให้ผลผลิตโคลูกผสมภูพาน 3 สายพันธุ์ที่ระดับสายเลือด 42.18%</p> <p>7.4) การทดสอบการผลิตกระต่ายเนื้อ</p> <p>7.5) ทดสอบ สาธิตการเลี้ยงกระบือนม พันธุ์เมซานี</p> <p>7.6) ทดสอบ สาธิต ผลผลิตที่ได้จากกระบือนมพันธุ์เมซานี เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อความงาม</p> <p>7.7) พัฒนาผลผลิตที่ได้จากแพะแกะ เพื่อนำไปทอผ้าขนแกะผสมผ้าคราม</p> <p>7.8) การจัดการความรู้การใช้สมุนไพรในท้องถิ่นต่อการผลิตปศุสัตว์แบบมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตพื้นที่รอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ</p> <p>8)โครงการวิจัยด้านพลังงานทางเลือก</p> <p>8.1) การทดลองให้น้ำระบบท่อจากระบบสูบน้ำพลังงานแสงอาทิตย์ตามความต้องการของพืช</p>

เป้าหมาย	กลยุทธ์	โครงการ/กิจกรรม
	1.3 พัฒนาบุคลากรด้านวิจัยให้มีคุณภาพ	<p>ในแปลงทดลองของศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ</p> <p>8.2) การทดลองระบบสูบน้ำผิวดินโดยใช้หลักการกาลักน้ำ</p> <p>8.3) การทดลองระบบเซ็นเตอร์และระบบวาล์วเปิดปิดน้ำอัตโนมัติโดยใช้พลังงานแสงอาทิตย์ 150,000</p> <p>8.4) การทดลองระบบกักเก็บพลังงานร่วมระหว่างกังหันลมผลิตไฟฟ้าร่วมกับโซล่าเซลล์ขนาด 300W</p> <p>9)โครงการวิจัยงานชลประทาน/ศูนย์ภูพาน</p> <p>9.1)การศึกษาการเปลี่ยนแปลงคุณภาพน้ำในนาเปียกสลับแห้งของศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดสกลนคร</p> <p>10)ฝ่ายวิชาการ/ทุกหน่วยงาน</p> <p>1.10) งานการประชุมด้านวิชาการและเสนอผลงานวิจัยประจำปี</p> <p>10.2) จัดทำแผนงานศึกษาที่ครอบคลุมแนวพระราชดำริ ด้านพัฒนาการเกษตรภายใต้เศรษฐกิจพอเพียง และสอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน</p> <p>10.3) แผนงานส่งเสริมและสนับสนุนผู้วิจัยเข้ารับการฝึกอบรม สัมมนา เพื่อให้เกิดทักษะและความเชี่ยวชาญมากขึ้น</p> <p>10.4) แผนงานพัฒนาระบบการจัดเก็บฐานข้อมูลจัดทำ e-สารบรรณฐานข้อมูลงานวิจัยที่สามารถสืบค้นได้อย่างสะดวกรวดเร็ว</p> <p>10.5) งานปรับปรุงพัฒนาระบบสารสนเทศและระบบ Internet</p>

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการขยายผลการพัฒนาและถ่ายทอดองค์ความรู้

เป็นยุทธศาสตร์ในเชิงรุกที่มุ่งเน้นเผยแพร่ผลสำเร็จสู่เกษตรกรกลุ่มเป้าหมายและนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีการพัฒนาหลักสูตรให้ตอบสนองความต้องการของชุมชนมีการเพิ่มเครือข่ายการขยายผลทั้งในภาครัฐและภาคเอกชนเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้และฝึกอบรมตามแนวพระราชดำริ โดยเฉพาะหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงรวมทั้งการนำแนวพระราชดำริด้านการส่งเสริมอาชีพการสร้างงาน

สร้างรายได้มาสนับสนุนภารกิจอย่างเป็นทางการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลสำเร็จของศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ให้เป็นที่ประจักษ์ต่อสาธารณชน

2.1 เป้าประสงค์ของยุทธศาสตร์

มุ่งเน้นเผยแพร่ผลสำเร็จสู่เกษตรกรกลุ่มเป้าหมายและนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยยกระดับการพัฒนาสาธิตและถ่ายทอดองค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริพร้อมขยายผลสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตราษฎรอย่างยั่งยืน

2.2 กลยุทธ์

- 1) การพัฒนาการเกษตรและอาชีพเพื่อยกระดับการดำรงชีวิต
- 2) การถ่ายทอดองค์ความรู้เพื่อการพัฒนา
- 3) การบริหารจัดการทรัพยากรการเกษตรเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันในอาชีพ
- 4) การพัฒนาส่งเสริมอาชีพนอกการเกษตรและอุตสาหกรรมในครัวเรือนเพื่อสร้างอาชีพเพิ่มรายได้และนำไปสู่วิสัยทัศน์ชุมชน
- 5) การนำเสนอผลงานที่ประสบผลสำเร็จถอดเป็นองค์ความรู้เพื่อถ่ายทอดสู่กลุ่มเป้าหมายและประชาชนทั่วไปได้ (ในที่นี้้องค์ความรู้ หมายความว่าถึงความคิดรวบยอด หลักการ หรือวิธีการที่ได้จากการศึกษาวิจัยหรือทดสอบสาธิตของศูนย์ศึกษาฯ)
- 6) พัฒนาองค์กรการเรียนรู้และเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติการเพื่อส่งเสริมให้ความรู้แก่เกษตรกรชุมชนเครือข่ายให้สามารถพึ่งตนเองได้
- 7) ส่งเสริมสุขภาพประชาชน และพัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มความเข้มแข็งในชุมชน
- 8) ส่งเสริมการจัดเวทีชุมชนเพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริและสนับสนุนภาคีเครือข่ายการขยายผล
- 9) เพิ่มศักยภาพศูนย์ศึกษาฯ ในการรองรับประชาชน ภาครัฐ ภาคเอกชน กลุ่มเยาวชนทั้งภายใน และต่างประเทศและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชน
- 10) พัฒนาศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริให้สามารถรองรับการศึกษาดูงานได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและพัฒนาศูนย์ศึกษาการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงพัฒนาตามแนวพระราชดำริมีการจัดการแปลงเกษตรที่ได้รับคุณภาพมาตรฐานของการผลิตการเกษตรเพื่อส่งเสริมสุขอนามัยที่ดีของประชาชน

2.3 เป้าหมาย ยุทธศาสตร์แนวทางดำเนินงานโครงการและกิจกรรม

เป้าหมาย	กลยุทธ์	โครงการ/กิจกรรม
<p>1.การพัฒนาการเกษตรและอาชีพ เพื่อยกระดับการดำรงชีวิต</p> <p>1)ยกระดับรายได้เฉลี่ยของประชาชนในพื้นที่ศูนย์ฯ และหมู่บ้านรอบศูนย์ฯอย่างน้อยร้อยละ 70 ให้มีรายได้เฉลี่ยสูงกว่า 30,000บาท/คน/ปีและลดจำนวนคนยากจนระดับ 3 (ระดับรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคต่ำกว่า 2,644 บาท/คน/เดือน) ให้หมดไปเมื่อสิ้นสุดแผนฯ</p> <p>2)การถ่ายทอดองค์ความรู้เพื่อการพัฒนา</p> <p>-จัดทำบัญชีองค์ความรู้และแนวทางดำเนินงานถ่ายทอดองค์ความรู้การพัฒนาในด้านต่างๆประจำปีโดยปรับให้เป็นปัจจุบันทุกปีตลอดแผนฯ</p> <p>-จัดทำแผนการฝึกอบรมถ่ายทอดองค์ความรู้ประจำปีโดยบูรณาการดำเนินงานร่วมกันอย่างเป็นระบบครบวงจรอย่างน้อยปีละ 10 หลักสูตรทั้งด้านการเกษตร เลี้ยงสัตว์ ประมงและการเกษตรอื่นๆ</p>	<p>2ด้านการขยายผลพัฒนาและถ่ายทอดองค์ความรู้</p> <p>2.1)การพัฒนาการเกษตรและอาชีพเพื่อยกระดับการดำรงชีวิต</p> <p>2.2) การถ่ายทอดองค์ความรู้เพื่อการพัฒนา</p> <p>1) จัดทำบัญชีองค์ความรู้ (MENU)และแนวทางดำเนินงานและจัดทำแผนการฝึกอบรมถ่ายทอดองค์ความรู้ประจำปีอย่างบูรณาการเป็นระบบเพื่อให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมายเลือกเข้ารับการอบรม</p>	<p>งานขยายผลศูนย์ฯภูพาน</p> <p>1)โครงการสำรวจข้อมูลคนยากจนด้วยโอกาส</p> <p>ฝ่ายส่งเสริมและปฏิบัติการศูนย์ฯภูพาน</p> <p>1) โครงการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย</p> <p>2) โครงการฝึกอบรมประจำปี</p> <p>3) โครงการฝึกอบรม Young Smart Farmer</p> <p>4) งานศูนย์บริการเบ็ดเสร็จที่จุดเดียว (One Stop Service)</p> <p>งานขยายผลศูนย์ฯภูพาน</p> <p>1)โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเกษตรกรสมาชิกผู้ใช้น้ำ 15 อ่าง</p> <p>2) โครงการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการตลาดภาคการเกษตร</p> <p>3) โครงการสนับสนุนปัจจัยการผลิตตามความต้องการของเกษตรกร</p> <p>4) โครงการฝึกอบรมเพิ่มประสิทธิภาพทีมงานขยายผล</p> <p>5) โครงการจัดเวทีพบเกษตรกรเพื่อวิเคราะห์ชุมชน</p> <p>6) โครงการน้อมนำองค์ความรู้และแนวพระราชดำริเพิ่มศักยภาพในการผลิตแก่เกษตรกร</p>

เป้าหมาย	กลยุทธ์	โครงการ/กิจกรรม
<p>-จัดตั้งศูนย์บริการเบ็ดเสร็จที่จุดเดียว (One Stop Service) บูรณาการดำเนินงานทั้งด้านการเกษตรและอาชีพพัฒนาสังคมและประชาสัมพันธ์ให้แล้วเสร็จในปี 2560</p> <p>-จัดตั้งทีมงานขยายผลศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ อย่างน้อย 2 ทีม พัฒนาทีมงานให้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเป็นมืออาชีพในการปฏิบัติงาน</p> <p>3)การบริหารจัดการทรัพยากรการเกษตรเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันในอาชีพ</p> <p>-พัฒนาและอนุรักษ์แหล่งน้ำและจัดทำแผนบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ศูนย์ศึกษาฯและหมู่บ้านรอบศูนย์ฯให้แล้วเสร็จเป็นปัจจุบัน</p> <p>-สำรวจทบทวนและวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเกษตรและอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่เป้าหมายให้เป็นปัจจุบันในปี 2560 และดำเนินการพัฒนาปรับปรุงบำรุงดินในพื้นที่ที่มีปัญหาอย่างน้อยร้อยละ 50 เมื่อสิ้นสุดแผนฯ</p>	<p>-ดำเนินการจัดตั้งศูนย์บริการเบ็ดเสร็จที่จุดเดียวของศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯและจัดตั้งทีมงานขยายผลประจำศูนย์ฯ</p> <p>2.3)การบริหารจัดการทรัพยากรการเกษตรเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันในอาชีพ</p> <p>-การพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งน้ำและจัดทำแผนบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ศูนย์ศึกษาฯและหมู่บ้านรอบศูนย์ฯ</p> <p>-ดำเนินการสำรวจทบทวนและวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเกษตรและอนุรักษ์ดินและน้ำให้เป็นปัจจุบันและพัฒนาปรับปรุงบำรุงดินในพื้นที่ที่มีปัญหา</p>	<p>7) โครงการจัดตั้งเครือข่ายการขยายผลเพิ่มขึ้นทั้งภาครัฐ เอกชน สถานศึกษา และประชาชน</p> <p>8) โครงการสืบสานงานเกษตรกรรมรุ่นสู่รุ่น</p> <p>9) โครงการศูนย์บริการเคลื่อนที่</p> <p>งานขยายผลศูนย์ภูพาน</p> <p>1) งานจัดทำแผนบริหารจัดการน้ำ</p> <p>2)โครงการพัฒนาและบำรุงรักษาแหล่งน้ำ</p> <p>3) โครงการบริหารจัดการน้ำอ่างเก็บน้ำตาดไฮใหญ่</p> <p>4) โครงการยกระดับตาดไฮใหญ่</p> <p>5) โครงการก่อสร้างฝายชะลอน้ำ</p> <p>งานพัฒนาปรับปรุงบำรุงดิน</p> <p>1)โครงการสำรวจวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน</p> <p>2) งานจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ</p> <p>3) โครงการปรับปรุงคุณภาพดินที่มีปัญหาเพื่อเพิ่มศักยภาพในการผลิตพืช</p> <p>4) การพัฒนาพื้นที่ดินกรด เพื่อเพิ่มศักยภาพในการผลิตพืช</p> <p>5) การพัฒนาพื้นที่ดินเค็ม เพื่อเพิ่มศักยภาพในการผลิตพืช</p> <p>6) การปรับปรุงดินลูกรังเพื่อเพิ่มศักยภาพในการผลิตพืช</p> <p>7) โครงการส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์ทดแทนสารเคมีทางการเกษตร</p> <p>8) การใช้พืชปุ๋ยสดเพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุในดิน</p> <p>9) การผลิตและการใช้ปุ๋ยหมักสูตรพระราชทานฯ</p>

เป้าหมาย	กลยุทธ์	โครงการ/กิจกรรม
<p>-เพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรของศูนย์ศึกษาภูพาน โดยส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพมีเอกลักษณ์และมีมูลค่าสูงตามความต้องการของตลาดโดยพัฒนานวัตกรรมและสร้างมูลค่าด้วยแนวคิดเกษตรสร้างสรรค์</p> <p>-พัฒนาส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงสัตว์ ทั้งสัตว์บกสัตว์ปีกและสัตว์น้ำ เพื่อการพอกอยู่พอกินลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ แก่เกษตรกรและประชาชนในพื้นที่เป้าหมายอย่างเป็นระบบครบวงจรอย่างน้อยปีละ 100 ราย</p> <p>-พัฒนาองค์ความรู้สู่เกษตรกรมืออาชีพและสร้างพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ทดแทนแรงงานเกษตรโดยสร้างองค์ความรู้ด้านการผลิตการแปรรูปการตลาดการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างน้อย 30 คน ต่อปี</p> <p>-ส่งเสริมสนับสนุนเกษตรกรในพื้นที่หมูรอบศูนย์ฯและหมู่บ้านเป้าหมายทำการเกษตรแบบรวมกลุ่มการผลิต (Chustter) อย่างเป็นระบบครบวงจรตามความเหมาะสมของพื้นที่และความต้องการของตลาดปีละ 3 กลุ่ม</p> <p>-ส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกรและพัฒนาเป็นเครือข่ายและเปลี่ยนองค์ความรู้และแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบและขยายฐานสู่การสร้างความเข้มแข็งในรูปแบบของสหกรณ์</p> <p>4)พัฒนาส่งเสริมอาชีพนอกการเกษตรและอุตสาหกรรมในครัวเรือนเพื่อสร้างงานสร้างอาชีพ</p>	<p>-เพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรของศูนย์ศึกษาภูพาน โดยส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพมีเอกลักษณ์และมีมูลค่าสูงตามความต้องการของตลาดโดยพัฒนานวัตกรรมใหม่ๆ</p> <p>-ดำเนินการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงสัตว์ ทั้งสัตว์บกสัตว์ปีกและสัตว์น้ำ เพื่อการพอกอยู่พอกินลดรายจ่ายเพิ่มรายได้อย่างเป็นระบบครบวงจร</p> <p>-พัฒนาองค์ความรู้สู่เกษตรกรมืออาชีพและสร้างพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ทดแทนแรงงานเกษตรโดยสร้างองค์ความรู้ด้านการผลิตการแปรรูปการตลาดการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น</p> <p>-ส่งเสริมสนับสนุนเกษตรกรในพื้นที่หมูรอบศูนย์ฯและหมู่บ้านเป้าหมายทำการเกษตรแบบรวมกลุ่มการผลิต (Chustter) อย่างเป็นระบบครบวงจร</p> <p>-ส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกรและพัฒนาเป็นเครือข่ายและเปลี่ยนองค์ความรู้และแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบและขยายฐานสู่การสร้างความเข้มแข็งในรูปแบบของสหกรณ์</p> <p>2.4)การพัฒนาส่งเสริมอาชีพนอกการเกษตรและอุตสาหกรรมในครัวเรือน</p>	<p>10) การผลิตและการใช้ปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง</p> <p>11) โครงการสาธิตการปลูกหญ้าแฝกเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ</p> <p>ฝ่ายส่งเสริมและปฏิบัติการศูนย์ภูพาน</p> <p>1) โครงการฝึกอบรมกลุ่มเกษตรกรประจำปี</p> <p>2) โครงการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย</p> <p>3) สื่อการเรียนรู้</p> <p>4) ชุดทดลอง สาธิต</p> <p>5) ชุด Multimedia นำเสนอ</p>

เป้าหมาย	กลยุทธ์	โครงการ/กิจกรรม
<p>เพิ่มรายได้และนำไปสู่การรวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชน</p>	<p>เพื่อสร้างอาชีพเพิ่มรายได้และนำไปสู่วิสาหกิจชุมชน</p> <p>2.5)การนำเสนอผลงานที่ประสบผลสำเร็จที่เป็นองค์ความรู้เพื่อถ่ายทอดสู่กลุ่มเป้าหมายและประชาชนทั่วไปได้(ในที่นี้องค์ความรู้ หมายความว่าถึงความคิดรวบยอด หลักการ หรือวิธีการที่ได้จากการศึกษาวิจัยหรือทดสอบสาธิตของศูนย์ศึกษาฯ)</p> <p>2.6)พัฒนาองค์การการเรียนรู้และเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติการเพื่อส่งเสริมให้ความรู้แก่เกษตรกรชุมชนเครือข่ายให้สามารถพึ่งตนเองได้</p>	<p>6) แบบจำลองการทดลอง</p> <p>7) สื่อประชาสัมพันธ์องค์ความรู้เคลื่อนที่ งานพัฒนาด้านข้าว</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) สาธิตการปลูกข้าวโดยวิธีการทำนาแบบเปียกสลับแห้ง 2) สาธิตการผลิตข้าวอินทรีย์ในแปลงกิจกรรมและแปลงเกษตรกร 3) สาธิตการปลูกพืชก่อน-หลังนา 4) สาธิตการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสาน 5) สาธิตการปลูกข้าวพื้นเมืองเพื่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พันธุ์กรรมข้าว 6) การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชั้นพันธุ์คัดและพันธุ์หลัก <p>งานศึกษาและพัฒนาเกษตรกรรม</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ศึกษาการเจริญเติบโตของแห่นแดง 2) ศึกษาการใช้แห่นแดงเพื่อลดปริมาณหอยเชอรี <p>งานส่งเสริมและพัฒนาด้านสาธารณสุข</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) การให้บริการส่งเสริมสุขภาพประชาชนด้วยวิธีการแพทย์แผนปัจจุบันและวิถีทางการแพทย์แผนไทย 2) พัฒนาคูณภาพผลิตภัณท์ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ 3)งานบริหารจัดการงานส่งเสริมและพัฒนาด้านสาธารณสุข <p>ฝ่ายส่งเสริมและปฏิบัติการศูนย์ภูพาน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) จัดตั้งเครือข่ายการขยายผลเพิ่มขึ้นทั้งภาครัฐและเอกชน สถานศึกษาและประชาชน 2) โครงการพัฒนาศักยภาพศูนย์เรียนรู้ 3) โครงการเสริมสร้างเกษตรกรต้นแบบตามแนวพระราชดำริ

เป้าหมาย	กลยุทธ์	โครงการ/กิจกรรม
<p>5.การบริหารจัดการองค์การให้มีประสิทธิภาพในด้านต่างๆ</p> <ul style="list-style-type: none"> -การจัดการพัฒนาและคุณภาพชีวิตของคนเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ -พัฒนาพัฒนาคนทุกช่วงวัยทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียนและสนับสนุนการดำเนินงานของ <i>ปราชญ์ชาวบ้านและปราชญ์เกษตรตลอดช่วงระยะเวลาของแผนฯ</i> -การจัดการบริการสังคมพื้นฐาน 	<p>2.7)ส่งเสริมสุขภาพประชาชน และพัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มความเข้มแข็งในชุมชน</p> <p>2.8)การพัฒนาคนและคุณภาพชีวิตของคนเพื่อความมั่นคงของมนุษย์</p> <p>1)ดำเนินการจัดทำการศึกษาเรียนรู้เพื่อพัฒนาพัฒนาคนทุกช่วงวัยทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียนและสนับสนุนการดำเนินงานของ <i>ปราชญ์ชาวบ้าน</i></p>	<p>4) โครงการเสริมสร้างชุมชนต้นแบบตามแนวพระราชดำริ</p> <p>5) โครงการศูนย์ให้บริการและติดตามเครือข่ายการเรียนรู้ต้นแบบและรองรับการพัฒนาสู่การเป็นพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต</p> <p>6) โครงการติดตามประเมินผล</p> <p>งานพัฒนาด้านข้าว</p> <p>1)การขยายผลการผลิตข้าวครบวงจรสู่เกษตรกรหมู่บ้านรอบศูนย์ฯ</p> <p>2)การผลิต และการกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวโดยรูปแบบสหกรณ์ผลิตข้าวครบวงจรศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริจำกัด</p> <p>งานศึกษาและพัฒนาเกษตรกร</p> <p>1)แผนงานเสริมสร้างเกษตรกรต้นแบบตามแนวพระราชดำริ</p> <p>2)โครงการพัฒนาศักยภาพเกษตรกร</p> <p>3) โครงการบริการความรู้และส่งเสริมเกษตรกรที่นำองค์ความรู้จากการฝึกอบรมไปปฏิบัติ</p> <p>4)โครงการติดตามประเมินผลเกษตรกร</p> <p>งานส่งเสริมและพัฒนาด้านสาธารณสุข</p> <p>1)เพาะขยายพันธุ์กล้าไม้สมุนไพรเพื่อสนับสนุนเกษตรกรและประชาชน</p> <p>2)สวนสาธิตสมุนไพร</p> <p>ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ</p> <ul style="list-style-type: none"> -ให้การสนับสนุนองค์ความรู้ วิทยากร และปัจจัยแก่เกษตรกร -งานจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน -งานการศึกษาอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย -โครงการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก -แผนงานจัดบริการสังคม

เป้าหมาย	กลยุทธ์	โครงการ/กิจกรรม
<p>ต่างๆทุกด้านครอบคลุม กลุ่มเป้าหมายทุกประเภทในพื้นที่ เป้าหมายของศูนย์ศึกษาอย่างทั่วถึง</p> <p>-จัดทำบัญชีครัวเรือนเกษตรกรและ ประชาชนในพื้นที่ศูนย์ฯ และพื้นที่ เป้าหมายต่างๆให้แล้วเสร็จในระยะ ครึ่งแผนฯประสานและสนับสนุนการ จัดทำแผนชุมชนให้แล้วเสร็จทุก หมู่บ้านในปี 2560</p>	<p>2)จัดและกระจายบริการสังคมพื้นฐาน ต่างๆทุกด้านการศึกษา สาธารณสุขและ สวัสดิการสังคม ให้ครอบคลุม กลุ่มเป้าหมายทุกประเภทอย่างทั่วถึง ตามสิทธิขั้นพื้นฐาน</p> <p>3)ดำเนินการจัดทำบัญชีครัวเรือนและ สนับสนุนการจัดทำแผนชุมชนแล้วเสร็จ ครอบคลุมพื้นที่เป้าหมายทั้งหมด</p> <p>2.9)ส่งเสริมการจัดเวทีชุมชนเพื่อ แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ตามแนว พระราชดำริและสนับสนุนภาคีเครือข่าย การขยายผล</p>	<p>-โครงการสำรวจข้อมูลพื้นฐานประชากร กลุ่มเป้าหมายพิเศษ -งานอุดหนุนผู้สูงอายุ -งานอุดหนุนคนพิการ -งานสงเคราะห์ครอบครัวคนไร้ที่พึ่ง</p> <p>งานฝึกอบรมศูนย์ฯภูพาน -โครงการจัดทำบัญชีครัวเรือน -โครงการสนับสนุนการจัดทำแผนชุมชน -โครงการขับเคลื่อนการพัฒนาตาม ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง</p> <p>งานขยายผลศูนย์ฯภูพาน 1) โครงการจัดเวทีศูนย์ฯพบเกษตรกร เพื่อวิเคราะห์ชุมชน *สภาพภูมิศาสตร์ *สังคมศาสตร์ *ทรัพยากร</p> <p>2)โครงการติดตามประเมินผลงานขยาย ผล (3 ฝ่ายสามัคคี ศูนย์ –ภาครัฐ- เกษตรกร)</p> <p>3) จัดเวทีชุมชนเพื่อแลกเปลี่ยนองค์ ความรู้ตามแนวพระราชดำริ จำนวน 42 แห่ง</p> <p>งานพัฒนาด้านข้าว 1)การฝึกอบรมหลักสูตร "เทคโนโลยีการ เพิ่มผลผลิตข้าว" "การพัฒนาผลิตภัณฑ์ จากข้าว " "การจัดการศัตรูธรรมชาติ" "การจัดการก่อนและหลังการเก็บเกี่ยว" 2)การเพิ่มศักยภาพและส่งเสริมการผลิต ข้าวของสหกรณ์ผลิตข้าวครบวงจรฯ 3) แผนงานสนับสนุนและสร้างเสริม ความเข้มแข็งเกษตรกร 4) โครงการน้อมนำองค์ความรู้และแนว พระราชดำริเพิ่มศักยภาพในการผลิต ให้กับเกษตรกร</p>

เป้าหมาย	กลยุทธ์	โครงการ/กิจกรรม
	<p>2.10) เพิ่มศักยภาพศูนย์ฯ เรียนรู้ ในการรองรับประชาชน ภาคีรัฐ ภาคเอกชน กลุ่มเยาวชนทั้งภายใน และต่างประเทศ และส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชน</p>	<p>5) โครงการสนับสนุนปัจจัยการผลิตตามแผนความต้องการของเกษตรกร</p> <p>6) โครงการแปลงสาธิตต้นแบบและแปลงส่งเสริมของเกษตรกร</p> <p>7) โครงการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการตลาดภาคการเกษตร</p> <p>*ด้านการผลิต</p> <p>*มาตรฐานการผลิต</p> <p>*กระบวนการควบคุมคุณภาพ</p> <p>*กระบวนการสร้างมูลค่าเพิ่ม</p> <p>*การสร้างแบรนด์</p> <p>8) โครงการสืบสานการเกษตรจากรุ่นสู่รุ่น</p> <p>งานขยายผลศูนย์ฯ ภูพาน</p> <p>1) เพิ่มประสิทธิภาพศูนย์การเรียนรู้และเครือข่ายหมู่บ้านเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ</p> <p>2) เพิ่มประสิทธิภาพศูนย์การเรียนรู้และเครือข่ายเกษตรกรต้นแบบในเขตสกลนคร</p> <p>3) เพิ่มประสิทธิภาพศูนย์การเรียนรู้และเครือข่าย 22 หมู่บ้านรอบศูนย์</p> <p>4) เพิ่มประสิทธิภาพศูนย์การเรียนรู้และเครือข่าย 32 ศูนย์เรียนรู้</p> <p>5) เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเกษตรกรสมาชิกผู้ใช้น้ำ 15 อ่าง</p> <p>6) เพิ่มประสิทธิภาพศูนย์เรียนรู้และเครือข่ายศูนย์ฯ</p> <p>งานส่งเสริมและพัฒนาด้านสาธารณสุข</p> <p>1) โครงการอบรมหลักสูตรการพัฒนาพืชสมุนไพรเศรษฐกิจแบบครบวงจร</p> <p>2) โครงการอบรมหลักสูตรการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากพืชสมุนไพร</p> <p>งานพัฒนาด้านเกษตรกรรม</p> <p>1) โครงการจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมด้านมาตรฐานการผลิตสินค้าเกษตร (พืช</p>

เป้าหมาย	กลยุทธ์	โครงการ/กิจกรรม
	<p>2.11) พัฒนาศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริให้สามารถรองรับการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและพัฒนาศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงพัฒนาตามแนวพระราชดำริมีการจัดการแปลงเกษตรที่ได้รับคุณภาพมาตรฐานของการผลิต การเกษตรเพื่อส่งเสริมสุขอนามัยที่ดีของประชาชน</p>	<p>สวน/พืชไร่/เห็ด)</p> <p>2) โครงการจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมมาตรฐานการผลิตด้านพืชสวน</p> <p>3) โครงการจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมมาตรฐานการผลิตด้านพืชไร่</p> <p>4) โครงการจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมมาตรฐานการผลิตเห็ด</p> <p>5)โครงการประเมินผลการจัดการฝึกอบรม</p> <p>6) แผนงานผลิตพืชพันธุ์ดี</p> <p>7) โครงการผลิตพืชไร่พันธุ์ดี</p> <p>8) โครงการผลิตพืชสวนพันธุ์ดี</p> <p>9) โครงการผลิตก้อนเชื้อเห็ดคุณภาพ</p> <p>10) โครงการผลิตสัตว์ปีก</p> <p>11) โครงการผลิตจิ้งหรีด</p> <p>งานขยายผลศูนย์ฯภูพาน</p> <p>1) พัฒนาศักยภาพผู้นำศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริและสนับสนุนปัจจัยการผลิตและวัสดุอุปกรณ์เพื่อปรับภูมิทัศน์ที่ศูนย์ฯเรียนรู้ จำนวน 42 แห่ง</p> <p>2)โครงการพัฒนาศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวพระราชดำริน้อยปีละ 2 แห่ง</p> <p>งานพัฒนาด้านเกษตรกรรม</p> <p>1) แผนงานตรวจสอบแปลงเกษตรและการให้ความรู้ในการเพิ่มคุณภาพของผลผลิตทางการเกษตร</p> <p>2) โครงการฝึกอบรมการปฏิบัติต่อพืชและการปลูกพืชปลอดภัยอย่างเหมาะสม</p> <p>3)แผนงานพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปให้ได้มาตรฐาน</p> <p>4)โครงการพัฒนาบรรจุภัณฑ์สินค้าทางการเกษตร</p>

โครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

การบริหารจัดการแผนแม่บทการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริฉบับที่ 6 (พ.ศ.2560-2564) มีองค์การบริหารใน 2 ระดับ ประกอบด้วย

1. **ระดับนโยบาย** ได้แก่ “คณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ” แต่งตั้งโดย ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี ในฐานะประธานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและกรอบแนวทางการดำเนินงาน พิจารณาให้ความเห็นชอบกับแผนงานและแนวทางการดำเนินงาน อำนวยความสะดวก กำกับ ดูแล ให้คำแนะนำปฏิบัติ รวมทั้งแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกฯ

2. ระดับปฏิบัติ ประกอบด้วย

2.1 คณะอนุกรรมการด้านวิชาการและติดตามประเมินผลแต่งตั้งโดยคณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีหน้าที่พิจารณากลับกรอง ให้ความเห็น เสนอแนะแนวทางการดำเนินงานด้านวิชาการ วางแผนและจัดทำแผนแม่บท ประสานการปฏิบัติงานโครงการฯ ให้ไปตามแนวทางพระราชดำริ ติดตามประเมินผลการดำเนินงาน ให้คำปรึกษา แนะนำ และสนับสนุนการดำเนินงานด้านส่งเสริมและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกฯ

2.2 คณะอนุกรรมการด้านส่งเสริมและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ แต่งตั้งโดยคณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริมีหน้าที่พิจารณาแนวทางส่งเสริมขยายผลและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์โครงการฯ ภายใต้กรอบแผนแม่บทฯ สนับสนุนคณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกฯ ติดตามผลการดำเนินงานส่งเสริมขยายผลและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และกำกับดูแลการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกฯ

2.3 หน่วยปฏิบัติ ได้แก่ หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ โดยมี สำนักงาน กปร. ทำหน้าที่ “เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ” เป็นแกนกลางในการดำเนินงาน อำนวยความสะดวก ประสานงาน ส่งเสริม สนับสนุน และติดตามประเมินผลการดำเนินงานพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกฯ รวมทั้งภาคเอกชน ภาคประชาชน และเครือข่ายคนรักหญ้าแฝกแห่งประเทศไทย

1. การจัดทำแผนปฏิบัติการ

หน่วยงานต่างๆจัดทำแผนปฏิบัติการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกฯ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2560-2564) และแผนปฏิบัติการประจำปีที่แสดงถึงแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่จะดำเนินการ 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 โครงการ/กิจกรรมต่อเนื่อง กลุ่มที่ 2 โครงการใหม่

2. แหล่งที่มาของค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ได้แก่

1. งบประมาณปกติประจำปีของหน่วยงานต่างๆ
2. งบประมาณ กปร.
3. งบประมาณตามนโยบายพิเศษต่างๆของรัฐบาล
4. งบประมาณองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
5. งบประมาณภาคเอกชน เช่น งบประมาณจากธุรกิจเอกชน มูลนิธิฯลฯ

การติดตามประเมินผล

1. การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานด้านวิชาการ โดยคณะอนุกรรมการด้านวิชาการ และติดตามประเมินผลการดำเนินโครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยมีสำนักงาน กปร. เป็นแกนกลางดำเนินงาน

2. การติดตามผลการดำเนินงานส่งเสริมขยายผลและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานโครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยมีกรมพัฒนาที่ดินเป็นแกนกลางการดำเนินงาน

3. จัดทำตัวชี้วัดผลการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกในภาพรวมเพื่อประเมินความก้าวหน้า และผลสำเร็จ การดำเนินตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายแผนแม่บทฯ โดยการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานต่างๆ และเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

4. การประเมินผลการดำเนินงาน มีสำนักงาน กปร. เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินงานรวบรวม และประเมินผลการดำเนินงานทั้งด้านวิชาการและด้านส่งเสริม

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการท่องเที่ยวเรียนรู้

มุ่งเน้นเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างยั่งยืนโดยพัฒนาศักยภาพของศูนย์ศึกษาฯ ตามมาตรฐานการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และพัฒนาศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

3.1 เป้าประสงค์ของยุทธศาสตร์

เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพมากขึ้น ได้รับมาตรฐานการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และพัฒนาศูนย์เรียนรู้ให้ได้มาตรฐานการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยมีแนวทางสำคัญในการจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ธรรมชาติ เพื่อรักษาระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งเน้นศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การจัดการการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน การจัดการด้านการให้ความรู้ และสร้างจิตสำนึก และการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว ให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล

3.2 กลยุทธ์

1) ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวของให้ได้ตามมาตรฐานการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นที่ยอมรับในระดับประเทศ และระดับสากล

2) พัฒนาศูนย์เรียนรู้ เพื่อให้ได้มาตรฐานการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นที่ยอมรับในระดับประเทศ และระดับสากล

3.3 เป้าหมาย ยุทธศาสตร์แนวทางดำเนินงานโครงการและกิจกรรม

เป้าหมาย	กลยุทธ์	โครงการ/กิจกรรม
1) เพิ่มศักยภาพศูนย์ฯ ภูพาน ให้สามารถรองรับการศึกษาดูงานเพิ่มขึ้นและเป็นแหล่งท่องเที่ยวเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ ในระดับประเทศและระดับสากลให้แล้วเสร็จในระยะครึ่งแผนฯ	- เพิ่มศักยภาพศูนย์ฯ ภูพานให้สามารถรองรับการศึกษาดูงานและเพิ่มขึ้น ทั้งในด้านการเข้าถึง สิ่งประทับใจและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อนำไปสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริระดับประเทศและระดับสากล	โครงการเพิ่มประสิทธิภาพศูนย์ฯ ภูพาน และเครือข่ายศูนย์ฯ 1) โครงการผลิตสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อการศึกษาเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ 2) โครงการพัฒนา Land Mark จากธรรมชาติ 3) โครงการพัฒนาเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ -โครงการพัฒนาปรับปรุงจุดบริการนักท่องเที่ยว 4) โครงการมัคคุเทศก์น้อย 5) งานรักษาความปลอดภัยในการท่องเที่ยว 6) โครงการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยว 7) งานประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเรียนรู้ศูนย์ศึกษาฯ 8) งานปรับปรุงภูมิทัศน์เส้นทางศึกษาธรรมชาติสัตว์ป่าและกรงนกหายาก - โครงการเสริมสร้างชุมชนต้นแบบตามแนวพระราชดำริ
2) พัฒนาศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ 37 ศูนย์ ในหมู่บ้านรอบศูนย์ฯ 22 หมู่บ้าน ตลอดช่วงระยะเวลาของแผนและพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเรียนรู้เชิงเกษตรระดับประเทศอย่างน้อย 10 ศูนย์ ในปี 2564	- พัฒนาศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำรินหมู่บ้านรอบศูนย์ฯ 37 ศูนย์ เพื่อนำไปสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเรียนรู้เชิงเกษตร	-โครงการเพิ่มประสิทธิภาพศูนย์การเรียนรู้และเครือข่ายหมู่บ้านเฉลิมพระเกียรติฯ เพิ่มประสิทธิภาพ 37 ศูนย์เรียนรู้และเครือข่าย 22 หมู่บ้านรอบศูนย์ฯ
3) พัฒนาต้นแบบความสำเร็จภาคประชาชนเป็นศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ จำนวน 36 แห่ง ใน 18 อำเภอ ของจังหวัดสกลนคร และขยายเพิ่มขึ้นตามความเหมาะสมอย่างน้อยปีละไม่ต่ำกว่า 5 แห่ง	- พัฒนาชุมชนต้นแบบความสำเร็จภาคประชาชนให้เป็นศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริเพิ่มขึ้น	-โครงการเสริมสร้างเกษตรกรต้นแบบตามแนวพระราชดำริ -โครงการเพิ่มประสิทธิภาพศูนย์เรียนรู้และเครือข่ายเกษตรกรต้นแบบ จ. สกลนคร
4) พัฒนาเพิ่มศักยภาพศูนย์สาขา 4 ศูนย์ เป็นศูนย์เรียนรู้ตามแนว	- การพัฒนาเพิ่มศักยภาพศูนย์สาขา 4 ศูนย์ เป็นศูนย์เรียนรู้ตามแนว	-โครงการแปลงสาธิตต้นแบบและแปลงส่งเสริมของเกษตรกร

เป้าหมาย	กลยุทธ์	โครงการ/กิจกรรม
<p>พระราชดำริ เฉพาะด้านตามสภาพ ภูมิสังคมและพัฒนารูปการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ 5)ส่งเสริมสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงเกษตร</p> <p>-ส่งเสริมสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในหมู่บ้านรอบศูนย์ฯและหมู่บ้านเป้าหมายที่มีศักยภาพ พัฒนาชุมชนเกษตรและศูนย์ปราชญ์ชาวบ้านให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเรียนรู้เชิงเกษตรครบวงจร</p> <p>6)อนุรักษ์พัฒนาและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม</p> <p>- สร้างแหล่งศึกษาเรียนรู้แสดงผลสำเร็จ การศึกษาทดลองด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามแนวพระราชดำริ อาทิ ฝายต้นน้ำลำธาร การปลูกป่าการใช้หญ้าแฝกเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ</p> <p>- สำรวจและสร้างฝายต้นน้ำลำธาร (Check Dam) เพื่อสร้างความสมบูรณ์ของระบบนิเวศในพื้นที่ที่เหมาะสมให้ครอบคลุมพื้นที่เป้าหมายทั้งหมดในระยะครั้งแผนฯ</p> <p>-สนับสนุนการปลูกป่าชุมชนพื้นที่หมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาฯ</p> <p>- ส่งเสริมสนับสนุนการปลูกหญ้าแฝกเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่หมู่บ้านรอบศูนย์ฯและหมู่บ้านเป้าหมายเพิ่มขึ้นให้แล้วเสร็จในระยะครั้งแผนฯ</p> <p>- ดำเนินการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ</p> <p>- จัดทำโครงการธนาคารอาหารชุมชนตามแนวพระราชดำริในพื้นที่</p>	<p>พระราชดำริเฉพาะด้านตามภูมิสังคม</p> <p>- ส่งเสริมสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในหมู่บ้านรอบศูนย์ฯและหมู่บ้านเป้าหมายที่มีศักยภาพ พัฒนาชุมชนเกษตรและศูนย์ปราชญ์ชาวบ้านให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเรียนรู้เชิงเกษตรแบบครบวงจร</p> <p>- อนุรักษ์พัฒนาและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม</p> <p>1)จัดสร้างแหล่งศึกษาเรียนรู้แสดงผลสำเร็จการศึกษาทดลองด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามแนวพระราชดำริ อาทิ ฝายต้นน้ำลำธาร การปลูกป่า การใช้หญ้าแฝก</p> <p>2)การสำรวจและสร้างฝายต้นน้ำลำธาร (Check Dam) เพื่อสร้างความชุ่มชื้น สนับสนุนการปลูกป่าชุมชนและส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝกเพื่ออนุรักษ์</p> <p>3)โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ</p> <p>4)โครงการธนาคารอาหารชุมชนตามแนวพระราชดำริ</p>	<p>-พัฒนาเพิ่มศักยภาพศูนย์สาขา 4 ศูนย์ เป็นศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ</p> <p>-โครงการพัฒนาการท่องเที่ยวเรียนรู้เชิงเกษตรในศูนย์เรียนรู้และหมู่บ้านรอบศูนย์ฯ</p> <p>งานพัฒนาด้านป่าไม้</p> <p>-โครงการก่อสร้างฝายต้นน้ำลำธาร</p> <p>-โครงการป่าชุมชน</p> <p>-โครงการสาธิตและส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝก</p> <p>-โครงการอบรมอาสาสมัครพิทักษ์ป่า</p> <p>-โครงการเยาวชนพิทักษ์ป่า</p> <p>งานพัฒนาด้านป่าไม้</p> <p>-โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ</p> <p>-โครงการธนาคารอาหารชุมชนตามแนวพระราชดำริ</p>

เป้าหมาย	กลยุทธ์	โครงการ/กิจกรรม
เป้าหมายอย่างน้อยปีละ1 แห่ง -ดำเนินการฝึกอบรมโครงการยุทธ ลกรตามแนวพระราชดำริสมเด็จพระ พระเทพรัตนราชสุตาฯ1 รุ่น	5)ดำเนินการฝึกอบรมโครงการ ยุทธลกรตามแนวพระราชดำริสมเด็จพระ พระเทพรัตนราชสุตาฯ	-โครงการยุทธลกรตามแนวพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุตาฯ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การบริหารจัดการองค์กร

บริหารจัดการทุกภาคส่วนด้วยการบูรณาการที่มีประสิทธิภาพ มุ่งเน้นให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนา
ภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริเป็นองค์กรที่มีระบบการบริหารจัดการที่ดีมีคุณภาพสูงเป็นไปตาม
หลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานเพื่อสนองพระราชดำริบุคลากรมีคุณภาพ
ชีวิตการทำงานที่ดีทำงานอย่างมีอาชีพและชานาญงานโดยมีการปฏิบัติงานติดตามประเมินผลตาม
แผนงานต่างๆของศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริการปรับปรุงโครงสร้างและ
อัตรากำลังของศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริการสนับสนุนงบประมาณและ
เสริมสร้างขีดความสามารถของบุคลากรเพิ่มประสิทธิภาพเทคโนโลยีสารสนเทศให้เหมาะสมต่อการ
ปฏิบัติงานการจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์เพื่อการศึกษาและดำเนินงานการพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะด้าน
วิชาการและเทคโนโลยีและการพัฒนาบุคลากรด้านจริยธรรม

4.1 เป้าประสงค์ของยุทธศาสตร์

มุ่งเน้นบริหารจัดการทุกภาคส่วนด้วยการบูรณาการที่มีประสิทธิภาพ โดยประสานแผนและ
พัฒนามาตรฐานการบูรณาการทำงานทุกภาคส่วน พร้อมพัฒนาสมรรถนะขององค์กรสู่การเป็น HPO (High
Performance Organization) และพัฒนาการประชาสัมพันธ์เชิงรุก

- 1) มีแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการประจำปีและตัวชี้วัดเป็นเครื่องมือในการกำกับดูแลและ
เป็นกรอบในการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- 2) มีโครงสร้างการบริหารภายในและอัตรากำลัง ที่สอดคล้องเหมาะสมกับภารกิจ
- 3) เป็นต้นแบบในการพัฒนาตามแนวพระราชดำริในภูมิภาค
- 4) มีการดำเนินการอย่างบูรณาการที่มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล
- 5) พัฒนาประสิทธิภาพการทำงานสู่ระดับสากล

4.2 กลยุทธ์

- 1) การปฏิบัติงานและการติดตามประเมินผล ตามกรอบแผนแม่บทปี 2560-2564
- 2) พัฒนาระบบงบประมาณ ระบบสารสนเทศ และระบบบริหารจัดการ
- 3) ปรับปรุงโครงสร้างและอัตรากำลังให้มีความเหมาะสมกับภารกิจ
- 4) เพิ่มศักยภาพในการอบรม ศึกษา ดูงาน ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ
- 5) พัฒนาการประชาสัมพันธ์เชิงรุกในทุกรูปแบบ

4.3เป้าหมาย ยุทธศาสตร์แนวทางดำเนินงานโครงการและกิจกรรม

เป้าหมาย	กลยุทธ์	โครงการ/กิจกรรม
การบริหารจัดการอบรมให้มีประสิทธิภาพ - พัฒนาการบูรณาการการทำงานกับทุกภาค ส่วนตามหลักธรรมาภิบาล - พัฒนาสมรรถนะขององค์กรสู่การเป็น HPO	1) ดำเนินการวิเคราะห์อัตรากำลัง ที่เหมาะสม 2) พัฒนาระบบงานระบบ	-โครงการพัฒนากระบวนการ -โครงการพัฒนาสมรรถนะ (Competency) ทักษะความรู้

เป้าหมาย	กลยุทธ์	โครงการ/กิจกรรม
<p>(High Performance Organization)</p> <ul style="list-style-type: none"> - โครงสร้างและอัตรากำลังที่เหมาะสม - ศูนย์บริการเบ็ดเสร็จจุดเดียว (One stop service) - ศูนย์บริการเคลื่อนที่ (Mobile Unit) <p>การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ</p> <ul style="list-style-type: none"> - พัฒนาระบบข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลด้านเศรษฐกิจสังคมให้ครบถ้วนสมบูรณ์เป็นปัจจุบันให้แล้วเสร็จในปี 2560 และจัดตั้งศูนย์บริการด้านข้อมูลให้แล้วเสร็จในปี 2561 - พัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานและบริหารงานโดยมีการใช้แผนเป็นเครื่องมือขับเคลื่อนประสานจัดสรรทรัพยากรและติดตามประเมินผลโดยจัดทำตัวชี้วัดการพัฒนาให้แล้วเสร็จในปี 2560 - พัฒนาบุคลากรปฏิบัติงานโดยเพิ่มศักยภาพในการอบรมศึกษาดูงาน การประชุมเชิงปฏิบัติการและจัดอบรมบุคลากรมืออาชีพในการปฏิบัติงาน 1 รุ่น (Smart Office) <ul style="list-style-type: none"> - การประชาสัมพันธ์เชิงรุกต่อกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ด้วยสื่อทุกประเภท - จัดทำเอกสารแผ่นพับแผ่นปลิวเผยแพร่ 	<p>สารสนเทศและระบบบริหารจัดการ</p> <p>3) พัฒนาเครื่องมืออุปกรณ์ที่ทันสมัย (smart office)</p> <p>4) ดำเนินการพัฒนาระบบข้อมูลพื้นฐานข้อมูลด้านเศรษฐกิจสังคมให้ครบถ้วนสมบูรณ์เป็นปัจจุบันและจัดตั้งศูนย์บริการด้านข้อมูลของศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ</p> <p>5) พัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานและบริหารงานโดยปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานบูรณาการดำเนินงานอย่างเป็นเครื่องมือขับเคลื่อนการดำเนินงานประสานจัดสรรทรัพยากรและติดตามประเมินผลโดยดำเนินการจัดทำตัวชี้วัดเพื่อใช้วัดผลการพัฒนา</p> <p>6) การพัฒนาบุคลากรปฏิบัติงานให้มีความรู้ความเข้าใจที่มั่นคงคึกคักปฏิบัติ โดยการเพิ่มศักยภาพในการอบรมศึกษาดูงาน การประชุมเชิงปฏิบัติการและจัดอบรมบุคลากรมืออาชีพในการปฏิบัติงาน</p> <p>7) การประชาสัมพันธ์เชิงรุกต่อกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ด้วยสื่อทุกประเภทมุ่งขยายองค์ความรู้และ</p>	<p>ความสามารถ, ทักษะภาษาอังกฤษ</p> <ul style="list-style-type: none"> - โครงการจัดการความรู้และสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้สู่การเป็นพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต <p>- โครงการสำรวจและพัฒนาระบบข้อมูลด้านเศรษฐกิจสังคม</p> <ul style="list-style-type: none"> - การดำเนินงานและบริหารงานการประสานแผนและพัฒนามาตรฐานการบูรณาการ - งานอำนวยการการศึกษาทดลองและขยายผลบูรณาการดำเนินงาน - งานจัดทำแผนปฏิบัติการและแผนปฏิบัติงานประจำปี - โครงการจัดทำตัวชี้วัดการพัฒนา <p>งานประชาสัมพันธ์ศูนย์อุทยาน</p> <ul style="list-style-type: none"> - โครงการพัฒนาบุคลากรเพื่ออาชีพ (Smart Office) - โครงการเพิ่มทักษะและศักยภาพบุคลากรเพื่อการพัฒนา - โครงการฝึกอบรมด้านภาษา - โครงการประชุมสัมมนาเพื่อเพิ่มศักยภาพบุคลากรประจำปี - โครงการศึกษาดูงานเพื่อเพิ่มศักยภาพสิ่งอำนวยความสะดวกในการฝึกอบรมศึกษาดูงาน - การประชุมเชิงปฏิบัติการ <p>งานประชาสัมพันธ์ศูนย์อุทยาน</p> <ul style="list-style-type: none"> - งานจัดทำสื่อสิ่งพิมพ์เอกสารแผ่นพับแผ่นปลิว

เป้าหมาย	กลยุทธ์	โครงการ/กิจกรรม
<p>ประชาสัมพันธ์วีดิทัศน์เผยแพร่ปีละ 1 เรื่อง</p> <p>-ประชาสัมพันธ์ด้วยสื่อวิทยุ สื่อโทรทัศน์ สื่อหนังสือพิมพ์</p>	<p>ผลลัพธ์ในการดำเนินงานโดยการจัดทำเอกสารเผยแพร่</p> <p>ประชาสัมพันธ์ด้วยสื่อวิทยุ สื่อโทรทัศน์ สื่อหนังสือพิมพ์สื่อสัญจร</p> <p>การจัดนิทรรศการ</p> <p>8)โครงการอบรมกิจกรรมอาสาสมัครเยาวชน นิสิตนักศึกษา</p> <p>9)จัดกิจกรรมสื่อสัญจรปีละ 1 ครั้ง</p> <p>10)จัดนิทรรศการในลักษณะ Road Show ปีละ 1 ครั้ง</p>	<p>-โครงการจัดทำสารคดีวีดิทัศน์เผยแพร่การดำเนินงาน</p> <p>-โครงการพัฒนาระบบเนื้อหาและรูปแบบสื่อวิทยุสื่อโทรทัศน์สื่อหนังสือ</p> <p>ทุกงานศึกษาฯ ร่วมกับศูนย์ฯ ภูพาน</p> <p>-โครงการอบรมเยาวชน นิสิตนักศึกษาโครงการพระราชดำริ</p> <p>-โครงการสื่อสัญจร</p> <p>-โครงการจัดแสดงนิทรรศการเผยแพร่ประจำปี</p>

ตัวชี้วัดการพัฒนา

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริจังหวัดสกลนคร

ดัชนี	ตัวชี้วัด	เกณฑ์มาตรฐาน/วิธีวัด	คำอธิบาย	ผู้รับผิดชอบ
1. รายได้เพียงพอ	<ul style="list-style-type: none"> ร้อยละของประชาชนในพื้นที่เป้าหมายมีรายได้ไม่ต่ำกว่า 30,000 บาท/คน/ปี การไม่มีคนยากจนระดับ 3 ในพื้นที่เป้าหมาย 	<ul style="list-style-type: none"> คนที่มีรายได้ไม่ต่ำกว่า 30,000 บาท/คน/ปี ไม่ควรต่ำกว่าร้อยละ 70 ของจำนวนประชากร กลุ่มเป้าหมาย 	<ul style="list-style-type: none"> จำนวนคนที่มีรายได้ไม่ต่ำกว่า 30,000 บาท/คน/ปี เป็นตัวชี้วัดที่สามารถบ่งชี้ได้ว่าประชาชนมีรายได้เพียงพอสำหรับเลี้ยงตัวเองและครอบครัว เป็นตัวชี้วัดที่สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการพึ่งพาตนเองของประชาชนเพราะประชาชนเป็นหน่วยย่อยของเศรษฐกิจพื้นฐานที่สำคัญหากประชาชนมีรายได้เพียงพอจะสามารถพึ่งตนเองได้ เศรษฐกิจฐานรากก็มีความเข้มแข็งส่งผลต่อความเข้มแข็งของเศรษฐกิจในระดับที่สูงขึ้น ดังนั้นหากแนวโน้มของจำนวนประชาชนในพื้นที่มีรายได้ไม่ต่ำกว่า 30,000 บาท/คน/ปี เพิ่มขึ้นหรือจำนวนคนยากจนระดับ 3 ลดลงต่อเนื่องแสดงว่าการพัฒนาดีขึ้น 	ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ
2. ภูมิคุ้มกันของเกษตรกรและประชาชน	<ol style="list-style-type: none"> ปริมาณน้ำต้นทุนรวมและปริมาณน้ำต้นทุนจำแนกรายอย่างเก็บน้ำ จำนวนพื้นที่รับประโยชน์จากระบบชลประทานด้าน 		<ul style="list-style-type: none"> น้ำคือชีวิตน้ำเป็นปัจจัยสำคัญของมวลมนุษย์ของการเป็นสิ่งมีชีวิตสัตว์และพืช “...หลักสำคัญว่าต้องมีน้ำบริโภคน้ำใช้น้ำเพื่อการเพาะปลูกเพราะชีวิตอยู่ที่นั่นถ้ามีน้ำคนอยู่ได้ถ้าไม่มีน้ำคนอยู่ไม่ได้...” (พระราชดำริวันที่ 17 มีนาคม 2529) “...น้ำให้มีเพียงพอในการบริโภคในการใช้ทั้งบริโภคและในบ้านใช้เพื่อเกษตรกรรมอุตสาหกรรม...” (พระราชดำริวันที่ 4 ธันวาคม 2536) 	ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ, ฝ่ายวิชาการ, ฝ่ายส่งเสริมและปฏิบัติการ

ดัชนี	ตัวชี้วัด	เกณฑ์มาตรฐาน/วิธีวัด	คำอธิบาย	ผู้รับผิดชอบ
	เกษตรกรรม (ไร่) 3) คุณภาพของน้ำในอ่างเก็บน้ำที่อยู่ในเกณฑ์พอใช้ 4) สัดส่วนพื้นที่เกษตรกรรมนอกเขตชลประทานที่มีแหล่งน้ำขนาดเล็ก (ไร่)	<ul style="list-style-type: none"> เกณฑ์มาตรฐานคือพื้นที่เกษตรกรรมนอกเขตชลประทานร้อยละ 80 มีแหล่งน้ำขนาดเล็กไว้ใช้ไม่น้อยกว่าของตนเอง วิธีวัด (จำนวนพื้นที่เกษตรกรรมนอกเขตชลประทานที่มีแหล่งน้ำขนาดเล็ก x100)/จำนวนพื้นที่เกษตรกรรมทั้งหมด	<ul style="list-style-type: none"> การมีปริมาณน้ำเพียงพอต่อกิจกรรมการเกษตรมีความสำคัญยิ่งยิ่งเกิดการภัยแล้งเกิดขึ้นและมีแนวโน้มรุนแรงขึ้นทำให้พื้นที่เกษตรกรรมเสียหายอย่างมากการแก้ไขปัญหาด้วยการสร้างแหล่งน้ำขนาดใหญ่เช่นเขื่อนอ่างเก็บน้ำฝายมีปัญหามีปัญหาและข้อจำกัดต้นทุนการสร้างแหล่งน้ำขนาดเล็กกระจายอยู่ไหนจึงเป็นทางเลือกทางหนึ่งสัดส่วนพื้นที่เกษตรกรรมนอกเขตชลประทานที่มีแหล่งน้ำขนาดเล็กจึงสามารถซึ่งประสิทธิภาพในการบริหารจัดการน้ำใช้อย่างเพียงพอในการเกษตรซึ่งจะช่วยลดปัญหาความยากจนของเกษตรกรได้ หมายเหตุแหล่งน้ำขนาดเล็กนอกเขตชลประทานคือการขุดสระหรือบ่อเก็บน้ำที่มีขนาดความจุ 1,260 ลูกบาศก์เมตรโดยใช้พื้นที่อย่างน้อย 20 x 30 x 2.1 เมตร	ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ, ฝ่ายวิชาการ, ฝ่ายส่งเสริมและปฏิบัติการ
			<ul style="list-style-type: none"> หมู่บ้านหรือชุมชนที่มีการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำเพื่อร่วมกันทำกิจกรรมพัฒนาและบริหารจัดการน้ำเป็นหลักของกระบวนการมีส่วนร่วมตามแนวทางการ 	

ดัชนี	ตัวชี้วัด	เกณฑ์มาตรฐาน/วิธีวัด	คำอธิบาย	ผู้รับผิดชอบ
	<p>5) ร้อยละของพื้นที่ชลประทานที่มีกลุ่มผู้ใช้น้ำร่วมพัฒนาและบริหารจัดการน้ำ</p> <p>6) ระดับความพึงพอใจของเกษตรกรในการบริหารจัดการน้ำ</p>	<ul style="list-style-type: none"> เกณฑ์มาตรฐานคือกลุ่มผู้ใช้น้ำในพื้นที่ชลประทานร้อยละ 80 ของจำนวนกลุ่มผู้ใช้น้ำทั้งหมดเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและบริหารจัดการน้ำในกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและบริหารจัดการน้ำในกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและบริหารจัดการน้ำในกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและบริหารจัดการน้ำ <p>กระบวนการมีส่วนร่วมไม่น้อยกว่า 5 ด้านคือ 1) ริเริ่ม 2) วางแผน 3) ดำเนินงาน 4) รับผิดชอบ 5) แสดงความคิดเห็น 6) ติดตามผล</p> <p>ตรวจสอบ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ความพึงพอใจหมายถึงความรู้สึกที่ดีหรือที่ตนคนที่ติของบุคคลซึ่งมักเกิดจากการได้รับการตอบสนองตามที่ตนต้องการก็จะเกิดความรู้สึกที่ต่อสิ่งนั้นในทางตรงข้ามหากความต้องการของตนไม่ได้รับการตอบสนองความไม่พึงพอใจก็จะเกิดขึ้น <p>“...พัฒนาที่ดินคั้นหมายความทำให้ดินดีขึ้นไม่ใช้ดูว่าดินดีขึ้นเป็นอย่างไร...” (พระราชดำริวันที่ 7 มกราคม 2525)</p>	<p>ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ, ฝ่ายวิชาการ, ฝ่ายส่งเสริมและปฏิบัติการ</p> <p>ฝ่ายส่งเสริมและปฏิบัติการ/ฝ่ายขยายผล</p>

ดัชนี	ตัวชี้วัด	เกณฑ์มาตรฐาน/วิธีวัด	คำอธิบาย	ผู้รับผิดชอบ
<p>2.2 ดินภูมิคุ้มกันในอาชีพของเกษตรกร</p>	<p>1) ความอุดมสมบูรณ์ของดิน</p> <p>2) อัตราการชะล้างพังทลายของดิน</p>	<ul style="list-style-type: none"> วัดทัศนคติความพึงพอใจตามแนวทางของ Likert Scale กำหนดเกณฑ์การวัด 5 ระดับคือ มากที่สุดมากปานกลางน้อยและน้อยที่สุดโดยกำหนดการประเมินค่า (Rating Scale) เป็น 5 4 3 2 1 ในคำถามเชิงบวก และ 1 2 3 4 5 ในคำถามเชิงลบ จำนวนพื้นที่ที่ได้รับการปรับปรุงบำรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ขึ้น 	<ul style="list-style-type: none"> การปรับปรุงดินต้องอนุรักษ์ผิวดินซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์ไว้หรือไม่ให้หรือลอกหน้าดินทิ้งไปสวางนไม่เย็นต้นที่ยังเหลืออยู่เพื่อที่จะรักษาความชุ่มชื้นของผิวดินและน้ำ พื้นที่ทำการเกษตรเป็นพื้นที่สำคัญของโครงการฯเพราะเป็นอาชีพ 	<p>งานศึกษาและพัฒนาปรับปรุงบำรุงดิน</p> <p>งานศึกษาและพัฒนาปรับปรุงบำรุงดิน</p>

ดัชนี	ตัวชี้วัด	เกณฑ์มาตรฐาน/วิธีวัด	คำอธิบาย	ผู้รับผิดชอบ
<p>2.3 เกษตรและอาชีพบนวิถีความพอเพียง</p>	<p>3) จำนวนครัวเรือนที่มีการใช้หญ้าแห้งเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ</p> <p>4) ระดับความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการพัฒนาปรับปรุงดินและการอนุรักษ์ดินและน้ำ</p> <p>1) สัดส่วนพื้นที่การเกษตรต่อพื้นที่โครงการทั้งหมด</p>	<ul style="list-style-type: none"> • วิธีวัดคือการตรวจดูการเกิดเป็นร่องลักษณะบริเวณผิวหน้าดินว่าหน้าดินถูกพัดพาออกไปเป็นร่องลึกหรือไม่และสำรวจพื้นที่ที่ได้รับบริการปลูกหญ้าแห้งเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่โครงการฯ • จำนวนครัวเรือนในพื้นที่โครงการฯ ที่ปลูกหญ้าแห้งเพิ่มขึ้น • วิธีวัดตามข้อ 2.1 (6) 	<p>หลักของราษฎรจำเป็นต้องรักษาไว้เพื่อสร้างความมั่นคงด้านอาหารในท้องถิ่นเพราะหากสัดส่วนของพื้นที่การเกษตรลดลงแสดงว่าความมั่นคงด้านอาหารลดลงซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเอง</p> <ul style="list-style-type: none"> • การทำการเกษตรยังยั้งรูปแบบต่างๆ (ทฤษฎีใหม่วนเกษตรเกษตรผสมผสานเกษตรอินทรีย์เกษตรธรรมชาติ) เป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินที่เหมาะสมเกิดประโยชน์สูงสุดบริเวณที่มีความพอเพียงเป็นการอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อสร้างความสมดุลของระบบนิเวศ 	<p>งานศึกษาและพัฒนารูปแบบปรับปรุงบำรุงดิน</p> <p>งานศึกษาและพัฒนารูปแบบปรับปรุงบำรุงดิน</p> <p>ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ</p>

ดัชนี	ตัวชี้วัด	เกณฑ์มาตรฐาน/วิธีวัด	คำอธิบาย	ผู้รับผิดชอบ
	<p>2) สัดส่วนพื้นที่เกษตรที่ยื่นต่อพื้นที่การเกษตรทั้งหมด</p>	<ul style="list-style-type: none"> พื้นที่โครงการฯ พื้นที่เป้าหมาย ศูนย์ศึกษาการ พัฒนานาฏพนาฯ <u>วิธีวัด</u> (ขนาดเนื้อที่การเกษตร ทั้งหมด (ไร่) × 100) / ขนาดเนื้อที่ทั้งหมด การทำเกษตร หมายถึงการเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เนื้อที่ทำการเกษตร หมายถึงเนื้อที่รวมของ ที่ดินทุกพื้นที่ใช้ทำ การเกษตรปลูกพืชและ เลี้ยงสัตว์ 	<ul style="list-style-type: none"> รูปแบบและลักษณะการปลูกพืชเป็นระบบการเกษตรที่สะท้อนให้เห็นถึงการพอกินและพึ่งตนเองได้ของราษฎรเป็นวิถีความพอเพียงโดยลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ การเลี้ยงสัตว์มุ่งเน้นการใช้งานและบริโภคภายในครัวเรือนเป็นหลักเป็นการลดรายจ่ายของครัวเรือน 	<p>ศูนย์ศึกษาการ พัฒนานาฏพนาฯ</p>

ดัชนี	ตัวชี้วัด	เกณฑ์มาตรฐาน/วิธีวัด	คำอธิบาย	ผู้รับผิดชอบ
	<p>3) ร้อยละของครัวเรือนที่มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการปลูกพืช</p> <p>4) ร้อยละของครัวเรือนที่สามารถลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้จากการเลี้ยงสัตว์</p>	<ul style="list-style-type: none"> วิธีวัดจากพื้นที่การทำเกษตร ยั่งยืนรูปแบบต่างๆเทียบกับพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด (จำนวนพื้นที่เกษตรยั่งยืน (ไร่) $\times 100$) / จำนวนพื้นที่การเกษตรทั้งหมด (ไร่) เกณฑ์มาตรฐาน วัดจากครัวเรือนเกษตรกรในพื้นที่โครงการที่มีโครงการฯ ที่มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการปลูกพืชร้อยละ 25 ของครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด 		<p>งานศึกษาและพัฒนาด้านเกษตรกรรม</p> <p>งานศึกษาและพัฒนาด้านปศุสัตว์</p>

ดัชนี	ตัวชี้วัด	เกณฑ์มาตรฐาน/วิธีวัด	คำอธิบาย	ผู้รับผิดชอบ
	<p>5) ร้อยละของผลผลิตต่อไร่ที่เพิ่มขึ้นหลังการเก็บเกี่ยวโดยรวม</p> <p>6) ร้อยละของครัวเรือนที่มีรายได้จากการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากข้าวส่งจำหน่ายสหกรณ์ผลิตข้าวครบวงจรมหาวิทยาลัยเกษตรพัฒนาฯ จำกัด</p>	<ul style="list-style-type: none"> เกณฑ์มาตรฐานวัดจากครัวเรือนเกษตรกรในพื้นที่โครงการที่สามารถลดระยะจ่ายเพิ่มรายได้จากการเลี้ยงสัตว์ร้อยละ 20 ของครัวเรือนที่เลี้ยงสัตว์ วิธีวัดวัดจากร้อยละของผลผลิตต่อไร่ที่เพิ่มขึ้นเทียบกับค่าเฉลี่ยผลผลิตของจังหวัด เกณฑ์มาตรฐานวัดจากครัวเรือนเกษตรกรในพื้นที่โครงการฯ และพื้นที่ขยายผลที่มีรายได้เพิ่มขึ้นจากรายได้เพิ่มขึ้นจาก 		งานศึกษาและพัฒนาด้านข้าว

ดัชนี	ตัวชี้วัด	เกณฑ์มาตรฐาน/วิธีวัด	คำอธิบาย	ผู้รับผิดชอบ
3. ความสมดุล มั่นคงของ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม	<p>1) สัดส่วนของพื้นที่ป่าต่อพื้นที่ทั้งหมดของโครงการฯ</p> <p>2) ความหลากหลายของชนิดพันธุ์ไม้ในป่า</p> <p>3) จำนวนและชนิดของสัตว์ป่าสัตว์หายากที่เพิ่มขึ้น</p>	<p>การแปรรูปผลัดกันจากข้าว</p> <ul style="list-style-type: none"> เกณฑ์มาตรฐานคือมีพื้นที่ป่าอย่างน้อยร้อยละ 50 ของพื้นที่โครงการฯ วิธีวัด (พื้นที่ป่าทั้งหมด (ไร่) x100)/พื้นที่โครงการทั้งหมด (ไร่) จำนวนและชนิดของพืชพันธุ์ไม้ในป่า วิธีวัด 1)วัดจากอัตราการรอดตายของสัตว์ป่าที่ 	<ul style="list-style-type: none"> พื้นที่ป่าโดยเฉพาะป่าต้นน้ำเป็นแหล่งกักเก็บน้ำตามธรรมชาติได้รับการอนุรักษ์ฟื้นฟูให้อยู่ในสภาพสมบูรณ์ป่าไม้เป็นแหล่งอุดมไปด้วยความหลากหลายทางชีวภาพอันเป็นมรดกทางธรรมชาติควรได้รับการสงวนรักษาเพื่อความสมดุลของระบบนิเวศ ความหลากหลายของพืชพันธุ์ไม้ในป่าเป็นเครื่องบ่งบอกความหลากหลายทางชีวภาพและความสมดุลของระบบนิเวศ สัตว์ป่าเป็นทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีความต้องการแหล่งหากินและที่อยู่อาศัยซึ่งการจัดการสัตว์ป่าอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลจะส่งผลดีทั้งทางตรงและทางอ้อมทั้งต่อสัตว์ป่าและทรัพยากรป่าไม้โดยรวม 	<p>งานศึกษาและพัฒนาด้านป่าไม้</p> <p>งานศึกษาและพัฒนาด้านป่าไม้</p> <p>งานศึกษาและพัฒนาด้านป่าไม้</p>

ดัชนี	ตัวชี้วัด	เกณฑ์มาตรฐาน/วิธีวัด	คำอธิบาย	ผู้รับผิดชอบ
		เพาะเลี้ยง 2) วัดจากจำนวน/และชนิดของสัตว์ป่าสัตว์หายากที่ปล่อยคืนสู่ธรรมชาติได้แก่ - สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม - นกเงือกนกแก๊ก - สัตว์ปีก สัตว์เลี้ยงลูก ● เกณฑ์มาตรฐานวัดจากจำนวนสัตว์เรื้อนราษฎรรอบพื้นที่ป่ามีความรู้ความเข้าใจตลอดจนเคยใช้สอยหรือได้รับประโยชน์จากของป่ามากกว่าร้อยละ 60 ของครัวเรือนรอบพื้นที่ป่า	<ul style="list-style-type: none"> ● การได้รับประโยชน์จากป่าไม่นอกจากด้านการใช้เนื้อไม้แล้วยังสามารถได้รับประโยชน์จากของป่าเช่นหน่อไม้เห็ดสมุนไพรต่างๆ ● แนวทางการฟื้นฟูพื้นที่ป่าในพื้นที่โครงการเพื่อให้สามารถกลับมาอำนวยความสะดวกได้ตั้งเดิมมีหลายวิธีรวมทั้งการปลูกป่าฟื้นฟู ● ไฟป่าเมื่อเกิดขึ้นจะทำลายทรัพยากรป่าไม้และระบบนิเวศโดยมีสาเหตุการเกิดมาจากธรรมชาติและการกระทำของมนุษย์ 	งานศึกษาและพัฒนาด้านป่าไม้
5) สัดส่วนการรอดตายของต้นไม้จากการปลูกป่า	4) จำนวนผลผลิตของป่า			งานศึกษาและพัฒนาด้านป่าไม้

ดัชนี	ตัวชี้วัด	เกณฑ์มาตรฐาน/วิธีวัด	คำอธิบาย	ผู้รับผิดชอบ
	<p>6) จำนวนครั้งในการเกิดไฟป่าต่อปี</p> <p>7) จำนวนพื้นที่ที่ได้รับ ความเสียหายจากการเกิดไฟป่า</p> <p>8) การมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ดูแลรักษาป่า</p>	<p>ทั้งหมด</p> <ul style="list-style-type: none"> เกณฑ์มาตรฐาน หมายถึงอัตราการรอดตายมากกว่าร้อยละ 60 ของจำนวนกล้าไม้ที่ปลูกในพื้นที่ฟื้นฟู <p>วิธีวัดจากจำนวนครั้งที่เกิดไฟป่าในพื้นที่โครงการฯ ต่อปี</p> <p>วิธีวัดขนาดพื้นที่ที่เสียหายจากการเกิดไฟป่าแต่ละครั้ง (ไร่ – งาน – ตารางวา)</p> <ul style="list-style-type: none"> เกณฑ์มาตรฐาน คือหมู่บ้านชุมชน และประชาชนมี 	<p>หมู่บ้านชุมชนมีกิจกรรมในการให้ความรู้หรือร่วมกันอนุรักษ์ดูแลรักษาป่าและทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหรือมีการจัดตั้งกลุ่มหรือองค์กรในการอนุรักษ์ดูแลรักษาป่า เช่นรศ.ทป. ทสม.ฯ</p> <ul style="list-style-type: none"> กรณีพิพาทที่เกิดขึ้นจากการขัดแย้งอันเกิดจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่ผ่านมาทั้งระหว่างประชาชนกับประชาชนและประชาชนกับภาครัฐแสดงให้เห็นถึงการขาดความเข้าใจของประชาชนในการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติการขาดความไว้วางใจของประชาชนต่อภาครัฐสถานะการขาดการสื่อสารที่เหมาะสมเพื่อแสวงหาทางออกร่วมกันในการแก้ไขปัญหาการมีมุมมองของผลประโยชน์ที่ต่างกัน ตลอดจนการขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ซึ่งสภาพดังกล่าวเป็นอุปสรรคของการพัฒนา ป่าชุมชนเป็นตัวชี้วัดแนวทางการอยู่ร่วมกันของคนและป่าแก่กุล และเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อกันวิจิติทั้ง 	<p>งานศึกษาและพัฒนาด้านป่าไม้</p> <p>งานศึกษาและพัฒนาด้านป่าไม้</p> <p>งานศึกษาและพัฒนาด้านป่าไม้</p> <p>งานศึกษาและพัฒนาด้านป่าไม้</p>

ดัชนี	ตัวชี้วัด	เกณฑ์มาตรฐาน/วิธีวัด	คำอธิบาย	ผู้รับผิดชอบ
	<p>9) กรณีพิพาทที่เกิดจากความขัดแย้งในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ</p>	<p>กิจกรรมการให้ความรู้หรือร่วมกันดำเนินกิจกรรม การอนุรักษ์ดูแลรักษาป่าอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง</p> <ul style="list-style-type: none"> เกณฑ์มาตรฐาน คือการนับจำนวนกรณีพิพาทที่เกิด ความขัดแย้งในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ โดยนับจำนวนกรณีพิพาทที่เกิดขึ้น (ครั้ง) 		พัฒนาตำบลป่าไม้
	<p>10) จำนวนและเนื้อที่ป่าชุมชนในพื้นที่โครงการฯ</p>	<ul style="list-style-type: none"> วิธีวัดวัดจาก 		งานศึกษาและพัฒนาศูนย์ป่าไม้
	<p>11) จำนวนผู้มาเยี่ยมชมหรือศึกษาเรียนรู้แหล่ง</p>			งานประชาสัมพันธ์

ดัชนี	ตัวชี้วัด	เกณฑ์มาตรฐาน/วิธีวัด	คำอธิบาย	ผู้รับผิดชอบ
4. การพัฒนาสังคมเพื่อความมั่นคงของมนุษย์	เรียนรู้และพักผ่อนหย่อนใจในพื้นที่	<p>จำนวน (แปลง) และเนื้อที่แต่ละแปลง (ไร่) ของป่าชุมชนในพื้นที่โครงการฯ</p> <ul style="list-style-type: none"> เกณฑ์มาตรฐานวัดจากแหล่งศึกษาเรียนรู้/พักผ่อนหย่อนใจในแต่ละปี (กลุ่ม/จำนวนคน) 	<ul style="list-style-type: none"> การมีศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ ในหมู่บ้านหรือชุมชนเพื่อให้ประชาชนทั้งในและนอกหมู่บ้านได้ค้นหาเรียนรู้ และใช้ความรู้ในการดำรงชีวิต 	ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ
	1) จำนวนศูนย์เรียนรู้หรือกลุ่มเรียนรู้ในหมู่บ้านหรือชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> เกณฑ์มาตรฐานคือมีการจัดศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริในพื้นที่เป้าหมายทั้งหมดไม่ต่ำกว่า 10 แห่งโดยวัดจากจำนวนศูนย์เรียนรู้ 		

ดัชนี	ตัวชี้วัด	เกณฑ์มาตรฐาน/วิธีวัด	คำอธิบาย	ผู้รับผิดชอบ
5. การศึกษา ทดลอง วิจัยตาม แนวพระราชดำริ	1) รวบรวม ทบทวน และ วางแผนการศึกษา ทดลอง วิจัยตามแนวพระราชดำริ ให้ครบถ้วน สมบูรณ์ 2) งานศึกษา ทดลอง วิจัย และพัฒนา มีการพัฒนา ต่อยอดงานวิจัยขั้นพื้นฐาน ประยุกต์ใช้เทคโนโลยี เพื่อให้เกิดนวัตกรรม ถ่ายทอดและขยายผลการ พัฒนาไปสู่ประชาชนได้	<ul style="list-style-type: none"> ● มีการดำเนินการ ศึกษา ทดลอง วิจัยที่ครบถ้วน ตามแนว พระราชดำริ ● จำนวนงานศึกษา ทดลอง วิจัย ที่ สามารถเผยแพร่สู่ สาธารณะ ● จำนวนงานศึกษา ทดลอง วิจัยและ พัฒนาที่เป็นการ ต่อยอดจาก 	<ul style="list-style-type: none"> ● เป็นแหล่งรวมองค์ความรู้ที่ก้าวหน้าสอดคล้องกับสภาพภูมิสังคม มุ่งเน้นการศึกษาทดลองวิจัยตามแนวพระราชดำริ ได้อย่างครบถ้วน สมบูรณ์เป็นงานศึกษาวิจัยในลักษณะต่อยอดงานวิจัยขั้นพื้นฐาน และมีนวัตกรรมใหม่ๆที่เหมาะสมสอดคล้องกับภูมิสังคมสามารถนำ ผลงานวิจัยขยายผลการพัฒนาไปสู่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีระบบการจัดเก็บ สืบค้นเพื่อศึกษาวิจัยตามแนวพระราชดำริ ส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและ สนับสนุนการทำหน้าที่เป็นพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต 	<p>ศูนย์ศึกษาการ พัฒนาฯ</p> <p>ศูนย์ศึกษาการ พัฒนาฯ</p> <p>ศูนย์ศึกษาการ พัฒนาฯ</p>

ดัชนี	ตัวชี้วัด	เกณฑ์มาตรฐาน/วิธีวัด	คำอธิบาย	ผู้รับผิดชอบ
	<p>อย่างเหมาะสมกับภูมิสังคม</p> <p>3) พัฒนาบุคลากรด้านงานวิจัยให้มีคุณภาพ</p>	<p>งานวิจัยขั้นพื้นฐาน</p> <ul style="list-style-type: none"> ● จำนวนงานศึกษาทดลองวิจัยที่เป็นนวัตกรรมที่เหมาะสมและมีคุณค่าเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ ● จำนวนเรื่องที่มีผู้วิจัยเสนอขอรับงบประมาณเพิ่มมากขึ้น ● สัดส่วนจำนวนงานวิจัยที่เสนอต่อจำนวนงานวิจัยที่ผ่านการพิจารณาเพิ่มมากขึ้น ● มีฐานข้อมูลระบบ 		<p>ศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ</p> <p>ศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ</p> <p>ศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ</p>

ดัชนี	ตัวชี้วัด	เกณฑ์มาตรฐาน/วิธีวัด	คำอธิบาย	ผู้รับผิดชอบ
	4) พัฒนาระบบการจัดเก็บ สื่อบัน งานวิจัย ตามแนว พระราชดำริ	สารสนเทศ ในการ สืบค้น จัดระบบ และการจัด หมวดหมู่ของงาน ศึกษาทดลองวิจัย และพัฒนา <ul style="list-style-type: none"> เกณฑ์มาตรฐาน วัดจากจำนวน เอกสารที่มา ศึกษาดูงาน อบรม และนำพันธุ์ข้าว เทคโนโลยีการ ผลิตข้าวไปใช้ ประโยชน์ 		ศูนย์ศึกษาการ พัฒนาฯ งานศึกษาและ พัฒนาด้านข้าว
6) การขยายผล การพัฒนาและ ถ่ายทอดองค์ ความรู้	1) การนำเสนอผลงาน วิจัยและงานทดสอบ สาธิตที่ประสบ ผลสำเร็จถอดเป็นองค์ ความรู้เพื่อถ่ายทอดสู่ กลุ่มเป้าหมายและ	<ul style="list-style-type: none"> จำนวนองค์ความรู้ จากงานศึกษา ทดลอง วิจัย และ งานทดสอบสาธิต ที่สามารถเผยแพร่ ถ่ายทอดสู่กลุ่ม 	<ul style="list-style-type: none"> มุ่งเน้นเผยแพร่ผลสำเร็จสู่เกษตรกรกลุ่มเป้าหมายและนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีการพัฒนาหลักสูตรให้ตอบสนองความต้องการของชุมชนมีการเพิ่มเครือข่ายการขยายผลทั้งในภาครัฐและภาคเอกชนเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้และฝึกอบรมตามแนวพระราชดำริ โดยเฉพาะอย่างยิ่งของเศรษฐกิจพอเพียงรวมทั้งการนำแนวพระราชดำริด้านการส่งเสริมอาชีพการ 	ฝ่ายขยายผล

ดัชนี	ตัวชี้วัด	เกณฑ์มาตรฐาน/วิธีวัด	คำอธิบาย	ผู้รับผิดชอบ
	<p>ประชาชนทั่วไปได้ (ในที่นี้องค์ความรู้ หมายถึงความถึง ความคิดรวบยอด หลักการ หรือวิธีการ ที่ได้จากการ ศึกษาวิจัยหรือ ทดสอบสาธิตของ ศูนย์ศึกษาฯ)</p>	<p>เป้าหมายได้</p> <ul style="list-style-type: none"> ● จำนวนองค์ความรู้ ที่ถ่ายทอดสู่ เกษตรกรแล้ว สามารถนำไป ปฏิบัติได้ประสบ ผลสำเร็จ ● จำนวนงาน ศึกษาวิจัย และ งานทดสอบ สาธิต ที่นำจัดทำเป็น หลักสูตรฝึกอบรม ได้ ● จำนวนผู้ที่ได้รับ การถ่ายทอดองค์ ความรู้ จำแนก ตามประเภท ● จำนวนองค์ความรู้ จากงานศึกษา ทดลอง วิจัย และ งานทดสอบสาธิต 	<p>สร้างงาน สร้างรายได้มากขึ้นสนับสนุนภารกิจอย่างเป็นทางการ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลสำเร็จของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ให้เป็นที่ประจักษ์ต่อสาธารณะ</p>	<p>ฝ่ายขยายผล</p> <p>ฝ่ายขยายผล</p> <p>ฝ่ายขยายผล</p> <p>ฝ่ายขยายผล</p> <p>ฝ่ายขยายผล</p>

ดัชนี	ตัวชี้วัด	เกณฑ์มาตรฐาน/วิธีวัด	คำอธิบาย	ผู้รับผิดชอบ
	<p>2) มีการนำผลงานวิจัยด้านการฟื้นฟูอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่ประสบความสำเร็จถอดเป็นองค์ความรู้เพื่อถ่ายทอดสู่กลุ่มเป้าหมายและประชาชนทั่วไปได้</p>	<p>ที่สามารถเผยแพร่ถ่ายทอด สู่กลุ่มเป้าหมายได้</p> <ul style="list-style-type: none"> • จำนวนองค์ความรู้ที่ถ่ายทอดสู่เกษตรกรแล้วสามารถนำไปปฏิบัติได้ประสบความสำเร็จ • จำนวนองค์ความรู้จากงานศึกษาวิจัย อาทิ ด้านดิน น้ำ ป่าไม้ พลังงาน ที่ประสบความสำเร็จสามารถถ่ายทอดสู่กลุ่มเป้าหมายและประชาชนทั่วไปได้ • จำนวนหลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนามาจากงานศึกษา 		<p>งานศึกษาและพัฒนาด้านป่าไม้</p> <p>งานศึกษาและพัฒนาด้านป่าไม้</p> <p>งานศึกษาและพัฒนาด้านป่าไม้</p>

ดัชนี	ตัวชี้วัด	เกณฑ์มาตรฐาน/วิธีวัด	คำอธิบาย	ผู้รับผิดชอบ
	3) พัฒนางค์กรการเรียนรู้และเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติการ	<p>ทดลอง วิจัยและพัฒนาด้านดิน น้ำ ป่าไม้ พลังงานทดแทน</p> <ul style="list-style-type: none"> จำนวนผู้ที่ได้รับการถ่ายทอด องค์ความรู้ที่มาจากงานศึกษา ทดลอง วิจัยและพัฒนา ด้านดิน น้ำ ป่าไม้ พลังงานทดแทน 		ฝ่ายขยายผล
		<ul style="list-style-type: none"> มีคลินิกให้บริการสุขภาพแก่ประชาชนด้วยการแพทย์แผนปัจจุบันและการแพทย์แผนไทย จำนวนผู้ได้รับการดูแลสุขภาพ 		ฝ่ายขยายผล

ดัชนี	ตัวชี้วัด	เกณฑ์มาตรฐาน/วิธีวัด	คำอธิบาย	ผู้รับผิดชอบ
	<p>4) ส่งเสริมให้ความรู้แก่เกษตรกรชุมชนเครือข่ายให้สามารถพึ่งตนเองได้</p>	<p>เบื้องต้น ครอบคลุมถึงการให้การดูแลเบื้องต้นพยาบาลเบื้องต้นทั้งในภาวะฉุกเฉินและไม่ฉุกเฉินเพื่อรักษาและบรรเทาความรุนแรงของอาการเจ็บป่วยเบื้องต้นก่อนส่งต่อโรงพยาบาล</p> <ul style="list-style-type: none"> ● จำนวนผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้จากศูนย์ (จำแนกตามในหมู่บ้านรอบศูนย์ฯ พื้นที่นอกหมู่บ้านรอบศูนย์ฯ และนอกพื้นที่) ● จำนวนผู้ที่ได้รับ 		<p>งานส่งเสริมและพัฒนาด้านสาธารณสุข</p> <p>งานส่งเสริมและพัฒนาด้านสาธารณสุข</p> <p>ฝ่ายส่งเสริมและปฏิบัติการฝ่ายขยายผล</p>

ดัชนี	ตัวชี้วัด	เกณฑ์มาตรฐาน/วิธีวัด	คำอธิบาย	ผู้รับผิดชอบ
	<p>5) ส่งเสริมสุขภาพประชาชน และพัฒนาคุณภาพชีวิต</p>	<p>การถ่ายทอดองค์ความรู้ และสามารถนำไปปฏิบัติได้ (จำแนกตามในหมู่บ้านรอบศูนย์ฯ พื้นที่นอกหมู่บ้านรอบศูนย์ฯและนอกพื้นที่)</p> <ul style="list-style-type: none"> ● จำนวนผู้ที่นำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้จนประสบผลสำเร็จ จำแนกตามในหมู่บ้านรอบศูนย์ฯ พื้นที่นอกหมู่บ้านรอบศูนย์ฯและนอกพื้นที่ ● จำนวนกล้าไม้เพาะขยายพันธุ์พืช 		<p>ฝ่ายส่งเสริมและปฏิบัติการ, ฝ่ายขยายผล</p> <p>ฝ่ายส่งเสริมและปฏิบัติการ, ฝ่ายขยายผล</p> <p>ฝ่ายส่งเสริมและปฏิบัติการ, ฝ่ายขยายผล</p>

ดัชนี	ตัวชี้วัด	เกณฑ์มาตรฐาน/วิธีวัด	คำอธิบาย	ผู้รับผิดชอบ
	6) ส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มความเข้มแข็งในชุมชน	<p>สมุนไพรมีประโยชน์ใช้แจกจ่ายแก่เกษตรกรและประชาชนในการดูแลสุขภาพด้วยสมุนไพรมีใช้รักษาโรคเบื้องต้นได้เพื่อลดรายจ่าย</p> <ul style="list-style-type: none"> • มีศูนย์กลางในการถ่ายทอดองค์ความรู้ทางด้านพืชสมุนไพรเป็นแหล่งเรียนรู้ ประชาสัมพันธ์ ข้อมูลและข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ • จำนวนกลุ่มเกษตรกรที่สามารถบริหาร 	<ul style="list-style-type: none"> • ท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ • ท่องเที่ยวเชิงเกษตร 	<p>ขยายผล</p> <p>ฝ่ายส่งเสริมและปฏิบัติการ, ฝ่ายขยายผล</p> <p>งานศึกษาและพัฒนาด้านป่าไม้ทุกหน่วยงาน</p>

ดัชนี	ตัวชี้วัด	เกณฑ์มาตรฐาน/วิธีวัด	คำอธิบาย	ผู้รับผิดชอบ
	<p>7) พัฒนาศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงพัฒนาตามแนวพระราชดำริ</p>	<p>จัดการผลิตได้ด้วยตัวเอง (เกษตรกร ทยุขีใหม่ ชั้นที่ 2) ได้แก่ การรวมซื้อ และการรวมขาย เช่นการมีฝูงนางข้าว การเก็บเมล็ดพันธุ์พืชไว้ใช้อย่างต่อเนื่อง</p> <ul style="list-style-type: none"> ● จำนวนกลุ่มเกษตรกรที่สามารถบริหารจัดการการผลิต และการตลาด และเชื่อมโยงกับเครือข่ายภายนอกชุมชน (เกษตรกร ทยุขีใหม่ ชั้นที่ 3) ● จำนวนผู้เยี่ยมชม 		<p>งานส่งเสริมอาชีพ อุตสาหกรรมใน ครัวเรือน</p> <p>งานศึกษาและ พัฒนาด้านข้าว</p> <p>งานศึกษาและ</p>
	<p>8) ส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตการเกษตร โดย เชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายผลผลิตของกลุ่มเกษตรกรกับภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับสินค้า</p>			

ดัชนี	ตัวชี้วัด	เกณฑ์มาตรฐาน/วิธีวัด	คำอธิบาย	ผู้รับผิดชอบ
	<p>เกษตร เช่น การแปรรูปสินค้าเพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากผลผลิตได้อย่างหลากหลายและสามารถเก็บรักษาได้นาน การเพิ่มคุณค่าทางโภชนาการให้กับผลผลิต</p> <p>9) การส่งเสริมและพัฒนากลุ่มเกษตรกรในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว</p>	<p>ศูนย์ศึกษาฯ จำแนกตามประเภท</p> <ul style="list-style-type: none"> จำนวนแผนงาน/กิจกรรมการเสริมสร้างศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงพัฒนา จำนวนผลิตภัณฑ์ที่ได้คุณภาพที่สามารถจัดทำบรรจุภัณฑ์ ตัดตราและจำหน่ายได้ จำนวนกลุ่มเกษตรกรที่ร่วมมือกับเครือข่ายนอกในการพัฒนา 		<p>พัฒนาด้านข้าว</p> <p>งานศึกษาและ พัฒนาด้านข้าว</p>

ดัชนี	ตัวชี้วัด	เกณฑ์มาตรฐาน/วิธีวัด	คำอธิบาย	ผู้รับผิดชอบ
	<p>10) การส่งเสริมและพัฒนา กลุ่มเกษตรกรในการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากข้าว เพิ่มมูลค่าข้าว และการจัดการตลาด</p>	<p>ผลผลิตการเกษตร เช่น การพัฒนา คุณภาพ การจัดทำบรรจุภัณฑ์ที่มีคุณภาพ การจัดทำบรรจุภัณฑ์จากวัสดุเหลือใช้ในท้องถิ่น</p> <ul style="list-style-type: none"> ● จำนวนเกษตรกรที่สามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ผ่านมาตรฐานไว้ใช้เอง และเพื่อการค้าจำหน่าย ทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น ● จำนวนเกษตรกรที่สามารถแปรรูปผลิตภัณฑ์จากข้าวเพื่อการจำหน่าย 		

ดัชนี	ตัวชี้วัด	เกณฑ์มาตรฐาน/วิธีวัด	คำอธิบาย	ผู้รับผิดชอบ
		<p>การหาช่องทางตลาด และเกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น</p>		
7) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	1) พัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ให้ได้ตามมาตรฐานการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นที่ยอมรับในระดับประเทศ และระดับสากล	<ul style="list-style-type: none"> ได้รับมาตรฐานการท่องเที่ยวนิเวศ จากกรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา 	<ul style="list-style-type: none"> เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพมากขึ้น ได้รับมาตรฐานการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และพัฒนาศูนย์เรียนรู้ที่ได้มาตรฐานการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยมีแนวทางการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่ธรรมชาติ เพื่อรักษาระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งเน้นศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การจัดการการใช้ประโยชน์ของพื้นที่ให้เกิดความยั่งยืน การจัดการด้านกรให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก และการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว ให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร 	ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ
8) การบริหารจัดการองค์กร	<ul style="list-style-type: none"> มีแผนปฏิบัติงานประจำปี แผนงานระยะปานกลาง 5 ปี (2560-2564) ที่ 		<ul style="list-style-type: none"> บริหารจัดการทุกภาคส่วนด้วยการบูรณาการที่มีประสิทธิภาพ มุ่งเน้นให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นองค์กรที่มีระบบการบริหารจัดการที่ดีมีคุณภาพสูงเป็นไปตามหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน 	งานศึกษาและพัฒนาด้านป่าไม้ทุกหน่วยงาน ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ

ดัชนี	ตัวชี้วัด	เกณฑ์มาตรฐาน/วิธีวัด	คำอธิบาย	ผู้รับผิดชอบ
	<p>สอดคล้องตามแผนแม่บท</p> <ul style="list-style-type: none"> ● มี ก า ร ตี ต าม ประเมินผลการดำเนินงานในด้านต่างๆของศูนย์ศึกษาการพัฒนาและ การพัฒนาและ การรายงานอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ● มีระบบงบประมาณและการติดตามที่มีประสิทธิภาพ ● มีแผนงานประจำปี และแผนงานระยะปานกลาง 5 ปี ที่มีประสิทธิภาพ ● มีระบบสารสนเทศและระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่สมบูรณ์ ● มี ก า ร พิจารณา ทบทวนปรับปรุง 		<p>เพื่อสนองพระราชดำริบุคลากรมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีทำงานอย่างมืออาชีพและชำนาญงานโดยมีการปฏิบัติงานติดตามประเมินผลตามแผนงานต่างๆของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริการปรับปรุงโครงสร้างและอัตรากำลังของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริการสนับสนุนงบประมาณและเสริมสร้างขีดความสามารถของบุคลากร เพิ่มประสิทธิภาพเทคโนโลยีสารสนเทศให้เหมาะสมต่อการปฏิบัติงานการจัดหาเครื่องมือและอุปกรณ์เพื่อการศึกษาและดำเนินงานการพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะด้านวิชาการและเทคโนโลยีและการพัฒนาบุคลากรด้านจริยธรรม</p>	

ดัชนี	ตัวชี้วัด	เกณฑ์มาตรฐาน/วิธีวัด	คำอธิบาย	ผู้รับผิดชอบ
	<p>โครงสร้างและอัตรากำลังและมีการจัดบุคลากรให้ครบถ้วนตามกรอบอัตรากำลัง</p> <ul style="list-style-type: none"> • มีแผนงานโครงการเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถของบุคลากร • มีแผนงาน/กิจกรรมและมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง • จำนวนสื่อประชาสัมพันธ์ต่อปี • จำนวนครั้งของการจัดนิทรรศการภายในและภายนอก • จำนวนช่องทางในการสื่อสารเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ 			

บทที่ 4 การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ

การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ

การนำแม่บทศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2560 – 2564) ไปสู่การปฏิบัตินับเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญเนื่องจากเป็นกระบวนการที่จะผลักดันหรือขับเคลื่อนการดำเนินงานหรือกลไกที่สำคัญทั้งหมดให้สามารถบรรลุผลลัพธ์ตามที่ตั้งเป้าหมายไว้การดำเนินงานจะบังเกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องผลักดันให้มีการปรับเปลี่ยนทัศนคติแนวคตินิยมเป้าหมายรวมถึงวิธีการปฏิบัติงานดังนั้นการนำแผนไปสู่การปฏิบัติจำเป็นต้องสร้างความเข้าใจให้แก่บุคลากรทุกระดับเพื่อให้เกิดการยอมรับและมีส่วนร่วมพร้อมที่จะนำแผนงานโครงการต่างๆไปดำเนินการตามแนวทางได้อย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและสามารถประยุกต์การดำเนินงานให้เหมาะสมกับแนวทางปฏิบัติงานของตนเองอีกทั้งจะต้องมีการระดมสรรพกำลังแสวงหาการสนับสนุนเพื่อให้เกิดการปฏิบัติและสร้างการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งนี้เพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์ตามวิสัยทัศน์พันธกิจและประเด็นยุทธศาสตร์ที่วางไว้จึงได้กำหนดแนวทางการนำแผนไปสู่การปฏิบัติโดยสังเขปดังนี้

1. การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในแผนแม่บทโดยการประชุมชี้แจงทำความเข้าใจในกระบวนการจัดทำแผนเพื่อให้หน่วยงานรวมทั้งเกี่ยวข้องได้รับทราบและเข้าใจทิศทางการดำเนินการไปในทิศทางเดียวกันทั้งนี้เพื่อให้การขับเคลื่อนแผนให้บรรลุเป้าประสงค์ตลอดจนเป็นการสร้างองค์ความรู้ให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความรู้สึกร่วมกันมีส่วนร่วมและพร้อมรับผิชอบในการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมโดย

1.1 ผู้บริหารทุกระดับต้องให้ความสำคัญมีความเข้าใจและผลักดันให้มีการดำเนินงานตามแผนอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 สร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่และบุคลากรที่เกี่ยวข้องรวมทั้งหน่วยงานและภาคีเครือข่ายที่มีในพื้นที่ได้ทราบเกี่ยวกับแนวคิดและสาระสำคัญของแผนวิสัยทัศน์เป้าประสงค์และประเด็นยุทธศาสตร์เพื่อก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมและให้การสนับสนุนเพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

1.3 ส่งเสริมให้หน่วยงานร่วมจัดทำแผนงานระยะปานกลาง 5 ปี ให้สอดคล้องกับแผนแม่บทฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2560 – 2564) และดำเนินการให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้โดยมีการกำกับดูแลการติดตามผลรวมทั้งสามารถประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนแม่บทที่กำหนดไว้

1.4 จัดสรรทรัพยากรต่างๆเช่นบุคลากรเครื่องจักรเครื่องมือ งบประมาณให้สอดคล้องกับแผนแม่บทโดยเน้นผลลัพธ์ของการดำเนินงานเป็นหลักสำคัญรวมถึงการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรให้มีความรู้ความชำนาญในการดำเนินงานตามแผนงานโครงการต่างๆ

1.5 มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานอย่างต่อเนื่องผ่านช่องทางหรือกิจกรรมต่างๆอย่างต่อเนื่องเช่นการประชุมหนังสือเวียน Internet Website เพื่อกระตุ้นและขับเคลื่อนงานตามยุทธศาสตร์

2. พัฒนากระบวนการจัดทำแผนงาน/โครงการของหน่วยงานในลักษณะบูรณาการให้เชื่อมโยงไปในทิศทางเดียวกันและส่งเสริมให้มีการประสานการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มากขึ้นเพื่อให้เป็นเครื่องมือในการประสานแผนไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมโดย

2.1 สนับสนุนการจัดทำแผนงาน/โครงการในลักษณะบูรณาการและประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของทั้งภาครัฐภาคเอกชน/ภาคประชาชนสถาบันการศึกษาและภาคีเครือข่ายศูนย์เรียนรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในแต่ละภารกิจและประเด็นยุทธศาสตร์

2.2 สนับสนุนให้มีการจัดทำแผนปฏิบัติการในระดับต่างๆ ให้มีความเชื่อมโยงสอดคล้องกันทั้งในระดับหน่วยงานร่วมและระดับพื้นที่เป้าหมาย

2.3 กำหนดขั้นตอนข้อัองกระบวนการดำเนินงานตามแผน/โครงการให้ชัดเจนโดยจัดลำดับความสำคัญของแผนงาน/โครงการ

2.4 ติดตามตรวจสอบผลจากการดำเนินงานตามแผน/โครงการอย่างสม่ำเสมอว่าสามารถตอบสนองต่อประเด็นยุทธศาสตร์หรือไม่เพียงพอโดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ให้เกิดประโยชน์

3. พัฒนาระบบและกลไกการติดตามและประเมินผลรวมทั้งกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จของแผนงาน/โครงการให้สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานในแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์ระยะเวลาในการประเมินและแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งนี้เพื่อให้การติดตามและประเมินผลมีมาตรฐานเดียวกันและเป็นเครือข่ายที่เชื่อมโยงกันโดยมุ่งเน้นการประเมินผลตามยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานตลอดจนนำมาใช้เป็นข้อมูลในการประสานแผนงานแผนอัตรากำลังและแผนงบประมาณอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพโดย

3.1 สนับสนุนให้หน่วยงานร่วมดำเนินการติดตามและประเมินผลแผนงาน/โครงการโดยให้มีการกำหนดตัวชี้วัดที่เน้นผลลัพธ์ของการดำเนินงานเป็นหลัก

3.2 นำผลที่ได้จากการติดตามและประเมินผลมาปรับปรุงการจัดทำแผนงาน/โครงการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างต่อเนื่องและสอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

3.3 พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามประเด็นยุทธศาสตร์อย่างต่อเนื่องและเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายเพื่อใช้ประโยชน์ร่วมกันโดยเฉพาะการพัฒนาฐานข้อมูลเพื่อประกอบการจัดทำแผนงาน/โครงการและการติดตามประเมินผลให้มีความแม่นยำและเป็นปัจจุบันตรงกับความต้องการและทันต่อการเปลี่ยนแปลงรวมทั้งเชื่อมโยงกับการตัดสินใจของผู้บริหาร

3.4 ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการให้ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องทราบอย่างต่อเนื่อง

การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ “แผนแม่บทศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2560-2564)” เพื่อสนองพระราชดำริไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการนำยุทธศาสตร์และแนวทางดำเนินงานแปลงสู่การปฏิบัติอย่างเป็นขั้นเป็นตอนและติดตามประเมินผลเพื่อวัดผลสำเร็จดังนี้

การนำยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติ

1.1 การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเพื่อขับเคลื่อน

การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานให้รับทราบและเข้าใจเป้าประสงค์ ยุทธศาสตร์และแนวทางการดำเนินงาน และผู้บริหารทุกระดับต้องให้ความสำคัญกับแผน

1.2 การแปลงแผนสู่การปฏิบัติ

เพื่อให้มีการใช้แผนเป็นเครื่องมือดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพทุกหน่วยงานมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำ “แผนปฏิบัติการ” คือ แผนปฏิบัติการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ระยะ 5 ปี (พ.ศ.2560-2564)

- 1.3 ระยะเวลาดำเนินงาน ระยะ 5 ปี (พ.ศ.2560-2564)
2. องค์กรบริหารงาน
- 1) คณะกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
  - 2) คณะอนุกรรมการโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ประกอบด้วยคณะอนุกรรมการ 3 คณะ ดังนี้
    - คณะอนุกรรมการวิชาการโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
    - คณะอนุกรรมการจัดทำแนวทางด้านการบริหารจัดการโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
    - คณะอนุกรรมการวางแผนและติดตามประเมินผลโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
  - 3) คณะอนุกรรมการดำเนินงานโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีผู้ว่าราชการจังหวัดสกลนครเป็นประธานคณะอนุกรรมการฯ และผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นเลขานุการคณะอนุกรรมการฯ
  - 4) หน่วยงานร่วมดำเนินงาน 16 หน่วยงาน
3. แหล่งที่มาของค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน
- 1) งบประมาณ กปร. (งบประมาณเฉพาะเรื่องหรือ Agenda)
  - 2) งบประมาณปกติของหน่วยงาน (Function)
  - 3) งบประมาณเชิงพื้นที่ (งบประมาณตามแผนพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัด)
  - 4) งบประมาณองค์กรส่วนท้องถิ่น (งบ อบจ., อบต.)
  - 5) งบตามนโยบายพิเศษต่างๆ เช่น งบประมาณตามยุทธศาสตร์การบูรณาการ การขับเคลื่อนการพัฒนาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
  - 6) งบประมาณอื่นๆ เช่น งบเอกชน (ถ้ามี)
4. การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์
- ดำเนินการประชาสัมพันธ์เชิงรุกต่อกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ด้วยสื่อทุกประเภททั้งสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อหนังสือพิมพ์ สื่อวิทยุและสื่อโทรทัศน์และดำเนินกิจกรรมสื่อสัญจร การจัดนิทรรศการและกิจกรรมอาสาสมัครเยาวชน นิสิตนักศึกษา

การติดตามและประเมินผล

การติดตามและประเมินผลเป็นกลไกที่สำคัญที่จะทำให้ผู้บริหารและผูปฏิบัติงานทราบถึงความก้าวหน้าความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการและนำไปสู่การทบทวนปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์จนส่งผลให้การดำเนินงานบรรลุตามเป้าประสงค์ที่กำหนดทั้งนี้กลไกสำคัญที่ใช้ในการติดตามและประเมินผลประกอบด้วย4แนวทางคือ

1. การติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงานของแผนงาน/โครงการหรือกิจกรรมสำคัญในรูปแบบของการรายงานผลการปฏิบัติงานประจำเดือนรายไตรมาสและรายปีเสนอต่อผู้บริหารทราบ
2. การติดตามผล (Monitoring) ติดตามความก้าวหน้าปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน

3. การติดตามผลสัมฤทธิ์ตามตัวชี้วัดของหน่วยงานดำเนินงาน (Outcome) เพื่อให้ทราบถึงผลการดำเนินงานปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเพื่อสรุปเสนอไปยังผู้บริหารสำหรับใช้เป็นข้อมูลในการทบทวนปรับปรุงแผนการดำเนินงาน
4. การติดตามประเมินผลในภาพรวมของแผนงาน/โครงการที่ได้ดำเนินการทั้งหมดเมื่อสิ้นสุดระยะเวลาการดำเนินงานตามแผนแม่บท (ดำเนินงานโดยสำนักงาน กปร.)

ส่วนราชการที่ร่วมดำเนินงานแบบบูรณาการ

การพัฒนาการบริการของศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ ในช่วงต้นของการเริ่มดำเนินงาน จะมีรูปแบบการบริหารงานแบบแยกส่วน ส่งผลให้การพัฒนาและการกำหนดเป้าหมายที่ไม่ชัดเจน ตลอดจนทำให้การขยายผลมีข้อจำกัดและไม่เป็นเอกภาพ อย่างไรก็ตาม ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ ได้ตระหนักถึงความสามารถการขยายผลสู่ราษฎรให้ปรากฏชัดเจนยิ่งขึ้น โดยยึดหลักการพัฒนาแบบเบ็ดเสร็จผนวกกับหลักการดำรงชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงเห็นความสำคัญในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อวางแผนงานพัฒนาโครงการฯ ให้มีลักษณะเบ็ดเสร็จ คือ ร่วมส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเข้ามาทำงานร่วมกันเป็นทีมงานเดียว มีเป้าหมายวัตถุประสงค์ในการพัฒนาในทิศทางเดียวกัน เพื่อมุ่งขยายผลงานพัฒนาให้ราษฎรได้รับประโยชน์มากที่สุด สามารถพัฒนาอาชีพและพัฒนาชุมชนของตนให้เข้มแข็งนำมาสู่การจัดทำแผนแม่บท เพื่อใช้เป็นกรอบในการปฏิบัติงานแบบบูรณาการของ 16 หน่วยงานร่วม ดังนี้

- 1) กรมชลประทานจัดหาแหล่งน้ำและพัฒนาระบบชลประทาน
- 2) กรมป่าไม้ดูแลป่าไม้ผลัดกล้าไม้วิจัยด้านป่าไม้พืชอาหารและพืชสมุนไพรส่งเสริมให้มีการปลูกต้นไม้เพื่อเพิ่มพื้นที่ป่า
- 3) กรมวิชาการเกษตรศึกษาทดสอบพันธุ์พืชระบบการปลูกพืชและเทคโนโลยีการเพาะปลูกพืชต่างๆที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ผลิตและขยายพันธุ์พืชที่มีคุณภาพดีแนะนำถ่ายทอดเทคโนโลยีวิชาการเกษตรแผนใหม่
- 4) กรมปศุสัตว์สาธารณสุขส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ศึกษาหาพันธุ์สัตว์พันธุ์ที่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นการฝึกอบรมให้บริการพัฒนาสุขภาพสัตว์และบริการผสมเทียมจัดหาและขยายพันธุ์สัตว์
- 5) สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดดูแลความเป็นอยู่และสุขภาพอนามัยของประชาชนในหมู่บ้านรอบศูนย์ฯ ให้ถูกสุขลักษณะ ฝึกอบรมด้านสุขภาพโภชนาการและพืชสมุนไพร
- 6) กรมพัฒนาที่ดินศึกษาวิจัยด้านการพัฒนาการปรับปรุงบำรุงดินการอนุรักษ์ดินและน้ำ การขยายพันธุ์พืชเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการพัฒนาที่ดินภายในศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ
- 7) กรมประมงศึกษาพัฒนาประมงน้ำจืดให้เหมาะสมกับพื้นที่ผลิตพันธุ์สัตว์น้ำจืดชนิดต่างๆ เพื่อแจกจ่ายหรือจำหน่ายแก่เกษตรกรปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำในแหล่งน้ำสาธารณะและสาธิตการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ
- 8) กรมการข้าวร่วมวิจัยพันธุ์ข้าวและรวบรวมพันธุ์ข้าวพื้นเมือง
- 9) กรมหม่อนไหมเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการและบริหารจัดการ ด้านหม่อนไหมให้เป็นไปอย่างครบวงจร
- 10) กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช ส่งเสริมและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชในเขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ และพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมให้กลับสมบูรณ์
- 11) กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมสนับสนุนให้มีอุตสาหกรรมขนาดเล็กและอุตสาหกรรมในครัวเรือนในพื้นที่หมู่บ้านรอบศูนย์ฯ

12) กรมส่งเสริมการเกษตรสนับสนุนส่งเสริมการนำความรู้ผลการศึกษที่สำเร็จไปเผยแพร่สาธิต และขยายผลสู่ราษฎรถ่ายทอดความรู้วิชาการ และเทคนิคใหม่ๆเกี่ยวกับไม้ผล

13) กรมการพัฒนาชุมชนเตรียมความพร้อมของชุมชนเพื่อรองรับการพัฒนาของหน่วยงานต่างๆ ส่งเสริมอาชีพให้ราษฎรสามารถพึ่งตนเองได้

14) สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง ดำเนินกิจการให้การสงเคราะห์การทำสวนยาง และการสงเคราะห์ปลูกแทนด้วยไม้ยืนต้นชนิดอื่นที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ

15) ศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย วางมาตรการ ส่งเสริมสนับสนุน การป้องกัน บรรเทาและ ฟื้นฟูจากสาธารณภัย

16) ตำรวจตระเวนชายแดนร่วมบริหารงานเครือข่ายศูนย์สาขาโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

SWOT ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ

จุดแข็ง	โอกาส
<ul style="list-style-type: none"> - มีแนวพระราชดำริที่ชัดเจน - มีหน่วยงานร่วมบูรณาการ 16 หน่วยงาน - มีเครือข่ายศูนย์เรียนรู้ , ศูนย์สาขา - มีการเก็บข้อมูลด้านตัวชี้วัด ดิน น้ำ ป่าไม้ พืชเกษตรอย่างต่อเนื่อง (49) - มีสถานีตรวจวัดอากาศที่มาตรฐาน - บุคลากรมีประสบการณ์ ปฏิบัติงานที่ศูนย์ศึกษาภูพานฯ มาเป็นเวลานาน รู้จักและเข้าถึงพื้นที่ ,เกษตรกร - สำนักงานมีเครื่องอำนวยความสะดวกและยานพาหนะเพียงพอ - ขอบเขตพื้นที่หลักชัดเจน พื้นที่เป้าหมายชัดเจน - ผู้อำนวยการและหัวหน้าฝ่าย/งาน ให้ความสำคัญกันเองสามารถพูดคุยปรึกษาได้ตลอดเวลา - มีความรักความสามัคคีในองค์กร - มีการสนับสนุนส่งเสริมให้เข้ารับการศึกษาฝึกอบรมองค์ความรู้ที่ทันสมัยอยู่เสมอ - ข้าราชการที่มีความรู้ความสามารถและสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ได้ - งบประมาณเพียงพอต่อการดำเนินการตามแผนงาน - บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ในการทำงานตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ - มีหน่วยงานรองรับสนับสนุนทางด้านวิชาการและเทคโนโลยี - มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับเกษตรกรในพื้นที่ 	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่ได้รับการยอมรับจากหน่วยงานภายนอก - ได้รับสนับสนุนงบประมาณจากหลายแหล่ง - มีสถาบันการศึกษาเข้าร่วมเป็นคณะทำงาน - ผู้นำจังหวัดเป็นคณะอนุกรรมการฯ - หน่วยงานร่วมให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี - พื้นที่ดำเนินการสามารถขยายได้ตามความเหมาะสม - มีนวัตกรรมด้านการเกษตรใหม่ๆ เกิดขึ้นอยู่เสมอให้เรียนรู้และนำมาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมและจัดฝึกอบรม - มีแหล่งข้อมูลให้สืบค้นหาความรู้เพิ่มเติมได้ง่ายสะดวกรวดเร็ว - มีกลุ่มเกษตรกรที่เข้มแข็ง - นโยบายของรัฐบาลเอื้อต่อการดำเนินงาน เช่นเกษตรผสมผสาน เกษตรอินทรีย์ บริษัทประชารัฐ เกษตรแปลงใหญ่ เกษตรทฤษฎีใหม่ ฯ - การผลิตสินค้าการเกษตรที่ดีต่อสุขภาพเป็นที่นิยมมากขึ้น - ได้รับการสนับสนุนงานวิจัยที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสมอย่างต่อเนื่อง - สำนักงาน กปร. เปิดโอกาสอย่างกว้างขวางในการเสนอแผนงาน

จุดอ่อน	อุปสรรค
<ul style="list-style-type: none"> - ขาดอัตรากำลังตำแหน่งนักวิชาการ และเจ้าหน้าที่วิเคราะห์ข้อมูล - มีการโยกย้ายตำแหน่งบ่อย ขาดความต่อเนื่อง - เจ้าหน้าที่ยังไม่สามารถใช้เทคโนโลยีใหม่ๆได้ทุกคน (ไลน์ เฟสบุค อีเมล คอมพิวเตอร์) - อุปกรณ์สื่อสาร ,Internet ใช้งานมานาน ความเร็วต่ำและเกิดปัญหาเสียบ่อย - อัตรากำลังไม่เพียงพอในการออกติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง - ขาดองค์ความรู้ใหม่ๆ ที่ทันสมัยในการเกษตรยุคใหม่ - เจ้าหน้าที่ยังขาดความรู้ตามตำแหน่งหน้าที่ (ไม่ได้จบสายตรง) 	<ul style="list-style-type: none"> - งบประมาณล่าช้า - จำนวนผู้ต้องการศึกษา อบรม ดูงาน มากเกินศักยภาพ อัตรากำลังเจ้าหน้าที่ - ระเบียบและขั้นตอนทางพัสดุที่แตกต่างกันทำให้การเบิกจ่ายล่าช้า - ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ทำให้การดำเนินงานไม่สะดวกและต่อเนื่อง - เกษตรกรส่วนมากอยู่ในวัยผู้สูงอายุ ทำให้ยากและลำบากในการเข้ามาอบรมเพื่อเพิ่มแนวทางในการประกอบอาชีพ - เกษตรกรรุ่นใหม่ ลูกหลาน ไม่สนใจสืบทอดอาชีพเกษตรกรรม - ภัยธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงของฤดูกาล และสภาพอากาศที่รุนแรง - เกษตรกรขาดความกระตือรือร้น ขาดความต่อเนื่อง - โครงสร้างการบริหารงานไม่เอื้อต่อการเติบโตในสายงานอาชีพ - การซ้อนทับในเรื่องของขอบเขตงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง - ความผันผวนทางสภาวะเศรษฐกิจ ราคาผลผลิต ทำให้เกษตรกรขาดแรงจูงใจ - ปัญหาพื้นฐานของเกษตรกร เรื่องความยากจน ข้อจำกัดในการเข้าถึงองค์ความรู้ใหม่ๆ - เกษตรกรบางพื้นที่ ยึดติดกับการทำเกษตรแบบดั้งเดิม ขาดการยอมรับเทคโนโลยี ที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ - นักวิชาการเกษตร/เจ้าพนักงานการเกษตร ไม่ได้บรรจุเป็นพนักงาน ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการทำงาน - ความพร้อมทางด้านอาคารสถานที่และเครื่องมือในการใช้จัดฝึกอบรม

ภาคผนวก

ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาปี 2559

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดสกลนคร มีผลการดำเนินงานจำนวน 3 แผนงาน คือ แผนงานด้านอำนวยการ แผนงานด้านวิชาการ และแผนงานด้านส่งเสริมและขยายผลที่พัฒนาสรุปผลการดำเนินงาน ดังนี้

1. งานศึกษาและพัฒนาด้านป่าไม้ผลการดำเนินงาน

แผนงานด้านอำนวยการแผนงานประชาสัมพันธ์ด้านป่าไม้ 119 ป้าย

- จัดทำป้ายสื่อความหมาย ขนาด 1x1 เมตร
- จัดทำป้ายสื่อความหมาย ขนาด 2.5x1.2 เมตร
- จัดทำป้ายสื่อความหมาย ขนาด 2x3 เมตร

แผนงานด้านวิชาการ

1. การทดลองเลี้ยงและเพิ่มปริมาณแมลงทับขาแดงในพื้นที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ

- ตรวจสอบเช็คแมลงทับในระยะตัวหนอนที่เหง้าเพ็ก
- ตรวจสอบเช็คแมลงทับตัวเต็มวัยในกรงเลี้ยง
- ปลุกต้นไม้ซ่อมแซมต้นที่ตายแล้ว

2. การสะสมคาร์บอนและความหลากหลายชนิดของพรรณไม้ในแปลงปลูกป่าบริเวณพื้นที่ศูนย์

ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ

- คัดเลือกพื้นที่ศึกษา
- วางแปลนตัวอย่างถาวร จัดทำแนวกันไฟป่า
- เก็บวัดข้อมูลในแปลงตัวอย่าง
- วิเคราะห์ข้อมูล และประมวลผลขั้นตอน

3. การสำรวจความหลากหลายของเห็ดป่า ในพื้นที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ (วิจัยใหม่)

- กำหนดพื้นที่และเส้นทางในการสำรวจ
- ออกสอบถามข้อมูลการบริโภคเห็ดป่าและพื้นที่แหล่ง ที่พบเห็ดป่ากับประชาชนในพื้นที่
- ออกพื้นที่สำรวจเห็ดป่าตามแผนที่กำหนดไว้

แผนงานด้านส่งเสริมและขยายผลการพัฒนา

งานสาธิต

1. โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช (สำรวจรวบรวมปลูกและบำรุงรักษาพันธุกรรมพืช)

- การทำแนวกันไฟ ระยะทาง 2 กม.
- สำรวจ บันทึกพิกัด GPS เพื่อจัดทำรหัสประจำต้นไม้
- สำรวจติดตามการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศ
- สำรวจรวบรวมตัวอย่างพันธุกรรมพืชที่มีค่าและใกล้จะสูญพันธุ์
- เก็บรวบรวมและจัดทำตัวอย่างพันธุ์ไม้แห้ง
- ปลูกรักษา ดูแลพรรณไม้ และเก็บข้อมูล
- ปลูกขยายพันธุ์พันธุกรรมพืช
- ศึกษาวิธีการขยายพันธุ์ฝักหวานป่า (ดูแลรักษา)
- เพาะขยายพันธุ์สมุนไพรป่าเพื่อแจกจ่ายให้เกษตรกร
- เพิ่มเติมข้อมูล ปรับปรุงแก้ไขระบบฐานข้อมูล MS ACCESS๒๐๐๗
- กิจกรรมพิเศษอื่นๆ (สนับสนุน อปท หรือโรงเรียนใน พื้นที่รอบศูนย์) (รับคณะ)

2. โครงการแปลงสาธิตด้านป่าไม้ 4 แปลง 237 ไร่

- ซ่อมทางตรวจการและแนวกันไฟ
- ดायวัชพืช ใส่ปุ๋ย กำจัดศัตรูพืช
- ริดกิ่ง เพื่อควบคุมแสง ฉีดยา เก็บข้อมูล

3. กิจกรรมศึกษาและบำรุงพันธุ์สัตว์ป่า

- ปลูกหญ้าเพื่อเป็นอาหารสัตว์
  - ควบคุมป้องกันโรคสัตว์
  - ซ่อมแซมกรงสัตว์
  - ให้บริการนักเรียนนักศึกษาและประชาชนทั่วไปที่เข้ามาศึกษาหาความรู้และพักผ่อน
  - ส่งเสริมเกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์ป่า
- ## 4. งานบำรุงรักษาเส้นทางศึกษาธรรมชาติ
- บำรุงรักษาเส้นทางศึกษาธรรมชาติ
  - บำรุงรักษาป้ายสื่อความหมาย 44 ป้าย
  - ให้บริการนักเรียนนักศึกษาและ ประชาชนทั่วไปที่เข้ามาศึกษาหาความรู้และพักผ่อน

งานขยายผล

1. งานป้องกันรักษาป่าในเขตพื้นที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จำนวน 11,000 ไร่
  - ดูแลรักษาพื้นที่และควบคุมไฟป่า
  - ประชาสัมพันธ์
  - ทำแนวกันไฟ
2. โครงการส่งเสริมการปลูกป่า 3 อย่าง แต่ให้ประโยชน์ 4 อย่าง (เพาะชำเติม) จำนวน 100,000 กล้า
  - เพาะกล้าไม้กินได้ 30,000 กล้า
  - เพาะกล้าไม้ใช้สอย 30,000 กล้า
  - เพาะกล้าไม้เศรษฐกิจ 40,000 กล้า
  - แจกปัจจัยการผลิต (กล้าไม้)(หมู่บ้านรอบศูนย์ฯ, หน่วยงานราชการ และประชาชนทั่วไป) จำนวน 100,000 กล้า
  - ส่งเสริมการปลูกต้นไม้
  - ติดตามผลการปลูกต้นไม้ที่แจกจ่าย

งานฝึกอบรม

1. ฝึกอบรมอาสาสมัครของท้องถิ่นหลักสูตรมัคคุเทศก์ อบรมระหว่างวันที่ 27 -31 มกราคม 2559
2. ฝึกอบรมเยาวชนหลักสูตรค่ายศิลปะเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ อบรมระหว่างวันที่ 8 – 10 สิงหาคม 2559
3. ฝึกอบรมเยาวชนหลักสูตรเยาวชนเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ยชทป) อบรมระหว่างวันที่ รุ่นที่1-3 17-19 , 20-22, 23-25 ธันวาคม 2558

2. งานศึกษาและพัฒนาปรับปรุงบำรุงดินผลการดำเนินงาน

แผนงานด้านส่งเสริมและขยายผลการพัฒนา

งานสาธิต

1. การปลูกหญ้าแฝกเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ ดินเสื่อมโทรม
2. การปลูกหญ้าแฝกเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจ
  - พื้นที่ดำเนินการ บ้านลาดกะเมือ ต.ห้วยยาง บ้านหนองปลาตุก ต.พังขว้าง
  - แผนดำเนินการ ก.ค.-ส.ค. 59
3. โครงการปรับปรุงคุณภาพดินที่มีปัญหาเพื่อเพิ่มศักยภาพในการผลิตพืช
  - 3.1 การพัฒนาพื้นที่ดินกรด เพื่อเพิ่มศักยภาพในการผลิตพืช 100 ไร่
    - สนับสนุนปูนโดโลไมท์ ตามค่าวิเคราะห์ดิน
    - พื้นที่ดำเนินการ เครื่องช่วยห่มบ้านรอบศูนย์ฯและหมู่บ้านขยายผล ได้แก่ ศูนย์เรียนรู้ฯ บ.นาคำ บ.ดงยอ บ.หนองปลาตุก บ.เหล่านกยูง บ.นาขาม บ.บึงสา บ.โพนปลาโหล บ.ตากแดด บ.นาเลา บ.โนนสมบูรณ์
  - 3.2 การพัฒนาพื้นที่ดินเค็ม เพื่อเพิ่มศักยภาพในการผลิตพืช 200 ไร่
    - สนับสนุนแกลบดิบ และ เมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด
    - พื้นที่ดำเนินการ หมู่บ้านรอบศูนย์ฯและหมู่บ้านขยายผล ที่มีปัญหาดินเค็ม ได้แก่ บ.นาขาม บ.บึงสา บ.ตากแดด บ.นาเลา บ.โนนสมบูรณ์ บ. หนองไผ่
  - 3.3 การปรับปรุงดินลูกรังเพื่อเพิ่มศักยภาพในการผลิตพืช 200 ไร่
    - สนับสนุนปุ๋ยหมัก และ เมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด
    - พื้นที่ดำเนินการ หมู่บ้านรอบศูนย์ฯ ได้แก่ บ้านลาดกะเมือ บ้านดงน้อย บ้านบึงสา บ้านนางอย บ้านจันทร์เพ็ญ และ เกษตรกรต้นแบบตามแนวพระราชดำริ ต.ธาตุ ต.นาซอ อ.วานรนิวาส
4. โครงการส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์ทดแทนสารเคมีทางการเกษตร
  - 4.1 การใช้พืชปุ๋ยสดเพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุในดิน 500 ไร่
    - สนับสนุนเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด
    - พื้นที่ดำเนินการ เครื่องช่วยห่มบ้านรอบศูนย์ฯ หมู่บ้านขยายผลทุกแห่ง และ เกษตรกรต้นแบบตามแนวพระราชดำริ ต.ธาตุ ต.นาซอ อ.วานรนิวาส ต.หนองกวาง อ.บ้านม่วง
  - 4.2 การผลิตและการใช้ปุ๋ยหมักสูตรพระราชทานฯ 50 ไร่
    - สนับสนุนวัสดุทำปุ๋ยหมักพร้อมสาริตการผลิตการใช้ปุ๋ยหมักฯ
    - พื้นที่ดำเนินการ เครื่องช่วยห่มบ้านรอบศูนย์ฯ บ.นาคำ บ.ดงยอ บ.เหล่านกยูง และ บ.จันทร์เพ็ญ
  - 4.3 การผลิตและการใช้ปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง 200 ไร่
    - สนับสนุนวัสดุทำปุ๋ยอินทรีย์พร้อมสาริตการผลิตการใช้ปุ๋ย
    - พื้นที่ดำเนินการ เครื่องช่วยห่มบ้านรอบศูนย์ฯ ทุกแห่ง

งานฝึกอบรม

1. การให้คำแนะนำและความรู้การผลิตและการใช้ปุ๋ยสั่งตัดรายแปลงให้แก่เกษตรกร (30 ราย/อบรม 1 วัน)
  - ดำเนินการอบรมวันที่ 4 มีนาคม 2559 เกษตรกร 30 ราย
2. การปรับปรุงบำรุงดินเพื่อเพิ่มผลผลิตอย่างยั่งยืน
  - ดำเนินการอบรมวันที่ 7 มีนาคม 2559 ผู้เข้ารับการอบรม 30 ราย
3. การฟื้นฟูดินเสื่อมโทรมเพื่อเพิ่มผลผลิตพืช
  - ดำเนินการอบรมวันที่ 8 มีนาคม 2559 ผู้เข้ารับการอบรม 30 ราย
4. การใช้ประโยชน์หญ้าแฝกเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ
  - ดำเนินการอบรมวันที่ 14 มีนาคม 2559 ผู้เข้ารับการอบรม 30 ราย

งานปุ๋ยสั่งตัด

1. เก็บตัวอย่างดินเพื่อตรวจวิเคราะห์และใช้โปรแกรมจัดการดินและปุ๋ยรายแปลง (100 ตัวอย่าง)
2. สาธิตการผลิตและใช้ปุ๋ยสั่งตัดรายแปลงสำหรับพืชเศรษฐกิจ (5 แปลง)
  - สนับสนุนปุ๋ยสั่งตัดรายแปลง ข้าวและมันสำปะหลัง จำนวน 12 แปลง
  - ติดตามผล เก็บข้อมูลผลผลิตพืช
3. บริการวิเคราะห์ดินและแนะนำปุ๋ยสั่งตัดรายแปลง 1,000 ตัวอย่าง
  - วิเคราะห์ปริมาณธาตุอาหารในดินโดยใช้ soil test kit)
  - พร้อมคำแนะนำในการใช้ปุ๋ยและปรับปรุงดินรายแปลง

3. งานศึกษาและพัฒนาด้านประมงผลการดำเนินงาน

การดำเนินงานตามโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริงานศึกษาและพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการประมงได้จัดทำแผนปฏิบัติงานตามที่ขออนุมัติงบประมาณในปีงบประมาณ 2559 โดยมีแผนงานหลักจำนวน 6 แผนงานประกอบด้วย

1. แผนงานวิจัยในปีงบประมาณ 2559 นั้นงานประมงมีแผนงานวิจัยที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจำนวน 1 เรื่องได้แก่

- การใช้อาหารสูตรผสมกับวัตถุดิบที่เหลือจากการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรเพื่อลดต้นทุนการเลี้ยงปลา

2. งานสาธิตการเลี้ยงสัตว์น้ำ ในปีงบประมาณ 2559 นั้นงานฯ ประมงมีผลการปฏิบัติงานได้รับงบประมาณสนับสนุนจำนวน 11 กิจกรรมได้แก่

- สาธิตการเลี้ยงปลาร่วมกับเปิดบาศาลิฎกผสม
- สาธิตการเลี้ยงปลาร่วมกับไก่สามสายเลือด
- สาธิตการเลี้ยงปลาร่วมกับสุกรสามสายเลือด
- สาธิตการเลี้ยงปลาในกระชัง
- สาธิตการอนุบาลลูกปลาวัยอ่อนในบ่อดิน
- สาธิตการเลี้ยงปลาตกในบ่อซีเมนต์
- สาธิตการเลี้ยงกบในกระชัง
- สาธิตการเพาะไรแดงในบ่อซีเมนต์
- สาธิตการเลี้ยงปลาสวยงาม
- สาธิตการเพาะพันธุ์และแปลงเพศปลานิล
- สาธิตการเลี้ยงปลานิลร่วมกับปลากระพงขาว

โดยกิจกรรมทั้ง 11 กิจกรรมได้จัดทำแปลงสาธิตไว้บริเวณพื้นที่ของงานศึกษาและพัฒนาด้านประมงตามแผนงานตลอดปีงบประมาณ 2559

3. งานผลิตพันธุ์สัตว์น้ำเป้าหมายการมอบและปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำปีงบประมาณ 2559 นั้นงานศึกษาการพัฒนาด้านประมงมีแผนงานผลิตพันธุ์สัตว์น้ำเพื่อเป็นปัจจัยการผลิตแก่หมู่บ้านรอบศูนย์ ศูนย์เรียนรู้ ศูนย์สาขา และงานอื่นๆที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ พิจารณาให้การสนับสนุนพันธุ์สัตว์น้ำจำนวน 3,060,000 ตัว

4. แผนงานขยายสู่หมู่บ้านรอบศูนย์ฯ และโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ปีงบประมาณ 2559 นั้นงานฯ ประมงมีแผนงานดังนี้

- โครงการอาหารกลางวันโรงเรียนในหมู่บ้านขยายผล จำนวน 14 โรงเรียน

- เกษตรกรโครงการศูนย์เรียนรู้ จำนวน 750 ราย

4. แผนการปฏิบัติงานผลิตพันธุ์สัตว์น้ำ

เป้าหมายการมอบและปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำปีงบประมาณ 2559 นั้นงานฯ ประมงมีแผนงานผลิตพันธุ์สัตว์น้ำเพื่อเป็นปัจจัยการผลิตแก่หมู่บ้านรอบศูนย์ ศูนย์เรียนรู้ ศูนย์สาขา และงานอื่นๆที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ พิจารณาให้การสนับสนุนพันธุ์สัตว์น้ำจำนวน 3,060,000 ตัว

5. แผนงานขยายสู่หมู่บ้านรอบศูนย์ฯ และโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่

- ในปีงบประมาณ 2559 งานศึกษาและพัฒนาได้ดำเนินการตามแผนงานที่วางไว้ครบตามเป้าหมาย

- โครงการอาหารกลางวันโรงเรียนในหมู่บ้านขยายผล จำนวน 14 แห่ง

- เกษตรกรโครงการศูนย์เรียนรู้ จำนวน 750 ราย

- ในปีงบประมาณ 2559 งานฯ ประมงได้มีแผนงานที่วางไว้ดังนี้

- อ่างเก็บน้ำหมู่บ้านขยายผล จำนวน 15 อ่าง

- แหล่งน้ำประจำหมู่บ้าน จำนวน 17 แห่ง

โดยได้มีการปล่อยสัตว์น้ำเพื่อเพิ่มผลผลิตในแหล่งน้ำตามขนาดของแหล่งน้ำในแต่ละแห่งแล้วให้ชุมชนดูแลรักษาโดยชุมชนเอง ทำให้ความอุดมสมบูรณ์เพิ่มขึ้นในแหล่งน้ำเป้าหมายดังกล่าว

6. แผนงานฝึกอบรมและถ่ายทอดเทคโนโลยี ปีงบประมาณ 2559 นั้นงานฯ ประมงมีแผนงานในการฝึกอบรมเกษตรกรในพื้นที่จำนวน 3 หลักสูตรได้แก่

6.1 หลักสูตรการเลี้ยงปลาดุกในบ่อซีเมนต์

6.2 หลักสูตรการเลี้ยงปลานิลแดงร่วมกับ เป็ดลูกผสมบาบาลีในบ่อครีวเรือน

6.3 หลักสูตรการเพาะพันธุ์ปลานิล

อบรมเกษตรกรจำนวน 6 รุ่นรวม 120 รายต่อปี

1. การทำอาหารปลาอย่างง่าย

งานศึกษาและพัฒนาได้ร่วมในการอบรมเกษตรกรนอกแผนงาน เช่นโครงการต้นกล้าอาชีพ โครงการพักหนี้ของ ธกส. หรือตามหน่วยงานร้องขอ ในหลักสูตรการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำขั้นพื้นฐาน และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจัดชั้นเทคนิค ตามความเหมาะสม

2. การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจัดชั้นเทคนิค

4. งานศึกษาและพัฒนาด้านปศุสัตว์ผลการดำเนินงาน

แผนงานขยายผลและถ่ายทอดเทคโนโลยี

1. งานสาธิต

1) งานสาธิตการเลี้ยงโคนม

ผลการดำเนินงาน

1. เกษตรกรที่สนใจมีแหล่งเรียนรู้และทดสอบการเลี้ยงล่วงหน้า ก่อนการตัดสินใจลงทุน

2. ให้แม่โคนมระยะให้นม เป็นแม่โคเลี้ยงลูกโคที่เกิดจากการศึกษาวิจัย

3. เป็นแหล่งสาธิตระบบการจัดการฟาร์มขนาดเล็กในระดับที่เกษตรกรสามารถนำไปเป็นแบบอย่างได้และทราบค่าใช้จ่ายการลงทุนที่ชัดเจน ตามต้นทุนจริง

4. ผลิตลูกโคนม 10 ตัว เพื่อเป็นแม่พันธุ์ทดแทน และใช้เป็นฐานการผลิตโคลูกผสมสายพันธุ์ภูพาน

2) งานสาธิตระบบการจัดการแปลงเสปียงอาหารสัตว์ตัดสดแบบประณีต

ผลการดำเนินงาน

1. สาธิตการปลูกหญ้าอาหารสัตว์แบบประณีต ให้แก่เกษตรกรที่สนใจ
2. เกษตรกรที่สนใจสามารถขอรับการสนับสนุนพันธุ์พืชอาหารสัตว์ได้
3. ผลผลิตที่ได้นำมาเลี้ยงสัตว์ในงานศึกษาและพัฒนาด้านปศุสัตว์

หญ้าปลูกสาธิตในงานศึกษาและพัฒนาด้านปศุสัตว์

1. หญ้าแพงโกล่า
2. หญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1
3. หญ้าอัลลาฟิล
4. หญ้าเนเปียร์สีม่วง
5. หญ้าเนเปียร์สุราษฎร์
6. หญ้ามอริซซ์หรือหญ้าขน
7. ถั่วลิสงเถา

3) งานผลิตเสปียงพืชอาหารสัตว์สำรอง

ผลการดำเนินงาน

1. มีอาหารสัตว์สำรองสำหรับการเลี้ยงโค – กระบือของงานศึกษาและพัฒนาด้านปศุสัตว์ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พอเพียงตลอดปี อย่างน้อย 35,000 กิโลกรัม
2. เกษตรกรสามารถเรียนรู้วิธีการจัดทำเสปียงพืชอาหารสัตว์สำรองและรู้วิธีการใช้อย่างถูกต้องตามหลักการ

4. การสาธิตการเลี้ยงโคขุนภูพานแบบครบวงจร

ผลการดำเนินการ

1. คัดเลือกโคภูพานเพศผู้ อายุ 2 ปี เข้าสู่กระบวนการทดสอบ จำนวน 6 ตัว
2. อาหารใช้หญ้าแพงโกล่าสดและฟางข้าว เป็นแหล่งอาหารหยาบ และอาหารข้นเสริม
3. จัดฝึกอบรม หลักสูตร “การเลี้ยงโคขุนภูพาน” แก่เกษตรกรกลุ่มเป้าหมาย

5. โครงการสาธิตและขยายผลการเลี้ยงกวางรูซ่าในเชิงธุรกิจ

ผลการดำเนินการ

ปัจจุบันมีกวางรูซ่าทั้งหมด 60 ตัว ผลิตลูกได้ปีละ 20 ตัว สามารถตัดเขากวางอ่อนได้ 10 ตัว ซึ่งได้แปรรูปผลิตภัณฑ์เขากวางอ่อนบรรจุแคปซูล และในส่วนของเลือดสดที่ได้จากการตัดเขากวางก็นำมาดองเหล้าเขากวางอ่อน ซึ่งผลิตภัณฑ์เขากวางอ่อนเป็นที่สนใจของเกษตรกรที่เข้ามาศึกษาดูงานเป็นอย่างมาก

6. การสาธิตการเลี้ยงแพะพันธุ์พระราชทาน (พันธุ์แบล็คแบงกอลและพันธุ์จัมปาปารี)

พื้นที่เป้าหมาย/พื้นที่ดำเนินการ

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ งานศึกษาและพัฒนาด้านปศุสัตว์ ตำบลห้วยยาง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

ปัญหาและอุปสรรค

การสร้างคอกยังไม่ดำเนินการ จึงไม่สามารถนำแพะและแกะมาเลี้ยงได้ตามวัตถุประสงค์

7. งานสาธิตการเลี้ยงกระต่ายพันธุ์ไทยลูกผสม

ผลการดำเนินงาน

ได้กระต่ายสายพันธุ์ไทยลูกผสมที่มีลักษณะที่ต้องการ ตามเป้าหมายที่วางไว้ คือ ขนสีดำ และต้องทดสอบอัตราการเจริญเติบโตและการให้เนื้อ รวมถึงการผลิตกระต่ายเนื้อเพื่อส่งเสริมเป็นอาชีพให้แก่เกษตรกรที่สนใจต่อไป

งานขยายผล

1. งานส่งเสริมการเลี้ยงสุกร

ผลการดำเนินการ

ผลิตลูกสุกรภูพานและสุกรหมอยาน 180 ตัวสนับสนุนเกษตรกรให้เกษตรกรรวมถึงโครงการต่างๆหน่วยงานราชการ เอกชน โรงเรียน ศูนย์เรียนรู้ต่างๆ ที่ต้องการพันธุ์สัตว์ ที่เขียนโครงการเข้ามาขอรับการสนับสนุน ซึ่งทางงานศึกษาและพัฒนาด้านปศุสัตว์ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จะพิจารณาเป็นรายไป

ในปีงบประมาณ 2559 งานศึกษาและพัฒนาด้านปศุสัตว์ให้การสนับสนุนสุกรภูพานไปจำนวน 194 ตัว

2. งานส่งเสริมการเลี้ยงไก่ดำภูพาน 1

ผลการดำเนินงาน

1. เลี้ยงไก่ดำภูพานพ่อแม่พันธุ์จำนวน 250 ตัวเพื่อสาธิตระบบการจัดการฟาร์มขนาดกลาง
2. ผลิตลูกไก่ดำสายพันธุ์ " ภูพาน1" จำนวน 2,000 ตัวส่งเสริมให้กับกลุ่มเกษตรกรเป้าหมายจากการเลี้ยงไก่ดำภูพาน 1 สาธิตให้แก่เกษตรกรที่สนใจ ถึงรูปแบบคอกที่ได้มาตรฐาน การเลี้ยงแบบต่างๆ รวมถึงการอบรมเรื่องการเลี้ยงไก่ดำภูพาน

งานศึกษาและพัฒนาด้านปศุสัตว์ ผลิตลูกไก่ดำภูพาน1 จำนวน 2,000 ตัว เพื่อส่งเสริมให้กลุ่มเกษตรกรที่อยู่ในเป้าหมาย รวมถึงหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ศูนย์การเรียนรู้ต่างๆ ที่ต้องการพันธุ์ไก่ดำภูพาน1 ซึ่งงานศึกษาและพัฒนาด้านปศุสัตว์จะพิจารณาเป็นรายไป

โดยในปีงบประมาณ 2559 ได้สนับสนุนพันธุ์ไก่ดำภูพาน จำนวน 2,100 ตัว

3. งานส่งเสริมและพัฒนากการเลี้ยงไก่ดำภูพาน 2

ผลการดำเนินงาน

1. เลี้ยงไก่ดำภูพานพ่อแม่พันธุ์จำนวน 250 ตัวเพื่อสาธิตระบบการจัดการฟาร์มขนาดกลาง
2. ผลิตลูกไก่ดำสายพันธุ์ " ภูพาน2" จำนวน 2,000 ตัวส่งเสริมให้กับกลุ่มเกษตรกรเป้าหมายจากการเลี้ยงไก่ดำภูพาน 2 สาธิตให้แก่เกษตรกรที่สนใจ ถึงรูปแบบคอกที่ได้มาตรฐาน การเลี้ยงแบบต่างๆ รวมถึงการอบรมเรื่องการเลี้ยงไก่ดำภูพาน

งานศึกษาและพัฒนาด้านปศุสัตว์ ผลิตลูกไก่ดำภูพาน1 จำนวน 2,000 ตัว เพื่อส่งเสริมให้กลุ่มเกษตรกรที่อยู่ในเป้าหมาย รวมถึงหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ศูนย์การเรียนรู้ต่างๆ ที่ต้องการพันธุ์ไก่ดำภูพาน1 ซึ่งงานศึกษาและพัฒนาด้านปศุสัตว์จะพิจารณาเป็นรายไป

โดยในปีงบประมาณ 2559 ได้สนับสนุนพันธุ์ไก่ดำภูพาน2 จำนวน 2,050 ตัว

4. งานส่งเสริมและพัฒนากการเลี้ยงไก่ดำภูพาน 3

ผลการดำเนินงาน

1. เลี้ยงไก่ดำภูพานพ่อแม่พันธุ์เพื่อสาธิตระบบการจัดการฟาร์มขนาดกลาง

2. ผลิตลูกไก่ดำสายพันธุ์ " ภูพาน3" จำนวน 1,000 ตัวส่งเสริมให้กับกลุ่มเกษตรกรเป้าหมาย
งานศึกษาและพัฒนาด้านปศุสัตว์ ผลิตลูกไก่ดำภูพาน3 จำนวน 1,000 ตัว เพื่อส่งเสริมให้กับกลุ่ม
เกษตรกรที่อยู่ในเป้าหมาย รวมถึงหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ศูนย์การเรียนรู้ต่างๆ ที่ต้องการพันธุ์ไก่
ดำภูพาน3 ซึ่งงานศึกษาและพัฒนาด้านปศุสัตว์จะพิจารณาเป็นรายๆไป

โดยในปีงบประมาณ 2559 ได้สนับสนุนพันธุ์ไก่ดำภูพาน3 จำนวน 1,030 ตัว

5. งานรักษาพยาบาลสุขภาพสัตว์และเพิ่มศักยภาพการผลิต

ผลการดำเนินงาน

1. เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในการควบคุมโรคระบาดสัตว์และสามารถเลี้ยงสัตว์ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
2. เกษตรกรมีปัจจัยในการควบคุมและบำบัดโรคระบาดไว้ใช้ในกรณีที่พบโรคพบได้อย่างทันท่วงที
3. เกษตรกรสามารถเลี้ยงสัตว์ได้รอดมากขึ้นซึ่งเป็นการเพิ่มแหล่งอาหารโปรตีนในครัวเรือนและสามารถจำหน่ายเป็นรายได้ของครอบครัวมากขึ้น
4. ประหยัดงบประมาณของประเทศในการที่ไม่ต้องประสบปัญหาสัตว์พ่อ-แม่พันธุ์ตายหรือเจ็บป่วยจากโรคระบาด

6. งานส่งเสริมเพื่อพัฒนาศักยภาพการเลี้ยงเป็ดเทศ

ผลการดำเนินงาน

1. ผลิตเป็ดเทศจำนวน 600 ตัว สนับสนุนเกษตรกรที่สนใจได้นำไปเป็นพ่อ-แม่พันธุ์ในการผลิต
2. เกษตรกรมีเป็ดเทศพันธุ์ดีไว้เลี้ยงในครัวเรือนและใช้เพื่อการปรับปรุงสายพันธุ์เป็ดพันธุ์พื้นเมืองของเกษตรกรเอง
3. เกษตรกรมีแหล่งโปรตีนจากไข่และเนื้อเป็ดไว้บริโภคภายในครัวเรือนและสามารถพัฒนาการเลี้ยงสู่การเลี้ยงเพื่อการจำหน่ายไปสู่เกษตรกรมากขึ้นและเร็วขึ้น

7. งานสาธิตและส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อภูพาน

ผลการดำเนินงาน

1. เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อสามารถเพิ่มรายได้ในการผลิตโคเนื้อภูพานทั้งเพื่อการจำหน่ายหรือเพื่อการขุน
2. สามารถนำไปพัฒนาปรับใช้ในการเพิ่มมูลค่าผลิตของเกษตรกรรายอื่นที่สนใจ
3. สามารถเพิ่มรายได้จากการผลิตโคเนื้อและเพื่อการขุนโคภูพานให้มีเนื้อคุณภาพสูงและมีราคาที่ดีขึ้น

3. งานฝึกอบรม

1 งานฝึกอบรมหลักสูตรการเลี้ยงไก่ดำภูพาน

ผลการดำเนินงาน

1. เกษตรกรจำนวน 60 ราย ได้รับการฝึกอบรมเรื่องการเลี้ยงไก่ดำภูพานอย่างถูกต้องเหมาะสม
2. เป็นการสร้างความรู้ให้กับเกษตรกร และเกษตรกรได้นำความรู้ที่ได้ไปเพิ่มประสิทธิภาพในเลี้ยงไก่ดำภูพานและเพิ่มผลผลิต จำหน่ายเป็นรายได้ต่อไป
3. ราษฎรที่ได้เข้ารับการฝึกอบรมอย่างน้อย 60 ราย สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการประกอบอาชีพได้ และเป็นเครือข่ายในการผลิตไก่ดำภูพาน จำหน่ายผู้ที่สนใจในพื้นที่ของตนได้

2 งานฝึกอบรมหลักสูตรการเลี้ยงสุกรภูพาน

ผลการดำเนินงาน

1. เกษตรกร 40 รายได้รับการฝึกอบรมเรื่องการเลี้ยงสุกรคุณภาพอย่างถูกต้องเหมาะสม
2. เป็นการสร้างความรู้ให้กับเกษตรกร และเกษตรกรได้นำความรู้ที่ได้ไปเพิ่มประสิทธิภาพในเลี้ยงสุกรคุณภาพและเพิ่มผลผลิต จำหน่ายเป็นรายได้ต่อไป
3. ราษฎรที่ได้เข้ารับการฝึกอบรมแล้วนำไปปฏิบัติใช้ในการประกอบอาชีพให้มีความก้าวหน้าและมีรายได้สูงขึ้น และมีเครือข่ายผู้ผลิตสุกรคุณภาพเพิ่มขึ้น

3 งานฝึกอบรมหลักสูตรการเลี้ยงโคเนื้อคุณภาพ

ผลการดำเนินงาน

1. เกษตรกร จำนวน 40 คน สามารถนำความรู้ที่ได้จากการอบรม ไปประยุกต์ใช้ในการเลี้ยงโคเนื้อคุณภาพ เพื่อการจำหน่ายหรือเลี้ยงไว้ทำพันธุ์ และประชาสัมพันธ์ให้ผู้สนใจได้รู้จักโคเนื้อคุณภาพอย่างแท้จริง
2. เกษตรกรได้เรียนรู้วิธีการขุนโคคุณภาพ เพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัว
3. เกษตรกรที่เข้ารับการฝึกอบรม สามารถจัดตั้งกลุ่มผู้ผลิตลูกโคคุณภาพได้

6. งานศึกษาและพัฒนาด้านข้าวผลการดำเนินงาน

แผนงานด้านส่งเสริมและขยายผลการพัฒนา

งานทดสอบ

1. ศึกษาและทดสอบพันธุ์และคุณค่าทางโภชนาการของข้าวหลากหลาย
2. ศึกษาและทดสอบการปลูกข้าวสายพันธุ์ BKNLR78015-R-R-PSL-3-1-PPC-1 (คุณภาพ

1) ร่วมกับการขยายผลแปลงเกษตรกร

งานสาธิต

1. สาธิตการผลิตข้าวอินทรีย์ในแปลงกิจกรรม และแปลงเกษตรกร 2 ไร่
2. สาธิตการปลูกพืชก่อน-หลังนา 8 ไร่ พืช 3-5 ชนิด
3. สาธิตการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสาน
4. สาธิตการปลูกข้าวพื้นเมืองเพื่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พันธุ์กรรมข้าว

งานขยายผลสู่หมู่บ้าน

1. การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชั้นพันธุ์คัด และพันธุ์หลัก จำนวน 2,000 กิโลกรัม
2. สาธิตเทคโนโลยีการปลูกข้าวตามระบบ GAP SEED ในนาเกษตรกร 600 ไร่
3. การพัฒนาการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของกลุ่มเกษตรกร ในเครือข่ายศูนย์ภูพานฯ
4. การพัฒนาการผลิตข้าวกล้องและข้าวฮางของกลุ่มเกษตรกรของกลุ่มเครือข่ายศูนย์ภูพานฯ
5. การขยายผลการผลิตข้าวครบวงจรสู่เกษตรกรหมู่บ้านรอบศูนย์ฯ และหมู่บ้านเครือข่ายฯ
6. การกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าว เพื่อสนับสนุนปัจจัยการผลิตแก่เกษตรกร ได้แก่ เมล็ดพันธุ์ข้าว กข6 สกลนคร ขาวดอกมะลิ 105 และ กข33

แผนงานด้านส่งเสริมและขยายผลการพัฒนาในระยะนี้เป็นช่วงดำเนินการ ข้าวในงานต่างๆ อยู่ในระยะการเจริญเติบโต ซึ่งยังไม่สามารถสรุปผลได้ แต่การดำเนินงานทดลองมีทั้งสภาพแปลงนาในงานศึกษาและพัฒนาด้านข้าว ศูนย์ภูพานฯ และแปลงนาเกษตรกร

งานฝึกอบรม

1. อบรมหลักสูตร "การพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากข้าว" จำนวน 1 รุ่นๆ ละ 50 คน
2. อบรมหลักสูตร "การพัฒนาการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว" จำนวน 1 รุ่นๆ ละ 50 คน

ดำเนินการจัดฝึกอบรม การพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากข้าวและ การพัฒนาการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ในวันที่ 19-20 กรกฎาคม 2559 จำนวน 100 ราย

งานโรงสีข้าวและการผลิตครบวงจร

1. งานบำรุงดูแลรักษาโรงสีพระราชทาน และซ่อมแซมโรงสีพระราชทาน
2. การเพิ่มศักยภาพและส่งเสริมการผลิตข้าวของสหกรณ์ผลิตข้าวครบวงจรฯ
3. การพัฒนาและเพิ่มศักยภาพการผลิตผลิตภัณฑ์ข้าวแปรรูปของสหกรณ์ผลิตข้าวครบ

วงจรฯ

ผลการดำเนินงาน ปี 2559 ของงานศึกษาและพัฒนาด้านข้าว ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำรินั้น จะดำเนินการสิ้นสุดในช่วงเดือนธันวาคม 2559 เนื่องจากผลการดำเนินงานต่างๆ จะเสร็จสิ้นและสามารถเก็บข้อมูลผลผลิตได้หลังการการเก็บเกี่ยวข้าว

7. งานศึกษาและพัฒนาเกษตรกรรมผลการดำเนินงาน

6.1 กิจกรรมพืชสวน

แผนงานด้านส่งเสริมและขยายผลการพัฒนา

1.งานสาริต/แปลงต้นแบบ

1.1 เทคโนโลยีการผลิตลิ้นจี่พันธุ์นครพนม 1 อย่างถูกต้องและเหมาะสม

ดำเนินการดูแลรักษาแปลงลิ้นจี่พันธุ์นครพนม 1 พื้นที่ 3 ไร่ เพื่อใช้ในงานสาริต โดยกำจัดวัชพืชรอบๆ ทรงพุ่ม ให้น้ำ พ่นยาป้องกันโรคแมลงต่างๆ ก่อนออกดอก ใส่ปุ๋ย 12-24-12 ,13-13-21 หลังการเก็บเกี่ยวตัดแต่งทรงพุ่ม และใส่ปุ๋ยเคมี 15-15-15 เพื่อบำรุงต้น ฉีดพ่นปุ๋ยทางใบ 0-52-34 ตามแผนงานประจำปี ลิ้นจี่ นพ.1 ออกดอก 6 ต้น ทั้ง 6 ต้นให้ผลผลิตน้อย เนื่องจากปีนี้สภาพอากาศแปรปรวนอากาศหนาวเย็นไม่เพียงพอ ทำให้มีผลในการออกดอกและติดผลของลิ้นจี่พันธุ์นครพนม 1

1.2 เทคโนโลยีการผลิตลำไยพันธุ์อีดอย่างถูกต้องและเหมาะสม

ดำเนินการดูแลรักษาแปลงปลูกลำไยพันธุ์อีด พื้นที่ 3 ไร่ เพื่อใช้เป็นแปลงสาริต โดยกำจัดวัชพืชรอบๆ ทรงพุ่ม ตัดหญ้าทำความสะอาดบริเวณรอบแปลง ตัดแต่งกิ่งลำไย พ่นยาป้องกันโรคและแมลง ใส่ปุ๋ยคอก ปุ๋ยเคมี 15-15-15 บำรุงต้น ก่อนออกดอก ปุ๋ยเคมี 12-24 12 พร้อมให้น้ำ ตามแผนงานประจำปี ลำไยอีดมีการออกดอกเพียงเล็กน้อยแต่ไม่ติดผล เนื่องจากปีนี้สภาพอากาศแปรปรวน อากาศหนาวเย็นไม่เพียงพอ ทำให้มีผลในการออกดอกและติดผล

1.3 เทคโนโลยีการผลิตเงาะโรงเรียนอย่างถูกต้องและเหมาะสม

ดำเนินการดูแลรักษาแปลงเงาะโรงเรียน พื้นที่ 3 ไร่ เพื่อใช้เป็นแปลงสาริต โดยกำจัดวัชพืชบริเวณรอบๆแปลง ตัดแต่งกิ่งที่แห้งตายออกจากต้น ช่วงเดือนพฤษภาคม ใส่ปุ๋ยคอก ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 เพื่อบำรุงต้น พร้อมให้น้ำ พ่นสารเคมีกำจัดโรคแมลงต่างๆ ตามแผนการงานประจำปี เงาะโรงเรียนออกดอกแต่ไม่ติดผล

1.4 เทคโนโลยีการผลิตเสาวรสอย่างถูกต้องและเหมาะสม

ดำเนินการดูแลรักษาแปลงแพลซันฟรุตพื้นที่ 1 ไร่ เพื่อใช้เป็นแปลงสาริต โดยกำจัดวัชพืชบริเวณรอบๆ โคนต้น ช่วงแรกใส่ปุ๋ย 46-0-0+15-15-15 พร้อมให้น้ำ ตามแผนงานประจำปี ปัญหาที่พบคือเสาวรสเจริญเติบโตไม่ดี ช้ำ ขณะนี้กำลังดำเนินการปลูกเสาวรสใหม่โดยใช้แปลงเดิม แต่ทำการเปลี่ยนหลุมปลูกใหม่

1.5 เทคโนโลยีการผลิตแก้วมังกรอย่างถูกต้องและเหมาะสม

ดำเนินการดูแลรักษาแปลงแก้วมังกร พื้นที่ 1.5 ไร่ เพื่อใช้เป็นแปลงสาธิต โดยกำจัดวัช ตัดหญ้า ภายในแปลง โรยปูนขาวรอบโคนต้น ใส่ปุ๋ยคอก ปุ๋ยเคมี ปุ๋ยอินทรีย์ เพื่อบำรุงต้นและผล ตัดแต่งกิ่งและ ผูกลำต้น ป้องกันกำจัดโรคแมลง พร้อมให้น้ำ ตามแผนงานประจำปี ขยายพันธุ์โดยการปักชำกิ่งได้ จำนวน 700 กิ่ง เก็บผลผลิตได้จำนวน 6 กก. ปัญหาที่พบ คือช่วงฤดูฝนสภาพดินในแปลงบวมน้ำดินแฉะ ทำให้การ เจริญเติบโตหยุดชะงัก

1.6 เทคโนโลยีการผลิตไม้ดอกไม้ประดับ

ในพื้นที่ 0.5 ไร่ ดำเนินการปลูกดาวเรือง และปลูกพุดมา(สีม่วง) จำนวน 5 แปลง เพื่อใช้เป็น แปลงสาธิตแก่เกษตรกรและผู้เข้าเยี่ยมชม โดยทำการดูแลรักษา ใส่ปุ๋ย รดน้ำ กำจัดวัชพืช รอบแปลง

1.7 เทคโนโลยีการปลูกฝรั่งเพื่อบริโภคสดและแปรรูป

ดำเนินการดูแลรักษาแปลงปลูกฝรั่งเพื่อบริโภคสดและแปรรูป พื้นที่ 1 ไร่ เพื่อใช้เป็นแปลง สาธิต โดย กำจัดวัชพืชรอบทรงพุ่มต้นฝรั่ง ใส่ปุ๋ยคอกและปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 เพื่อบำรุงต้น พนสารเคมี ป้องกันกำจัดโรคและแมลง ตัดแต่งกิ่ง ให้น้ำทุกเดือน ยกเว้นฤดูฝน เพราะช่วงฤดูฝนสภาพดินในแปลงบวม น้ำ ดินแฉะทำให้การเจริญเติบโตของต้นฝรั่งชะงัก ต้นฝรั่งบางต้นตาย แก้ปัญหาโดยการปลูกซ่อมแทน และขุดร่องระบายน้ำออกจากแปลงให้น้ำระบายออกเร็วขึ้นกว่าเดิม

1.8 ทดสอบการปลูกทุเรียนพื้นเมืองของ สปป.ลาว (พื้นที่ 3 ไร่)

ผลการดำเนินงาน (ตุลาคม 2558 - กันยายน 2559) ดูแลรักษาแปลงทุเรียนฯ เพื่อใช้เป็นแปลง สาธิต พบว่า มีทุเรียนที่ออกดอกจำนวน 3 สายพันธุ์ ได้แก่ พันธุ์ กม.20-2 กม.21 สามแยกบางเสียงจำปา เนื้อเหลือง และ พันธุ์ 20-3 แต่มีเฉพาะพันธุ์ กม.20-2 ที่ติดลูก จำนวน 1 ต้น มี 2 ลูก เนื้อไม่สมบูรณ์ ส่วนอีกสองสายพันธุ์ดอกร่วง เนื่องจากน้ำที่ใช้ในแปลงมีไม่เพียงพอ ประกอบกับสภาพอากาศแห้งแล้ง อากาศแปรปรวน ความชื้นในอากาศมีน้อยและจะมีการปรับเปลี่ยนปลูกทุเรียนร่วมกับไม้ผลท้องถิ่นอื่นที่มี ศักยภาพ

1.9 ทดสอบปลูกมะพร้าวและมะยงชิดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

ผลการดำเนินงาน (ตุลาคม 2558 - กันยายน 2559) มะพร้าวพันธุ์ที่ออกดอกคือ พันธุ์ท่า อีฐ ทองใหญ่ แม่อนงค์ ออกดอกเมื่อกลางเดือนธันวาคม ส่วนมะยงชิดพันธุ์ที่ออกดอกคือ พันธุ์ทูลเกล้า ไข ทอง ออกดอกกลางเดือนธันวาคมเช่นกัน ทั้งมะพร้าวและมะยงชิดนั้นมีการดอกแต่ไม่ติดผล เพราะ ช่วงที่ออกดอกระยะการพัฒนาดอกจะร่วงหมดทุกสายพันธุ์ ซึ่งสาเหตุเกิดจากสภาพอากาศในปีที่ แปรปรวนมาก อากาศแห้ง และความชื้นสัมพัทธ์ในอากาศน้อย จึงทำให้มีผลต่อการร่วงของดอกมาก

1.10 ทดสอบเทคโนโลยีการผลิตมังคุดแบบยั่งยืน (พื้นที่ 5.5 ไร่)

ผลการดำเนินงาน (ตุลาคม 2558 - กันยายน 2559) ดูแลรักษาแปลงมังคุดเพื่อใช้เป็นแปลง สาธิต โดย กำจัดวัชพืช ให้น้ำ ใส่ปุ๋ย พ่นยาป้องกันกำจัดโรคและแมลง โรยปูนโดโลไมท์ ออกดอกเมื่อปลาย เดือนพฤศจิกายน - ต้นธันวาคม ติดผลช่วงเดือนกลางเดือนธันวาคม เก็บผลผลิตเดือนมิถุนายน ต้นที่ให้ผล ผลิตมีอยู่ 8 ต้น ผลผลิตที่ได้มีจำนวน 10 กก. สาเหตุสำคัญที่มีการออกดอกและติดผลน้อยทั้ง 2 รูปแบบนั้น เป็นเพราะน้ำในแปลงมีไม่เพียงพอต่อความต้องการของมังคุด เนื่องจากสภาพอากาศแห้งแล้ง

1.11 เทคโนโลยีการผลิตลองกองแบบยั่งยืน(พื้นที่ 3.5 ไร่)

ผลการดำเนินงาน (ตุลาคม 2558 กันยายน 2559) ดูแลรักษาแปลงลองกอง เพื่อใช้เป็นแปลง สาธิตโดย กำจัดวัชพืช ให้น้ำ ใส่ปุ๋ย ป้องกันกำจัดโรคและแมลง โรยปูนโดโลไมท์ ตามแผนงานประจำปี

ออกดอกต้นเดือนมีนาคม ติดผลกลางเดือนเมษายน และเก็บผลผลิตปลายเดือนสิงหาคม ติดผล 17 ต้น จำนวน 110 กก. สาเหตุสำคัญที่มีการออกดอกและติดผลน้อยทั้ง 2 รูปแบบนั้น เป็นเพราะน้ำในแปลงมีไม่เพียงพอต่อความต้องการของลองกอง เนื่องจากสภาพอากาศแห้งแล้ง

1.12 ทดสอบเทคโนโลยีการผลิตปาล์มน้ำมันเพื่อทดแทนพลังงาน (พื้นที่ 7.25 ไร่)

ผลการดำเนินงาน (ตุลาคม 2558 – กันยายน 2559) ปลูกปาล์มน้ำมันเพื่อเป็นพลังงานทดแทนในพื้นที่ 7.25 ไร่ ดำเนินการปลูกในช่วงเดือนเมษายน 2551 ใช้พันธุ์สุราษฎร์ธานี 2 มีทั้งหมด 9 แถว รวมจำนวน 141 ต้น แถวที่ 1 2 5 ปลูกแถวละ 15 ต้น และ แถวที่ 3 5 6 7 8 9 ปลูกแถวละ 16 ต้น แถวที่ให้ผลผลิตมากที่สุด คือ แถวที่ 1 7 และ 6 ให้ผลผลิต 920 814 และ 763 กก. ตามลำดับ รองลงมา คือ แถวที่ 2 4 3 5 และ 8 ให้ผลผลิต 620 619 556 543 และ 453 กก. ตามลำดับ ส่วนแถวที่ 9 ให้ผลผลิตน้อยที่สุด คือ 351 กก. ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ 778 กก. รวมผลผลิตทั้งหมด 5,639 กก. ปัญหาสำคัญที่พบในการทดสอบ คือ การขาดน้ำในช่วงการออกดอกและพัฒนาผล ที่ไม่เพียงพอต่อความต้องการของปาล์มน้ำมัน

1.13 เทคโนโลยีการผลิตมะนาวนอกฤดู (ฤดูแล้ง) ในวงบ่อซีเมนต์

ดูแลรักษาแปลงมะนาวนอกฤดู (ฤดูแล้ง) ในวงบ่อซีเมนต์ เพื่อใช้เป็นแปลงสาธิต โดยกำจัดวัชพืชในวงบ่อซีเมนต์และรอบๆแปลง ใส่ปุ๋ยเคมี 15-15-15 อัตรา 300 กรัม/ต้นเดือนละ 2 ครั้ง และปุ๋ยสูตร 12-24-12 อัตรา 300 กรัม/ต้น เดือนละ 2 ให้น้ำ ตัดแต่งกิ่งมะนาว พ่นยาป้องกันโรคและแมลง ตามแผนประจำปี มีการออกดอกและติดผล แต่เก็บข้อมูลไม่ได้ เนื่องจากผลผลิตถูกผู้ไม่เกี่ยวข้องกับงานเก็บผลผลิตไปก่อนได้บันทึกข้อมูล

1.14. โครงการปลูกไม้สีม่วงเฉลิมพระเกียรติฯเนื่องในวโรกาสสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระชนมายุ ครบ 60 พรรษา

ผลการดำเนินงาน (ตุลาคม 2558-กันยายน 2559) ดำเนินการปลูกมะม่วงสีม่วง พื้นที่ 3.5 ไร่ รวม 151 ต้น และปลูกมะม่วงต้นต่อ เพื่อเปลี่ยนยอดเป็นพันธุ์มะม่วงสีม่วงอีก จำนวน 136 ต้น โดยกำจัดวัชพืชรอบทรงพุ่มในแปลงมะม่วง ใส่ปุ๋ยคอกและปุ๋ยเคมีรอบทรงพุ่มแปลงมะม่วง ให้น้ำ ตัดแต่งกิ่ง ป้องกันกำจัดโรคและแมลง ความสูงต้นสูงสุด 210 ซม. ต่ำสุด 15 ซม. ความกว้างทรงพุ่มสูงสุด 127 ซม. ต่ำสุด 33 ซม. เส้นรอบวงโคนต้นสูงสุด 16 ซม. ต่ำสุด 7 ซม. ยังไม่ให้ผลผลิต ปัญหาสำคัญที่พบ คือ การขาดน้ำในช่วงฤดูแล้ง ทำให้มีผลต่อการเจริญเติบโตของมะม่วง

1.15 เทคโนโลยีการผลิตมะม่วงแก้วอย่างถูกต้องและเหมาะสม

ผลการดำเนินงาน (ตุลาคม 2558 – กันยายน 2559) ดำเนินการดูแลรักษาแปลงมะม่วงแก้ว ศก 007 พื้นที่ 1 ไร่ เพื่อใช้เป็นแปลงสาธิต โดยกำจัดวัชพืชรอบๆ ทรงพุ่ม ให้น้ำ พ่นยาป้องกันโรคแมลงต่างๆ ใส่ปุ๋ยคอก ปุ๋ยเคมี 12-24-12 ก่อนออกดอก หลังการเก็บเกี่ยวและตัดแต่งกิ่งใส่ปุ๋ย 15-15-15 เพื่อบำรุงต้นตามแผนงานประจำปี ออกดอกติดผลดีแต่เก็บผลผลิตไม่ได้ เนื่องจากผลผลิตถูกผู้ไม่เกี่ยวข้องกับงานเก็บผลผลิตไปก่อนได้บันทึกข้อมูล

1.16 เทคโนโลยีการผลิตอินทผลัมรับประทานผลสด

ผลการดำเนินงาน (ตุลาคม 2558 – กันยายน 2559) ดำเนินการดูแลรักษาอินทผลัมรับประทานผลสด พื้นที่ 1 ไร่ ทั้งหมด 39 ต้น เป็นต้นตัวเมีย 5 ต้น ต้นตัวผู้ 7 ต้นและปลูกต้นเล็กแซมอีก 27 ต้น ต้นตัวผู้จะออกดอกช่วงปลายเดือนกุมภาพันธ์ ก่อนต้นตัวเมีย 14 วัน ส่วนต้นตัวเมียออกดอกช่วงต้นเดือนมีนาคม ดังนั้นต้องใช้วิธีผสมเกสรช่วย โดยเก็บละอองเกสรตัวผู้ไว้ก่อน เพื่อรอต้นดอกตัวเมียบาน จึงทำการผสมช่วย ดูแลรักษาใส่ปุ๋ยคอก 15-15-15 กำจัดวัชพืช ให้น้ำ พ่นยาป้องกันโรคแมลง ออกดอกติดผล 3

ต้น เก็บผลผลิตไม่ได้เนื่องจากผลที่ใกล้สุกจะแตกและร่วงก่อน ต้นอินทผลัมยังให้ผลผลิตไม่เต็มที่ เพราะ บางส่วนต้นยังมีขนาดเล็ก

งานขยายผล

1. การดูแลแปลงแม่พันธุ์พืชพันธุ์ดีและการจัดการเรือนเพาะชำ (พื้นที่ 4 ไร่) ลีนจี ลำไย ขนุน ฝรั่ง มะนาวและกล้วย ใส่ปุ๋ยคอก ปุ๋ยเคมี สูตร 15-15-15 บำรุงต้น ตัดแต่งกิ่ง ให้น้ำ ป้องกันกำจัดโรคและแมลง ดูแลรักษาแปลงเพื่อเป็นแปลงเรียนรู้สำหรับเกษตรกร

2. การปลูกสร้างแปลงขยายพันธุ์มะนาวพันธุ์ดีเพื่อการผลิตมะนาวนอกฤดู(ฤดูแล้ง) 1 ไร่ ดำเนินการปฏิบัติดูแลรักษา กำจัดวัชพืช ใส่ปุ๋ยคอก ปุ๋ยเคมี 15-15-15 บำรุงต้น ให้น้ำ พรวนดินตัดแต่งกิ่ง ป้องกันกำจัดโรคและแมลง ยังไม่ได้ขยายพันธุ์

3. สนับสนุนพืชสวนพันธุ์ดี

สนับสนุนปัจจัยการผลิตให้เกษตรกรศูนย์เรียนรู้หมู่บ้านรอบศูนย์ ดังนี้ สนับสนุนปัจจัยการผลิตแก่เกษตรกรศูนย์เรียนรู้ 32 ศูนย์ เกษตรกรเครือข่าย

ลำดับที่	รายการ	จำนวน	จ่าย	ตาย	คงเหลือ
1	ลีนจี นพ.1	2,000	1657	73	270
2	เงาะโรงเรียน	500	333	23	144
3	มะนาวพิจิตร 1	3,000	1056	64	1,880
4	มะนาวแป้นพวง	1,000	714	217	69
5	แก้วมังกร	700	355	-	345
6	ลำไย	350	289	-	61
7	มะขามเปรี้ยวฝักยักษ์	500	407	18	75
8	ขนุน	500	-	-	500
9	มะม่วงแก้ว	1,000	-	-	1,000
10	เสาวรส	450	388	-	62
11	ฝรั่งไร่เมล็ด	1,600	1273	47	280

3. แผนงานฝึกอบรมและถ่ายทอดเทคโนโลยี ดำเนินการจัดฝึกอบรมเกษตรกรตามแผนการฝึกอบรม จำนวน 2 หลักสูตร มีเกษตรกรเป้าหมาย จำนวน 120 คนต่อปี มีผลดำเนินการ ดังนี้

3.1 หลักสูตร “การผลิตมะนาวนอกฤดู (ฤดูแล้ง) ในวงบ่อซีเมนต์” จำนวน 2 รุ่นๆ 40 คน เป้าหมาย 80 ราย ดำเนินการในวันที่ 24-25 พฤษภาคม 2559 มีเกษตรกรเข้ารับการฝึกอบรม 80 ราย ทำแบบทดสอบก่อนและหลังฝึกอบรมฝึกอบรม ผลการทำแบบทดสอบ พบว่า คะแนวก่อนฝึกอบรมเกษตรกร มีคะแนนเฉลี่ย 12.5 คะแนน หลังฝึกอบรมมีคะแนนเฉลี่ย 15.5 คะแนน

3.2 หลักสูตร “การผลิตลีนจี นพ.1” จำนวน 1 รุ่น เป้าหมาย 40 ราย ในวันที่ 26-27 พฤษภาคม 2559 มีเกษตรกรเข้ารับการฝึกอบรม 40 ราย ทำแบบทดสอบก่อนและหลังฝึกอบรม ผลการทำแบบทดสอบ พบว่า คะแนวก่อนฝึกอบรมเกษตรกรมีคะแนนเฉลี่ย 11 คะแนน หลังฝึกอบรมมีคะแนนเฉลี่ย 16.5 คะแนน

6.2 กิจกรรมพืชไร่

แผนงานส่งเสริมและขยายผลการพัฒนา

1. สาธิตการใช้หญ้าแฝกป้องกันการชะล้างพังทลายของดินในการปลูกพืชไร่บนพื้นที่ลาดเอียง

ศึกษาการใช้หญ้าแฝกป้องกันการชะล้างพังทลายของดินในการปลูกพืชไร่บนพื้นที่ลาดเอียง ที่กิจกรรมพืชไร่ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพาน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดสกลนคร นำหญ้าแฝกและพืชไร่ปลูกบนพื้นที่ลาดเอียง แบ่งแปลงศึกษาออกเป็น 2 ส่วน คือ แปลงที่มีหญ้าแฝกกั้น และแปลงที่ไม่มีหญ้าแฝก ซึ่งมีพื้นที่ขนาด 6x30 เมตร และ 6x15 เมตร ตามลำดับ แต่ละแปลงปลูกพืชไร่คือ ถั่วพุ่มดำ ปอโมโรเฮยะ กระจี้บ และข้าวโพด

ผลการดำเนินงานแปลงที่ปลูกหญ้าแฝก จะให้ผลผลิตสูงกว่าแปลงที่ไม่มีปลูกหญ้าแฝก ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่1 แสดงผลผลิตการปลูกพืชไร่ตระกูลถั่ว

พืช	น้ำหนักผลผลิต(กก./ไร่)			
	มีแฝกกั้น	ไม่มีแฝกกั้น	มีแฝกกั้น	ไม่มีแฝกกั้น
	30 ม.	30 ม.	15 ม.	15 ม.
ถั่วพุ่มดำ	248	192	264	234
ปอโมโรเฮยะ	484	422	380	316
กระจี้บ	490.56	439.52	418.40	245.18
ข้าวโพด	1,945	1,737	1,081	1,043

พืช	น้ำหนักตะกอนดิน(กก./ไร่)			
	มีแฝกกั้น	ไม่มีแฝกกั้น	มีแฝกกั้น	ไม่มีแฝกกั้น
	30 ม.	30 ม.	15 ม.	15 ม.
ถั่วพุ่มดำ	1,156	3,200	533	1,422
ปอโมโรเฮยะ	1,777	3,200	711	2,814
กระจี้บ	489	3,111	533	1,778
ข้าวโพด	622	4,622	889	5,156

สรุปผลการทดลอง

จากผลการทดลองพบว่าหญ้าแฝกทำให้ผลผลิตพืชไร่สูงกว่าแปลงที่ไม่ได้ปลูกหญ้าแฝกกั้นโดย น้ำหนักผลผลิตแปลงที่มีแฝกกั้น มีน้ำหนักเพิ่มขึ้น 19.37% โดยที่ระยะแนวแฝกกั้น 15 เมตร ให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น 28.71% และที่ระยะแฝกกั้น 30 เมตร ให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น 13.37% และการปลูกแฝกสามารถลดตะกอนดินได้ถึง 73.48% โดยการปลูกหญ้าแฝกที่ระยะแนวแฝกกั้น 15 เมตรสามารถลดตะกอนดินได้ 76.17% และการปลูกหญ้าแฝกที่ระยะแนวกั้นแฝกที่ 30 เมตร สามารถลดตะกอนดินได้ 71.39 %

2. สาริตเทคโนโลยีพืชไร่พันธุ์ดี ได้ดำเนินการปลูกพืชไร่พันธุ์ดีชนิดต่างๆ ที่กิจกรรมพืชไร่ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพาน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดสกลนคร เพื่อให้เกษตรกรและประชาชนทั่วไปที่สนใจทางด้านการเกษตรได้เข้ามาศึกษา

- ข้าวฟ่าง พันธุ์สุพรรณบุรี1 ผลผลิตแห้งเฉลี่ย 468 กิโลกรัมต่อไร่
- มันสำปะหลัง พันธุ์ระยอง 50 ได้ผลผลิตเฉลี่ย 7,851 กิโลกรัมต่อไร่
- อ้อยคั้นน้ำ พันธุ์สุพรรณบุรี50 ผลผลิตเฉลี่ย 6,628 กิโลกรัมต่อไร่

- ถั่วพุ่มดำ พันธุ์อุบลราชธานี ผลผลิตเฉลี่ย 213 กิโลกรัมต่อไร่
- ปอโมโรเฮยะ ได้ผลผลิตใบสดเฉลี่ย 600 กิโลกรัมต่อไร่

3. สาธิตการปลูกข้าวโพดฝักสด

- ข้าวโพดเทียน พันธุ์สุขโขทัย ดูแลรักษาโดยการกำจัดวัชพืช ให้น้ำตามความต้องการของพืชและใส่ปุ๋ยสูตร 15-15-15 อัตรา 50 กิโลกรัมต่อไร่ ได้ผลผลิตน้ำหนักแห้ง 253 กิโลกรัมต่อไร่
- ข้าวโพดพันธุ์ พันธุ์ตักหงาย ดูแลรักษาโดยการกำจัดวัชพืช ให้น้ำตามความต้องการของพืชและใส่ปุ๋ยสูตร 15-15-15 อัตรา 50 กิโลกรัมต่อไร่ ได้ผลผลิตแห้งเฉลี่ย 473 กิโลกรัมต่อไร่

4. สาธิตการปลูกกระเจี๊ยบ

- เก็บผลผลิต กระเจี๊ยบในเดือนธันวาคม 2558 ให้ผลผลิตแห้ง 118 กิโลกรัมต่อไร่
- สำหรับปีงบประมาณ 2559 ปลูกในเดือนกรกฎาคม 2559 ดูแลรักษาโดยการกำจัดวัชพืชและใส่ปุ๋ยสูตร 15-15-15 อัตรา 50 กิโลกรัมต่อไร่ ขณะนี้อยู่ในช่วงการดูแลรักษาซึ่งจะเก็บเกี่ยวผลผลิตประมาณเดือนธันวาคม 2559

5. สาธิตการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

- ดำเนินการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ พันธุ์นครสวรรค์ 1 ดูแลรักษาโดยการกำจัดวัชพืช ใส่ปุ๋ยสูตร 15-15-15 อัตรา 50 กิโลกรัมต่อไร่ ได้ผลผลิตน้ำหนักแห้ง 533 กิโลกรัมต่อไร่ (ผลผลิตกรมวิชาการเกษตร 700 กิโลกรัมต่อไร่)

6. สาธิตการปลูกสับปะรด ดูแลรักษาแปลงสับปะรดแปลงเดิมโดย ใส่ปุ๋ยสูตร 15-15-15 ในอัตรา 50 กก./ไร่ และกำจัดวัชพืชในแปลงโดยใช้เครื่องทุ่นแรง

7. สาธิตการปลูกถั่วลิสงเมล็ดโต

- ถั่วลิสงพันธุ์ขอนแก่น 6 ดูแลรักษาโดยการกำจัดวัชพืชเมื่อถั่วลิสงมีอายุประมาณ 15 วันหลังงอก ให้น้ำตามความจำเป็นของพืช และใส่ปุ๋ยสูตร 12-24-12 อัตรา 25 กิโลกรัมต่อไร่ ได้ผลผลิต ฝักสด เฉลี่ย 617 กิโลกรัมต่อไร่

8. สาธิตการปลูกถั่วพุ่มดำในพื้นที่เกษตรกร

- ดำเนินการสนับสนุนปัจจัยการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วพุ่มดำพันธุ์อุบลราชธานี จำนวน 4 กิโลกรัมต่อไร่ ปุ๋ยเคมี จำนวน 25 กิโลกรัมต่อไร่ สารเคมีกำจัดศัตรูพืชตามความจำเป็น เกษตรกรที่เข้าร่วมการปลูกถั่วพุ่มดำได้ดำเนินการเก็บเกี่ยวผลผลิต และได้ผลผลิตแต่ละรายดังนี้

1. นายสัมพันธ์ งามจันทร์ศรี 139 ม.3 ต.เต่างอย อ.เต่างอย จ.สกลนคร พื้นที่ปลูก 4 ไร่ ได้ผลผลิต เฉลี่ย 208 กิโลกรัม ต่อไร่

2. นางธันวงศ์ เครือสอน 46 ม.7 ต.ตองโขบ อ.โคกศรีสุพรรณ จ.สกลนคร พื้นที่ปลูก 1 ไร่ ได้ผลผลิตเฉลี่ย 104 กิโลกรัมต่อไร่

3. นางสาวนภารัตน์ ผาบแก้ว 15 ม. ต.ตองโขบ อ.โคกศรีสุพรรณ จ.สกลนคร พื้นที่ปลูก 1 ไร่ ได้ผลผลิตเฉลี่ย 123 กิโลกรัมต่อไร่

4. นางแหลว หล่อนสีว 26 ม.7 ต.ตองโขบ อ.โคกศรีสุพรรณ จ.สกลนคร พื้นที่ปลูก 1 ไร่ ได้ผลผลิตเฉลี่ย 125 กิโลกรัมต่อไร่

งานปุ๋ยสั่งตัด

1. เก็บตัวอย่างดินเพื่อตรวจวิเคราะห์และใช้โปรแกรมจัดการดินและปุ๋ยรายแปลง (100 ตัวอย่าง)
2. สาธิตการผลิตและใช้ปุ๋ยสั่งตัดรายแปลงสำหรับพืชเศรษฐกิจ (5 แปลง)
  - สนับสนุนปุ๋ยสั่งตัดรายแปลง ข้าวและมันสำปะหลัง จำนวน 12 แปลง
  - ติดตามผล เก็บข้อมูลผลผลิตพืช
3. บริการวิเคราะห์ดินและแนะนำปุ๋ยสั่งตัดรายแปลง 1,000 ตัวอย่าง
  - วิเคราะห์ปริมาณธาตุอาหารในดินโดยใช้ soil test kit)
  - พร้อมคำแนะนำในการใช้ปุ๋ยและปรับปรุงดินรายแปลง

3. งานศึกษาและพัฒนาด้านประมงผลการดำเนินงาน

การดำเนินงานตามโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริงานศึกษาและพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการประมงได้จัดทำแผนปฏิบัติงานตามที่ขออนุมัติงบประมาณในปีงบประมาณ 2559 โดยมีแผนงานหลักจำนวน 6 แผนงานประกอบด้วย

1. แผนงานวิจัยในปีงบประมาณ 2559 นั้นงานประมงมีแผนงานวิจัยที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจำนวน 1 เรื่องได้แก่

- การใช้อาหารสูตรผสมกับวัตถุดิบที่เหลือจากการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรเพื่อลดต้นทุนการเลี้ยงปลา

2. งานสาธิตการเลี้ยงสัตว์น้ำ ในปีงบประมาณ 2559 นั้นงานฯ ประมงมีผลการปฏิบัติงานได้รับงบประมาณสนับสนุนจำนวน 11 กิจกรรมได้แก่

- สาธิตการเลี้ยงปลาร่วมกับเปิดบาศาลิฎกผสม
- สาธิตการเลี้ยงปลาร่วมกับไก่สามสายเลือด
- สาธิตการเลี้ยงปลาร่วมกับสุกรสามสายเลือด
- สาธิตการเลี้ยงปลาในกระชัง
- สาธิตการอนุบาลลูกปลาวัยอ่อนในบ่อดิน
- สาธิตการเลี้ยงปลาตกในบ่อซีเมนต์
- สาธิตการเลี้ยงกบในกระชัง
- สาธิตการเพาะไรแดงในบ่อซีเมนต์
- สาธิตการเลี้ยงปลาสวยงาม
- สาธิตการเพาะพันธุ์และแปลงเพศปลานิล
- สาธิตการเลี้ยงปลานิลร่วมกับปลากระพงขาว

โดยกิจกรรมทั้ง 11 กิจกรรมได้จัดทำแปลงสาธิตไว้บริเวณพื้นที่ของงานศึกษาและพัฒนาด้านประมงตามแผนงานตลอดปีงบประมาณ 2559

3. งานผลิตพันธุ์สัตว์น้ำเป้าหมายการมอบและปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำปีงบประมาณ 2559 นั้นงานศึกษาการพัฒนาประมงมีแผนงานผลิตพันธุ์สัตว์น้ำเพื่อเป็นปัจจัยการผลิตแก่หมู่บ้านรอบศูนย์ ศูนย์เรียนรู้ ศูนย์สาขา และงานอื่นๆที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ พิจารณาให้การสนับสนุนพันธุ์สัตว์น้ำจำนวน 3,060,000 ตัว

4. แผนงานขยายสู่หมู่บ้านรอบศูนย์ฯ และโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ปีงบประมาณ 2559 นั้นงานฯ ประมงมีแผนงานดังนี้

- โครงการอาหารกลางวันโรงเรียนในหมู่บ้านขยายผล จำนวน 14 โรงเรียน

- เกษตรกรโครงการศูนย์เรียนรู้ จำนวน 750 ราย

4. แผนการปฏิบัติงานผลิตพันธุ์สัตว์น้ำ

เป้าหมายการมอบและปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำปีงบประมาณ 2559 นั้นงานฯ ประมวงมีแผนงานผลิตพันธุ์สัตว์น้ำเพื่อเป็นปัจจัยการผลิตแก่หมู่บ้านรอบศูนย์ ศูนย์เรียนรู้ ศูนย์สาขา และงานอื่นๆที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯพิจารณาให้การสนับสนุนพันธุ์สัตว์น้ำจำนวน 3,060,000 ตัว

5. แผนงานขยายสู่หมู่บ้านรอบศูนย์ฯและโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่

- ในปีงบประมาณ 2559 งานศึกษาและพัฒนาได้ดำเนินการตามแผนงานที่วางไว้ครบตามเป้าหมาย

- โครงการอาหารกลางวันโรงเรียนในหมู่บ้านขยายผล จำนวน 14 แห่ง

- เกษตรกรโครงการศูนย์เรียนรู้ จำนวน 750 ราย

- ในปีงบประมาณ 2559 งานฯ ประมวงได้มีแผนงานที่วางไว้ดังนี้

- อ่างเก็บน้ำหมู่บ้านขยายผล จำนวน 15 อ่าง

- แหล่งน้ำประจำหมู่บ้าน จำนวน 17 แห่ง

โดยได้มีการปล่อยสัตว์น้ำเพื่อเพิ่มผลผลิตในแหล่งน้ำตามขนาดของแหล่งน้ำในแต่ละแห่งแล้วให้ชุมชนดูแลรักษาโดยชุมชนเอง ทำให้ความอุดมสมบูรณ์เพิ่มขึ้นในแหล่งน้ำเป้าหมายดังกล่าว

6. แผนงานฝึกอบรมและถ่ายทอดเทคโนโลยี ปีงบประมาณ 2559 นั้นงานฯ ประมวงมีแผนงานในการฝึกอบรมเกษตรกรในพื้นที่จำนวน 3 หลักสูตรได้แก่

6.1 หลักสูตรการเลี้ยงปลาดุกในบ่อซีเมนต์

6.2 หลักสูตรการเลี้ยงปลานิลแดงร่วมกับ เป็ดลูกผสมบาบาลีในบ่อครีวเรือน

6.3 หลักสูตรการเพาะพันธุ์ปลานิล

อบรมเกษตรกรจำนวน 6 รุ่นรวม 120 รายต่อปี

1. การทำอาหารปลาอย่างง่าย

งานศึกษาและพัฒนาได้ร่วมในการอบรมเกษตรกรนอกแผนงาน เช่นโครงการต้นกล้าอาชีพ โครงการพักหนี้ของ ธกส. หรือตามหน่วยงานร้องขอ ในหลักสูตรการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำขั้นพื้นฐาน และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจัดชั้นเทคนิค ตามความเหมาะสม

2. การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจัดชั้นเทคนิค

4. งานศึกษาและพัฒนาด้านปศุสัตว์ผลการดำเนินงาน

แผนงานขยายผลและถ่ายทอดเทคโนโลยี

1. งานสาธิต

1) งานสาธิตการเลี้ยงโคนม

ผลการดำเนินงาน

1. เกษตรกรที่สนใจมีแหล่งเรียนรู้และทดสอบการเลี้ยงล่วงหน้า ก่อนการตัดสินใจลงทุน

2. ให้แม่โคนมระยะให้นม เป็นแม่โคเลี้ยงลูกโคที่เกิดจากการศึกษาวิจัย

3. เป็นแหล่งสาธิตระบบการจัดการฟาร์มขนาดเล็กในระดับที่เกษตรกรสามารถนำไปเป็นแบบอย่างได้และทราบค่าใช้จ่ายการลงทุนที่ชัดเจน ตามต้นทุนจริง

4. ผลิตลูกโคนม 10 ตัว เพื่อเป็นแม่พันธุ์ทดแทน และใช้เป็นฐานการผลิตโคลูกผสมสายพันธุ์ภูพาน

2) งานสาธิตระบบการจัดการแปลงเสปียงอาหารสัตว์ตัดสดแบบประณีต

ผลการดำเนินงาน

1. สาธิตการปลูกหญ้าอาหารสัตว์แบบประณีต ให้แก่เกษตรกรที่สนใจ
2. เกษตรกรที่สนใจสามารถขอรับการสนับสนุนพันธุ์พืชอาหารสัตว์ได้
3. ผลผลิตที่ได้นำมาเลี้ยงสัตว์ในงานศึกษาและพัฒนาด้านปศุสัตว์

หญ้าปลูกสาธิตในงานศึกษาและพัฒนาด้านปศุสัตว์

1. หญ้าแพงโกล่า
2. หญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1
3. หญ้าอัลลาฟัล
4. หญ้าเนเปียร์สีม่วง
5. หญ้าเนเปียร์สุราษฎร์
6. หญ้ามอริชส์หรือหญ้าขน
7. ถั่วลิสงเถา

3) งานผลิตเสปียงพืชอาหารสัตว์สำรอง

ผลการดำเนินงาน

1. มีอาหารสัตว์สำรองสำหรับการเลี้ยงโค – กระบือของงานศึกษาและพัฒนาด้านปศุสัตว์ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พอเพียงตลอดปี อย่างน้อย 35,000 กิโลกรัม
2. เกษตรกรสามารถเรียนรู้วิธีการจัดทำเสปียงพืชอาหารสัตว์สำรองและรู้วิธีการใช้อย่างถูกต้องตามหลักการ

4. การสาธิตการเลี้ยงโคขุนภูพานแบบครบวงจร

ผลการดำเนินการ

1. คัดเลือกโคภูพานเพศผู้ อายุ 2 ปี เข้าสู่กระบวนการทดสอบ จำนวน 6 ตัว
2. อาหารใช้หญ้าแพงโกล่าสดและฟางข้าว เป็นแหล่งอาหารหยาบ และอาหารข้นเสริม
3. จัดฝึกอบรม หลักสูตร “การเลี้ยงโคขุนภูพาน” แก่เกษตรกรกลุ่มเป้าหมาย

5. โครงการสาธิตและขยายผลการเลี้ยงกวางรูซ่าในเชิงธุรกิจ

ผลการดำเนินการ

ปัจจุบันมีกวางรูซ่าทั้งหมด 60 ตัว ผลิตลูกได้ปีละ 20 ตัว สามารถตัดเขากวางอ่อนได้ 10 ตัว ซึ่งได้แปรรูปผลิตภัณฑ์เขากวางอ่อนบรรจุแคปซูล และในส่วนของเลือดสดที่ได้จากการตัดเขากวางก็นำมาดองเหล้าเขากวางอ่อน ซึ่งผลิตภัณฑ์เขากวางอ่อนเป็นที่สนใจของเกษตรกรที่เข้ามาศึกษาดูงานเป็นอย่างมาก

6. การสาธิตการเลี้ยงแพะพันธุ์พระราชทาน (พันธุ์แบล็คแบงกอลและพันธุ์จัมนาปารี)

พื้นที่เป้าหมาย/พื้นที่ดำเนินการ

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ งานศึกษาและพัฒนาด้านปศุสัตว์ ตำบลห้วยยาง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

ปัญหาและอุปสรรค

การสร้างคอกยังไม่ดำเนินการ จึงไม่สามารถนำแพะและแกะมาเลี้ยงได้ตามวัตถุประสงค์

7. งานสาธิตการเลี้ยงกระต่ายพันธุ์ไทยลูกผสม

ผลการดำเนินงาน

ได้กระต่ายสายพันธุ์ไทยลูกผสมที่มีลักษณะที่ต้องการ ตามเป้าหมายที่วางไว้ คือ ขนสีดำ และต้องทดสอบอัตราการเจริญเติบโตและการให้เนื้อ รวมถึงการผลิตกระต่ายเนื้อเพื่อส่งเสริมเป็นอาชีพให้แก่เกษตรกรที่สนใจต่อไป

งานขยายผล

1. งานส่งเสริมการเลี้ยงสุกร

ผลการดำเนินการ

ผลิตลูกสุกรภูพานและสุกรหมอยาน 180 ตัวสนับสนุนเกษตรกรให้เกษตรกรรวมถึงโครงการต่างๆหน่วยงานราชการ เอกชน โรงเรียน ศูนย์เรียนรู้ต่างๆ ที่ต้องการพันธุ์สัตว์ ที่เขียนโครงการเข้ามาขอรับการสนับสนุน ซึ่งทางงานศึกษาและพัฒนาด้านปศุสัตว์ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จะพิจารณาเป็นรายไป

ในปีงบประมาณ 2559 งานศึกษาและพัฒนาด้านปศุสัตว์ให้การสนับสนุนสุกรภูพานไปจำนวน 194 ตัว

2. งานส่งเสริมการเลี้ยงไก่ดำภูพาน 1

ผลการดำเนินงาน

1. เลี้ยงไก่ดำภูพานพ่อแม่พันธุ์จำนวน 250 ตัวเพื่อสาธิตระบบการจัดการฟาร์มขนาดกลาง
2. ผลิตลูกไก่ดำสายพันธุ์ " ภูพาน1" จำนวน 2,000 ตัวส่งเสริมให้กับกลุ่มเกษตรกรเป้าหมายจากการเลี้ยงไก่ดำภูพาน 1 สาธิตให้แก่เกษตรกรที่สนใจ ถึงรูปแบบคอกที่ได้มาตรฐาน การเลี้ยงแบบต่างๆ รวมถึงการอบรมเรื่องการเลี้ยงไก่ดำภูพาน

งานศึกษาและพัฒนาด้านปศุสัตว์ ผลิตลูกไก่ดำภูพาน1 จำนวน 2,000 ตัว เพื่อส่งเสริมให้กับกลุ่มเกษตรกรที่อยู่ในเป้าหมาย รวมถึงหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ศูนย์การเรียนรู้ต่างๆ ที่ต้องการพันธุ์ไก่ดำภูพาน1 ซึ่งงานศึกษาและพัฒนาด้านปศุสัตว์จะพิจารณาเป็นรายๆไป

โดยในปีงบประมาณ 2559 ได้สนับสนุนพันธุ์ไก่ดำภูพาน จำนวน 2,100 ตัว

3. งานส่งเสริมและพัฒนาการเลี้ยงไก่ดำภูพาน 2

ผลการดำเนินงาน

1. เลี้ยงไก่ดำภูพานพ่อแม่พันธุ์จำนวน 250 ตัวเพื่อสาธิตระบบการจัดการฟาร์มขนาดกลาง
2. ผลิตลูกไก่ดำสายพันธุ์ " ภูพาน2" จำนวน 2,000 ตัวส่งเสริมให้กับกลุ่มเกษตรกรเป้าหมายจากการเลี้ยงไก่ดำภูพาน 2 สาธิตให้แก่เกษตรกรที่สนใจ ถึงรูปแบบคอกที่ได้มาตรฐาน การเลี้ยงแบบต่างๆ รวมถึงการอบรมเรื่องการเลี้ยงไก่ดำภูพาน

งานศึกษาและพัฒนาด้านปศุสัตว์ ผลิตลูกไก่ดำภูพาน1 จำนวน 2,000 ตัว เพื่อส่งเสริมให้กับกลุ่มเกษตรกรที่อยู่ในเป้าหมาย รวมถึงหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ศูนย์การเรียนรู้ต่างๆ ที่ต้องการพันธุ์ไก่ดำภูพาน1 ซึ่งงานศึกษาและพัฒนาด้านปศุสัตว์จะพิจารณาเป็นรายๆไป

โดยในปีงบประมาณ 2559 ได้สนับสนุนพันธุ์ไก่ดำภูพาน2 จำนวน 2,050 ตัว

4. งานส่งเสริมและพัฒนาการเลี้ยงไก่ดำภูพาน 3

ผลการดำเนินงาน

1. เลี้ยงไก่ดำภูพานพ่อแม่พันธุ์เพื่อสาธิตระบบการจัดการฟาร์มขนาดกลาง

2. ผลิตลูกไก่ดำสายพันธุ์ " ภูพาน3" จำนวน 1,000 ตัวส่งเสริมให้กับกลุ่มเกษตรกรเป้าหมาย
งานศึกษาและพัฒนาด้านปศุสัตว์ ผลิตลูกไก่ดำภูพาน3 จำนวน 1,000 ตัว เพื่อส่งเสริมให้กับกลุ่ม
เกษตรกรที่อยู่ในเป้าหมาย รวมถึงหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ศูนย์การเรียนรู้ต่างๆ ที่ต้องการพันธุ์ไก่
ดำภูพาน3 ซึ่งงานศึกษาและพัฒนาด้านปศุสัตว์จะพิจารณาเป็นรายๆไป

โดยในปีงบประมาณ 2559 ได้สนับสนุนพันธุ์ไก่ดำภูพาน3 จำนวน 1,030 ตัว

5. งานรักษาพยาบาลสุขภาพสัตว์และเพิ่มศักยภาพการผลิต

ผลการดำเนินงาน

1. เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในการควบคุมโรคระบาดสัตว์และสามารถเลี้ยงสัตว์ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
2. เกษตรกรมีปัจจัยในการควบคุมและบำบัดโรคระบาดไว้ใช้ในกรณีที่พบโรคพบได้อย่างทันท่วงที
3. เกษตรกรสามารถเลี้ยงสัตว์ได้รอดมากขึ้นซึ่งเป็นการเพิ่มแหล่งอาหารโปรตีนในครัวเรือนและสามารถจำหน่ายเป็นรายได้ของครอบครัวมากขึ้น
4. ประหยัดงบประมาณของประเทศในการที่ไม่ต้องประสบปัญหาสัตว์พ่อ-แม่พันธุ์ตายหรือเจ็บป่วยจากโรคระบาด

6. งานส่งเสริมเพื่อพัฒนาศักยภาพการเลี้ยงเป็ดเทศ

ผลการดำเนินงาน

1. ผลิตเป็ดเทศจำนวน 600 ตัว สนับสนุนเกษตรกรที่สนใจได้นำไปเป็นพ่อ-แม่พันธุ์ในการผลิต
2. เกษตรกรมีเป็ดเทศพันธุ์ดีไว้เลี้ยงในครัวเรือนและใช้เพื่อการปรับปรุงสายพันธุ์เป็ดพันธุ์พื้นเมืองของเกษตรกรเอง
3. เกษตรกรมีแหล่งโปรตีนจากไข่และเนื้อเป็ดไว้บริโภคภายในครัวเรือนและสามารถพัฒนาการเลี้ยงสู่การเลี้ยงเพื่อการจำหน่ายไปสู่เกษตรกรมากขึ้นและเร็วขึ้น

7. งานสาธิตและส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อภูพาน

ผลการดำเนินงาน

1. เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อสามารถเพิ่มรายได้ในการผลิตโคเนื้อภูพานทั้งเพื่อการจำหน่ายหรือเพื่อการขุน
2. สามารถนำไปพัฒนาปรับใช้ในการเพิ่มมูลค่าผลิตของเกษตรกรรายอื่นที่สนใจ
3. สามารถเพิ่มรายได้จากการผลิตโคเนื้อและเพื่อการขุนโคภูพานให้มีเนื้อคุณภาพสูงและมีราคาที่ดีขึ้น

3. งานฝึกอบรม

1 งานฝึกอบรมหลักสูตรการเลี้ยงไก่ดำภูพาน

ผลการดำเนินงาน

1. เกษตรกรจำนวน 60 ราย ได้รับการฝึกอบรมเรื่องการเลี้ยงไก่ดำภูพานอย่างถูกต้องเหมาะสม
2. เป็นการสร้างความรู้ให้กับเกษตรกร และเกษตรกรได้นำความรู้ที่ได้ไปเพิ่มประสิทธิภาพในเลี้ยงไก่ดำภูพานและเพิ่มผลผลิต จำหน่ายเป็นรายได้ต่อไป
3. ราษฎรที่ได้เข้ารับการฝึกอบรมอย่างน้อย 60 ราย สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการประกอบอาชีพได้ และเป็นเครือข่ายในการผลิตไก่ดำภูพาน จำหน่ายผู้ที่สนใจในพื้นที่ของตนได้

2 งานฝึกอบรมหลักสูตรการเลี้ยงสุกรภูพาน

ผลการดำเนินงาน

1. เกษตรกร 40 รายได้รับการฝึกอบรมเรื่องการเลี้ยงสุกรคุณภาพอย่างถูกต้องเหมาะสม
2. เป็นการสร้างความรู้ให้กับเกษตรกร และเกษตรกรได้นำความรู้ที่ได้ไปเพิ่มประสิทธิภาพในเลี้ยงสุกรคุณภาพและเพิ่มผลผลิต จำหน่ายเป็นรายได้ต่อไป
3. ราษฎรที่ได้เข้ารับการฝึกอบรมแล้วนำไปปฏิบัติใช้ในการประกอบอาชีพให้มีความก้าวหน้าและมีรายได้สูงขึ้น และมีเครือข่ายผู้ผลิตสุกรคุณภาพเพิ่มขึ้น

3 งานฝึกอบรมหลักสูตรการเลี้ยงโคเนื้อคุณภาพ

ผลการดำเนินงาน

1. เกษตรกร จำนวน 40 คน สามารถนำความรู้ที่ได้จากการอบรม ไปประยุกต์ใช้ในการเลี้ยงโคเนื้อคุณภาพ เพื่อการจำหน่ายหรือเลี้ยงไว้ทำพันธุ์ และประชาสัมพันธ์ให้ผู้สนใจได้รู้จักโคเนื้อคุณภาพอย่างแท้จริง
2. เกษตรกรได้เรียนรู้วิธีการขุนโคคุณภาพ เพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัว
3. เกษตรกรที่เข้ารับการฝึกอบรม สามารถจัดตั้งกลุ่มผู้ผลิตลูกโคคุณภาพได้

6. งานศึกษาและพัฒนาด้านข้าวผลการดำเนินงาน

แผนงานด้านส่งเสริมและขยายผลการพัฒนา

งานทดสอบ

1. ศึกษาและทดสอบพันธุ์และคุณค่าทางโภชนาการของข้าวหลากหลาย
2. ศึกษาและทดสอบการปลูกข้าวสายพันธุ์ BKNL78015-R-R-PSL-3-1-PPC-1 (คุณภาพ

1) ร่วมกับการขยายผลแปลงเกษตรกร

งานสาธิต

1. สาธิตการผลิตข้าวอินทรีย์ในแปลงกิจกรรม และแปลงเกษตรกร 2 ไร่
2. สาธิตการปลูกพืชก่อน-หลังนา 8 ไร่ พืช 3-5 ชนิด
3. สาธิตการควบคุมศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสาน
4. สาธิตการปลูกข้าวพื้นเมืองเพื่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พันธุ์กรรมข้าว

งานขยายผลหมู่บ้าน

1. การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชั้นพันธุ์คัด และพันธุ์หลัก จำนวน 2,000 กิโลกรัม
2. สาธิตเทคโนโลยีการปลูกข้าวตามระบบ GAP SEED ในนาเกษตรกร 600 ไร่
3. การพัฒนาการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของกลุ่มเกษตรกร ในเครือข่ายศูนย์ภูพานฯ
4. การพัฒนาการผลิตข้าวกล้องและข้าวฮางของกลุ่มเกษตรกรของกลุ่มเครือข่ายศูนย์ภูพานฯ
5. การขยายผลการผลิตข้าวครบวงจรสู่เกษตรกรหมู่บ้านรอบศูนย์ฯ และหมู่บ้านเครือข่ายฯ
6. การกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าว เพื่อสนับสนุนปัจจัยการผลิตแก่เกษตรกร ได้แก่ เมล็ดพันธุ์ข้าว กข6 สกลนคร ขวดอกมะลิ 105 และ กข33

แผนงานด้านส่งเสริมและขยายผลการพัฒนาในระยะนี้เป็นช่วงดำเนินการ ข้าวในงานต่างๆ อยู่ในระยะการเจริญเติบโต ซึ่งยังไม่สามารถสรุปผลได้ แต่การดำเนินงานทดลองมีทั้งสภาพแปลงนาในงานศึกษาและพัฒนาด้านข้าว ศูนย์ภูพานฯ และแปลงนาเกษตรกร

งานฝึกอบรม

1. อบรมหลักสูตร "การพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากข้าว" จำนวน 1 รุ่นๆ ละ 50 คน
2. อบรมหลักสูตร "การพัฒนาการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว" จำนวน 1 รุ่นๆ ละ 50 คน

ดำเนินการจัดฝึกอบรม การพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากข้าวและ การพัฒนาการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ในวันที่ 19-20 กรกฎาคม 2559 จำนวน 100 ราย

งานโรงสีข้าวและการผลิตครบวงจร

1. งานบำรุงดูแลรักษาโรงสีพระราชทาน และซ่อมแซมโรงสีพระราชทาน
2. การเพิ่มศักยภาพและส่งเสริมการผลิตข้าวของสหกรณ์ผลิตข้าวครบวงจรฯ
3. การพัฒนาและเพิ่มศักยภาพการพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวแปรรูปของสหกรณ์ผลิตข้าวครบ

วงจรฯ

ผลการดำเนินงาน ปี 2559 ของงานศึกษาและพัฒนาด้านข้าว ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำรินั้น จะดำเนินการสิ้นสุดในช่วงเดือนธันวาคม 2559 เนื่องจากผลการดำเนินงานต่างๆ จะเสร็จสิ้นและสามารถเก็บข้อมูลผลผลิตได้หลังการการเก็บเกี่ยวข้าว

7. งานศึกษาและพัฒนาเกษตรกรรมผลการดำเนินงาน

6.1 กิจกรรมพืชสวน

แผนงานด้านส่งเสริมและขยายผลการพัฒนา

1.งานสาริต/แปลงต้นแบบ

1.1 เทคโนโลยีการผลิตลิ้นจี่พันธุ์นครพนม 1 อย่างถูกต้องและเหมาะสม

ดำเนินการดูแลรักษาแปลงลิ้นจี่พันธุ์นครพนม 1 พื้นที่ 3 ไร่ เพื่อใช้ในงานสาริต โดยกำจัดวัชพืชรอบๆ ทรงพุ่ม ให้น้ำ พ่นยาป้องกันโรคแมลงต่างๆ ก่อนออกดอก ใส่ปุ๋ย 12-24-12 ,13-13-21 หลังการเก็บเกี่ยวตัดแต่งทรงพุ่ม และใส่ปุ๋ยเคมี 15-15-15 เพื่อบำรุงต้น ฉีดพ่นปุ๋ยทางใบ 0-52-34 ตามแผนงานประจำปี ลิ้นจี่ นพ.1 ออกดอก 6 ต้น ทั้ง 6 ต้นให้ผลผลิตน้อย เนื่องจากปีนี้สภาพอากาศแปรปรวนอากาศหนาวเย็นไม่เพียงพอ ทำให้มีผลในการออกดอกและติดผลของลิ้นจี่พันธุ์นครพนม 1

1.2 เทคโนโลยีการผลิตลำไยพันธุ์อีดอย่างถูกต้องและเหมาะสม

ดำเนินการดูแลรักษาแปลงปลูกลำไยพันธุ์อีด พื้นที่ 3 ไร่ เพื่อใช้เป็นแปลงสาริต โดยกำจัดวัชพืชรอบๆ ทรงพุ่ม ตัดหญ้าทำความสะอาดบริเวณรอบแปลง ตัดแต่งกิ่งลำไย พ่นยาป้องกันโรคและแมลง ใส่ปุ๋ยคอก ปุ๋ยเคมี 15-15-15 บำรุงต้น ก่อนออกดอก ปุ๋ยเคมี 12-24 12 พร้อมให้น้ำ ตามแผนงานประจำปี ลำไยอีดมีการออกดอกเพียงเล็กน้อยแต่ไม่ติดผล เนื่องจากปีนี้สภาพอากาศแปรปรวน อากาศหนาวเย็นไม่เพียงพอ ทำให้มีผลในการออกดอกและติดผล

1.3 เทคโนโลยีการผลิตเงาะโรงเรียนอย่างถูกต้องและเหมาะสม

ดำเนินการดูแลรักษาแปลงเงาะโรงเรียน พื้นที่ 3 ไร่ เพื่อใช้เป็นแปลงสาริต โดยกำจัดวัชพืชบริเวณรอบๆแปลง ตัดแต่งกิ่งที่แห้งตายออกจากต้น ช่วงเดือนพฤษภาคม ใส่ปุ๋ยคอก ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 เพื่อบำรุงต้น พร้อมให้น้ำ พ่นสารเคมีกำจัดโรคแมลงต่างๆ ตามแผนการงานประจำปี เงาะโรงเรียนออกดอกแต่ไม่ติดผล

1.4 เทคโนโลยีการผลิตเสาวรสอย่างถูกต้องและเหมาะสม

ดำเนินการดูแลรักษาแปลงแพสชันฟรุตพื้นที่ 1 ไร่ เพื่อใช้เป็นแปลงสาริต โดยกำจัดวัชพืชบริเวณรอบๆ โคนต้น ช่วงแรกใส่ปุ๋ย 46-0-0+15-15-15 พร้อมให้น้ำ ตามแผนงานประจำปี ปัญหาที่พบคือเสาวรสเจริญเติบโตไม่ดี ช้ำ ขณะนี้กำลังดำเนินการปลูกเสาวรสใหม่โดยใช้แปลงเดิม แต่ทำการเปลี่ยนหลุมปลูกใหม่

1.5 เทคโนโลยีการผลิตแก้วมังกรอย่างถูกต้องและเหมาะสม

ดำเนินการดูแลรักษาแปลงแก้วมังกร พื้นที่ 1.5 ไร่ เพื่อใช้เป็นแปลงสาธิต โดยกำจัดวัช ตัดหญ้า ภายในแปลง โรยปูนขาวรอบโคนต้น ใส่ปุ๋ยคอก ปุ๋ยเคมี ปุ๋ยอินทรีย์ เพื่อบำรุงต้นและผล ตัดแต่งกิ่งและ ผูกลำต้น ป้องกันกำจัดโรคแมลง พร้อมให้น้ำ ตามแผนงานประจำปี ขยายพันธุ์โดยการปักชำกิ่งได้ จำนวน 700 กิ่ง เก็บผลผลิตได้จำนวน 6 กก. ปัญหาที่พบ คือช่วงฤดูฝนสภาพดินในแปลงบวมน้ำดินและ ทำให้การ เจริญเติบโตหยุดชะงัก

1.6 เทคโนโลยีการผลิตไม้ดอกไม้ประดับ

ในพื้นที่ 0.5 ไร่ ดำเนินการปลูกดาวเรือง และปลูกพุ่มมา(สีม่วง) จำนวน 5 แปลง เพื่อใช้เป็น แปลงสาธิตแก่เกษตรกรและผู้เข้าเยี่ยมชม โดยทำการดูแลรักษา ใส่ปุ๋ย รดน้ำ กำจัดวัชพืช รอบแปลง

1.7 เทคโนโลยีการปลูกฝรั่งเพื่อบริโภคสดและแปรรูป

ดำเนินการดูแลรักษาแปลงปลูกฝรั่งเพื่อบริโภคสดและแปรรูป พื้นที่ 1 ไร่ เพื่อใช้เป็นแปลง สาธิต โดย กำจัดวัชพืชรอบทรงพุ่มต้นฝรั่ง ใส่ปุ๋ยคอกและปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 เพื่อบำรุงต้น พ่นสารเคมี ป้องกันกำจัดโรคและแมลง ตัดแต่งกิ่ง ให้น้ำทุกเดือน ยกเว้นฤดูฝน เพราะช่วงฤดูฝนสภาพดินในแปลงบวม น้ำ ดินและทำให้การเจริญเติบโตของต้นฝรั่งชะงัก ต้นฝรั่งบางต้นตาย แก้ปัญหาโดยการปลูกซ่อมแทน และชุดร่องระบายน้ำออกจากแปลงให้น้ำระบายออกเร็วขึ้นกว่าเดิม

1.8 ทดสอบการปลูกทุเรียนพื้นเมืองของ สป.ลาว (พื้นที่ 3 ไร่)

ผลการดำเนินงาน (ตุลาคม 2558 - กันยายน 2559) ดูแลรักษาแปลงทุเรียนฯ เพื่อใช้เป็นแปลง สาธิต พบว่า มีทุเรียนที่ออกดอกจำนวน 3 สายพันธุ์ ได้แก่ พันธุ์ กม.20-2 กม.21 สามแยกบางเสียงจำปา เนื้อเหลือง และ พันธุ์ 20-3 แต่มีเฉพาะพันธุ์ กม.20-2 ที่ติดลูก จำนวน 1 ต้น มี 2 ลูก เนื้อไม่สมบูรณ์ ส่วนอีกสองสายพันธุ์ดอกร่วง เนื่องจากน้ำที่ใช้ในแปลงมีไม่เพียงพอ ประกอบกับสภาพอากาศแห้งแล้ง อากาศแปรปรวน ความชื้นในอากาศมีน้อยและจะมีการปรับเปลี่ยนปลูกทุเรียนร่วมกับไม้ผลท้องถิ่นที่มี ศักยภาพ

1.9 ทดสอบปลูกมะพร้าวและมะยงชิดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

ผลการดำเนินงาน (ตุลาคม 2558 - กันยายน 2559) มะพร้าวพันธุ์ที่ออกดอกคือ พันธุ์ท่า อีฐู ทองใหญ่ แม่อนงค์ ออกดอกเมื่อกลางเดือนธันวาคม ส่วนมะยงชิดพันธุ์ที่ออกดอกคือ พันธุ์ทุลเกล้า ไข่ ทอง ออกดอกกลางเดือนธันวาคมเช่นกัน ทั้งมะพร้าวและมะยงชิดนั้นมีการดอกแต่ไม่ติดผล เพราะ ช่วงที่ออกดอกระยะการพัฒนาดอกจะร่วงหมดทุกสายพันธุ์ ซึ่งสาเหตุเกิดจากสภาพอากาศในปีที่นี้ที่ แปรปรวนมาก อากาศแห้ง และความชื้นสัมพัทธ์ในอากาศน้อย จึงทำให้มีผลต่อการร่วงของดอกมาก

1.10 ทดสอบเทคโนโลยีการผลิตมังคุดแบบยั่งยืน (พื้นที่ 5.5 ไร่)

ผลการดำเนินงาน (ตุลาคม 2558 - กันยายน 2559) ดูแลรักษาแปลงมังคุดเพื่อใช้เป็นแปลง สาธิต โดย กำจัดวัชพืช ให้น้ำ ใส่ปุ๋ย พ่นยาป้องกันกำจัดโรคและแมลง โรยปูนโดโลไมท์ ออกดอกเมื่อปลาย เดือนพฤศจิกายน - ต้นธันวาคม ติดผลช่วงเดือนกลางเดือนธันวาคม เก็บผลผลิตเดือนมิถุนายน ต้นที่ให้ผล ผลิตมีอยู่ 8 ต้น ผลผลิตที่ได้มีจำนวน 10 กก. สาเหตุสำคัญที่มีการออกดอกและติดผลน้อยทั้ง 2 รูปแบบนั้น เป็นเพราะน้ำในแปลงมีไม่เพียงพอต่อความต้องการของมังคุด เนื่องจากสภาพอากาศแห้งแล้ง

1.11 เทคโนโลยีการผลิตลองกองแบบยั่งยืน(พื้นที่ 3.5 ไร่)

ผลการดำเนินงาน (ตุลาคม 25568 กันยายน 2559) ดูแลรักษาแปลงลองกอง เพื่อใช้เป็นแปลง สาธิตโดย กำจัดวัชพืช ให้น้ำ ใส่ปุ๋ย ป้องกันกำจัดโรคและแมลง โรยปูนโดโลไมท์ ตามแผนงานประจำปี

ออกดอกต้นเดือนมีนาคม ติดผลกลางเดือนเมษายน และเก็บผลผลิตปลายเดือนสิงหาคม ติดผล 17 ต้น จำนวน 110 กก. สาเหตุสำคัญที่มีการออกดอกและติดผลน้อยทั้ง 2 รูปแบบนั้น เป็นเพราะน้ำในแปลงมีไม่เพียงพอต่อความต้องการของลองกอง เนื่องจากสภาพอากาศแห้งแล้ง

1.12 ทดสอบเทคโนโลยีการผลิตปาล์มน้ำมันเพื่อทดแทนพลังงาน (พื้นที่ 7.25 ไร่)

ผลการดำเนินงาน (ตุลาคม 2558 – กันยายน 2559) ปลูกปาล์มน้ำมันเพื่อเป็นพลังงานทดแทนในพื้นที่ 7.25 ไร่ ดำเนินการปลูกในช่วงเดือนเมษายน 2551 ใช้พันธุ์สุราษฎร์ธานี 2 มีทั้งหมด 9 แถว รวมจำนวน 141 ต้น แถวที่ 1 2 5 ปลูกแถวละ 15 ต้น และ แถวที่ 3 5 6 7 8 9 ปลูกแถวละ 16 ต้น แถวที่ให้ผลผลิตมากที่สุด คือ แถวที่ 1 7 และ 6 ให้ผลผลิต 920 814 และ 763 กก. ตามลำดับ รองลงมา คือ แถวที่ 2 4 3 5 และ 8 ให้ผลผลิต 620 619 556 543 และ 453 กก. ตามลำดับ ส่วนแถวที่ 9 ให้ผลผลิตน้อยที่สุด คือ 351 กก. ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ 778 กก. รวมผลผลิตทั้งหมด 5,639 กก. ปัญหาสำคัญที่พบในการทดสอบ คือ การขาดน้ำในช่วงการออกดอกและพัฒนาผล ที่ไม่เพียงพอต่อความต้องการของปาล์มน้ำมัน

1.13 เทคโนโลยีการผลิตมะนาวนอกฤดู (ฤดูแล้ง) ในวงบ่อซีเมนต์

ดูแลรักษาแปลงมะนาวนอกฤดู (ฤดูแล้ง) ในวงบ่อซีเมนต์ เพื่อใช้เป็นแปลงสาธิต โดยกำจัดวัชพืชในวงบ่อซีเมนต์และรอบๆแปลง ใส่ปุ๋ยเคมี 15-15-15 อัตรา 300 กรัม/ต้นเดือนละ 2 ครั้ง และปุ๋ยสูตร 12-24-12 อัตรา 300 กรัม/ต้น เดือนละ 2 ให้น้ำ ตัดแต่งกิ่งมะนาว พ่นยาป้องกันโรคและแมลง ตามแผนประจำปี มีการออกดอกและติดผล แต่เก็บข้อมูลไม่ได้ เนื่องจากผลผลิตถูกผู้ไม่เกี่ยวข้องขโมยไปก่อนได้บันทึกข้อมูล

1.14.โครงการปลูกไม้สีม่วงเฉลิมพระเกียรติฯเนื่องในวโรกาสสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระชนมายุ ครบ 60 พรรษา

ผลการดำเนินงาน (ตุลาคม 2558-กันยายน 2559) ดำเนินการปลูกมะม่วงสีม่วง พื้นที่ 3.5 ไร่ รวม 151 ต้น และปลูกมะม่วงต้นต่อ เพื่อเปลี่ยนยอดเป็นพันธุ์มะม่วงสีม่วงอีก จำนวน 136 ต้น โดยกำจัดวัชพืชรอบทรงพุ่มในแปลงมะม่วง ใส่ปุ๋ยคอกและปุ๋ยเคมีรอบทรงพุ่มแปลงมะม่วง ให้น้ำ ตัดแต่งกิ่ง ป้องกันกำจัดโรคและแมลง ความสูงต้นสูงสุด 210 ซม. ต่ำสุด 15 ซม. ความกว้างทรงพุ่มสูงสุด 127 ซม. ต่ำสุด 33 ซม. เส้นรอบวงโคนต้นสูงสุด 16 ซม. ต่ำสุด 7 ซม. ยังไม่ให้ผลผลิต ปัญหาสำคัญที่พบ คือ การขาดน้ำในช่วงฤดูแล้ง ทำให้มีผลต่อการเจริญเติบโตของมะม่วง

1.15 เทคโนโลยีการผลิตมะม่วงแก้วอย่างถูกต้องและเหมาะสม

ผลการดำเนินงาน (ตุลาคม 2558 – กันยายน 2559) ดำเนินการดูแลรักษาแปลงมะม่วงแก้ว ศก 007 พื้นที่ 1 ไร่ เพื่อใช้เป็นแปลงสาธิต โดยกำจัดวัชพืชรอบๆ ทรงพุ่ม ให้น้ำ พ่นยาป้องกันโรคแมลงต่างๆ ใส่ปุ๋ยคอก ปุ๋ยเคมี 12-24-12 ก่อนออกดอก หลังการเก็บเกี่ยวและตัดแต่งกิ่งใส่ปุ๋ย 15-15-15 เพื่อบำรุงต้นตามแผนงานประจำปี ออกดอกติดผลดีแต่เก็บผลผลิตไม่ได้ เนื่องจากผลผลิตถูกผู้ไม่เกี่ยวข้องขโมยไปก่อนได้บันทึกข้อมูล

1.16 เทคโนโลยีการผลิตอินทผลัมรับประทานผลสด

ผลการดำเนินงาน (ตุลาคม 2558 – กันยายน 2559) ดำเนินการดูแลรักษาอินทผลัมรับประทานผลสด พื้นที่ 1 ไร่ ทั้งหมด 39 ต้น เป็นต้นตัวเมีย 5 ต้น ต้นตัวผู้ 7 ต้นและปลูกต้นเล็กแซมอีก 27 ต้น ต้นตัวผู้จะออกดอกช่วงปลายเดือนกุมภาพันธ์ ก่อนต้นตัวเมีย 14 วัน ส่วนต้นตัวเมียออกดอกช่วงต้นเดือนมีนาคม ดังนั้นต้องใช้วิธีผสมเกสรช่วย โดยเก็บละอองเกสรตัวผู้ไว้ก่อน เพื่อรอต้นดอกตัวเมียบาน จึงทำการผสมช่วย ดูแลรักษาใส่ปุ๋ยคอก 15-15-15 กำจัดวัชพืช ให้น้ำ พ่นยาป้องกันโรคแมลง ออกดอกติดผล 3

ต้น เก็บผลผลิตไม่ได้เนื่องจากผลที่ใกล้สุกจะแตกและร่วงก่อน ต้นอินทผลัมยังให้ผลผลิตไม่เต็มที่ เพราะ บางส่วนต้นยังมีขนาดเล็ก

งานขยายผล

1. การดูแลแปลงแม่พันธุ์พืชพันธุ์ดีและการจัดการเรือนเพาะชำ (พื้นที่ 4 ไร่) ลีนจี ลำไย ขนุน ฝรั่ง มะนาวและกล้วย ใส่ปุ๋ยคอก ปุ๋ยเคมี สูตร 15-15-15 บำรุงต้น ตัดแต่งกิ่ง ให้น้ำ ป้องกันกำจัดโรคและแมลง ดูแลรักษาแปลงเพื่อเป็นแปลงเรียนรู้สำหรับเกษตรกร

2. การปลูกสร้างแปลงขยายพันธุ์มะนาวพันธุ์ดีเพื่อการผลิตมะนาวนอกฤดู(ฤดูแล้ง) 1 ไร่ ดำเนินการปฏิบัติดูแลรักษา กำจัดวัชพืช ใส่ปุ๋ยคอก ปุ๋ยเคมี 15-15-15 บำรุงต้น ให้น้ำ พรวนดินตัดแต่งกิ่ง ป้องกันกำจัดโรคและแมลง ยังไม่ได้ขยายพันธุ์

3. สนับสนุนพืชสวนพันธุ์ดี

สนับสนุนปัจจัยการผลิตให้เกษตรกรศูนย์เรียนรู้หมู่บ้านรอบศูนย์ ดังนี้ สนับสนุนปัจจัยการผลิต แก่เกษตรกรศูนย์เรียนรู้ 32 ศูนย์ เกษตรกรเครือข่าย

ลำดับที่	รายการ	จำนวน	จ่าย	ตาย	คงเหลือ
1	ลีนจี นพ.1	2,000	1657	73	270
2	เงาะโรงเรียน	500	333	23	144
3	มะนาวพิจิตร 1	3,000	1056	64	1,880
4	มะนาวแป้นพวง	1,000	714	217	69
5	แก้วมังกร	700	355	-	345
6	ลำไย	350	289	-	61
7	มะขามเปรี้ยวฝั๊กยักษ์	500	407	18	75
8	ขนุน	500	-	-	500
9	มะม่วงแก้ว	1,000	-	-	1,000
10	เสาวรส	450	388	-	62
11	ฝรั่งไร้เมล็ด	1,600	1273	47	280

3. แผนงานฝึกอบรมและถ่ายทอดเทคโนโลยี ดำเนินการจัดฝึกอบรมเกษตรกรตามแผนการฝึกอบรม จำนวน 2 หลักสูตร มีเกษตรกรเป้าหมาย จำนวน 120 คนต่อปี มีผลดำเนินการ ดังนี้

3.1 หลักสูตร “การผลิตมะนาวนอกฤดู (ฤดูแล้ง) ในวงบ่อซีเมนต์” จำนวน 2 รุ่นๆ 40 คน เป้าหมาย 80 ราย ดำเนินการในวันที่ 24-25 พฤษภาคม 2559 มีเกษตรกรเข้ารับการฝึกอบรม 80 ราย ทำแบบทดสอบก่อนและหลังฝึกอบรมฝึกอบรม ผลการทำแบบทดสอบ พบว่า คะแนนก่อนฝึกอบรมเกษตรกร มีคะแนนเฉลี่ย 12.5 คะแนน หลังฝึกอบรมมีคะแนนเฉลี่ย 15.5 คะแนน

3.2 หลักสูตร “การผลิตลีนจี นพ.1” จำนวน 1 รุ่น เป้าหมาย 40 ราย ในวันที่ 26-27 พฤษภาคม 2559 มีเกษตรกรเข้ารับการฝึกอบรม 40 ราย ทำแบบทดสอบก่อนและหลังฝึกอบรม ผลการทำแบบทดสอบ พบว่า คะแนนก่อนฝึกอบรมเกษตรกรมีคะแนนเฉลี่ย 11 คะแนน หลังฝึกอบรมมีคะแนนเฉลี่ย 16.5 คะแนน

6.2 กิจกรรมพืชไร่

แผนงานส่งเสริมและขยายผลการพัฒนา

1. สาริตการใช้หญ้าแฝกป้องกันการชะล้างพังทลายของดินในการปลูกพืชไร่บนพื้นที่ลาดเอียง

ศึกษาการใช้หญ้าแฝกป้องกันการชะล้างพังทลายของดินในการปลูกพืชไร่บนพื้นที่ลาดเอียง ที่กิจกรรมพืชไร่ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพาน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดสกลนคร นำหญ้าแฝกและพืชไร่ปลูกบนพื้นที่ลาดเอียง แบ่งแปลงศึกษาออกเป็น 2 ส่วน คือ แปลงที่มีหญ้าแฝกกัน และแปลงที่ไม่มีหญ้าแฝก ซึ่งมีพื้นที่ขนาด 6x30 เมตร และ 6x15 เมตร ตามลำดับ แต่ละแปลงปลูกพืชไร่คือ ถั่วพุ่มดำ ปอโมโรเฮยะ กระจับ และข้าวโพด

ผลการดำเนินงานแปลงที่ปลูกหญ้าแฝก จะให้ผลผลิตสูงกว่าแปลงที่ไม่ปลูกหญ้าแฝก ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงผลผลิตการปลูกพืชไร่ตระกูลถั่ว

พืช	น้ำหนักผลผลิต(กก./ไร่)			
	มีแฝกกัน	ไม่มีแฝกกัน	มีแฝกกัน	ไม่มีแฝกกัน
	30 ม.	30 ม.	15 ม.	15 ม.
ถั่วพุ่มดำ	248	192	264	234
ปอโมโรเฮยะ	484	422	380	316
กระจับ	490.56	439.52	418.40	245.18
ข้าวโพด	1,945	1,737	1,081	1,043

พืช	น้ำหนักตะกอนดิน(กก./ไร่)			
	มีแฝกกัน	ไม่มีแฝกกัน	มีแฝกกัน	ไม่มีแฝกกัน
	30 ม.	30 ม.	15 ม.	15 ม.
ถั่วพุ่มดำ	1,156	3,200	533	1,422
ปอโมโรเฮยะ	1,777	3,200	711	2,814
กระจับ	489	3,111	533	1,778
ข้าวโพด	622	4,622	889	5,156

สรุปผลการทดลอง

จากผลการทดลองพบว่าหญ้าแฝกทำให้ผลผลิตพืชไร่สูงกว่าแปลงที่ไม่ได้ปลูกหญ้าแฝกกันโดย น้ำหนักผลผลิตแปลงที่มีแฝกกัน มีน้ำหนักเพิ่มขึ้น 19.37% โดยที่ระยะแนวแฝกกัน 15 เมตร ให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น 28.71% และที่ระยะแฝกกัน 30 เมตร ให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น 13.37% และการปลูกแฝกสามารถลดตะกอนดินได้ถึง 73.48% โดยการปลูกหญ้าแฝกที่ระยะแนวแฝกกัน 15 เมตรสามารถลดตะกอนดินได้ 76.17% และการปลูกหญ้าแฝกที่ระยะแนวกันแฝกที่ 30 เมตร สามารถลดตะกอนดินได้ 71.39 %

2. สาริตเทคโนโลยีพืชไร่พันธุ์ดี ได้ดำเนินการปลูกพืชไร่พันธุ์ดีชนิดต่างๆ ที่กิจกรรมพืชไร่ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพาน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดสกลนคร เพื่อให้เกษตรกรและประชาชนทั่วไปที่สนใจทางด้านเกษตรได้เข้ามาศึกษา

- ข้าวฟ่าง พันธุ์สุพรรณบุรี1 ผลผลิตแห้งเฉลี่ย 468 กิโลกรัมต่อไร่
- มันสำปะหลัง พันธุ์ระยอง 50 ได้ผลผลิตเฉลี่ย 7,851 กิโลกรัมต่อไร่
- อ้อยคั้นน้ำ พันธุ์สุพรรณบุรี50 ผลผลิตเฉลี่ย 6,628 กิโลกรัมต่อไร่

- ถั่วพุ่มดำ พันธุ์อุบลราชธานี ผลผลิตเฉลี่ย 213 กิโลกรัมต่อไร่
- ปอโมโรเฮยะ ได้ผลผลิตใบสดเฉลี่ย 600 กิโลกรัมต่อไร่

3. สาธิตการปลูกข้าวโพดฝักสด

- ข้าวโพดเทียน พันธุ์สุโขทัย ดูแลรักษาโดยการกำจัดวัชพืช ให้น้ำตามความต้องการของพืชและใส่ปุ๋ยสูตร 15-15-15 อัตรา 50 กิโลกรัมต่อไร่ ได้ผลผลิตน้ำหนักแห้ง 253 กิโลกรัมต่อไร่
- ข้าวโพดพันธุ์ พันธุ์ตักหงาย ดูแลรักษาโดยการกำจัดวัชพืช ให้น้ำตามความต้องการของพืชและใส่ปุ๋ยสูตร 15-15-15 อัตรา 50 กิโลกรัมต่อไร่ ได้ผลผลิตแห้งเฉลี่ย 473 กิโลกรัมต่อไร่

4. สาธิตการปลูกกระเจี๊ยบ

- เก็บผลผลิต กระเจี๊ยบในเดือนธันวาคม 2558 ให้ผลผลิตแห้ง 118 กิโลกรัมต่อไร่
- สำหรับปีงบประมาณ 2559 ปลูกในเดือนกรกฎาคม 2559 ดูแลรักษาโดยการกำจัดวัชพืชและใส่ปุ๋ยสูตร 15-15-15 อัตรา 50 กิโลกรัมต่อไร่ ขณะนี้อยู่ในช่วงการดูแลรักษาซึ่งจะเก็บเกี่ยวผลผลิตประมาณเดือนธันวาคม 2559

5. สาธิตการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

- ดำเนินการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ พันธุ์นครสวรรค์ 1 ดูแลรักษาโดยการกำจัดวัชพืช ใส่ปุ๋ยสูตร 15-15-15 อัตรา 50 กิโลกรัมต่อไร่ ได้ผลผลิตน้ำหนักแห้ง 533 กิโลกรัมต่อไร่ (ผลผลิตกรมวิชาการเกษตร 700 กิโลกรัมต่อไร่)

- 6. สาธิตการปลูกสบู่ดำ ดูแลรักษาแปลงสบู่ดำแปลงเดิมโดย ใส่ปุ๋ยสูตร 15-15-15 ในอัตรา 50 กก./ไร่ และกำจัดวัชพืชในแปลงโดยใช้เครื่องทุ่นแรง

7. สาธิตการปลูกถั่วลิสงเมล็ดโต

- ถั่วลิสงพันธุ์ขอนแก่น 6 ดูแลรักษาโดยการกำจัดวัชพืชเมื่อถั่วลิสงมีอายุประมาณ 15 วันหลังงอก ให้น้ำตามความจำเป็นของพืช และใส่ปุ๋ยสูตร 12-24-12 อัตรา 25 กิโลกรัมต่อไร่ ได้ผลผลิต ฝักสด เฉลี่ย 617 กิโลกรัมต่อไร่

8. สาธิตการปลูกถั่วพุ่มดำในพื้นที่เกษตรกร

- ดำเนินการสนับสนุนปัจจัยการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วพุ่มดำพันธุ์อุบลราชธานี จำนวน 4 กิโลกรัมต่อไร่ ปุ๋ยเคมี จำนวน 25 กิโลกรัมต่อไร่ สารเคมีกำจัดศัตรูพืชตามความจำเป็น เกษตรกรที่เข้าร่วมการปลูกถั่วพุ่มดำได้ดำเนินการเก็บเกี่ยวผลผลิต และได้ผลผลิตแต่ละรายดังนี้

1. นายสัมพันธ์ กอจันท์ศรี 139 ม.3 ต.ต่างอย อ.ต่างอย จ.สกลนคร พื้นที่ปลูก 4 ไร่ ได้ผลผลิต เฉลี่ย 208 กิโลกรัม ต่อไร่

2. นางธันวงศ์ เครือสอน 46 ม.7 ต.ตองโขบ อ.โคกศรีสุพรรณ จ.สกลนคร พื้นที่ปลูก 1 ไร่ ได้ผลผลิตเฉลี่ย 104 กิโลกรัมต่อไร่

3. นางสาวนภารัตน์ ผาบแก้ว 15 ม. ต.ตองโขบ อ.โคกศรีสุพรรณ จ.สกลนคร พื้นที่ปลูก 1 ไร่ ได้ผลผลิตเฉลี่ย 123 กิโลกรัมต่อไร่

4. นางแหหลวง หล่อนสีว 26 ม.7 ต.ตองโขบ อ.โคกศรีสุพรรณ จ.สกลนคร พื้นที่ปลูก 1 ไร่ ได้ผลผลิตเฉลี่ย 125 กิโลกรัมต่อไร่

5. **นายนำชัย** ยากันจา 28 ม.3 บ้านบึงสา ต.จันทร์เพ็ญ อ.เต่างอย จ.สกลนครพื้นที่ปลูก 1 ไร่ ได้ผลผลิตเฉลี่ย 108 กิโลกรัมต่อไร่

9. สาธิตการปลูกงาที่เหมาะสมในพื้นที่

- ดำเนินการปลูกงาจำนวน 3 ชนิดตั้งนี้งาแดง พันธุ์อุบลราชธานี 1 งาขาว พันธุ์อุบลราชธานี 2 และงาดำ พันธุ์อุบลราชธานี 3 คู่มือรักษาโดยการกำจัดวัชพืช และให้น้ำตามความต้องการของพืช และใส่ปุ๋ยสูตร 16-16-8 อัตรา 25 กิโลกรัมต่อไร่ ซึ่งแต่ละพันธุ์ให้ผลผลิตดังต่อไปนี้

- งาแดง พันธุ์อุบลราชธานี1 ให้ผลผลิตเฉลี่ย 110 กิโลกรัมต่อไร่ (ผลผลิตกรมวิชาการเกษตร 180 กิโลกรัมต่อไร่)

- งาขาว พันธุ์อุบลราชธานี2 ให้ผลผลิตเฉลี่ย 83 กิโลกรัมต่อไร่ (ผลผลิตกรมวิชาการเกษตร 122 กิโลกรัมต่อไร่)

- งาดำ พันธุ์อุบลราชธานี3 ให้ผลผลิตเฉลี่ย 104 กิโลกรัมต่อไร่(ผลผลิตกรมวิชาการเกษตร 135 กิโลกรัมต่อไร่)

2. งานขยายผล

1.สนับสนุนพืชไร่พันธุ์ดี

- ถั่วลิสง จำนวน 500 กิโลกรัม
- ข้าวโพดเทียน 100 กิโลกรัม
- ข้าวโพดตัดหงาย 100 กิโลกรัม
- ถั่วพุ่มดำ 100 กิโลกรัม
- กระจี้บแดง 30 กิโลกรัม

3. งานฝึกอบรมและถ่ายทอดเทคโนโลยี

1. หลักสูตรการปลูกข้าวโพดฝักสดจำนวน 1 รุ่น ดำเนินการจัดฝึกอบรมและให้ความรู้แก่ผู้เข้ารับการอบรม ในวันที่ 8 เมษายน 2559 ที่กิจกรรมพืชไร่ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ มีผู้เข้ารับการอบรมทั้งหมด 20 ราย

2. หลักสูตรการปลูกถั่วลิสง จำนวน 1 รุ่น ดำเนินการจัดฝึกอบรมและให้ความรู้แก่ผู้เข้าอบรม ในวันที่ 12 เมษายน 2559 ที่กิจกรรมพืชไร่ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ มีผู้เข้ารับการอบรมทั้งหมด 20 ราย

งานอื่นๆ

1. สนับสนุนเมล็ดข้าวโพดเลี้ยงสัตว์พันธุ์นครสวรรค์1 ให้แก่กิจกรรมเกษตรผสมผสาน งานศึกษาและพัฒนาเกษตรกรรม เพื่อนำไปเป็นอาหารสัตว์ในกิจกรรม จำนวน 100 กิโลกรัม
2. สนับสนุนกระจี้บสด ให้แก่กิจกรรมแปรรูปผลิตผลทางการเกษตร งานศึกษาและพัฒนาเกษตรกรรม เพื่อนำไปแปรรูปน้ำกระจี้บ จำนวน 30 กิโลกรัม
3. สนับสนุนใบปอโมโรเฮยะ ให้แก่กิจกรรมแปรรูปผลิตผลทางการเกษตร งานศึกษาและพัฒนาเกษตรกรรม เพื่อนำไปแปรรูปผลิตชาปอจำนวน 99.6 กิโลกรัม
4. สนับสนุนเมล็ดข้าวฟ่าง พันธุ์สุพรรณบุรี 1 ให้แก่กิจกรรมเห็ดงานศึกษาและพัฒนาเกษตรกรรม เพื่อนำไปเป็นอาหารเพาะเลี้ยงเชื้อเห็ด จำนวน 80 กิโลกรัม

6.3 กิจกรรมยางพารา

การสนองพระราชดำริ

ได้มีการจัดทำแปลงสาธิตการปลูกยางพาราในพื้นที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ เมื่อ 2527 เพื่อศึกษาพันธุ์ยางพาราที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตลอดจนถึงการสาธิตการปลูกสร้างสวนยางพาราที่เหมาะสมเพื่อให้เกษตรกรผู้สนใจเข้ามาศึกษา และมีการจัดฝึกอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกร

แผนงานวิจัยและพัฒนา

1. ศึกษาผลผลิตยางพันธุ์ดี พื้นที่ 17 ไร่
  - กรีดยางรวบรวมข้อมูลวันเว้นวันช่วงเดือน ต.ค. 58 – ส.ค. 59 จำนวน 100 วันกรีด โดยเก็บน้ำยางสดชั่งน้ำหนักได้ดังตาราง

พันธุ์ยาง	จำนวนต้น(ต้น)	จำนวนต้นที่กรีด(ต้น)	จำนวนต้นยางหน้าตาย (ต้น)	จำนวนวันกรีด (วัน)	ผลผลิต (กิโลกรัม)	ผลผลิตเฉลี่ย/ต้น (กิโลกรัม)	ผลผลิตเฉลี่ย/ไร่ (กิโลกรัม)
RRIM 600	314	135	179	100	1,649.9	12.22	928.72
GT 1	321	125	196	100	1,439.1	11.51	874.76
PR 255	330	131	199	100	1,787.1	13.64	1,036.64
รวม	965	391	572	100	4,876.1	12.47	947.72

หมายเหตุ

ช่วงเดือน ก.พ.- เม.ย. 59 อยู่ในช่วงปิดหน้ายาง ดูแลรักษาแปลงทำความสะอาดกวาดใบยางและแนวกันไฟ

1.1 งานศึกษาถึงสาธิตการกรีดยางหน้าสูงพร้อมกับใช้สารเคมีเร่งน้ำยางความเข้มข้น 2.5% พื้นที่ 14 ไร่กรีดยางรวบรวมข้อมูลวันเว้นวันตั้งแต่วันที่ ต.ค. 58 – ส.ค. 59 จำนวน 100 วันกรีด ดูแลรักษาแปลงตัดหญ้าใส่ปุ๋ยตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตรปีละ 2 ครั้ง น้ำหนักน้ำยางสดของยางทั้ง 3 สายพันธุ์ดังตาราง

พันธุ์ยาง	จำนวนต้น(ต้น)	จำนวนต้นที่กรีด(ต้น)	จำนวนต้นยางหน้าตาย (ต้น)	จำนวนวันกรีด (วัน)	ผลผลิต (กิโลกรัม)	ผลผลิตเฉลี่ย/ต้น (กิโลกรัม)	ผลผลิตเฉลี่ย/ไร่ (กิโลกรัม)
RRIM 600	260	119	141	100	1,225.4	10.3	782.8
GT 1	262	98	164	100	1,082	11.04	839.4
PR 255	260	103	157	100	1,225.4	11.9	904.4
รวม	782	320	462	100	3,532.8	11.04	839.04

หมายเหตุ

-ช่วงเดือน ก.พ.- เม.ย. 59 อยู่ในช่วงปิดหน้ายาง ดูแลรักษาแปลงทำความสะอาดกวาดใบยางและแนวกันไฟ

ศึกษาถึงสาธิตการกรีดยางหน้าปกติ พื้นที่ 3 ไร่

กรีดยางรวบรวมข้อมูลวันเว้นวันตั้งแต่วันที่ วันที่ ต.ค. 58 – ส.ค. 59 จำนวน 100 วัน
กรีต ดูแลรักษาแปลงตัดหญ้าใส่ปุ๋ยตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตรปีละ 2 ครั้ง น้ำหนักน้ำยางสด
ของยางทั้ง 3 สายพันธุ์ดังตาราง

พันธุ์ยาง	จำนวนต้น (ต้น)	จำนวนต้น ที่กรีต(ต้น)	จำนวนต้น ยางหน้า ตาย (ต้น)	จำนวน วันกรีต (วัน)	ผลผลิต (กิโลกรัม)	ผลผลิต เฉลี่ย/ต้น (กิโลกรัม)	ผลผลิต เฉลี่ย/ไร่ (กิโลกรัม)
RRIM 600	64	26	38	100	501.8	19.30	1,466.80
GT 1	59	27	32	100	357.1	13.23	1,005.48
PR 255	70	28	42	100	561.7	20.10	1,527.60
รวม	139	81	112	100	1,420.6	17.53	1,332.28

หมายเหตุ

- ช่วงเดือน ก.พ.- เม.ย. 59 อยู่ในช่วงปิดหน้ายาง ดูแลรักษาแปลงทำความสะอาดกวาดใบยาง
และแนวกันไฟ

ศึกษาระบบกรีดยางพันธุ์ RRIM600 พื้นที่ 6 ไร่

ได้ดำเนินการปลูกยางพาราจำนวน 1 สายพันธุ์ คือ RRIM 600 ในพื้นที่ของศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ แปลงภูไม้รวก ในพื้นที่จำนวน 6 ไร่ โดยแบ่งเป็น 2 ระบบ คือ ระบบกรีตครั้งลำต้นวันเว้นวัน (1/1) และระบบกรีตครั้งลำต้น สองวันเว้นวัน (2/1)

- ดูแลรักษาแปลงเดิมใส่ปุ๋ยตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตรปีละ 2 ครั้ง ทำความสะอาด
กวาดแนวป้องกันไฟฟ้า เมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2556 เวลาประมาณ 03.00 น. ไฟไหม้สวนยางทำให้ต้น
ยางได้รับความเสียหายประมาณ 10% สาเหตุเกิดจากชาวบ้านเข้าป่าล่าสัตว์และซากกลับลงมาจากล่าสัตว์
บนภูไม้รวกได้จุดไฟเผาป่าลงมาจากภูไม้รวกรวมทั้งสวนยางพาราของศูนย์ภูพานฯ ด้วย ทำให้ต้นยางแสดง
อาการเปลือกแห้ง จึงไม่สามารถเปิดกรีดยางได้ตามแผนปฏิบัติงานที่วางเอาไว้ในปีงบประมาณ 2557

แผนงานสาริต

1. งานแสดงพันธุ์และถ่ายทอดเทคโนโลยีการปลูกสร้างสวนยาง พื้นที่ 15 ไร่ ได้ดำเนินการ
ปลูกในพื้นที่ของศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ แปลงภูไม้รวก ในพื้นที่จำนวน 15 ไร่

- โดยมีการปลูกยางจำนวน 7 สายพันธุ์ ดังนี้

1. Tjir 1
2. AVROS 2037
3. สงขลา 36
4. BP 24
5. PB 260
6. RRIT 250
7. RRIT 251

- ดูแลรักษาแปลงเดิมใส่ปุ๋ยตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตรปีละ 2 ครั้งทำความสะอาดใบยางทำแนวป้องกันไฟฟ้า และเมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2556 เวลาประมาณ 03.00 น. ไฟไหม้สวนยางทำให้ต้นยางได้รับความเสียหายประมาณ 10% สาเหตุเกิดจากชาวบ้านเข้าป่าล่าสัตว์และซากสัตว์มาจากล่าสัตว์บนภูไม้รวกได้จุดไฟเผาป่าลงมาจากภูไม้รวกรวมทั้งสวนยางพาราของศูนย์ภูพานฯ ด้วย ทำให้ต้นยางแสดงอาการเปลือกแห้ง จึงไม่สามารถเปิดกรีดยางได้ตามแผนปฏิบัติงานที่วางเอาไว้ในปีงบประมาณ 2559

2. งานสาธิตแปลงกิ่งตายางพันธุ์ดี (RRIT 251) พื้นที่ 2 งาน

ได้ดำเนินการปลูกในพื้นที่แปลงเกษตรน้ำฝน (๔๗ ไร่) โดยปลูกกิ่งตายางพันธุ์ดี พันธุ์ RRIT 251 ในพื้นที่จำนวน ๒ งาน ทำการดูแลรักษาตัดแต่งกิ่ง ตัดหญ้า และใส่ปุ๋ยตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร

3. แปลงต้นกล้ายางพารา (ต้นต่อ) พื้นที่ 1 ไร่

ได้ดำเนินการปลูกในพื้นที่แปลงเกษตรน้ำฝน (๔๗ ไร่) โดยปลูกต้นตอยางพารา สำหรับทำเป็นต้นตอติดตายางพันธุ์ดี ในพื้นที่จำนวน ๑ ไร่ ทำการดูแลรักษา ตัดหญ้า และใส่ปุ๋ยตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร

งานขยายผลและถ่ายทอดเทคโนโลยี

- เป็นวิทยากรอบรมกรีดยางพาราตามแผนปีงบประมาณ 2559 จำนวน 1 รุ่น รุ่นละ 7 วัน 20 ราย ระหว่างวันที่ 25 เมษายน – 1 พฤษภาคม 2559
- เป็นวิทยากรบรรยายถ่ายทอดความรู้ให้กับคณะศึกษาดูงานภายในแปลงกิจกรรม รวมจำนวน 70 คน

งานขยายผลสู่หมู่บ้านรอบศูนย์

1. ออกติดตามให้คำแนะนำและช่วยเหลือด้านความรู้ทางวิชาการให้กับเกษตรกรศูนย์เรียนรู้บ้านลาดกะเมอ ซึ่งมีนายเสนีย์ หาญคำภา เป็นหัวหน้าศูนย์เรียนรู้ และมีสมาชิกทั้งหมด 51 ราย มีพื้นที่ปลูกยางทั้งหมด 804 ไร่ ซึ่งพื้นที่ปลูกยางส่วนใหญ่จะอยู่ที่ บ้านลาดกะเมอ ,บ้านลาดสมบูรณและบ้านลาดสมบูรณใหม่เกษตรกรเปิดกรีดยางแล้วจำนวน 32 ราย และมียางที่เปิดกรีดยางแล้ว จำนวน 502 ไร่

2. ออกติดตามให้คำแนะนำและช่วยเหลือด้านความรู้ทางวิชาการให้กับเกษตรกรศูนย์เรียนรู้บ้านโนนสมบูรณ ต.ดงมะไฟ และ เกษตรกรกลุ่มนี้มีความเข้มแข็งจึงได้จดทะเบียนเป็น วิสาหกิจชุมชนกลุ่มอาชีพเกษตรกรผู้ทำสวนยางพารา ต.ดงมะไฟ ซึ่งมีนายชุนท์ คุณปัญญา เป็นหัวหน้ากลุ่ม และมีสมาชิกทั้งหมด 40 ราย มีพื้นที่ปลูกยางทั้งหมด 385 ไร่

6.4 กิจกรรมเพาะเห็ด

งานทดสอบ

ทดสอบสูตรวัสดุหมักที่เหมาะสมเพื่อผลิตเชื้อเห็ดฟางที่มีคุณภาพสำหรับใช้ในการเพาะเห็ดฟางในพื้นที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ(ปี2558-2559)

การดำเนินงานปี 2559

ดำเนินการทดสอบการเจริญเติบโตของเชื้อเห็ดฟางในแปลงเพาะอยู่ในระหว่างการเตรียมวัสดุรูปแบบการทดสอบ

งานสาธิต

1.สาธิตการผลิตเชื้อเห็ด

1.1 อาหารเลี้ยงเชื้อ PDA (500 ขวด)ผลิตได้ 745 ขวด

เชื้อเห็ด

1. เห็ดนางฟ้า	248	ขวด
2. เห็ดขอนขาว	162	ขวด
3. เห็ดบด	80	ขวด
4. เห็ดฮังการี	10	ขวด
5. เห็ดหอม	20	ขวด
6. เห็ดหลินจือ25		ขวด
7. เห็ดฟาง	30	ขวด
8. เห็ดเป่าฮื้อ	10	ขวด
9.เห็ดตีนแรด	10	ขวด
10.เห็ดนางนวล	10	ขวด
11.เห็ดต่งฝน	4	ขวด
1.2 เชื้อในเมล็ดข้าวฟาง (1,000 ขวด)ผลิตได้	1,878	ขวด

เชื้อเห็ด

1. เห็ดนางฟ้า	751	ขวด
2. เห็ดขอนขาว	792	ขวด
3. เห็ดบด	155	ขวด
4. เห็ดฮังการี	60	ขวด
5. เห็ดหอม	28	ขวด
6. เห็ดหลินจือ50		ขวด
7. เห็ดฟาง	12	ขวด
8. เห็ดเป่าฮื้อ	20	ขวด
9.เห็ดตีนแรด	7	ขวด
10.เห็ดนางนวล	12	ขวด
11.เห็ดต่งฝน	3	ขวด

2.สาริตการผลิตด้วยวัสดุฟางข้าวและขี้เลื่อยไม้ยางพารา (20,000 ก้อน)

ผลิตก้อน 20,015 ก้อน

1. เห็ดนางฟ้า	8,050	ก้อน
2. เห็ดขอนขาว	4,700	ก้อน
3. เห็ดบด	3,150	ก้อน
4. เห็ดฮังการี	500	ก้อน
5. เห็ดหอม	600	ก้อน
6. เห็ดหลินจือ1,230		ก้อน
7. เห็ดฟาง	24	ตะกร้า
8. เห็ดเป่าฮื้อ	1,000	ก้อน
9.เห็ดตีนแรด	365	ก้อน
10.เห็ดนางนวล	253	ก้อน

11. เห็ดต่งฝน 143 ก้อน

ผลผลิตดอกเห็ด

1. เห็ดนางฟ้า 589 กิโลกรัม
2. เห็ดขอนขาว 391.6 กิโลกรัม
3. เห็ดบด 57.8 กิโลกรัม
4. เห็ดฮังการี 13.9 กิโลกรัม
5. เห็ดหอม 30.3 กิโลกรัม
6. เห็ดหลินจือ 6.5 กิโลกรัม
7. เห็ดฟาง 9.5 กิโลกรัม
8. เห็ดเป่าฮื้อ (ปมเชื้อ)
9. เห็ดตีนแรด 6 กิโลกรัม
10. เห็ดนางนวล (ยังไม่มีผลผลิต)
11. เห็ดต่งฝน 2.5 กิโลกรัม

งานขยายผล

ผลิตก้อนเชื้อเห็ด 50,000 ก้อน

แผนการผลิต

1. บ้านโนนสมบูรณ์ 10,000 ก้อน
2. บ้านดงสมบูรณ์ 1 10,000 ก้อน
3. บ้านดงสมบูรณ์ 2 10,000 ก้อน
4. บ้านตากแดด 10,000 ก้อน
5. บ้านจิวต่อน 10,000 ก้อน

การผลิตรับเข้าแล้วทั้งหมดแจกจ่ายทั้งหมดดังนี้

งานขยายผล

ที่	ชื่อที่อยู่	จำนวน
1	นายขวัญใจแก้วหาวงค์ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงอ่างเก็บน้ำห้วยปู่ ม.6 ต.ดงมะไฟอ.เมือง จ.สกลนคร	5,000
2	นางสุภารัตน์โพธิ์พันธุ์ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านดงยอ 231 ม.6 ต.พังขว้างอ.เมือง จ.สกลนคร	2,000
3	นางเกศณี ชุมปัญญา ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านหนองปลาตุ๊ก 189 ม.9 ต.พังขว้างอ.เมือง จ. สกลนคร	3,300
4	งานขยายผล	1,000
5	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรกรธุรกิจชุมชนครบวงจร (IRC) ม.3 ต.กุดบากอ.กุดบาก จ.สกลนคร	3,500
	รวม	14,800

หน่วยงานราชการ

1.	โรงเรียนเซนโยเซฟท่าแร่ 31 ม.6 ถ.นิตโยต.ท่าแร่ อ.เมือง จ.สกลนคร	4,000
2	โรงเรียนท่านผู้หญิงจันทิมาพึงบารมี ต.สร้างค้อ อ.ภูพานจ.สกลนคร	2,000
3.	โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนค็อกนิสไทยเฉลิมฉลอง 100 ปี วันคล้ายวันพระราชสมภพสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีบ.พรหมธาตุ ต.แมตนาทมอ.โคกศรีสุพรรณ จ.สกลนคร	1,500
4	เรือนจำอำเภอสว่างแดนดินอ.สว่างแดนดิน จ.สกลนคร	1,000
5	โรงเรียนบ้านนาคำวิทยาคารม.4 ต.ห้วยยางอ.เมือง จ.สกลนคร	500
6	โรงเรียนบ้านนาโพธิ์อ.บ้านแพง จ.นครพนม	1,000
7	โรงเรียนบ้านโพนขาวต.โพนสว่าง อ.ศรีสงครามจ.นครพนม	1,000
8	โรงเรียนบ้านเหล่าพัฒนาต.เหล่าพัฒนา อ.นาหว้า จ.นครพนม	2,000
9	โรงเรียนบ้านดอนมะจ่างต.ท่าบ่อสงคราม อ.ศรีสงครามจ.นครพนม	1,000
10	โรงเรียนโพนกำงปลาโนนสมบูรณ์ม.2 ต.ดงมะไฟ อ.เมือง จ.สกลนคร	2,000
11	โรงเรียนบ้านโพนยางคำกรป.กลางพัฒนา ม.10 ต.โนนหอม อ.เมืองจ.สกลนคร	1,600
12	โรงเรียนบ้านปากทวยต.เวินพระบาท อ.ท่าอุเทน จ.นครพนม	1,000
13	โรงเรียนวัดพระธาตุบังพวนอ.เมือง จ.หนองคาย	4,000
	รวม	22,600

งานศูนย์ฯ(กปร)

ที่	ชื่อที่อยู่	จำนวน
1	กลุ่มผู้ใช้น้ำ รุ่นที่1 (11คน)	2,200
2	กลุ่มผู้ใช้น้ำรุ่นที่2 (15คน)	3,000
3	กลุ่มผู้ใช้น้ำรุ่นที่3 (13คน)	2,600
4	Young Smart Farmer รุ่นที่1 (6 คน)	1,200
5	หมู่บ้านเฉลิมพระเกียรติ	
	5.1 บ.นาตาลอ.เต่างอย จ.สกลนคร	1,000
	5.2 บ.คำซ้ออ.พรรณนา จ.สกลนคร	1,000
6	Young Smart Farmer รุ่นที่2 (20 คน)	4,000
	รวม	15,000

งานขยายผล	14,800	ก้อน
หน่วยงานราชการ	22,600	ก้อน
งาน กปร.15,000	ก้อน	
รวม	52,400	ก้อน

งานฝึกอบรม

1.ฝึกอบรมตามแผน

หลักสูตรการเพาะเห็ดที่ถูกต้องและเหมาะสม (จำนวน 4 รุ่นๆละ3วันๆ 25 คน)

การฝึกอบรม

รุ่นที่ 1 วันที่ 17-19 กุมภาพันธ์ 2559 จำนวน 25 คน

รุ่นที่ 2 วันที่ 9-11 มีนาคม 2559 จำนวน 25 คน

รุ่นที่ 3 วันที่ 18-20 พฤษภาคม 2559 จำนวน 47 คน

รุ่นที่ 4 วันที่ 20-22 กรกฎาคม 2559 จำนวน 37 คน

6.5 กิจกรรมแปรรูปผลิตผลทางการเกษตร

แนวทางการดำเนินงาน

กิจกรรมแปรรูปผลิตผลทางการเกษตร (เป็นกิจกรรมหนึ่งในงานศึกษาและพัฒนาเกษตรกร) ได้ดำเนินการศึกษาและทดสอบและพัฒนารูปแบบการถนอมอาหารและการแปรรูปอาหารจากผลิตผลทางการเกษตรให้มีคุณค่าเก็บรักษาใช้ได้นานมากยิ่งขึ้น

การแปรรูปผลิตผลทางการเกษตร เป็นการนำผลผลิตทางการเกษตรที่มีอยู่ในพื้นที่นำมาแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าของผลผลิต ช่วยเก็บรักษาผลผลิตทางการเกษตรไว้บริโภคในครัวเรือนเป็นเวลานาน โดยไม่เน่าเสีย ทำให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ๆที่มีรูปแบบและรสชาติแตกต่างจากเดิม ช่วยเพิ่มความหลากหลายให้แก่ผลิตผลทางการเกษตร ทำให้การบริโภคสะดวกและง่ายขึ้น

นอกจากนี้ยังช่วยเพิ่มช่องทางของตลาดให้มากขึ้น ตลอดจนช่วยกระจายสินค้าเกษตรออกสู่ตลาดในปริมาณที่มากที่สุด เพื่อให้เกษตรกรและผู้สนใจสามารถนำไปปฏิบัติให้ถูกต้องและแพร่หลายต่อไป

แผนงานสาริต

1.สาริตการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากถั่วเขียว

-โดยนำเอาเมล็ดถั่วเขียวจำนวน 1,000 กิโลกรัม ผลิตแป้งถั่วเขียวได้ 203 กิโลกรัมและได้นำเอาแป้งถั่วเขียวจำนวน 42 กิโลกรัมผลิตเป็นวุ้นเส้นแห้งได้ 37 กิโลกรัม ใช้แป้งถั่วเขียวสาริตถ่ายสารคดีการแปรรูปวุ้นเส้นจากถั่วเขียวจำนวน 18 กิโลกรัม

2.สาริตการผลิตวุ้นเส้นจากถั่วพุ่มผิวดำ

-โดยนำเอาเมล็ดถั่วพุ่มดำจำนวน 1,100 กิโลกรัม ผลิตแป้งถั่วพุ่มดำได้ 163.2 กิโลกรัมและได้นำแป้งถั่วพุ่มดำจำนวน 90 กิโลกรัมผลิตเป็นวุ้นเส้นแห้งได้ 80 กิโลกรัม ได้นำแป้งถั่วพุ่มดำจำนวน 36 กิโลกรัมผลิตเป็นวุ้นเส้นสดได้ 39 กิโลกรัม(วุ้นเส้นกรอบฤดูฝนแดดไม่มีใช้ทำเป็นวุ้นเส้นสด)

ปัญหาอุปสรรค เมล็ดถั่วพุ่มดำมีสีน้ำตาลแดงมากและเมล็ดนี้หนักเบาผลผลิตที่ได้แป้งจำนวนน้อย

3.การแปรรูปไม้ผลตามฤดูกาล

ได้นำเอาเนื้อมะขามกวนโดยนำเอาเนื้อมะขาม 5 กิโลกรัมทำมะขามกวนได้ 10 กิโลกรัม

ไอศกรีมข้าวโพดใช้ข้าวโพด 50 ฝักผลิตไอศกรีมได้ 40 กิโลกรัม

-ได้ดำเนินการนำเอาลูกหม่อนผลิตน้ำหม่อนพร้อมดื่มโดยใช้ลูกหม่อน 12 กิโลกรัมผลิตน้ำหม่อนพร้อมดื่มได้ 568 ขวด(ขนาดจุก 160 ซีซี)

- มะเขือเทศเชื่อมแห้ง โดยนำเอามะเขือเทศ 20 กิโลกรัมผลิตมะเขือเทศเชื่อมแห้งได้ 7 กิโลกรัม

- แยมมะเขือเทศ โดยนำเอามะเขือเทศ 10 กิโลกรัมผลิตแยมมะเขือเทศได้ 2 กิโลกรัม

-ข้าวเกรียบโดยนำดอกอัญชัน,ฟักทอง,ปลานิล,มันเทศสีส้ม,มะเขือเทศ,เห็ดนางฟ้าผสมแป้งมันสำปะหลัง 4 กิโลกรัม ผลิตข้าวเกรียบได้ 4.4 กิโลกรัม

-แหนมเห็ดโดยนำเห็ดนางฟ้า 5 กิโลกรัมผลิตแหนมเห็ดได้ 80 ถุง บรรจุถุงละ 50 กรัม

-เห็ดแดดเดียวโดยนำเห็ดนางฟ้า 5 กิโลกรัมผลิตเห็ดแดดเดียวได้ 3 กิโลกรัม

-ได้ดำเนินการนำเอาลูกฟักข้าวผลิตน้ำฟักข้าวพร้อมดื่มโดยใช้ลูกฟักข้าวจำนวน 10 กิโลกรัมผสมกับน้ำเสาวรสจำนวน 1 กิโลกรัมผลิตน้ำฟักข้าวพร้อมดื่มได้ 45 ขวด(ขนาดจุก 160 ซีซี)

-ได้ดำเนินการทำกระท้อนแช่อิ่มจำนวน 20 กิโลกรัม

4.การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากปอโมโรเฮยะ

-ได้นำเอาใบปอโมโรเฮยะใบสดใช้ใบปอโมโรเฮยะ 99.6 กิโลกรัม ผลิตชาปอโมโรเฮยะได้ 19.2 กิโลกรัม

5.การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากธัญพืช(อัดแห้ง)

- นำเอาเมล็ดมะม่วงหิมพานต์ ผสมกับถั่วลันเตา,ข้าวพองข้าวฮาง, งาดำ,งาขาว,เมล็ดทานตะวัน,เมล็ดฟักทอง และถั่วเขียว รวม 71 กิโลกรัม ผลิตขนมธัญพืชอัดแห้งได้ 2,103 ถุงๆละ40 กรัม

6.การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากถั่วลันเตา

-ได้นำเอาถั่วลันเตา 17 กิโลกรัมทำถั่วทอดสมุนไพรผลิตถั่วทอดสมุนไพรได้ 70 ถุงๆละ 70 กรัม

-ใช้ถั่วลันเตา 4 กิโลกรัมทำถั่วเคลือบ,ถั่วตัดได้ 10 กิโลกรัม

7.การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากอ้อย

- ดำเนินการผลิตอ้อยงบโดยนำเอาน้ำอ้อยสด 287 ลิตรผลิตอ้อยงบได้ 61 กิโลกรัมและผลิตน้ำตาลแดงได้ 10 กิโลกรัมและได้นำเอาน้ำตาลแดง โดยนำเอาน้ำอ้อยสดบรรจุขวดได้ 200 ขวดขนาดจุก 160 ซีซี (น้ำตาลดั่งเม 40 กิโลกรัม)

ปัญหาอุปสรรค อ้อยไม่สมบูรณ์ทำอ้อยดั่งเม 39 กิโลกรัม(น้ำตาลดั่งเม)

8.การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากกระเจี๊ยบ

ได้นำเอากระเจี๊ยบแห้ง 2,000 กรัมผลิตน้ำกระเจี๊ยบได้ 660 ขวดขวดละ 160 ซีซี

9.งานบริการอื่นๆ ต้อนรับคณะมาศึกษาดูงานและถ่ายทอดความรู้ด้านการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรรวมทั้งการสาธิตการทำวันเส้น

-อบรมหลักสูตรการแปรรูปวันเส้นจากถั่วเขียวและถั่วพุ่มดำ การแปรรูปเห็ด(แหนมเห็ด) การทำปลาต้ม อบรมคณะเกษตรกรโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและแปรรูปสินค้าเกษตรผสมผสานตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดสกลนครมีเกษตรกรอำเภอมือง เกษตรกรอำเภอส่องดาว เกษตรกรอำเภอพรรณานิคมและทหารจากมณฑลทหารบกที่ 29 จำนวน 40 ราย

-อบรมหลักสูตรการแปรรูปวันเส้นจากถั่วเขียวและถั่วพุ่มดำ การแปรรูปเห็ด(แหนมเห็ด) ใ้กรอกอีสาน อบรมคณะอาจารย์และนักเรียนบ้านท่าบ่อศรีรัตนอำนาจ ตำบลท่าบ่อ อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม จำนวน 43 ราย

-อบรมหลักสูตรการแปรรูปวันเส้นจากถั่วเขียวและถั่วพุ่มดำ การแปรรูปเห็ด(แหนมเห็ด) ใ้กรอกอีสาน อบรมคณะกลุ่มอาชีพส่งเสริมการเกษตร (YOUNG SMART FAMER) โครงการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพองค์กรเกษตรกร สำนักงานเกษตรจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 100 ราย

อบรมหลักสูตรการแปรรูปน้ำหม่อน คณะบริษัทดอยคำผลิตภัณฑ์อาหาร จำกัดจำนวน 40 คน

-อบรมหลักสูตรการแปรรูปเส้นเส้นจากถั่วเขียวและถั่วพุ่มดำ การแปรรูปธัญพืชอัดแท่ง คณะครูและนักเรียนศูนย์ศึกษานอกกระบบจำนวน 5 จังหวัดได้แก่จังหวัดนครราชสีมา,บุรีรัมย์ ,ชัยภูมิ,ศรีสะเกษ จำนวน 355 ราย

-อบรมหลักสูตร การแปรรูปธัญพืชอัดแท่ง คณะยุวชนไทยในประเทศเพื่อนบ้านกลุ่ม CLMV(กัมพูชา ลาว เมียนมาร์และเวียดนาม) จำนวน ราย

-อบรมหลักสูตร การแปรรูปมะเขือเทศ(แยมมะเขือเทศ มะเขือเทศแช่อิ่ม) คณะกลุ่มสมาชิกสถาบันเกษตรกรกลุ่มบ้านบึงสามหมู่ที่3 ตำบลจันทร์เพ็ญ อำเภอเต่างอย จังหวัดสกลนคร จำนวน 20 ราย และกลุ่มบ้านนางอย ตำบลเต่างอย อำเภอเต่างอย จังหวัดสกลนคร จำนวน 20 ราย

-อบรมหลักสูตร การแปรรูปข้าวเกรียบจากผลผลิตทางการเกษตร(ดอกอัญชัน,ฟักทอง,ปลานิล,มันเทศสีส้ม,มะเขือเทศ,เห็ดนางฟ้า) คณะสำนักงานเทศบาลตำบลยางโองและกลุ่มแม่บ้าน ตำบลยางโอง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร จำนวน 100 ราย

-อบรมนักศึกษาฝึกงานฝึกประสบการณ์อาชีพ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จำนวน 8 คน งานฝึกอบรม

1.หลักสูตรเทคโนโลยีการการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร

ได้ดำเนินการฝึกอบรมหลักสูตรการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร กลุ่มเกษตรกรอำเภอกุศบาก จังหวัดสกลนคร จำนวน 1 รุ่น จำนวน 20 คน

2.หลักสูตรการฝึกอบรมหลักสูตรการแปรรูปเส้นเส้นจากถั่วเขียวและถั่วพุ่มดำ กลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏจังหวัดสกลนคร จำนวน 1 รุ่น จำนวน 20 คน

6.6 กิจกรรมศึกษาและพัฒนาระบบเกษตรผสมผสาน

แผนงานส่งเสริมและขยายผลการพัฒนา

งานสาธิตแปลงต้นแบบ ระบบเกษตรผสมผสาน พื้นที่ 12 ไร่

1. การสาธิตการปลูกพืชแบบผสมผสาน

1.1 สาธิตระบบการปลูกผักปลอดสารพิษ(พื้นที่ 1,846 ตารางเมตร)

- ดำเนินการปลูกผักบร็อคโคลี่และเก็บผลผลิต จำนวน 215 กิโลกรัม
- ดำเนินการปลูกกะหล่ำปลีและเก็บผลผลิต จำนวน 80 กิโลกรัม
- ดำเนินการปลูกกะหล่ำดอกและเก็บผลผลิต จำนวน 160 กิโลกรัม
- ดำเนินการเก็บผลผลิตแตงกวา จำนวน 60 กิโลกรัม

ประโยชน์ (ด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม)

- เป็นแปลงต้นแบบสาธิตให้เกษตรกรนำไปประยุกต์ในพื้นที่จริงของเกษตรกรได้
- สามารถสร้างรายได้

1.2สาธิตการปลูกพืชแซมในสวนไม้ผล (พื้นที่ 1,469 ตารางเมตร)

- ดำเนินการกำจัดวัชพืชรอบแปลงปลูกพืชแซมในสวนไม้ผล เช่น ลิ้นจี่,ฝรั่ง,ชมพู
- ดำเนินการปลูกข้าวโพดหวานพันธุ์สายน้ำผึ้ง 75 จำนวน 4 แปลงจำนวน 2 รอบเก็บผลผลิต จำนวน 413 กิโลกรัม/ไร่

ประโยชน์ (ด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม)

- เป็นแปลงต้นแบบสาธิตให้เกษตรกรนำไปประยุกต์ในพื้นที่จริงของเกษตรกรได้
- สามารถสร้างรายได้

1.3 สาธิตการปลูกพืชโดยชีววิธี (พื้นที่ 300 ตารางเมตร)

- ดำเนินการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์ม่ารอกันหูลมหรือรอรอบโคนต้นมะละกอเพื่อป้องกันโรครากเน่าโคนเน่า ในแปลงปลูกพืชชีววิธี จำนวน 1 ครั้ง/เดือน เก็บผลผลิตมะละกอ จำนวน 100 กิโลกรัม ประโยชน์ (ด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม)
- เป็นแปลงต้นแบบสาธิตให้เกษตรกรนำไปประยุกต์ในพื้นที่จริงของเกษตรกรได้
- สามารถสร้างรายได้

1.4 สาธิตแปลงต้นแบบสวนส้มตำ (พื้นที่ 300 ตารางเมตร)

- ดำเนินการปลูกมะเขือเปราะ, ผักแป้น กำจัดวัชพืช ให้น้ำ จำนวน 3 แปลง
  - ดำเนินการปลูกมะละกอพันธุ์แขกดำศรีสะเกษ, พันธุ์ดำเนิน, พันธุ์แขกนวล จำนวน 25 ต้น
- ดำเนินการปลูกมะเขือเปราะ, พริก, ถั่วฝักยาว, มะละกอ, ผักบั้งจีน เก็บผลผลิตมะละกอ จำนวน 15 กิโลกรัม เก็บมะเขือเทศ จำนวน 54 กิโลกรัม เก็บผลผลิตพริก จำนวน 20 กิโลกรัม ประโยชน์ (ด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม)
- เป็นแปลงต้นแบบสาธิตให้เกษตรกรนำไปประยุกต์ในพื้นที่จริงของเกษตรกรได้
- สามารถสร้างรายได้

1.5.สาธิตแปลงผักพื้นบ้านและพืชสมุนไพร (พื้นที่ 1.8 ไร่)

- ดำเนินการกำจัดวัชพืชในบริเวณรอบแปลงปลูกผักพื้นบ้านและพืชสมุนไพร พื้นที่ 1.8 ไร่
- ดำเนินการตัดแต่งกิ่ง, ใส่มูลสัตว์และให้น้ำแปลงปลูกชะมวง, ชะอม, ผักหวานบ้าน, แคบ้าน, ผักแป้น, ผักเม็ก, ชะพลู, สารชะหนู, ผักแพว, ใฝ่เลี้ยง, หวาย, เหงือกปลาหมอ, ผักก้านตง, มะรุม จำนวน 20 แปลง เก็บผลผลิต หน่อไม้, ชะอม, ผักปลัง จำนวน 150 กิโลกรัม ประโยชน์ (ด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม)
- เป็นแปลงต้นแบบสาธิตให้เกษตรกรนำไปประยุกต์ในพื้นที่จริงของเกษตรกรได้
- สามารถสร้างรายได้

1.6 สาธิตการปลูกพืชหลังนา (พื้นที่ 2,257 ตารางเมตร)

- ดำเนินการปลูกข้าวพันธุ์สุกนคร (พื้นที่ 1,128.5 ตารางเมตร)
- ดำเนินการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และเก็บผลผลิต ได้ จำนวน 502 กิโลกรัม/ไร่ (พื้นที่ 1,128.5 ตารางเมตร) ประโยชน์ (ด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม)
- เป็นแปลงต้นแบบสาธิตให้เกษตรกรนำไปประยุกต์ในพื้นที่จริงของเกษตรกรได้
- สามารถสร้างรายได้
- ลดต้นทุนด้านอาหารสัตว์

1.7 สาธิตการปลูกพืชในซุ้มไม้เลื้อย(พื้นที่ 300 ตารางเมตร)

- ดำเนินการกำจัดวัชพืชให้น้ำในแปลงซุ้มไม้เลื้อย เช่น ถั่วพู, น้ำเต้า, กระทกรก, ถั่วแปบ, ดอกอัญชัน, ฟักข้าว, กระทกรกใหญ่, ต้นอัญชัน ฯลฯ เก็บผลผลิตฟักข้าว จำนวน 120 กิโลกรัม เก็บผลผลิตดอกอัญชัน จำนวน 50 กิโลกรัมเพื่อนำไปแปรรูป ประโยชน์ (ด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม)

- เป็นแปลงต้นแบบสาธิตให้เกษตรกรนำไปประยุกต์ในพื้นที่จริงของเกษตรกรได้
- สามารถได้อาหารมาบริโภค

1.8 แปลงปลูกมะเขือพันธุ์หยกภูพาน(พื้นที่ 300 ตารางเมตร)

- ดำเนินการปลูกและดูแลรักษาต้นมะเขือพันธุ์หยกภูพาน จำนวน 2 แปลง และดำเนินการปลูกใส่กระถาง จำนวน 24 กระถาง
  - เก็บผลผลิตเมล็ดพันธุ์ จำนวน 1 กิโลกรัม
  - ประโยชน์ (ด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม)
- เป็นแปลงต้นแบบสาธิตให้เกษตรกรนำไปประยุกต์ในพื้นที่จริงของ เกษตรกรได้
- นำมาประกอบอาหาร
- สนับสนุนปัจจัยการผลิต

2.การสาธิตการเลี้ยงสัตว์แบบผสมผสาน

2.1 สาธิตการเลี้ยงหมูหลุม(พื้นที่ 996 ตารางเมตร)

- ดำเนินการเลี้ยงหมูดำภูพานพ่อแม่พันธุ์ จำนวน 2 ตัว ขยายพันธุ์หมูได้ จำนวน 10 ตัว ให้อาหารหมูสำเร็จรูปและอาหารผลิตเอง นำเศษวัสดุที่มีในท้องถิ่นให้สัตว์เลี้ยงกินเพื่อลดต้นทุน ได้ผลผลิต จำนวน 10 ตัว
  - ประโยชน์ (ด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม)
  - เป็นแปลงต้นแบบสาธิตให้เกษตรกรนำไปประยุกต์ในพื้นที่จริงของเกษตรกรได้
  - สามารถนำเศษพืชเข้ามาเลี้ยงสัตว์เพื่อลดต้นทุน
  - นำมูลสัตว์มาเป็นปุ๋ยพืชผัก

2.2 สาธิตการเลี้ยงกบ(พื้นที่ 88 ตารางเมตร)

- ดำเนินการขยายพันธุ์กบ ลูกอ๊อด จำนวน 3,000 ตัว และเลี้ยงเพื่อนำมาเป็นพ่อแม่พันธุ์ต่อไปและกำจัดวัชพืชรอบบ่อกบเพื่อป้องกันศัตรู
  - ประโยชน์ (ด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม)
  - เป็นแปลงต้นแบบสาธิตให้เกษตรกรนำไปประยุกต์ในพื้นที่จริงของเกษตรกรได้
  - สามารถสร้างรายได้

2.3 สาธิตการเลี้ยงเป็ดบาบารี่ร่วมกับปลานิลแดง (พื้นที่ 1,824 ตารางเมตร)

- ดำเนินการเลี้ยงเป็ดบาบารี่พ่อแม่พันธุ์ จำนวน 20 ตัว และขยายพันธุ์ได้ จำนวน 72 ตัว เพื่อนำมูลเป็ดมาเปิดอาหารสัตว์และเก็บผลผลิตปลานิลแดง จำนวน 135 กิโลกรัม
  - ประโยชน์ (ด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม)
  - เป็นแปลงต้นแบบสาธิตให้เกษตรกรนำไปประยุกต์ในพื้นที่จริงของเกษตรกรได้
  - ลดต้นทุนอาหารสัตว์

2.4 สาธิตการเลี้ยงสัตว์ปีกในสวนไม้ผล (พื้นที่ 2.2 ไร่)

- ดำเนินการเลี้ยงไก่ดำเพื่อกำจัดแมลงศัตรูพืชและขยายพันธุ์ไก่ดำภูพาน ผลผลิต จำนวน 35 ตัว
  - ดำเนินการเลี้ยงห่านเพื่อกำจัดวัชพืชในแปลงส้มโอ ขยายพันธุ์ห่าน ผลผลิต จำนวน 40 ตัว
  - เก็บผลผลิตส้มโอ จำนวน 600 กิโลกรัม

อุปสรรคปัญหา (หมายเหตุผลผลิตส้มโอน้อยลงเพราะต้นส้มโออายุมากทำให้ได้ผลผลิตน้อยลง)

ประโยชน์ (ด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม)

- เป็นแปลงต้นแบบสาธิตให้เกษตรกรนำไปประยุกต์ในพื้นที่จริงของเกษตรกรได้
- เศษผักนำมาเลี้ยงสัตว์เพื่อลดต้นทุนด้านอาหารสัตว์
- ลดต้นทุนด้านสารเคมีกำจัดวัชพืชและแมลงศัตรูพืชในแปลงไม้ผล

2.5.สาธิตการเลี้ยงจิ้งหรีด (พื้นที่ 136 ตารางเมตร)

- ดำเนินการเลี้ยงจิ้งหรีด จำนวน 16 กระชัง ดำเนินการขยายพันธุ์ไข่จิ้งหรีดเพื่อสนับสนุนเกษตรกร จำนวน 500 ชิ้น/ปี

ประโยชน์ (ด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม)

- เป็นแปลงต้นแบบสาธิตให้เกษตรกรนำไปประยุกต์ในพื้นที่จริงของเกษตรกรได้
- เศษผักนำมาเลี้ยงสัตว์เพื่อลดต้นทุนด้านอาหารสัตว์
- ได้ลดต้นทุนด้านอาหาร

2.6.สาธิตการเลี้ยงปลาอุกในบ่อซีเมนต์ (พื้นที่ 40 ตารางเมตร)

- ดำเนินการเลี้ยงปลาอุกจำนวน 2 รุ่น จำนวน 900 ตัว 3 บ่อ เก็บผลผลิต จำนวน 200 กิโลกรัม

ประโยชน์ (ด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม)

- เป็นแปลงต้นแบบสาธิตให้เกษตรกรนำไปประยุกต์ในพื้นที่จริงของเกษตรกรได้
- ได้ลดต้นทุนด้านอาหาร

2.7.สาธิตการผลิตถ่านและน้ำส้มควันไม้ (พื้นที่ 30 ตารางเมตร)

- ดำเนินการเผาถ่าน จำนวน 3 ครั้ง/สัปดาห์ และดำเนินการคัดแยกน้ำส้มควันไม้ เพื่อนำกลับมาใช้ประโยชน์ ด้านการเกษตร และได้ถ่าน จำนวน 600 กิโลกรัมหลังจากทิ้งไว้ 3 เดือน ผลิตน้ำส้มควันไม้ จำนวน 37 ลิตร และผลิตถ่านอัดแท่ง จำนวน 800 ก้อน

ประโยชน์ (ด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม)

- เป็นแปลงต้นแบบสาธิตให้เกษตรกรนำไปประยุกต์ในพื้นที่จริงของเกษตรกรได้
- ได้ถ่านไว้ใช้ในการหุงต้มประหยัดเชื้อเพลิง
- สร้างรายได้และได้น้ำส้มควันไม้ฉีดพ่นไล่แมลงศัตรูพืชลดต้นทุนการใช้สารเคมี

2.8.สาธิตการเพาะเห็ด (พื้นที่ 12 ตารางเมตร)

- ดำเนินการเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐาน จำนวน 1 รุ่น และ เห็ดขอนขาว จำนวน 1รุ่น แต่ละรุ่นเก็บผลผลิตได้นาน 4 เดือน เก็บผลผลิตเห็ดนางฟ้าภูฐานและเห็ดขอนขาว จำนวน 145กิโลกรัมจำนวน 2 รุ่น

ประโยชน์ (ด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม)

- เป็นแปลงต้นแบบสาธิตให้เกษตรกรนำไปประยุกต์ในพื้นที่จริงของเกษตรกรได้
- ได้อาหารบริโภคในครัวเรือน
- สร้างรายได้

2.9.สาธิตการทำปุ๋ยหมักประสิทธิภาพสูง(พื้นที่ 18 ตารางเมตร)

- ดำเนินการทำคอกปุ๋ยหมักประสิทธิภาพสูง จำนวน 3 คอก ทำจากวัสดุฟางข้าวและวัสดุจากผักตบชวา ใส่มูลสัตว์และยูเรียกองเป็นชั้นๆใส่ พต.1 อัตรา อินทรีย์วัตถุ 1,000 กิโลกรัมจำนวน 1 กองและรดน้ำทุกวัน ปริมาณ ปุ๋ยหมัก 2 รอบ จำนวน 2.400 กิโลกรัม

ประโยชน์ (ด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม)

- เป็นแปลงต้นแบบสาธิตให้เกษตรกรนำไปประยุกต์ในพื้นที่จริงของเกษตรกรได้

- ได้อาหารบริโภคในครัวเรือน
- สร้างรายได้

2.10. สวัสดิการผลิอาหารผลิตเอง(พื้นที่ 30 ตารางเมตร)

- ดำเนินการผลิอาหารสัตว์ที่ไว้สดที่มีในท้องถิ่น จำนวน 400 กิโลกรัมเพื่อลดต้นทุนอาหารสัตว์ภายในกิจกรรม

ประโยชน์ (ด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม)

- เป็นแปลงต้นแบบสาธิตให้เกษตรกรนำไปประยุกต์ในพื้นที่จริงของเกษตรกรได้
- ลดต้นทุนอาหารสัตว์
- สร้างรายได้

2.11. สวัสดิการเลี้ยงกบในแปลงนาข้าว (พื้นที่ 50 ตารางเมตร)

- ดำเนินการคัฟอแม่พันธุ์กบนำไปแยกเพศก่อนผสมพันธุ์และลงเลี้ยงในแปลงนาข้าว จำนวน 200 ตัว เลี้ยงเพื่อควบคุมแมลงศัตรูพืชในแปลงนา จำนวน 92 ตัว ประโยชน์ (ด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม)

- เป็นแปลงต้นแบบสาธิตให้เกษตรกรนำไปประยุกต์ในพื้นที่จริงของเกษตรกรได้
- ลดต้นทุนในการกำจัดแมลงศัตรูพืชในแปลงนา
- สร้างรายได้

2.12. สวัสดิการเลี้ยงปลาในแปลงนาข้าว (พื้นที่ 50 ตารางเมตร)

- ดำเนินการเลี้ยงปลาในนาข้าวหลังปักดำข้าวได้อายุ 45 วันดำเนินการปล่อยปลานิลและปลาตะเพียน อยู่ในช่วงปลาเจริญเติบโต

ประโยชน์ (ด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม)

- เป็นแปลงต้นแบบสาธิตให้เกษตรกรนำไปประยุกต์ในพื้นที่จริงของเกษตรกรได้
- ลดต้นทุนในการกำจัดแมลงศัตรูพืชในแปลงนา
- สร้างรายได้

2.13. สวัสดิการเลี้ยงไส้เดือนดิน (พื้นที่ 200 ตารางเมตร)

- ดำเนินการเลี้ยงไส้เดือนและให้อาหารไส้เดือนโดยนำขยะอินทรีย์ เช่น เปลือกมะละกอ , ขมิพู่ , แดงกวา โดยการแช่น้ำ 1 คืนแล้วแล้วนำมาให้ไส้เดือนกิน เมื่อเห็นมูลไส้เดือนที่ออกมาจากการกำจัดขยะอินทรีย์กวาดเอามูลไส้เดือนมาผึ่งลม แล้วบรรจุภัณฑ์หรือนำปุ๋ยมูลไส้เดือนไปหว่านในแปลงพืชผักเพื่อลดต้นทุนการใช้ปุ๋ยเคมีเก็บผลผลิต จำนวน 120 กิโลกรัม

ประโยชน์ (ด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม)

- เป็นแปลงต้นแบบสาธิตให้เกษตรกรนำไปประยุกต์ในพื้นที่จริงของเกษตรกรได้
- ลดต้นทุนในการใช้ปุ๋ยเคมี

2. งานฝึกอบรมกิจกรรม (อบรมในแผนงาน)

- ดำเนินการฝึกอบรมในแผนปีงบประมาณ 2559

หลักสูตรเกษตรผสมผสานตามแนวทฤษฎีใหม่ ดังนี้

รุ่นที่ 1 วันที่ 7 เมษายน 2559 มีผู้เข้าอบรม จำนวน 30 คน

รุ่นที่ 2 วันที่ 8 เมษายน 2559 มีผู้เข้าอบรม จำนวน 30 คน

หลักสูตรการเลี้ยงสัตว์ปีกเพื่อควบคุมแมลงศัตรูพืชในสวนไม้ผล อบรม วันที่ 20 เมษายน 2559 มีผู้เข้าอบรม จำนวน 20 คน

3.2 งานออกติดตามขยาย

1. นายเสน่ห์ กางทอง เกษตรกรบ้านดงมะไฟ ตำบลขมมื่น อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

จากการติดตามเกษตรกรเลี้ยงจิ้งหรีดได้ จำนวน 3 กระจัง ดังนี้

รุ่นที่ 1 เลี้ยงจิ้งหรีด จำนวน 1 กระจัง จำหน่ายได้เงิน 1,000 บาท

รุ่นที่ 2 เลี้ยงจิ้งหรีด จำนวน 5 กระจัง จำหน่ายได้เงิน 2,500 บาท

รุ่นที่ 3 เลี้ยงจิ้งหรีดจิ้งหรีด เพิ่มเป็น 10 กระจัง ยังเลี้ยงอยู่ในวัยอ่อน และวัยผสมพันธุ์

2. นายไพบุลย์ บังชมโพธิ์ เกษตรกรศูนย์เรียนรู้บ้านตากแดด ตำบลบึงทวาย อำเภอเต่างอย จังหวัดสกลนครจากการติดตามเกษตรกรดำเนินการเลี้ยงจิ้งหรีด จำนวน 3 – 4 กระจัง เพราะ อากาศหนาวเกษตรกรส่วนใหญ่จะประสบปัญหาการเลี้ยง

3.2 สนับสนุนปัจจัยการผลิตเกษตรกรผ่านการอบรมหลักสูตรการเลี้ยงสัตว์ปีกเพื่อควบคุมแมลงศัตรูพืชในสวนไม้ผล เช่น ทานและเบ็ด สัมโอ

1. นายประหยัดและนางหทัยทิพย์ จารุสาร 60 หมู่ 6 ต.กุสุมาลย์ อ.กุสุมาลย์ จ.สกลนคร

2. นายพันธุ์ สิงหาบุตร บ.โคกศรีสำราญ ต.เสอเพลอ อ.กุมภวาปี จ.อุดรธานี

3. นางพนิดา โอเว่น 74 หมู่ 4 บ.แสนสำราญ ต.นาเชือก อ.ยางตลาด จ.กาฬสินธุ์

4. นายสมโชค แก้วเขียว 253 หมู่ 6 บ.นาสี ต.เขื่อนน้ำ อ.บ้านผือ จ.อุดรธานี

5. นายสุริยา เมืองนนท์ 27 หมู่ บ.ฝั่งแดง ต.อุ่มเม้า อ.ธวัชบุรี จ.ร้อยเอ็ด

6. นายสมพงษ์ วงศ์ตาพิ 80 หมู่ 1 ต.อุ่มเม้า อ.ธวัชบุรี จ.ร้อยเอ็ด

7. น.ส.ขวัญตา โถทอง 134 หมู่ 4 ต.อุ่มเม้า อ.ธวัชบุรี จ.ร้อยเอ็ด

8. นายปรีชา เวียงนนท์ 104 หมู่ 4 ต.อุ่มเม้า อ.ธวัชบุรี จ.ร้อยเอ็ด

9. นายนายสงวน สวัสดิ์เอื้อ 106 หมู่ 10 บ.ดอนไผ่ อ.นิเวศน์ จ.ร้อยเอ็ด

10. นายอุดมศักดิ์ แสงสุรินทร์ 62 หมู่ 10 บ.บางน้อย ต.อุ่มเม้า อ.ธวัชบุรี จ.ร้อยเอ็ด

11. นายสมใจ นิลภูมิ 27 หมู่ 4 บ.นาคำ ต.อุ่มเม้า อ.ธวัชบุรี จ.ร้อยเอ็ด

12. นายวิเชียร อ่อนเพ 160 หมู่ 6 บ.นาสี ต.เขื่อนน้ำ อ.บ้านผือ จ.อุดรธานี

13. นายวิชัย ทองรัตน์ 76 หมู่ 14 บ.นาสี ต.เขื่อนน้ำ อ.บ้านผือ จ.อุดรธานี

14. นายสมภาร โคกโพธิ์ 156 หมู่ 6 บ.นาสี ต.เขื่อนน้ำ อ.บ้านผือ จ.อุดรธานี

15. นายคมสันต์ จันทระเสนา 101 หมู่ 3 บ.เมืองพริก ต.แซแล อ.กุมภวาปี จ.อุดรธานี

16. นายศุภชัย ปัดถาวร 115 หมู่ 3 บ.เมืองพริก ต.แซแล อ.กุมภวาปี จ.อุดรธานี

17. น.ส.ละเอียด พันธุ์แก่น 141 หมู่ 3 บ.โคกโพธิ์ ต.กันทรารมย์ อ.ซุขันธ์ จ.ศรีสะเกษ

18. นางพรศรี เจริญศรี 11 หมู่ 3 บ.โนนหนองสิม ต.เขิน อ.น้ำเกลี้ยง จ.ศรีสะเกษ
19. นายเนิน สิงหะ 95 หมู่ 3 บ.โคกโพธิ์ ต.กันทรารมย์ อ.ขุขันธ์ จ.ศรีสะเกษ
20. นายเทียนชัย ดวงบัญชา 51 หมู่ 4 บ.เหล่าใหญ่ ต.แซแล อ.กมุทวาปี จ.อุดรธานี
21. นายอำนาจ ไชยเสนา 67 หมู่ 3. บ.หนองค้ำน้อย ต.ภูเขาทอง อ.หนองพอก จ.ร้อยเอ็ด
22. นายสวัสดิ์ ศรีคำภา 10 หมู่ 2 บ.เขวาสอง ต. เขวาสอง อ.ธวัชบุรี จ.ร้อยเอ็ด
23. นางคำแก้ว อินธิแสน 375 ม.9 ต.ธาตุเชิงชุม อ.เมือง จ.สกลนคร
24. นางวณิชยา ศรีพรหมทัต 916 ซ.เรืองรอง ต.ธาตุเชิงชุม อ.เมือง จ.สกลนคร
25. นายสมพงษ์ ทิพย์สุวรรณ 151/2 แขวงบางซื่อ เขตบางซื่อ จ. กรุงเทพฯ ฯ
26. นายชาติชาย ชัยมงคล 81/1 ถ.เปรมปรีดา ต.ธาตุเชิงชุม อ.เมือง จ.สกลนคร
27. น.ส. เสวย ชัยมงคล 10 บ.ดงพัฒนา ต.ธาตุเชิงชุม อ.เมือง จ.สกลนคร
28. นายเกียรติกำจร วรกิตติกุล 375 ม.9 ต.ธาตุเชิงชุม อ.เมือง จ.สกลนคร
29. นายประชัน พิพัฒน์พร 29 / 57 ถ.นิตโย ต.ธาตุเชิงชุม อ.เมือง จ.สกลนคร
30. น.ส.กาญจนา ไพค่านาม 12/3 ม.9 ต.นาม่อง อ.พรรณานิคม จ.สกลนคร
31. นายเชิดเกียรติ พงษ์พรหม 56 ม.7 ต.กุดบาก อ.กุดบาก จ.สกลนคร
32. นางนราทิพย์ ดาบพลอ่อน 369 ม.1 ต.กุดบาก อ.กุดบาก จ.สกลนคร
33. นางชูลี พรหมศรี 97 ม.6 ต.กุดไผ่ อ.กุดบาก จ.สกลนคร
34. นางเตเม ช่วงทิพย์ 26 ม.1 ต.กุดไผ่ อ.กุดบาก จ.สกลนคร
35. นายอริวัชรอะดิณี 1 ม. 8 ต. กุดไผ่ อ.กุดบาก จ.สกลนคร
36. นาง
37. สุปินณี พรหมลา 69 ม.5 ต.นาม่อง อ.กุดบาก จ.สกลนคร
- นายสมศักดิ์ ไพเรืองโสม 163 ม. 3 ต.กุดไผ่ อ.กุดบาก จ.สกลนคร
38. นายพลสิทธิ์ สลักคำ 13 /3 ม. 4 ต.กุดบาก อ.กุดบาก จ.สกลนคร
39. นายพิเชษฐ์ ริกำแหง 142 ม.4 ต.กุดไผ่ อ. กุดบาก จ.สกลนคร
40. นายพงศพนิชสุขศิริ 158 ต.เชิงเนิน อ.เมือง จ.ระยอง
41. นางจันทร์เพ็ญ สุขศิริ 263 ม.3 ต.พังขว้าง อ.เมือง จ.สกลนคร

กลุ่มเกษตรกรกลุ่มผู้ใช้น้ำสนับสนุนเปิดและห่าน ดังนี้

1. นายหนูพันธ์ สิงหาบุตร 5/15 ต.เสอเพลอ อ.กมุทวาปี จ. อุดรธานี
2. นายไพฑูรณ์ แทนหาร 174 หมู่ 13 ต.โนนสูง อ.เมือง จ. อุดรธานี
3. นายสายใจ ไหมไทย 116 หมู่ 5 ต.บ้านตาด อ.เมือง จ.อุดรธานี
4. นายหนูเพียร ภูมิพรรณนา 38 หมู่ 18 ต.เสอเพลอ อ.เมือง จ.อุดรธานี
5. นายอำไพ แก้วอินทร์ 56 หมู่ 18 ต.ศรีสำราญ อ.น้ำโสม จ.อุดรธานี
6. นายสายยนต์ คุยบุตร 31 หมู่ 16 ต.ผาสุก อ.วังสามหมอ จ.อุดรธานี
7. นายสุวิทย์กันตบุตร 39 หมู่ 6 ต.ศรีสำราญ อ.น้ำโสม จ.อุดรธานี
8. นายสุเทพ ราชนิรมย์ 187 หมู่ 6 ต.ศรีสำราญ อ.น้ำโสม จ.อุดรธานี
9. นายสินชัย นนทะแสง 106/1 หมู่ 6 ต.ศรีสำราญ อ.น้ำโสม จ.อุดรธานี
10. นายก้านทอง พุทธแก้ว 166 หมู่ 16 ต.ผาสุก อ.วังสามหมอ จ.อุดรธานี

- 11.นายณรงค์ ทองคำ 137 หมู่ 7 ต.ผาสุก อ.วังสามหมอ จ.อุดรธานี
- 12.นายบุญตา วงศ์ไชยา 3 หมู่ 4 ต.ผาสุก อ.วังสามหมอ จ.อุดรธานี
- 13.นายสายทอง ศรีเดช 51 หมู่ 18 ต.เสอเพลอ อ.กุมภวาปี จ.อุดรธานี
- 14.นายอาคม สุวรรณเพชร ห้วยสามพาด อ.หนองแสง จ.อุดรธานี
- 15.นายทองเลื่อน จำปาดวง ต.ผาสุก อ.วังสามหมอ จ.อุดรธานี
- 16.นายนิคม วรรณกุล 128 หมู่ 4 ต.ผาสุก อ.วังสามหมอ จ.อุดรธานี

4.งานอื่นๆ ต้อนรับคณะศึกษาดูงาน

คณะศึกษาดูงานเกษตรกร,ข้าราชการ,พ่อค้า ,ประชาชนทั่วไป,นิสิตนักศึกษา,หน่วยงานราชการ จำนวน 13,424 คนคณะศึกษาดูงานจาก อบจ.ร้อยเอ็ด จำนวน 100 คณะศึกษาดูงานจากวิทยาลัยสงฆ์ จำนวน 2 รุ่น อ.ธาตุพนม จ.นครพนม จำนวน 120 คนคณะศึกษาดูงานจาก อ.มวกเหล็ก จ.สระบุรี จำนวน 140 คน

6.งานศึกษาและพัฒนาหม่อนไหมผลการดำเนินงาน

แผนงาน/กิจกรรม

รายละเอียดการดำเนินงาน

งานศึกษาและพัฒนาหม่อนไหม

งานสาธิต

1. การผลิตผ้าไหมย้อมคราม

- สาวไหมพันธุ์ไทยพื้นบ้านพร้อมตีเกลียวเส้นไหม ฟอกขาวเส้นไหม ย้อมครามนำมาทอเป็นผ้าไหมย้อมครามกว้าง 1 เมตร ยาว 30 เมตร

2.งานด้านการเลี้ยงไหมและดูแลรักษา แปลงหม่อน จำนวน 10 ไร่

- ระหว่าง 1 ตุลาคม 2558 - 30 กันยายน 2559

1. ได้ดำเนินการเลี้ยงไหมพันธุ์ไทยพื้นบ้านจำนวน 8 รุ่น รั้งไหม ส่วนหนึ่งได้นำมาสาวเป็นเส้นใยได้ 10 กิโลกรัม อีกส่วนหนึ่งนำไป ต่อพันธุ์เพื่อผลิตเป็นไขไหมที่ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ สกลนคร

3. งานดูแลรักษาหม่อนรับประทานผลสด จำนวน 1 ไร่

2. ตัดแต่งกิ่งหม่อน 2 ครั้ง/ปี กำจัดวัชพืชพร้อมใส่ปุ๋ยเคมีและปุ๋ยคอก 2 ครั้ง/ปี

- ตัดแต่งกิ่งหม่อน 1 ครั้ง/ปี ใส่ปุ๋ยคอกและปุ๋ยเคมี 1 ครั้ง/ปี กำจัด วัชพืชตามความจำเป็น

4. งานอนุรักษ์ไหมป่าอีรี่

- ได้ดำเนินการเลี้ยงไหมป่าอีรี่ 4 สายพันธุ์อย่างต่อเนื่องมาตลอด จำนวน 8 รุ่น

5. งานอนุรักษ์พันธุ์คราม 2 สายพันธุ์

- วันที่ 25 – 29 เมษายน 2559 ได้ดำเนินการปลูกคราม 2 สายพันธุ์ ทั้งพันธุ์ฝักตรงและพันธุ์ฝักงอ จำนวน 2 งาน

6. งานสกัดครามและผลิตครามเปียก

- เดือนกันยายน 2559 ได้ดำเนินการสกัดครามเปียกได้ จำนวน 100 กิโลกรัม รอรุ่นที่ 2 ช่วงเดือนพฤศจิกายน 2559 จะดำเนินการ

ผลิตเนื้อครามอีกครั้ง

7. การผลิตถังเช่าจากตัวหนอนไหมพันธุ์ไทย

ได้ทำการวิเคราะห์หาสารออกฤทธิ์ที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำนวน 4 รุ่น โดยมีผลการวิเคราะห์ดังนี้

รุ่นที่ 1 การเพาะเลี้ยงถังเช่าสีทองจากหนอนไหมพันธุ์นางตุ้ยและข้าวไรเบอร์รี่

ผลการวิเคราะห์พบสารAdenosine = 10.19mg/100 mg และสารCordycepin =157.27mg/100 mg

รุ่นที่ 2 การเพาะเลี้ยงถังเช่าสีทองจากหนอนไหมพันธุ์นางตุ้ยและข้าวสังหยดซ์

ผลการวิเคราะห์พบสารAdenosine = 32.15 mg/100 mg และสารCordycepin = 165.39 mg/100 mg

รุ่นที่ 3 การเพาะเลี้ยงถังเช่าสีทองจากหนอนไหมพันธุ์นางตุ้ยและข้าวสังหยดซ์

ผลการวิเคราะห์พบสารAdenosine = 10.00 mg/100 mg และสารCordycepin = 135.64 mg/100 mg

รุ่นที่ 4 การเพาะเลี้ยงถังเช่าสีทองจากหนอนไหมพันธุ์นางตุ้ยและข้าวสังข์หยด

- ได้ทำการเพาะเลี้ยงถังเช่าสีทองเรียบริ้อย และอยู่ในระหว่างกำลังส่งผลวิเคราะห์ที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

รุ่นที่ 5 การเพาะเลี้ยงถังเช่าสีทองจากหนอนไหมพันธุ์นางตุ้ยและข้าวสังข์หยด

งานขยายผล

1. งานผลิตหม่อนพันธุ์สกลนคร 10,000 ถู

- การเพาะเลี้ยงถังเช่าสีทองในวันที่ 3 ตุลาคม-10 ธันวาคม 2559

2. งานผลิตหม่อนรับประทานผลสดพันธุ์เชียงใหม่ จำนวน 10,000 ถู

- ซ้ำหม่อนพันธุ์สกลนคร 15,000 ถู

- สนับสนุนท่อนพันธุ์สกลนครให้ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ นครราชสีมา จำนวน 30,000 ท่อน

- สนับสนุนท่อนพันธุ์สกลนครให้ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ แพร่ จำนวน 30,000 ท่อน

- ดำเนินการซ้ำหม่อนพันธุ์เชียงใหม่ จำนวน 10,000 ถู

- สนับสนุนงานฝึกอบรมศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ จำนวน 3,000 ถู

- สนับสนุนเกษตรกรหมู่บ้านรอบศูนย์ฯ จำนวน 2,000 ถู

- สนับสนุนศูนย์ราชการ โรงเรียน จำนวน 3,000 ถู

- สนับสนุนเกษตรกรและประชาชนทั่วไป จำนวน 2,000 ถู

3. งานผลิตเมล็ดคราม จำนวน 20 กิโลกรัม

- ได้ดำเนินการผลิตเมล็ดครามทั้งพันธุ์ฝักตรงและพันธุ์ฝักงอได้

จำนวน 20 กิโลกรัม พร้อมสนับสนุนเกษตรกรกลุ่มปลูกครามเสร็จ
เรียบร้อยแล้ว

4. งานผลิตไหมวัยอ่อน จำนวน 200 แผ่น - ตั้งแต่ 1 กรกฎาคม – 30 กันยายน 2559 ได้ดำเนินการเลี้ยงไหม
วัยอ่อน จำนวน 200 แผ่น พร้อมสนับสนุนเกษตรกรกลุ่มเลี้ยงไหมใน
เขตจังหวัดสกลนครแล้วเสร็จ

8. งานส่งเสริมและพัฒนาด้านสาธารณสุขผลการดำเนินงาน

แผนงานด้านส่งเสริมและขยายผลการพัฒนา ประกอบด้วย

งานสาธิต

1. การให้บริการส่งเสริมสุขภาพประชาชนด้วยวิธีการแพทย์แผนปัจจุบันและวิธีการ แพทย์แผนไทย

ผลการดำเนินงาน

1.1 จัดหายาและเวชภัณฑ์แผนปัจจุบันและยาสมุนไพร / ยาไทย เพื่อใช้ในการส่งเสริมสุขภาพ
ป้องกันโรค และฟื้นฟูสุขภาพ รักษาโรค ปฐมพยาบาลเบื้องต้น จ่ายยาสมุนไพรควบคู่กับยาแผนปัจจุบัน

1.2 จัดให้มีการบริการตรวจ ดูแลรักษาพยาบาลโรคเบื้องต้น ด้วยวิธีการแพทย์แผนไทยและแผน
ปัจจุบันแก่ผู้มีปัญหาด้านสุขภาพทั้งในภาวะฉุกเฉินและไม่ฉุกเฉินเพื่อรักษาและบรรเทาความรุนแรง ของ
อาการเจ็บป่วยเบื้องต้น อาทิเช่น ช้ำราชการ เจ้าหน้าที่ ลูกจ้างของศูนย์ฯ ภูพาน ประชาชนทั่วไป และผู้เข้ามา
ศึกษาดูงาน ที่ศูนย์ฯ ภูพาน ในวันเวลาราชการ

1.3 จัดให้มีการให้บริการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค และฟื้นฟูสุขภาพด้วยวิธีการแพทย์แผนไทย
และสมุนไพรเช่น การนวดไทยเพื่อสุขภาพ / นวดเท้าเพื่อสุขภาพ มีดังนี้

- ให้บริการตรวจและรักษาโรคเบื้องต้น	จำนวน 612	ราย
- ให้บริการนวดไทยเพื่อสุขภาพ	จำนวน 13	ราย
- ให้บริการนวดฝ่าเท้าเพื่อสุขภาพ	จำนวน 7	ราย
- ให้บริการประคบสมุนไพร	จำนวน 9	ราย

รวม 641 ราย

1.4 การแปรรูปวัตถุดิบสมุนไพรและผลิตยาสมุนไพร/ผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ

- **ทำการแปรรูปสมุนไพร** เพื่อใช้ในการปรุงยาสมุนไพรจำนวน 47 รายการ อาทิเช่น หมามู๋
แห้ง, มะรุมแห้ง, ขมิ้นชันแห้ง, กระจ่างดำแห้ง, เขากวางอ่อนแห้ง ฯลฯ

- **ทำการผลิตผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพและยาสมุนไพร** เพื่อใช้ในการจ่ายยาสมุนไพรควบคู่กับยา
แผนปัจจุบันในดูแลสุขภาพรักษาโรค และผลิตไว้เพื่อจำหน่าย จำนวน 19 รายการ อาทิเช่น ชาชงหมามู๋,
ชาชงรางจืด, ยาหม่องเสลดพังพอน, น้ำมันไพล, หมามู๋แคปซูล, เขากวางอ่อนแคปซูล ฯลฯ

1.5 รายได้จากการดำเนินงานเงินรายได้ที่เกิดจากการดำเนินงานในช่วงปีงบประมาณ 2559 โดย
ได้ทำการหักค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของงานส่งเสริมและพัฒนาด้านสาธารณสุขแล้ว ส่งให้ศูนย์ศึกษา
การพัฒนาภูพานฯ จังหวัดสกลนคร ดังต่อไปนี้

- รายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในศูนย์ส่งเสริมสุขภาพแผนไทย/ออกร้านเป็นจำนวนเงิน
13,358 บาท (หนึ่งหมื่นสามพันสามร้อยห้าสิบบาทถ้วน)

- รายได้จากการให้บริการด้านการแพทย์แผนไทย (นวดไทยเพื่อสุขภาพ และนวดฝ่าเท้าเพื่อสุขภาพ) เป็นจำนวนเงิน 1,287 บาท รวมทั้งสองรายการคิดเป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น 14,645 บาท (หนึ่งหมื่นสี่พันหกร้อยสี่สิบบาทถ้วน)

2. พัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ

ผลการดำเนินงาน

พัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ ทำการตรวจสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์ โดยการสุ่มตรวจวิเคราะห์วัตถุตั้งต้นและผลิตภัณฑ์ของศูนย์ภูพานฯ เพื่อควบคุมและพัฒนามาตรฐานของผลิตภัณฑ์ศูนย์ภูพานฯ ให้มีคุณภาพ เป็นต้นแบบของการแปรรูปผลิตภัณฑ์แก่ประชาชน และประชาชนได้รับความปลอดภัยจากการใช้ผลิตภัณฑ์จากศูนย์ภูพานฯ ซึ่งประกอบด้วย การตรวจวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์ และตรวจวิเคราะห์ฉลากโภชนาการ

3. ปรับปรุงภูมิทัศน์สมุนไพรมะพร้าว

ผลการดำเนินงาน กิจกรรมสวนสาธิตสมุนไพรมะพร้าว ประกอบด้วย

- การปรับปรุงภูมิทัศน์สวนสาธิตสมุนไพรมะพร้าวบริเวณโซนด้านหน้าสวนสาธิตสมุนไพรมะพร้าว
- การจัดทำ ดูแลรักษาแปลงสาธิตสมุนไพรมะพร้าว / ปลูกพืชสมุนไพรมะพร้าว จำนวน ๒๐๐ ชนิด
- จัดทำป้ายสื่อความหมายชื่อสมุนไพรมะพร้าว จำนวน 200 ป้าย
- เส้นทางเดินสวนสาธิตสมุนไพรมะพร้าว

4. งานบริหารจัดการงานส่งเสริมและพัฒนาด้านสาธารณสุข

ผลการดำเนินงานจัดซื้อวัสดุ – อุปกรณ์สำนักงาน

งานขยายผล

5. งานเพาะขยายพันธุ์กล้าไม้สมุนไพรมะพร้าวเพื่อสนับสนุนเกษตรกรและประชาชน

ผลการดำเนินงาน

เพาะขยายพันธุ์กล้าสมุนไพรมะพร้าว แจกจ่ายพันธุ์กล้าไม้สมุนไพรมะพร้าว เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ปลูกพืชสมุนไพรมะพร้าว เพื่อใช้ประโยชน์ในการบริโภค ส่งเสริมสุขภาพและรักษาโรคเบื้องต้น ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านและทรัพยากรธรรมชาติ ที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด แก่ราษฎรหมู่บ้านรอบศูนย์ฯ ศูนย์เรียนรู้และสมาชิกเครือข่าย หน่วยงานราชการ เอกชนและประชาชนทั่วไป จำนวน 20 ชนิด รวมแจกจ่ายทั้งสิ้น 5,500 กล้า จำนวน 55 รายดังนี้

- หน่วยงานราชการ	จำนวน 5 ราย	699	กล้า
- ประชาชนทั่วไป	จำนวน 8 ราย	833	กล้า
- เกษตรกร	จำนวน 33 ราย	2,545	กล้า
- วัด	จำนวน 1 ราย	200	กล้า
- โรงเรียน	จำนวน 3 ราย	518	กล้า
- โรงพยาบาล	จำนวน 5 ราย	705	กล้า

งานฝึกอบรม

6. อบรมหลักสูตรการพัฒนาพืชสมุนไพรมะพร้าวเศรษฐกิจแบบครบวงจร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นการพัฒนาพืชสมุนไพรเศรษฐกิจแบบครบวงจรส่งเสริมการปลูก และการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การฟื้นฟูสุขภาพ การดูแลรักษาโรคเบื้องต้นด้วยยาสมุนไพร ตามกลวิธีทางสาธารณสุขมูลฐาน

2. เพื่อส่งเสริมให้ประชาชน เป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดองค์ความรู้ในเรื่องการปลูกพืชสมุนไพร เศรษฐกิจ ให้มีคุณภาพปลอดภัยเป็นที่ต้องการของตลาด สามารถสร้างงาน สร้างรายได้ และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น

เป้าหมาย จัดอบรมหลักสูตรการพัฒนาพืชสมุนไพรเศรษฐกิจแบบครบวงจร กลุ่มเป้าหมาย เกษตรกรและประชาชนผู้สนใจทั่วไป จำนวน 20 คน

ระยะเวลาการอบรม วันที่ 24 มีนาคม 2559

สถานที่ฝึกอบรม อาคารสัมมนา 3 ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ จังหวัดสกลนคร

ผลการดำเนินงาน

1. จำนวนผู้เข้ารับการอบรม

มีผู้เข้ารับการอบรม จำนวน 31 คน (เกินเป้าหมาย 11 คน) และผ่านการอบรม 31 คน คิดเป็น 100 % แบ่งเป็นดังนี้

- ประชาชนทั่วไป จำนวน 10 คน
- ศูนย์เรียนฯ จำนวน 1 คน
- หมู่บ้านขยายผลบ้านป่าไม้ จังหวัดมุกดาหาร จำนวน 20 คน

2. รูปแบบการจัดอบรม

2.1 คณะผู้จัดอบรมในการบรรยาย ชี้แจงแนวทางการพัฒนาพืชสมุนไพรเศรษฐกิจแบบครบ การจัดทำบัญชีรับ – จ่ายพันธุ์สมุนไพร การรับซื้อผลผลิตพันธุ์สมุนไพร

2.2 วิทยากรหลักในการบรรยาย การจำแนกพืชสมุนไพร สาธิตและฝึกปฏิบัติ การแปรรูปสมุนไพรเพื่อจำหน่าย

2.3 วิทยากรหลักบรรยายการพัฒนาและเพิ่มผลผลิตสมุนไพร โปรดิกส์แคมป์เปียน หรือผลิตภัณฑ์ที่จะส่งเสริมให้แข่งขันกับสมุนไพรประเทศต่างๆ ในตลาดโลก ได้แก่ กวาวเครือขาว บัวบก กระชายดำ ไพล และลูกประคบ, การตลาดการสาธิตและฝึกปฏิบัติขั้นตอนวิธีการเพาะขยายพันธุ์สมุนไพร

- วิธีการคัดเลือก/แยกพันธุ์สมุนไพร
- การเพาะขยายพันธุ์สมุนไพร
- การปลูกสมุนไพร

2.4 วิทยากรหลักในการบรรยายการพัฒนาพืชสมุนไพรเศรษฐกิจ ส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกในรูปแบบสหกรณ์สมุนไพรสกลนคร จำกัด

2.5 สนับสนุนพันธุ์กล้าไม้สมุนไพรและท่อนพันธุ์ จำนวน 9 ชนิด ดังนี้

หญ้าหนวดแมว	จำนวน	200	กล้า
เสลดพังพอนตัวผู้	จำนวน	165	กล้า
รางจืด	จำนวน	175	กล้า
ทองพันชั่ง	จำนวน	193	กล้า
พญาใบ	จำนวน	182	กล้า
มะรุม	จำนวน	106	กล้า

เพชรสังฆาต	จำนวน	100	กล้า
พริกไทย	จำนวน	179	กล้า
ขมิ้นชัน	จำนวน	120	กิโลกรัม
	รวม	1,300	กล้า / 120 กิโลกรัม

ผู้ดำเนินการอบรม

- นายอภิวัฒน์ แสงวงศ์ ตำแหน่งเภสัชกรชำนาญการ กลุ่มงานแพทย์แผนไทย สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสกลนคร
- นายเอกวัต แพงทรัพย์ ตำแหน่งนักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ กลุ่มงานแพทย์แผนไทย สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสกลนคร
- นางสาวณัฐพร คำงาม ตำแหน่งนักวิชาการเกษตรปฏิบัติการ งานส่งเสริมและพัฒนาด้านสาธารณสุข ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ จังหวัดสกลนคร
- นางสาวอัญชลี ไชยตะมาตย์ ตำแหน่งนักจัดการงานทั่วไปปฏิบัติการ งานส่งเสริมและพัฒนาด้านสาธารณสุข ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ จังหวัดสกลนคร

ประโยชน์ที่รับการอบรม

1. ผู้ผ่านการอบรมมีความรู้ความชำนาญ มีทักษะ สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ นำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม
2. ผู้ผ่านการอบรมสามารถพัฒนาความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปประยุกต์ใช้ในการดูแลสุขภาพของตนเอง บุคคลในครอบครัวและชุมชนได้
3. ผู้ผ่านการอบรมนำความรู้ไปพัฒนาและประกอบอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้

7. อบรมหลักสูตรแปรรูปผลิตภัณฑ์จากพืชสมุนไพร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนเป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดองค์ความรู้ในเรื่องการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากพืชสมุนไพร ได้อย่างถูกต้อง
2. เพื่อส่งเสริมให้ประชาชน รู้จักเลือกปลูกและแปรรูปผลิตภัณฑ์จากพืชสมุนไพรให้มีคุณภาพปลอดภัยได้มาตรฐาน เพื่อเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่ม จำหน่ายเป็นการสร้างรายได้แก่ครอบครัว / ชุมชน

เป้าหมาย จัดอบรมหลักสูตรการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากพืชสมุนไพร กลุ่มเป้าหมายคือ เกษตรกรและประชาชนผู้สนใจ จำนวน 1 รุ่น 1 วัน จำนวน 10 คน

ระยะเวลาการอบรม วันที่ 25 มีนาคม 2559

สถานที่ฝึกอบรม อาคารสัมมนา 3 ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ จังหวัดสกลนคร

ผลการดำเนินงาน

1. จำนวนผู้เข้ารับการอบรม

มีผู้เข้ารับการอบรม จำนวน 13 คน (เกินเป้าหมาย 3 คน) ผ่านการอบรม 13 คน คิดเป็น 100 % แบ่งเป็นดังนี้

- เกษตรกร จำนวน 1 คน
- ประชาชนทั่วไป จำนวน 12 คน

2. รูปแบบการจัดอบรม ประกอบด้วย

- 2.1 คณะผู้จัดอบรมในการบรรยาย ภูมิปัญญาไทย สมุนไพรไทย
- การเก็บสมุนไพรเพื่อใช้ทำยา

2.2 วิทยากรหลักในการบรรยาย / การสาธิตและฝึกปฏิบัติ กรรมวิธีและขั้นตอน การแปรรูป วัตถุประสงค์จากพืชสมุนไพรและการผลิตผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ ประกอบด้วย

- การทำยาหม่องสมุนไพร
- การสกัดยาโดยวิธีร้อน(ไพลสด)
- การทำน้ำมันไพล
- การทำบอดี้โลชั่นสมุนไพร

3. ผู้ดำเนินการอบรม

- นายอภิวัฒน์ แสงวงศ์ ตำแหน่งเภสัชกรชำนาญการ หัวหน้ากลุ่มงานแพทย์แผนไทย สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสกลนคร
- นายเอกวัต พงษ์ทรัพย์ ตำแหน่งนักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ กลุ่มงานแพทย์แผนไทย สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสกลนคร
- นางสาวณัฐพร คำงาม ตำแหน่งนักวิชาการเกษตรปฏิบัติการ งานส่งเสริมและพัฒนาด้านสาธารณสุข ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ จังหวัดสกลนคร
- นางสาวอัญชลี ไชยตะมาตย์ ตำแหน่งนักจัดการงานทั่วไปปฏิบัติการงานส่งเสริมและพัฒนา

สาธารณสุข ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ จังหวัดสกลนคร

4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการอบรม

1. มีศูนย์เรียนรู้เป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดองค์ความรู้ และฝึกทักษะการแปรรูปวัตถุประสงค์สมุนไพรที่มีในท้องถิ่นได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน

2. ประชาชนที่ผ่านการอบรม สามารถนำความรู้และทักษะจากการแปรรูปวัตถุประสงค์สมุนไพรให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน เป็นที่ต้องการของตลาด และสามารถนำไปประกอบอาชีพเสริม เพิ่มรายได้แก่ครอบครัว

8. การขยายผลสู่ราษฎรและกลุ่มเครือข่าย

ผลการดำเนินงาน

8.1 ส่งเสริมการปลูกพืชสมุนไพรเศรษฐกิจและรับซื้อ

จำนวนกลุ่มผู้ปลูกพืชสมุนไพรเศรษฐกิจ จำนวนผลผลิตและรายได้จากการดำเนินการของสมาชิกศูนย์เรียนรู้และเครือข่าย (ปลูกปี 2558 เก็บเกี่ยวผลผลิต / จำหน่ายในปี 2559)

ที่	กลุ่ม / กิจกรรม	จำนวนผลผลิต	
		ผลผลิต	รายได้
1	กลุ่มเครือข่ายบ้านนาคเค้า	3 ชนิด/561 กก.	11,220บาท
2	กลุ่มเครือข่ายบ้านบึงสา	2 ชนิด/ 216 กก.	4,320บาท
3	กลุ่มเครือข่ายอ่างเก็บน้ำห้วยทราย2	1 ชนิด/ 27 กก.	540บาท
4	กลุ่มเครือข่ายอ่างเก็บน้ำห้วยอ่าง	2 ชนิด/ 113 กก.	2,260 บาท
	รวม 4 กลุ่ม	1,325 กก.	18,340 บาท

* สมุนไพรไร้ชื่อ 4 ชนิด คือ ไพล, ขมิ้นอ้อย, ว่านนางคำ , ขมิ้นชัน

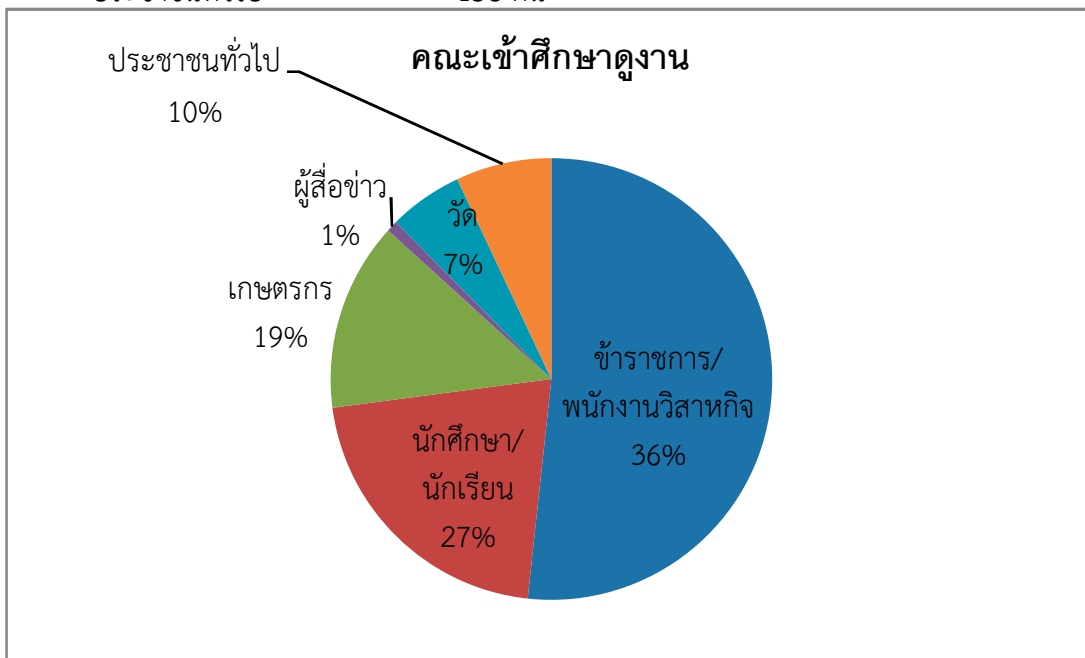
8.2 ส่งเสริมการแปรรูปวัตถุดิบสมุนไพรและผลิตภัณฑ์สุขภาพเพื่อจำหน่ายเป็นรายได้เสริม สนับสนุนการผลิตผลิตภัณฑ์สุขภาพ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผลิตภัณฑ์ประกอบสมุนไพรบ้านนาขาม, ผู้ผลิตสมุนไพรคุณ ทิน (เป็นผู้ประกอบการรายเดียว) , กลุ่มผลิตภัณฑ์บูรหอม

9. กิจกรรมเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

9.1 ร่วมจัดนิทรรศการ ออกร้านแสดง จำหน่ายสินค้า สาธิตการแปรรูปสมุนไพรและผลิตยา สมุนไพรต่างๆจำนวน 3 ครั้ง

9.2 คณะเข้าศึกษาดูงานอาคารศูนย์ส่งเสริมสุขภาพแผนไทยและสวนสาธิตสมุนไพรให้ความรู้ ทางด้านสาธารณสุขและสมุนไพรจำนวน44คณะรวม 2,250 คน ดังนี้

- ข้าราชการ/พนักงานวิสาหกิจ	1,163คน
- นักศึกษา/นักเรียน	478 คน
- เกษตรกร	311 คน
- ผู้สื่อข่าว	18 คน
- วัด	122 รูป
- ประชาชนทั่วไป	158 คน

คณะต่างๆ เข้าศึกษาดูงานอาคารศูนย์ส่งเสริมสุขภาพแผนไทย / สวนสาธิตสมุนไพร

9.3 ฝึกอบรม(Walk in) ถ่ายทอดองค์ความรู้ทางด้านแพทย์แผนไทย และด้านพืชสมุนไพรใน หลักสูตรการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากพืชสมุนไพร, การพัฒนาพืชสมุนไพรเศรษฐกิจ และ การนวดไทยเพื่อ สุขภาพ แก่หน่วยงานรัฐ/เอกชน, เกษตรกร, นักเรียน, นักศึกษา และประชาชนทั่วไป จำนวน 25 คณะ รวม 1,099 คนดังนี้

- ประชาชนทั่วไป	จำนวน 6 คณะ 375 คน
- นักเรียน/นักศึกษา	จำนวน 5 คณะ 230 คน
- เจ้าหน้าที่ของรัฐ	จำนวน 2 คณะ 70 คน
- เกษตรกร	จำนวน 11 คณะ 394 คน

- ชาวต่างชาติ จำนวน 1 คณะ 30 คน

รวม 1,099 คน

งานฝึกอบรม (Walk in) ประจำปีงบประมาณ 2559

- บริษัทฟินิคซพัลพแอนด์ เพเพอร์ จำกัด (มหาชน)

สาธิตและฝึกปฏิบัติการทำ พิมเสนน้ำ น้ำมันไพล ยาหม่องสมุนไพร ชาชงรางจืด สเปรย์ไล่ยุง

วันที่ 6 ตุลาคม 2558 จำนวน 17 คน

- โครงการค่ายเยาวชนคนดีศรียอดแก่งด้านภัยยาเสพติดและพัฒนาสถาบันครอบครัวอบอุ่น
- องค์การบริหารส่วนตำบลยกแก่ง อำเภอสามโก้ จังหวัดกาฬสินธุ์
- สาธิตและฝึกปฏิบัติการทำ พิมเสนน้ำ ยาหม่องสมุนไพรวันที่ 21 ตุลาคม 2558จำนวน 30 คน
- มูลนิธิเด็กโสสะแห่งประเทศไทย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

สาธิตและฝึกปฏิบัติการทำ ชาชงรางจืด วันที่ 22 ตุลาคม 2558จำนวน 13 คน

- สำนักงานพัฒนาชุมชน จังหวัดสกลนครฟังการบรรยายหลักสูตรการพัฒนาพืชสมุนไพรเศรษฐกิจแบบครบวงจร วันที่ 18 พฤศจิกายน 2558 จำนวน 60 คน
- โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและแปรรูปสินค้าเกษตรผสมผสานตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงรุ่นที่ 1สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดสกลนคร

สาธิตและฝึกปฏิบัติการทำ ลูกประคบสมุนไพร ยาหม่องสมุนไพร ชาชงรางจืด วันที่ 19 พฤศจิกายน 2558 จำนวน 30 คน

- โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและแปรรูปสินค้าเกษตรผสมผสานตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงรุ่นที่ 2-3สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดสกลนคร

สาธิตและฝึกปฏิบัติการทำ ลูกประคบสมุนไพร ยาหม่องสมุนไพร ชาชงรางจืด วันที่ 3 ธันวาคม 2558 จำนวน 36 คน

- โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและแปรรูปสินค้าเกษตรผสมผสานตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงรุ่นที่ 4-5สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดสกลนคร

สาธิตและฝึกปฏิบัติการทำ ลูกประคบสมุนไพร ยาหม่องสมุนไพร ชาชงรางจืด

วันที่ 24 ธันวาคม 2558 จำนวน 70 คน

- โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและแปรรูปสินค้าเกษตรผสมผสานตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงรุ่นที่ 6สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดสกลนคร

สาธิตและฝึกปฏิบัติการทำ ลูกประคบสมุนไพร ยาหม่องสมุนไพร ชาชงรางจืด วันที่ 19 มกราคม 2559 จำนวน 48 คน

- โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและแปรรูปสินค้าเกษตรผสมผสานตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงรุ่นที่ 7สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดสกลนคร

สาธิตและฝึกปฏิบัติการทำ ลูกประคบสมุนไพร ยาหม่องสมุนไพร ชาชงรางจืด วันที่ 21 มกราคม 2559 จำนวน 37 คน

- โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและแปรรูปสินค้าเกษตรผสมผสานตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงรุ่นที่ 8สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดสกลนคร

สาธิตและฝึกปฏิบัติการทำ ลูกประคบสมุนไพร ยาหม่องสมุนไพร ชาชงรางจืด วันที่ 26 มกราคม 2559 จำนวน 18 คน

- โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและแปรรูปสินค้าเกษตรผสมผสานตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงรุ่นที่ 8 สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดสกลนคร
สาธิตและฝึกปฏิบัติการทำ ลูกประคบสมุนไพร ยาหม่องสมุนไพร ชาขงรางจืด วันที่ 26 มกราคม 2559 จำนวน 40 คน
- โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและแปรรูปสินค้าเกษตรผสมผสานตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงรุ่นที่ 9-10 สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดสกลนคร
สาธิตและฝึกปฏิบัติการทำ ลูกประคบสมุนไพร ยาหม่องสมุนไพร ชาขงรางจืด
วันที่ 28 มกราคม 2559 จำนวน 50 คน
- โครงการฝึกทักษะวิชาชีพ โรงเรียนบ้านท่าบ่อ (บ่อศรีรัตนอำนวย) จังหวัด นครพนม
สาธิตและฝึกปฏิบัติการทำ น้ำมันไพล ยาหม่องเสลดพังพอน สเปรย์ไล่ยุง วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2559
จำนวน 40 คน
- โครงการส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาสองค์การบริหารส่วนตำบลหาโฮง จังหวัด
สกลนครสาธิตและฝึกปฏิบัติการทำ น้ำมันไพล ยาหม่องสมุนไพร ยาต้มสมุนไพร
วันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2559 จำนวน 70 คน
- องค์การบริหารเทศบาลตำบลร้อยเอ็ด วันที่ 4 เมษายน 2559 จำนวน 10 คน
- ค่ายเยาวชนรณรงค์สืบสานพระราชดำริ (RDPB camp) รุ่นที่ 6 บรรยายสวนสาธิตสมุนไพรวันที่ 29
พฤษภาคม 2559 จำนวน 124 คน ของมูลนิธิบุคคลพอเพียง
- โดยสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ เพื่อสร้างผู้นำที่ดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงฯ
สาธิตและฝึกปฏิบัติการทำ ชาขงสมุนไพร ยาหม่องเสลดพังพอนวันที่ 18 มิถุนายน 2559 จำนวน 15 คน
- องค์การบริหารส่วนตำบลเชียงเครือ จังหวัดสกลนคร องค์การบริหารส่วนตำบลเชียงเครือ
สาธิตและฝึกปฏิบัติการทำยาต้มสมุนไพร ณ หอประชุมเทศบาลตำบลเชียงเครือ อำเภอเมือง จังหวัด
สกลนคร วันที่ 21 มิถุนายน 2559 จำนวน 120 คน
- โรงเรียนวิถีธรรมแห่งมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนครสาธิตและฝึกปฏิบัติการทำ ยาหม่องสมุนไพร
สเปรย์ตะไคร้หอม วันที่ 28 กรกฎาคม 2559 จำนวน 23 คน
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสาธิตและฝึกปฏิบัติการทำ ลูกประคบสมุนไพรการท่องเที่ยวแห่ง
ประเทศไทยสาธิตและฝึกปฏิบัติการทำลูกประคบสมุนไพรวันที่ 2 สิงหาคม 2559 จำนวน 30 คน
- โครงการฝึกอบรม Young Smart Farmer รุ่นที่ 2 สาธิตและฝึกปฏิบัติการทำ ลูกประคบสมุนไพร
วันที่ 17 สิงหาคม 2559 จำนวน 4 คน
- องค์การบริหารส่วนตำบลหาโฮง สาธิตและฝึกปฏิบัติการทำ ลูกประคบสมุนไพรยาต้มสมุนไพร
น้ำมันไพล วันที่ 18 สิงหาคม 2559 จำนวน 100 คน
- องค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อ.สีชมพู จ.ขอนแก่น สาธิตและฝึกปฏิบัติการทำ ลูกประคบ
สมุนไพร วันที่ 24 สิงหาคม 2559 จำนวน 50 คน
- บริษัทฟินิกซ์ฟลอปแอนด์ เพเพอร์ จำกัด (มหาชน) สาธิตและฝึกปฏิบัติการทำ ยาหม่องเสลดพัง
พอน น้ำมันไพล พิมเสน เทียนตะไคร้หอม วันที่ 8 กันยายน 2559 จำนวน 18 คน
- โครงการฝึกอบรม Young Smart Farmer บรรยายถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการแพทย์แผนไทย
สาธิตและฝึกปฏิบัติการทำ ชาขงรางจืด ยาหม่องเสลดพังพอนวันที่ 29 กันยายน 2559จำนวน 46
คน

9. งานส่งเสริมอาชีพอุตสาหกรรมในครอบครัว ผลการดำเนินงาน

งานสาธิต

งานสาธิตการย้อมคราม

1. หลักการและเหตุผล

งานสาธิตการย้อมคราม เป็นอีกกิจกรรมหนึ่ง ที่งานส่งเสริมอาชีพอุตสาหกรรมในครอบครัว ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ และ ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 5 กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ได้จัดทำขึ้นเพื่อถ่ายทอดความรู้เรื่อง การย้อมคราม ตั้งแต่ขบวนการหมักคราม และนำเนื้อครามมาก่อหม้อสำหรับย้อมผ้า ตลอดจนการทอผ้าฝ้ายย้อมคราม ให้ราษฎรและผู้ที่มีสนใจนำความรู้ที่ได้ สร้างอาชีพเสริมมีรายได้ และรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่ตลอดไป.

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อถ่ายทอดความรู้เทคนิคต่าง ๆ ในการย้อมคราม
2. รักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงไว้
3. เพื่อนำวัตถุดิบในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์
4. เพื่อให้ราษฎรมีรายได้เสริมในการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

3. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ราษฎรมีความรู้ ความเข้าใจและสามารถ นำเทคนิคต่าง ๆ ใช้ในการย้อมคราม
2. ราษฎรมีรายได้เสริม และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
3. ราษฎรสามารถนำวัตถุดิบที่มีในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์

4. กลุ่มเป้าหมายราษฎรผู้สนใจทั้งในจังหวัดและต่างจังหวัด

5. สถานที่ดำเนินงาน งานส่งเสริมอาชีพอุตสาหกรรมในครอบครัว ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ

6. วิธีดำเนินการถ่ายทอดความรู้ด้านทฤษฎีและการปฏิบัติ

7. ระยะเวลาในการดำเนินงานตั้งแต่เดือน ตุลาคม 2558 – กันยายน 2559

ผลการดำเนินงาน

วันที่ 25 พฤศจิกายน 2558

ถ่ายทอดความรู้เรื่อง การย้อมคราม ในงาน “เทิดไท้พระบารมี ศูนย์ฯ ภูพาน งานเพื่อพ่อ” เนื่องในวันครบรอบก่อตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

วันที่ 1 ธันวาคม 2558

สาธิตการย้อมคราม ให้กับ บริษัท อัมรินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พลัสลิซซิ่ง จำกัด (มหาชน)

วันที่ 30 ธันวาคม 2558

ถ่ายทอดความรู้เรื่อง การย้อมคราม ให้กับบุคคลทั่วไป

วันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2559

ถ่ายทอดความรู้เรื่อง การย้อมคราม ให้กับนักศึกษาคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม โดย สำนักทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

วันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2559

ถ่ายทอดความรู้เรื่อง การย้อมคราม ให้กับนักเรียนโรงเรียนน้ำพอง จ.ขอนแก่น

วันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2559

ถ่ายทอดความรู้เรื่อง การย้อมคราม (ผ้ามัดย้อมคราม) ให้กับเกษตรกร จ.กาฬสินธุ์

วันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2559

- ถ่ายทอดความรู้เรื่อง การเยี่ยมชม ให้กับเกษตรกร จ. อำนาจเจริญ
- วันที่ 9 มีนาคม 2559
- ถ่ายทอดความรู้เรื่อง การเยี่ยมชม ให้กับเยาวชน จ.ขอนแก่น
- วันที่ 9 มีนาคม 2559
- ถ่ายทอดความรู้เรื่อง การเยี่ยมชมให้กับผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ บริษัทตอยคำ ผลิตภัณฑ์อาหาร
จำกัด
- วันที่ 16 พฤษภาคม 2559
- ถ่ายทอดความรู้เรื่อง การเยี่ยมชม ให้กับกลุ่มทอผ้าบ้านนาคำ ต.ห้วยยาง จ.สกลนคร
- วันที่ 25 พฤษภาคม 2559
- ถ่ายทอดความรู้เรื่อง การเยี่ยมชม ให้กับนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคภูพาน จ.สกลนคร
- วันที่ 30 พฤษภาคม 2559
- ถ่ายทอดความรู้เรื่อง การเยี่ยมชม ให้กับโครงการค่ายเยาวชนรู่้งานสืบสานพระราชดำริ (RDPB
CAMP) (รุ่นที่ 6)
- วันที่ 9 กรกฎาคม 2559
- ถ่ายทอดความรู้เรื่อง การเยี่ยมชม ให้กับ โครงการเยาวชนจิตอาสาเพื่อเรียนรู้ตามแนว
พระราชดำริ รุ่นที่ 4 สำนักราชเลขาธิการ กรุงเทพ
- วันที่ 23 กรกฎาคม 2559
- ถ่ายทอดความรู้เรื่อง การเยี่ยมชม ให้กับ มูลนิธิวิจัยและบริการการศึกษาเพื่อสาธารณะ
กรุงเทพฯ จัดโครงการเยาวชนไทยในต่างแดน... ตามรอยพระยุคลบาท
- วันที่ 27 กรกฎาคม 2559
- ถ่ายทอดความรู้เรื่อง การเยี่ยมชม ให้กับ ศูนย์การศึกษานอกระบบ อ.ปทุมราชวงศา จ.
อำนาจเจริญ
- วันที่ 16 สิงหาคม 2559
- ถ่ายทอดความรู้เรื่อง การเยี่ยมชม ให้กับ มหาวิทยาลัยศรีประทุม จ.ขอนแก่น

10. งานขยายผลศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯผลการดำเนินงาน

งานขยายผล

1. โครงการพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็ง เครือข่ายศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริในหมู่บ้านรอบศูนย์และหมู่บ้านเครือข่าย (สนับสนุนต้นกล้าและกิ่งพันธุ์, จัดเวที สมาชิกเครือข่าย 42 ครั้ง ให้กับหมู่บ้านรอบ ศูนย์ 32 แห่ง และหมู่บ้านเครือข่าย 10 แห่ง)

ผลการดำเนินงาน

โครงการพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็ง เครือข่ายศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริในหมู่บ้านรอบศูนย์และหมู่บ้านเครือข่ายเป็นหนึ่งในโครงการขยายผลสำเร็จของศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ไปสู่เกษตรกรหมู่บ้านรอบศูนย์ เพื่อให้เป็นตัวอย่างของเกษตรกรทั่วไปในการประกอบอาชีพตามแนวพระราชดำริและเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเป็นรูปธรรมและเปรียบเสมือนเป็นตัวแทนของศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งประกอบด้วยศูนย์เรียนรู้ฯ 32 ศูนย์ ใน 22 หมู่บ้านรอบศูนย์ฯภูพาน และหมู่บ้านขยายผลรอบศูนย์ฯศึกษา จำนวน 5 หมู่บ้าน รวมถึง

หมู่บ้านเฉลิมพระเกียรติ รอบศุภญาภิธาน 5 หมู่บ้าน ภายในจังหวัดสกลนคร อีก 5 หมู่บ้าน รวมเป็น 32
ศูนย์เรียนรู้ฯ 5 หมู่บ้านขยายผล 5 หมู่บ้านเฉลิมพระเกียรติ

ในการดำเนินโครงการปี 2559 เน้นการจัดเวทีเรียนรู้เกษตรกร ซึ่งงานขยายผลได้มีการ
ออกจัดเวทีเกษตรกร และติดตามความก้าวหน้าเพื่อรับทราบปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของเกษตรกร
ศูนย์เรียนรู้ฯ หมู่บ้านขยายผล หมู่บ้านเฉลิมพระเกียรติ ตามแนวพระราชดำรินปี 2559 ครบทุกแปลง และ
ได้จัดเก็บข้อมูลของเกษตรกรศูนย์เรียนรู้ฯ

สรุปรายงานผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งเครือข่ายศูนย์เรียนรู้
เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำรินหมู่บ้านรอบศุภญาภิธาน ปี 2559 หมู่บ้านขยายผล บ้านโนนสมบูรณ์
หมู่ที่ 10 ตำบลดงมะไฟ อำเภอมะนัง จังหวัดสกลนครวันที่ 1 มีนาคม 2559 เวลา 09.00 น.

1. สถานที่ตรวจเยี่ยม ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริน บ้านโนนสมบูรณ์ ตำบลดง
มะไฟ

2. จำนวนเกษตรกรที่รับการตรวจเยี่ยม 30 คน

3. จำนวนเจ้าหน้าที่ขยายผลและเจ้าหน้าที่กิจกรรมที่ออกตรวจเยี่ยม 8 คน

4. หัวหน้าส่วนราชการ/หัวหน้ากิจกรรมที่ร่วมออกตรวจเยี่ยม - คน

5. ประเด็น/ข้อเสนอ ของผู้ออกตรวจเยี่ยม

5.1 เจ้าหน้าที่งานขยายผล นางจรียา สุพรรณเมือง ตำแหน่ง นักประสานงาน

ให้คำแนะนำและชี้แจงเกษตรกร เรื่อง 1.) แนะนำการปลูกพืชที่ใช้น้ำน้อย เช่น พืชผักสวนครัว
ข้าวโพด ถั่วลิสง ถั่วพุ่ม 2.) การจัดทำบัญชีฟาร์มเก็บข้อมูลรายรับ - รายจ่าย ในแต่ละวัน ของหัวหน้า
ศูนย์เรียนรู้ฯ

5.2 เจ้าหน้าที่งานศึกษาและพัฒนาปรับปรุงบำรุงดิน นายแหลมทอง คำชมภู ตำแหน่ง
เจ้าหน้าที่การเกษตร

ให้คำแนะนำและชี้แจงเกษตรกรเรื่อง ๑.) การผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง ให้เกษตรกรเตรียมปุ๋ย
คอกไว้ 1-2 ตัน เมื่อบประมาณมาจะนำวัตถุดิบมาผสม เพื่อนำไปใช้ในสวนยางพารา นาข้าว พืชผัก 2.) ปุ๋ย
สังเคราะห์ ให้เกษตรกรเก็บตัวอย่างดินมาตรวจที่กิจกรรมฯ เพื่อหาค่า N P K ว่ามีธาตุอาหารแต่ละชนิดน้อย
หรือมากเพียงใด 3.) การฝึกอบรมเรื่องอื่นๆ จะแจ้งให้ทราบภายหลัง

5.3 เจ้าหน้าที่งานศึกษาและพัฒนาด้านประมง นายธีระศักดิ์ ศรีนา ตำแหน่ง นักวิชาการ
เกษตร

ให้คำแนะนำและชี้แจงเกษตรกรเรื่อง 1.) แจกอบรมการเลี้ยงปลาแบบผสมผสาน มี 2 รุ่น
วันที่ 15-17 มีนาคม 2559 วันที่ 18 - 20 เมษายน 2559 และการทำอาหารปลาอย่างง่าย วันที่ 12 - 14
, 25 - 27 กรกฎาคม 2559 เกษตรกรท่านใดสนใจแจ้งรายชื่อที่กิจกรรม 2.) พันธุ์ปลาจะแจกให้ในช่วง
เดือน พฤษภาคม - มิถุนายน ของทุกปี

5.4 เจ้าหน้าที่งานขยายผล นางสาวกาญจนา คำปาน ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่งานการเงินและบัญชี
ปฏิบัติงาน

ให้คำแนะนำและชี้แจงเกษตรกรเรื่อง 1.) การเลี้ยงผึ้ง เกษตรกรท่านใดสนใจเลี้ยงผึ้งให้
ติดต่อที่งานขยายผลหรือขึ้นไปศึกษาเรียนรู้ที่กิจกรรมพืชสวน ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ 2.) การเลี้ยง
ไส้เดือนดิน เป็นอาชีพใหม่ที่สร้างรายได้ไม่น้อยจะมีการอบรมในเดือน พฤษภาคม นี้

3.) เจ้าหน้าที่สำนักราชเลขานุการฯ จะมาสำรวจพื้นที่แปลงเรียนรู้ที่จะนำเยาวชนรุ่นที่ 4 ศึกษาเรียนรู้วิถี
ชีวิตของชาวบ้าน บ้านโนนสมบูรณ์ ในวันที่ 28 มีนาคม 2559 ให้ท่านผู้ใหญ่บ้านเตรียมต้อนรับด้วย

5.5 เจ้าหน้าที่ขยายผล นายเรืองฤทธิ์ ขวัญเจริญศรี ตำแหน่ง นักจัดการงานทั่วไปปฏิบัติการ ให้คำแนะนำและชี้แจงเกษตรกรเรื่อง 1.) ปัจจัยการผลิตในปีงบประมาณ 2558 ยังคงเหลือ ข้าวโพดตักทราย 15 กก. กระจับแดงชุดาน 5 กก. ส่วนในปี 2559 กิจกรรมพีชไร่ ยังไม่ได้แจ้งรายละเอียดให้ทราบ

6. การดำเนินงานกลุ่มอาชีพภายในหมู่บ้าน

- กลุ่ม เพาะเห็ด
- กลุ่ม ยางพารา
- กลุ่ม ปุ๋ย

7. ปัญหา อุปสรรค

- ปัญหาการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง การปลูกพีชจึงไม่ต่อเนื่อง
- การผลิตก้อนเชื้อเห็ดให้กับศูนย์ฯ ภูพาน เงินงบประมาณที่ได้รับชำระทำให้การดำเนินงานไม่ราบรื่นเท่าที่ควร

8. ความต้องการ

- ต้องการชุดบ่อ
- ต้องการน้ำบาดาลเพื่อทำการเกษตร
- ต้องการเมล็ดพันธุ์ฝักสวนครัว
- ต้องการเลี้ยงไก่พันธุ์เนื้อไก่ไข่
- ต้องการสุกรพันธุ์ภูพาน 2 ตัว (ตัวผู้ 1 ตัว , ตัวเมีย 1 ตัว)
- ต้องการอบรมการปลูกพีชฤดูแล้ง หรือปลูกพีชหลังนา เดือน ธันวาคม – กุมภาพันธ์ ของทุกปี
- ต้องการผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง
- ต้องการอบรมการเพาะพันธุ์ปลา

9. รายชื่อสมาชิกจัดทำแปลงขยายผลศูนย์เรียนรู้ฯ 5 คน

1. นายหนูเจียม คุณมี บ้านเลขที่ 44
2. นายดาวเรือง คุณปัญญาบ้านเลขที่ 55
3. ร.ต.ต.ประสิทธิ์ ปัดชาสุวรรณบ้านเลขที่ 12
4. นายอวยชัย พรหมโคตรบ้านเลขที่ 52
5. นายสมคิด สารินันท์บ้านเลขที่ 116

คณะเจ้าหน้าที่งานขยายผลและกิจกรรมฯ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯการจัดเวทีของเกษตรกรสมาชิกเครือข่ายศูนย์เรียนรู้ในหมู่บ้านรอบศูนย์ฯ บ้านโนนสมบูรณ์ ตำบลดงมะไฟ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนครรายงานการประชุมเชิงปฏิบัติการ โครงการพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งเครือข่ายศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ ปี 2559หมู่บ้านขยายผล บ้านอ่างคำ หมู่ที่ 7 ตำบลนาตาล อำเภอเต่างอย จังหวัดสกลนครวันที่ 7 มีนาคม 2559

1. สถานที่ตรวจเยี่ยม ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ หมู่บ้านขยายผล บ้านอ่างคำ หมู่ที่ 7 ต.นาตาล อ.เต่างอย จังหวัดสกลนคร
2. จำนวนเกษตรกรที่รับการตรวจเยี่ยม 30 คน
3. จำนวนเจ้าหน้าที่ขยายผลและเจ้าหน้าที่กิจกรรมที่ออกเยี่ยม 7 คน
4. หัวหน้าส่วนราชการ/หัวหน้ากิจกรรมที่ร่วมออกตรวจเยี่ยม - คน
5. ประเด็น/ข้อเสนอ ของผู้ออกตรวจเยี่ยม

5.1 เจ้าหน้าที่งานขยายผล นางสาวกาญจนา คำปาน ตำแหน่งเจ้าพนักงานการเงินและบัญชีให้คำแนะนำและชี้แจงประชาสัมพันธ์แผนการฝึกอบรม ประจำปีงบประมาณ 2559 จำนวน 34หลักสูตรเกษตรกรท่านใดมีความสนใจต้องการเข้ารับการฝึกอบรมตามหลักสูตรที่ต้องการ สามารถติดต่อสอบถามกลุ่มงานฝึกอบรมและถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบแต่ละงานกิจกรรม

5.2 เจ้าหน้าที่งานศึกษาและพัฒนาด้านปรับปรุงบำรุงดิน นายยุทธนา พลสวนที่ป ตำแหน่งเจ้าหน้าที่การเกษตร ให้คำแนะนำและชี้แจงเกษตรกร เรื่อง 1. การทำปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง ในปีงบประมาณ 2559 ให้เกษตรกรเตรียมวัสดุคอกปุ๋ยคอกไว้เป็นจำนวน 1 ตัน ถ้าพร้อมทางเจ้าหน้าที่งานศึกษาและพัฒนาปรับปรุงบำรุงดินจะออกมาฝึกปฏิบัติการทำปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงให้แก่เกษตรกรได้เรียนรู้และนำไปใช้ในการเกษตรต่อไป

5.3 เจ้าหน้าที่งานศึกษาและพัฒนาด้านป่าไม้ นางลัคนา ลีอวนพิมพ์ ตำแหน่ง นักวิชาการเกษตรปฏิบัติการ

ให้คำแนะนำและชี้แจงเกษตรกร เรื่อง 1. ชี้แจงเรื่องการขอรับการสนับสนุนพันธุ์ไม้ป่าไว้ปลูก งานศึกษาและพัฒนาด้านป่าไม้ จะดำเนินการแจกจ่ายกล้าไม้ป่าในช่วงเดือนพฤษภาคม 2559 เป็นต้นไป เพราะเป็นช่วงฤดูต้นฝนเหมาะกับการนำกล้าไม้ป่าไปปลูกได้ ฉะนั้นเกษตรกรท่านใดที่มีความต้องการให้มาขอรับพันธุ์กล้าไม้ป่าไปปลูกได้ตามจำนวนที่งานศึกษาและพัฒนาด้านป่าไม้จัดสรรให้ ศูนย์เรียนรู้ฯ ละ 1,000 ต้น เรื่องที่ 2 การปลูกไม้พุ่มอย่างถูกกฎหมาย การปลูกไม้พุ่มในที่ดินตนเองเพื่อการค้าสามารถทำได้โดยขึ้นทะเบียนสวนป่า ตาม พรบ.สวนป่า พ.ศ.2535 โดยประเภทของที่ดินที่จะนำมาขึ้นทะเบียนสวนป่าได้ให้ดูตามตรา 4 การทำไม้และออกใบกำกับไม้ก็สามารถทำได้ตาม พรบ.สวนป่า นี้ แต่จะไปหวังว่าราคาจะดีเหมือนที่เคยได้ยินจากชาวต่าง ๆ ประเภท 1 คันรถปิกอัพมูลค่าไม้6ล้านบาทไม่ได้ ที่มันแพงเพราะความนิยมและต้องการจากประเทศจีนมีสูงแต่ถ้าเราส่งออกขายไม่ได้เนื่องจากประเทศไทยห้ามส่งออกไม้พุ่ม จะขายให้คนไทยก็ไม่ได้ราคาสูง เพราะคนไทยไม่มีค่านิยมไม้พุ่มเหมือนจีน

5.4 เจ้าหน้าที่งานศึกษาและพัฒนาด้านปศุสัตว์ นายสาคร พูนสวัสดิ์ ตำแหน่งนักวิชาการสัตวบาล ให้คำแนะนำและชี้แจงเกษตรกร เรื่อง 1. 3 คำภูพาน เป็นงานศึกษาและพัฒนาด้านปศุสัตว์ ของศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่ได้ศึกษาและพัฒนาปรับปรุงสายพันธุ์ให้ได้พันธุ์ดี ทนโรค ทนต่อสภาพแวดล้อม และได้ขยายผลไปสู่ประชาชนทั่วไป ประกอบด้วย 1. โคเนื้อภูพานเป็นสายพันธุ์หนึ่งของ Japanese Black ซึ่งผลิตเนื้อีคุณภาพสูงที่สุดมีคุณภาพซากสูงกว่าทุกสายพันธุ์ เป็นที่รู้จักในชื่อ Kobe beef และ Matsusaka beef ถือว่าเป็นโคที่ให้เนื้อีคุณภาพดีที่สุดในโลก ลักษณะเนื้อีมีความนุ่ม ไขมันแทรกเกรดสูง มีขนสีดำ และทนทานต่อสภาพแวดล้อมในประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2554

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้พระราชทานชื่อใหม่โดยให้ชื่อว่า“โคเนื้อภูพาน” 2. สุกรสายพันธุ์ "ภูพาน" โดยพัฒนาจากจุดเด่นของสุกร 3 สายพันธุ์ คือ พันธุ์หมยซาน พันธุ์พื้นเมือง และพันธุ์คร็อกเจอร์ซี่ ทำให้ได้สุกรภูพานที่มีขนาดกระทัดรัด

ให้ลูกตก เลี้ยงง่าย มั่นน่อยและเนื้อแดงมาก ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ดีทนต่อโรค 3. ไก่ดำภูพาน มีลักษณะคล้ายไก่พันธุ์พื้นเมือง มีขนดำ หนังดำ กระดุกดำ สามารถเลี้ยงภายใต้ระบบการเลี้ยงแบบเดิมๆ ที่สร้างโรงเรือนแบบง่ายๆ หรือปล่อยตามใต้ถุนบ้าน ไม่ต้องเพิ่มต้นทุน หรือใช้เทคโนโลยีการเลี้ยงที่ซับซ้อน และสามารถสร้างรายได้มากกว่าการเลี้ยงไก่ทั่วไป 2-3 เท่า

6. ปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกร

1. อ่างเก็บน้ำห้วยนาอ่าง น้ำจะน้อยไม่เพียงพอทำการเกษตรในช่วงหน้าแล้ง

7. ข้อเสนอแนะและความต้องการแก้ไขปัญหาให้แก่เกษตรกร

1. ต้องการขอรับการสนับสนุนพันธุ์ไม้ผล เช่น มะม่วง ลิ้นจี่ ส้มโอ กล้วยหอมทอง
2. ต้องการขอรับการสนับสนุนชุดเจาะบ่อบาดาลเพื่ออุปโภคบริโภค
3. ต้องการขุดลอกอ่างเก็บน้ำห้วยนาอ่าง เพื่อให้สามารถกักเก็บน้ำไว้ใช้ในช่วงฤดูแล้งได้
4. เกษตรกรมีต้องการอยากฝึกอบรมหลักสูตรการปลูกมะนาว การเพาะเห็ด การเพาะเลี้ยงปลา และการปลูกข้าวคัดเมล็ดพันธุ์

การออกตรวจเยี่ยมศูนย์เรียนรู้ฯ หมู่บ้านขยายผล บ้านอ่างคำ หมู่ที่ 7 ตำบลนาตาล อำเภอต่างอย จังหวัดสกลนคร สรุปรายงานผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งเครือข่ายศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริในหมู่บ้านรอบศูนย์ ปี 2559 วันที่ 27 มิถุนายน 2559 เวลา 09.00 น.

1. สถานที่ตรวจเยี่ยม ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริ หมู่บ้านขยายผล บ้านดงสมบูรณ์ หมู่ที่ 10 ตำบลพังขว้าง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร
2. ชื่อหัวหน้าศูนย์เรียนรู้ฯ นายคำสอน ชาวคนดง
3. จำนวนเกษตรกรที่รับการตรวจเยี่ยม 30 คน
4. จำนวนเจ้าหน้าที่ขยายผลและเจ้าหน้าที่กิจกรรมที่ออกตรวจเยี่ยม 9 คน
5. หัวหน้าส่วนราชการ/หัวหน้ากิจกรรมที่ร่วมออกตรวจเยี่ยม - คน
6. ประเด็น/ข้อเสนอ ของผู้ตรวจเยี่ยม

6.1 เจ้าหน้าที่งานขยายผล นายเรืองฤทธิ์ ขวัญเจริญศรี ตำแหน่ง นักจัดการงานทั่วไป ปฏิบัติการให้คำแนะนำและชี้แจงเกษตรกร

1) แทนกิจกรรมป่าไม้ ในปีงบประมาณ 2558 มีป่า

3 ประเภท 1) กล้วยไม้ยืนต้น 2) กล้วยไม้ใช้สอย 3) กล้วยไม้เศรษฐกิจ เริ่มแจกจ่ายได้ตั้งเดือนมิถุนายน 2559 เป็นต้นไป แจกจ่ายให้ศูนย์เรียนรู้ฯ ละ 1,000 ต้น

2) กลุ่มอาชีพ เช่น กลุ่มอาชีพด้านหัตถกรรม ด้านการเกษตร

3) แปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เพื่อเพิ่มมูลค่าของผลผลิต

4) การปลูกพืชแบบประหยัดน้ำ หลุมพอเพียง การใช้ระบบน้ำหยด

5) การปลูกมะเขือเทศ แบบต่อยอด – ไม่ต่อยอด ภายในหมู่บ้านรอบศูนย์

6) ด้านการตลาด เพื่อจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร ศูนย์เรียนรู้ Prie = ราคา Plaec = ช่องทางการจำหน่าย Product = ผลิตภัณฑ์ Packing = การบรรจุภัณฑ์ Promotion = การประชาสัมพันธ์

7) การปลูกหม่อนกินผล เพื่อจำหน่ายส่งโรงงานหลวงอาหารสำเร็จรูปที่ 3 (ต่างอย) และจำหน่ายตลาดสดพร้อมแปรรูปทำน้ำหม่อน ไวน์หม่อน

6.2 เจ้าหน้าที่งานขยายผล นางปิยดา ประพิมพา ตำแหน่ง นักประสานชุมชน

ให้คำแนะนำและชี้แจงเกษตรกรเรื่อง การฝึกอบรมในศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพาน ถ้าเกษตรกรสนใจให้ส่งรายชื่อมาให้เจ้าหน้าที่ขยายผลเพื่อรวบรวมให้กับกิจกรรมต่อไป

- หลักสูตรการเพาะเห็ดเศรษฐกิจและเห็ดพื้นเมือง จำนวน 4 รุ่นๆ ละ 25 คน (2 วัน)
- หลักสูตรการเลี้ยงไก่ดำภูพาน จำนวน 80 คน (2 วัน)
- หลักสูตรการเลี้ยงสุกรภูพาน จำนวน 40 คน (2 วัน)

- หลักสูตรการเลี้ยงโคเนื้อภูพาน จำนวน 40 คน (2 วัน)
- หลักสูตรการเพาะปลานิล จำนวน 40 คน (3 วัน)
- หลักสูตรการทำอาหารปลาอย่างง่าย จำนวน 40 คน (3 วัน) จำนวน 2 รุ่น
- หลักสูตรการเพิ่มศักยภาพแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายอ้อมคราม จำนวน 20 คน (3 วัน)
- หลักสูตรการเพิ่มศักยภาพผลิตภัณฑ์สิ่งทอ จำนวน 20 คน (3 วัน)
- หลักสูตรการพัฒนาพืชสมุนไพรเศรษฐกิจแบบครบวงจร จำนวน 20 คน (1 วัน)
- หลักสูตรการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากพืชสมุนไพร จำนวน 10 คน (1 วัน)
- หลักสูตรการพัฒนาการผลิตเมล็ดพันธุ์ จำนวน 50 คน (1 วัน)
- หลักสูตรการพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากข้าว จำนวน 50 คน (1 วัน)
- หลักสูตรการเลี้ยงไส้เดือน จำนวน 40 คน (1 วัน)

6.3 เจ้าหน้าที่กิจกรรมปรับปรุงบำรุงดิน นายยุทธนา พลสวนทิพย์ ตำแหน่ง เจ้าพนักงานเกษตร ให้คำแนะนำและชี้แจงเกษตรกร เรื่อง 1) การทำน้ำหมักชีวภาพเพื่อกำจัดหอยเชอรี่ จาก พด 1 – 7 , เศษผัก , ผลไม้ต่างๆ เพื่อนำไปใช้ในแปลงเกษตรกร 2) การนำดินไปตรวจ เพื่อยากทราบสภาพดิน ถ้าเกษตรกรคนไหนสนใจอยากตรวจสอบสภาพดินให้บอกเจ้าหน้าที่ปรับปรุงบำรุงดิน ออกไปเจาะดิน เพื่อนำดินมาตรวจสอบสภาพดินว่าขาดธาตุอาหารอะไร 3) การชุดบ่อสมทบ 2,500 บาท ถ้าใครสนใจให้ส่ง สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน , สำเนาโฉนดที่ดิน จำนวน 1 ชุด 4) การทำปุ๋ยคุณภาพสูง ให้หัวหน้าศูนย์เรียนรู้ฯ และสมาชิกเครือข่าย นำปุ๋ยคอกประมาณ 1 ตัน มารวมกันเพื่อให้เจ้าหน้าที่กิจกรรมปรับปรุงบำรุงดินมาสาธิตการทำปุ๋ยคุณภาพสูง ให้สมาชิกแบ่งกันนำไปใส่ในแปลงของตนเอง

6.2 เจ้าหน้าที่งานศึกษาและพัฒนาด้านปศุสัตว์ นายสาคร พูลสวัสดิ์ ตำแหน่ง นักวิชาการเกษตรปฏิบัติการ

ให้คำแนะนำและชี้แจงเกษตรกรเรื่อง 1) แจ้งการเลี้ยงไก่ดำภูพาน ไม่ควรเลี้ยงร่วมกับไก่บ้านเพราะถ้าเลี้ยงด้วยกันมันจะกลายเป็นพันธุ์ ถ้าเกษตรกรสนใจให้มาเข้ารับการฝึกอบรมพร้อมรับพันธุ์ไก่ดำ 1 ชุด ตัวเมีย 3 ตัว ตัวผู้ 1 ตัว และได้แนะนำการเลี้ยงสุกรภูพาน การเลี้ยงโคเนื้อภูพานด้วย

7. การดำเนินงานงานด้านธุรกิจศูนย์เรียนรู้

7.1 ดำเนินการกองทุนหมุนเวียน 747,396.65 บาท

ปัจจุบันมีการเบิกถอนเงินกองทุนหมุนเวียนสำหรับใช้ดำเนินการกิจกรรม 747,396.65 บาท

7.2 จำนวนสมาชิกฝากเงินออมทรัพย์ จำนวน 127 คน

ปัจจุบันมีเงินออมทรัพย์สะสม รวมทุกราย จำนวน 515,400 บาท

8. ปัญหา – อุปสรรค และความต้องการ

- ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร
- กลุ่มทอผ้าหาซื้อครามยาก

9. ข้อเสนอแนะและการแก้ไขปัญหา

10. ความต้องการเข้ารับการฝึกอบรมของเกษตรกร

- ฝึกอบรมการเพิ่มศักยภาพผลิตภัณฑ์สิ่งทอ มีกลุ่มทอผ้าพันคอ , ผ้าไหม ผ้าคลุมไหล่ ฝ้ายอ้อมคราม จำนวนในหมู่บ้านและส่งสำนักพระราชวัง
- การเพาะเห็ดเศรษฐกิจและเห็ดพื้นเมือง
- ฝึกอบรมการเลี้ยงไส้เดือน จำนวน 6 คน

คณะเจ้าหน้าที่งานขยายผลและกิจกรรมฯ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯการจัดเวทีของเกษตรกรสมาชิกเครือข่ายศูนย์เรียนรู้ในหมู่บ้านรอบศูนย์ฯ หมู่บ้านขยายผลบ้านดงสมบูรณ์ หมู่ที่ 10ตำบลพังขว้าง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนครสรุปรายงานผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งเครือข่ายศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำรินในหมู่บ้านรอบศูนย์ ปี 2559วันที่ 28 มิถุนายน 2559 เวลา 09.00 น.

1. สถานที่ตรวจเยี่ยม ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริ หมู่บ้านขยายผล บ้านดงชุมข้าวใต้ หมู่ที่ 14 ตำบลพังขว้าง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร
2. ชื่อหัวหน้าศูนย์เรียนรู้ฯ นายสมนึก อุดมพร
3. จำนวนเกษตรกรที่รับการตรวจเยี่ยม 30 คน
4. จำนวนเจ้าหน้าที่ขยายผลและเจ้าหน้าที่กิจกรรมที่ออกตรวจเยี่ยม 9 คน
5. หัวหน้าส่วนราชการ/หัวหน้ากิจกรรมที่ร่วมออกตรวจเยี่ยม - คน
6. ประเด็น/ข้อเสนอ ของผู้ออกตรวจเยี่ยม

6.1 เจ้าหน้าที่งานขยายผล นายเรืองฤทธิ์ ขวัญเจริญศรี ตำแหน่ง นักจัดการงานทั่วไป

ให้คำแนะนำและชี้แจงเกษตรกร

8) แทนกิจกรรมป่าไม้ ในปีงบประมาณ 2558 มีป่า

3 ประเภท 1) กล้วยไม้ยืนต้น 2) กล้วยไม้ใช้สอย 3) กล้วยไม้เศรษฐกิจ เริ่มแจกจ่ายได้ต้นเดือนมิถุนายน 2559 เป็นต้นไป แจกจ่ายให้ศูนย์เรียนรู้ฯ ละ 1,000 ต้น

9) กลุ่มอาชีพ เช่น กลุ่มอาชีพด้านหัตถกรรม ด้านการเกษตร

10) แปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เพื่อเพิ่มมูลค่าของผลผลิต

11) การปลูกพืชแบบประหยัดน้ำ หลุมพอเพียง การใช้ระบบน้ำหยด

12) การปลูกมะเขือเทศ แบบต่อยอด – ไม่ต่อยอด ภายในหมู่บ้านรอบศูนย์

13) ด้านการตลาด เพื่อจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร ศูนย์เรียนรู้ Prie = ราคา Plaec = ช่องทางการจำหน่าย Product= ผลิตภัณฑ์ Packing = การบรรจุภัณฑ์ Promotion = การประชาสัมพันธ์

14) การปลูกหม่อนกินผล เพื่อจำหน่ายส่งโรงงานหลวงอาหารสำเร็จรูปที่ 3 (เต่างอย) และจำหน่ายตลาดสดพร้อมแปรรูปทำน้ำหม่อน ไวน์หม่อน

6.2 เจ้าหน้าที่งานขยายผล นางปิยดา ประพิมพา ตำแหน่ง นักประสานชุมชน

ให้คำแนะนำและชี้แจงเกษตรกรเรื่อง การฝึกอบรมในศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพาน ถ้าเกษตรกรสนใจให้ส่งรายชื่อมาให้เจ้าหน้าที่ขยายผลเพื่อรวบรวมให้กับกิจกรรมต่อไป

- หลักสูตรการเพาะเห็ดเศรษฐกิจและเห็ดพื้นเมือง จำนวน 4 รุ่นๆ ละ 25 คน (2 วัน)
- หลักสูตรการเลี้ยงไก่ดำภูพาน จำนวน 80 คน (2 วัน)
- หลักสูตรการเลี้ยงสุกรภูพาน จำนวน 40 คน (2 วัน)
- หลักสูตรการเลี้ยงโคเนื้อภูพาน จำนวน 40 คน (2 วัน)
- หลักสูตรการเพาะปลานิล จำนวน 40 คน (3 วัน)
- หลักสูตรการทำอาหารปลาอย่างง่าย จำนวน 40 คน (3 วัน) จำนวน 2 รุ่น
- หลักสูตรการเพิ่มศักยภาพแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายย้อมคราม จำนวน 20 คน (3 วัน)

- หลักสูตรการเพิ่มศักยภาพผลิตภัณฑ์สิ่งทอ จำนวน 20 คน (3 วัน)
- หลักสูตรการพัฒนาพืชสมุนไพรเศรษฐกิจแบบครบวงจร จำนวน 20 คน (1 วัน)
- หลักสูตรการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากพืชสมุนไพร จำนวน 10 คน (1 วัน)
- หลักสูตรการพัฒนาการผลิตเมล็ดพันธุ์ จำนวน 50 คน (1 วัน)
- หลักสูตรการพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากข้าว จำนวน 50 คน (1 วัน)
- หลักสูตรการเลี้ยงไส้เดือน จำนวน 40 คน (1 วัน)

6.3 เจ้าหน้าที่งานศึกษาและพัฒนาด้านปศุสัตว์ นายสาคร พูลสวัสดิ์ ตำแหน่ง นักวิชาการ เกษตร

ให้คำแนะนำและชี้แจงเกษตรกรเรื่อง 1) แจ้งการเลี้ยงไก่ดำภูพาน ไม่ควรเลี้ยงร่วมกับไก่บ้าน เพราะถ้าเลี้ยงด้วยกันมันจะกลายพันธุ์ ถ้าเกษตรกรสนใจให้มาเข้ารับการฝึกอบรมพร้อมรับพันธุ์ไก่ดำ 1 ชุด ตัวเมีย 3 ตัว ตัวผู้ 1 ตัว และได้แนะนำการเลี้ยงสุกรภูพาน การเลี้ยงโคเนื้อภูพานด้วย

6.4 เจ้าหน้าที่กิจกรรมปรับปรุงบำรุงดิน นายยุทธนา พลสวนทิป ตำแหน่ง เจ้าพนักงาน การเกษตร ให้คำแนะนำและชี้แจงเกษตรกร เรื่อง 1) การทำน้ำหมักชีวภาพเพื่อกำจัดหอยเชอรี่ จาก พด 1 – 7 , เศษผัก , ผลไม้ต่างๆ เพื่อนำไปใช้ในแปลงเกษตรกร 2) การนำดินไปตรวจ เพื่ออยากทราบ สภาพดิน ถ้าเกษตรกรคนไหนสนใจอยากตรวจสอบสภาพดินให้บอกเจ้าหน้าที่ปรับปรุงบำรุงดิน ออกไปเจาะดิน เพื่อนำดินมาตรวจสอบสภาพดินว่าขาดธาตุอาหารอะไร 3) การชุดบ่อสมทบ 2,500 บาท ถ้าใครสนใจให้ส่ง สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน , สำเนาโฉนดที่ดิน จำนวน 1 ชุด 4) การทำปุ๋ยคุณภาพสูง ให้หัวหน้า ศูนย์เรียนรู้ฯ และสมาชิกเครือข่าย นำปุ๋ยคอกประมาณ 1 ตัน มารวมกันเพื่อให้เจ้าหน้าที่กิจกรรมปรับปรุง บำรุงดินมาสาธิตการทำปุ๋ยคุณภาพสูง ให้สมาชิกแบ่งกันนำไปใส่ในแปลงของตนเอง

7. การดำเนินงานงานด้านธุรกิจศูนย์เรียนรู้

7.1 ดำเนินการกองทุนหมุนเวียน - บาท

ปัจจุบันมีการเบิกถอนเงินกองทุนหมุนเวียนสำหรับใช้ดำเนินการกิจกรรม - บาท

7.2 จำนวนสมาชิกฝากเงินออมทรัพย์ จำนวน - คน

ปัจจุบันมีเงินออมทรัพย์สะสม รวมทุกราย จำนวน - บาท

8. ปัญหา – อุปสรรค และความต้องการ

- ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร
- ขอความอนุเคราะห์ชุดบ่อบาดาล
- ชุดบ่อสมทบ 12 บ่อได้ 2 บ่อ

9. ข้อเสนอแนะและการแก้ไขปัญหา

10. ความต้องการเข้ารับการฝึกอบรมของเกษตรกร

- จัดตั้งกลุ่มเพื่อไปจดทะเบียนวิสาหกิจ กลุ่มกองทุนปุ๋ย

คณะเจ้าหน้าที่งานขยายผลและกิจกรรมฯ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯการจัดเวทีของเกษตรกร สมาชิกเครือข่ายศูนย์เรียนรู้ในหมู่บ้านรอบศูนย์ฯ หมู่บ้านขยายผลบ้านดงชุมข้าวใต้ หมู่ที่ 14ตำบลพังขว้าง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนครสรุปรายงานผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็ง เครือข่ายศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริในหมู่บ้านรอบศูนย์ ปี 2559วันที่ 29 มิถุนายน 2559 เวลา 09.00 น.

1. สถานที่ตรวจเยี่ยม ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริ หมู่บ้านขยายผล บ้านดงชุมข้าว หมู่ที่ 3 ตำบลพังขว้าง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

2. ชื่อหัวหน้าศูนย์เรียนรู้ฯ นายเพ็ง เจริญชัย
3. จำนวนเกษตรกรที่รับการตรวจเยี่ยม 30 คน
4. จำนวนเจ้าหน้าที่ขยายผลและเจ้าหน้าที่กิจกรรมที่ออกตรวจเยี่ยม 8 คน
5. หัวหน้าส่วนราชการ/หัวหน้ากิจกรรมที่ร่วมออกตรวจเยี่ยม - คน
6. ประเด็น/ข้อเสนอ ของผู้ออกตรวจเยี่ยม

6.1 เจ้าหน้าที่กิจกรรมปรับปรุงบำรุงดิน นายยุทธนา พลสวนที่ป ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่งานการเกษตร ให้คำแนะนำและชี้แจงเกษตรกร เรื่อง 1) การทำน้ำหมักชีวภาพเพื่อกำจัดหอยเชอรี่ จาก พด 1 – 7 , เศษผัก , ผลไม้ต่างๆ เพื่อนำไปใช้ในแปลงเกษตรกร 2) การนำดินไปตรวจ เพื่ออยากทราบสภาพดิน ถ้าเกษตรกรคนไหนสนใจอยากตรวจสภาพดินให้บอกเจ้าหน้าที่ปรับปรุงบำรุงดิน ออกไปเจาะดิน เพื่อนำดินมาตรวจสภาพดินว่าขาดธาตุอาหารอะไร 3) การชุดบ่อสมทบ 2,500 บาท ถ้าใครสนใจให้ส่ง สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน , สำเนาโฉนดที่ดิน จำนวน 1 ชุด 4) การทำปุ๋ยคุณภาพสูง ให้หัวหน้าศูนย์เรียนรู้ฯ และสมาชิกเครือข่าย นำปุ๋ยคอกประมาณ 1 ตัน มารวมกันเพื่อให้เจ้าหน้าที่กิจกรรมปรับปรุงบำรุงดินมาสาธิตการทำปุ๋ยคุณภาพสูง ให้สมาชิกแบ่งกันนำไปใส่ในแปลงของตนเอง

6.2 เจ้าหน้าที่งานขยายผล นายเรืองฤทธิ์ ขวัญเจริญศรี ตำแหน่ง นักจัดการงานทั่วไป ให้คำแนะนำและชี้แจงเกษตรกร

15) แทนกิจกรรมป่าไม้ ในปีงบประมาณ 2558 มีป่า

3 ประเภท 1) กล้วยไม้ยืนต้น 2) กล้วยไม้ใช้สอย 3) กล้วยไม้เศรษฐกิจ เริ่มแจกจ่ายได้ต้นเดือนมิถุนายน 2559 เป็นต้นไป แจกจ่ายให้ศูนย์เรียนรู้ฯ ละ 1,000 ต้น

16) กลุ่มอาชีพ เช่น กลุ่มอาชีพด้านหัตถกรรม ด้านการเกษตร

17) แปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เพื่อเพิ่มมูลค่าของผลผลิต

18) การปลูกพืชแบบประหยัดน้ำ หลุมพอเพียง การใช้ระบบน้ำหยด

19) การปลูกมะเขือเทศ แบบต่อยอด – ไม่ต่อยอด ภายในหมู่บ้านรอบศูนย์

20) ด้านการตลาด เพื่อจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร ศูนย์เรียนรู้ Prie = ราคา
Plaec = ช่องทางการจำหน่าย Product = ผลิตภัณฑ์ Packing = การบรรจุภัณฑ์
Promotion = การประชาสัมพันธ์

21) การปลูกหม่อนกินผล เพื่อจำหน่ายส่งโรงงานหลวงอาหารสำเร็จรูปที่ 3 (เต่างอย) และจำหน่ายตลาดสดพร้อมแปรรูปทำน้ำหม่อน ไวน์หม่อน

6.3 เจ้าหน้าที่งานขยายผล นางปิยดา ประพิมพา ตำแหน่ง นักประสานชุมชน

ให้คำแนะนำและชี้แจงเกษตรกรเรื่อง การฝึกอบรมในศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพาน ถ้าเกษตรกรสนใจให้ส่งรายชื่อมาให้เจ้าหน้าที่ขยายผลเพื่อรวบรวมให้กับกิจกรรมต่อไป

- หลักสูตรการเพาะเห็ดเศรษฐกิจและเห็ดพื้นเมือง จำนวน 4 รุ่นๆ ละ 25 คน (2 วัน)
- หลักสูตรการเลี้ยงไก่ดำภูพาน จำนวน 80 คน (2 วัน)
- หลักสูตรการเลี้ยงสุกรภูพาน จำนวน 40 คน (2 วัน)
- หลักสูตรการเลี้ยงโคเนื้อภูพาน จำนวน 40 คน (2 วัน)
- หลักสูตรการเพาะปลานิล จำนวน 40 คน (3 วัน)
- หลักสูตรการทำอาหารปลาอย่างง่าย จำนวน 40 คน (3 วัน) จำนวน 2 รุ่น
- หลักสูตรการเพิ่มศักยภาพแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายย้อมคราม จำนวน 20 คน (3 วัน)
- หลักสูตรการเพิ่มศักยภาพผลิตภัณฑ์สิ่งทอ จำนวน 20 คน (3 วัน)

- หลักสูตรการพัฒนาพืชสมุนไพรเศรษฐกิจแบบครบวงจร จำนวน 20 คน (1 วัน)
- หลักสูตรการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากพืชสมุนไพร จำนวน 10 คน (1 วัน)
- หลักสูตรการพัฒนาการผลิตเมล็ดพันธุ์ จำนวน 50 คน (1 วัน)
- หลักสูตรการพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากข้าว จำนวน 50 คน (1 วัน)
- หลักสูตรการเลี้ยงไส้เดือน จำนวน 40 คน (1 วัน)

7. การดำเนินงานงานด้านธุรกิจศูนย์เรียนรู้

- 7.1 ดำเนินการกองทุนหมุนเวียน - บาท
ปัจจุบันมีการเบิกถอนเงินกองทุนหมุนเวียนสำหรับใช้ดำเนินการกิจกรรม - บาท
- 7.2 จำนวนสมาชิกฝากเงินออมทรัพย์ จำนวน - คน
ปัจจุบันมีเงินออมทรัพย์สะสม รวมทุกราย จำนวน - บาท

8. ปัญหา – อุปสรรค และความต้องการ

- ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร

9. ข้อเสนอแนะและการแก้ไขปัญหา

10. ความต้องการเข้ารับบริการฝึกอบรมของเกษตรกร

- ฝึกอบรมการทำปุ๋ยคุณภาพสูงและแปรรูปปุ๋ยอัดเม็ด (เพื่อจัดตั้งกองทุนปุ๋ย)

คณะเจ้าหน้าที่งานขยายผลและกิจกรรมฯ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ

การจัดเวทีของเกษตรกรสมาชิกเครือข่ายศูนย์เรียนรู้ในหมู่บ้านรอบศูนย์ฯ

หมู่บ้านขยายผลบ้านดงชุมข้าว หมู่ที่ 3 ตำบลพังขว้าง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

2. โครงการขยายผลตามแนวพระราชดำริและ ผลสำเร็จของศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ ไปสู่โรงเรียนขยายผล 5 แห่งผลการดำเนินงาน

หลักการและเหตุผล

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ ได้ดำเนินโครงการศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริ ในหมู่บ้านรอบศูนย์ จำนวน 22 หมู่บ้านและหมู่บ้านขยายผล 5 หมู่บ้าน ปัจจุบันมีศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงฯ 32 ศูนย์เรียนรู้ และมีสมาชิกศูนย์เรียนรู้ฯ กว่า 500 ราย ในส่วนของการขยายผลสู่จังหวัดใกล้เคียง มีการขยายผลสู่จังหวัดใกล้เคียงในรูปแบบของศูนย์สาขาอีกจำนวน 3 แห่ง นอกจากนี้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ ยังเห็นความสำคัญของการขยายผลสู่สถานศึกษาเพื่อให้เด็กและเยาวชนได้มีโอกาสเรียนรู้การทำเกษตรตามแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่ โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เด็กและเยาวชนเกิดการเรียนรู้และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อการขยายผลการทำงานและองค์ความรู้ ที่ได้รับจากการศึกษา ทดลอง วิจัย ที่ประสบผลสำเร็จของศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ ไปสู่สถานศึกษานำร่องในพื้นที่หมู่บ้านรอบศูนย์ฯ และพื้นที่ใกล้เคียง
2. เพื่อส่งเสริมและพัฒนา ความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนทักษะด้านการเกษตร และการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติในรูปแบบของเกษตรทฤษฎีใหม่

3. เพื่อส่งเสริมโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน โดยนำผลผลิตที่ได้ มาประกอบเป็นอาหารกลางวันให้กับนักเรียน และยังสามารถจำหน่ายเพิ่มรายได้อีกทางหนึ่งด้วย

4. เพื่อการฝึกทักษะด้านการเกษตร การแปรรูป และเป็นทางเลือกในการประกอบอาชีพของนักเรียนในอนาคต

เป้าหมาย

1. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 53 บ.หนองดินดำ ต.นาหัวบ่อ อ.พรรณานิคม จ.สกลนคร
2. โรงเรียนเซนต์โยเซฟท่าแร่ ต.ท่าแร่ อ.เมือง จ.สกลนคร
3. โรงเรียนท่านผู้หญิงจันทิมาพิงบาร์มี ต.สร้างค้อ อ.ภูพาน จ.สกลนคร
4. โรงเรียนบ้านหนองปลาน้อย ต.เหล่าปอแดง อ.เมือง จ.สกลนคร
5. โรงเรียนบ้านนางอวยโพนปลาไหล ต.เต่างอย อ.เต่างอย จ.สกลนคร
6. โรงเรียนบ้านนาแก ต.ดงมะไฟ อ.เมือง จ.สกลนคร
7. โรงเรียนสกลทวาปี ต.จั่วด่อน อ.เมือง จ.สกลนคร
8. โรงเรียนเต่างอยพัฒนศึกษา ต.เต่างอย อ.เต่างอย จ.สกลนคร
9. โรงเรียน ตชด.ค็อกนิสไทยฯ ต.แมตนาทม อ.โคกศรีสุพรรณ จ.สกลนคร
10. โรงเรียนบ้านนาขาม ต.ห้วยยาง อ.เมือง จ.สกลนคร

ระยะเวลาการดำเนินงาน

เดือน ตุลาคม 2558– กันยายน 2558

กิจกรรมที่ดำเนินการ

1. กิจกรรมด้านการปลูกพืช ได้แก่ ไม้ผล พืชเศรษฐกิจ พืชเพื่อการแปรรูป กิจกรรมด้านการเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ ไก่ดำภูพานกิจกรรมด้านการประมง ได้แก่ การเลี้ยงปลา การเลี้ยงกบ

2. กิจกรรมด้านการสาธิตและฝึกอาชีพ ได้แก่ การเพาะเห็ด การปลูกยางพารา การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร

3. กิจกรรมด้านการติดตามและรายงานผลการดำเนินงาน

ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน

1. สำรวจพื้นที่และข้อมูลเบื้องต้นของโรงเรียนเป้าหมาย

1.1 ดำเนินการออกสำรวจพื้นที่ โรงเรียนที่เคยเข้าร่วมโครงการ และโรงเรียนที่เสนอความต้องการเข้าร่วมโครงการ จำนวน 12 โรงเรียน

1.2 คัดเลือกพื้นที่เป้าหมายและเกษตรกรเป้าหมายในหมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

1.3 จัดเก็บข้อมูลเบื้องต้น สำรวจแปลงพื้นที่ดำเนินโครงการ

2. คัดเลือกโรงเรียนที่จะดำเนินโครงการ

2.1 คัดเลือกโรงเรียนเป้าหมายในการดำเนินโครงการ ประกอบด้วย โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ จังหวัดสกลนคร จำนวน 1 โรงเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา 1 โรงเรียน โรงเรียนในพื้นที่หมู่บ้านรอบศูนย์ฯ 1 โรงเรียน โรงเรียนที่เคยเข้าร่วมโครงการ 1 โรงเรียน และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน 1 โรงเรียน รวมเป็น 5 โรงเรียน

2.2 ประชุมวางแผนพื้นที่โครงการ และสำรวจความต้องการในการดำเนินกิจกรรม

1.4 ดำเนินการปรับพื้นที่ วางผังกิจกรรม จัดทำโครงสร้างพื้นฐาน ส่งมอบปัจจัยการผลิต

1.5 ติดตาม ให้คำปรึกษา แก้ไขปัญหา ประเมินผลการดำเนินโครงการ

งบประมาณ / รายละเอียดงบประมาณ

ก. งบดำเนินงาน

สนับสนุนปัจจัยการผลิต

- ก้อนเชื้อเห็ดนางฟ้า จำนวน 8,000 ก้อน ก้อนละ 10 บาท เป็นเงิน 35,000 บาท
  - พันธุ์ไผ่กิมซุง จำนวน 80 ต้น ต้นละ 80 บาท เป็นเงิน 6,400 บาท
  - พันธุ์กล้วยน้ำว้า จำนวน 200 หน่อ หน่อละ 30 บาท เป็นเงิน 6,000 บาท
  - พันธุ์พืชผักสวนครัว จำนวน 80 ต้น ต้นละ 25 บาท เป็นเงิน 2,000 บาท
  - พันธุ์ไก่ดำภูพาน จำนวน 150 ตัว ตัวละ 250 บาท เป็นเงิน 37,500 บาท
  - พันธุ์ปลากินพืช จำนวน 40,000 ตัว ตัวละ 0.50 บาท เป็นเงิน 20,000 บาท
  - พันธุ์ปลาอุกบึกอูย จำนวน 8,000 ตัว ตัวละ 1 บาท เป็นเงิน 8,000 บาท
  - ตาข่ายไนล่อน ขนาด 2 x 27 ม. จำนวน 30 ม้วนละ 680 บาท เป็นเงิน 20,400 บาท
- รวมเป็นเงิน 180,300 บาท (หนึ่งแสนแปดหมื่นสามร้อยบาทถ้วน)

ผลผลิต ผลลัพธ์ และตัวชี้วัด

1. ผลผลิต (Output)

1.1 โรงเรียนมีแหล่งเรียนรู้และฝึกทักษะด้านการเกษตรแบบผสมผสาน ตามรูปแบบปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้กับนักเรียนในโรงเรียน จำนวน 10 โรงเรียน

ตัวชี้วัด จำนวนโรงเรียนที่ได้รับการสนับสนุน

1.2 ผลลัพธ์ (Outcome)

1.2.1 นักเรียนเข้าร่วมโครงการโรงเรียนละไม่น้อยกว่า 100 คน รวมไม่น้อยกว่า 1,000 คน

ตัวชี้วัด จำนวนนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ

1.2.2 เทคโนโลยีที่เหมาะสมและประสบผลสำเร็จจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ ได้รับการเผยแพร่และมีในแปลงเรียนรู้ของโรงเรียนไม่น้อยกว่า 1 เทคโนโลยี

ตัวชี้วัด จำนวนเทคโนโลยีที่เหมาะสมและประสบผลสำเร็จจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ ที่ดำเนินการในแปลงเรียนรู้ของโรงเรียน

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ มีแปลงเรียนรู้ด้านการเกษตรแบบผสมผสานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับให้นักเรียนได้ศึกษาเรียนรู้ ทดสอบปฏิบัติ ฝึกทักษะด้านการเกษตร และสามารถเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพในอนาคตได้

2. ความรู้หรือเทคโนโลยีที่เหมาะสมและประสบผลสำเร็จจากการศึกษา ค้นคว้า ทดลอง และวิจัย ของศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ ได้รับการเผยแพร่สู่โรงเรียนในพื้นที่หมู่บ้านรอบศูนย์ และโรงเรียนอื่นๆที่ขอรับการสนับสนุน

ผู้รับผิดชอบโครงการ งานขยายผล ศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ

มอบปัจจัยการผลิต

1.โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 53 บ้านหนองดินคำ ตำบลนาหัวบ่อ อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร

2.โรงเรียนเซนต์โยเซฟท่าแร่ บ้านท่าแร่ ตำบลท่าแร่ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

3.โรงเรียนท่าแร่ผู้หญิงจันทิมาพิงบารมี บ้านสร้างค้อ ตำบลสร้างค้อ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

- 4.โรงเรียนบ้านหนองปลาน้อย บ้านหนองปลาน้อย ตำบลเหล่าปอแดง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร
- 5.โรงเรียนบ้านนางอยโพนปลาไหล บ้านนางอย ตำบลเต่างอย อำเภอเต่างอย จังหวัดสกลนคร
- 6.โรงเรียนบ้านนาแก บ้านนาแก ตำบลดงมะไฟ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร
- 7.โรงเรียนสกลทวาปี บ้านโพนยางคำ ตำบลจั่วต่อน อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร
- 8.โรงเรียนเต่างอยพัฒนาศึกษา บ้านเต่างอย ตำบลเต่างอย อำเภอเต่างอย จังหวัดสกลนคร
- 9.โรงเรียน ตชด.ค้อกนิสไทยฯ บ้านพรหมศรีธาตุ ตำบลแมตนาทม อำเภอโคกศรีสุพรรณ จังหวัดสกลนคร
- 10.โรงเรียนบ้านนาขาม บ้านนาขาม ตำบลห้วยยาง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

3. โครงการจัดทำจุดสาธิตและศึกษาการเลี้ยง ผึ้งพันธุ์

ผลการดำเนินงาน

สรุปรายงานผลการดำเนินงานโครงการส่งเสริมเกษตรกรเพื่อเพิ่มผลผลิตมะเขือเทศ (พื้นที่ 100 ไร่) โครงการส่งเสริมการปลูกมะเขือเทศแบบต่อยอด เพื่อต้านทานโรคเหี่ยวเหี่ยว ประจำปี 2559วันที่ 21 ตุลาคม 2558 เวลา 09.00 น.ณ โรงงานหลวงอาหารสำเร็จรูปที่ 3 (เต่างอย) อำเภอเต่างอย จังหวัดสกลนคร

หลักการและเหตุผล

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ ได้จัดทำโครงการส่งเสริมการปลูกมะเขือเทศแบบขึ้นค้าง ร่วมกับโรงงานหลวงอาหารสำเร็จรูปที่ 3 (เต่างอย) และสำนักงานเกษตรอำเภอเต่างอย ซึ่งประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี สามารถเพิ่มผลผลิตมะเขือเทศ จากแบบไม่ขึ้นค้าง เป็นแบบขึ้นค้าง จึงมีแนวความคิดที่จะพัฒนาการส่งเสริมมะเขือเทศที่ให้ผลผลิตสูงขึ้นอีกโดยการส่งเสริมให้เกษตรกรใช้มะเขือเทศพันธุ์ต่อยอด เพื่อให้มีความต้านทานต่อโรคเหี่ยวเหี่ยว ซึ่งถือว่าเป็นโรคที่ร้ายแรงอย่างมาก

ดังนั้น แนวทางในการส่งเสริมการปลูกมะเขือเทศแบบต่อยอด จึงเป็นแนวทางในการส่งเสริมการเพิ่มผลผลิตมะเขือเทศเพิ่มเติมจากการขึ้นค้างและยังสามารถลดต้นทุนการผลิต ลดการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคพืช อีกทั้งยังปลอดภัยต่อตัวเกษตรกรเอง สิ่งแวดล้อมและผู้บริโภคด้วย

กิจกรรมที่ดำเนินการ

1. อบรมการต่อยอดมะเขือเทศพันธุ์ดี กับต้นต่อที่แข็งแรง ต้านทานโรค
2. สนับสนุนต้นพันธุ์มะเขือเทศต่อยอด ให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ เพื่อจัดทำแปลงต้นแบบการปลูกมะเขือเทศพันธุ์ต่อยอดแบบขึ้นค้าง
3. กิจกรรมด้านการติดตามผลการปฏิบัติงานและรายงานผลการดำเนินงาน

ผลผลิต ผลลัพธ์ และตัวชี้วัด

ผลผลิต (Output)

1. เกษตรกรมีความรู้ความสามารถและทักษะ ในการต่อยอดมะเขือเทศ
2. เกษตรกรมีผลผลิตมะเขือเทศโดยเฉลี่ยต่อไร่เพิ่มขึ้น

ตัวชี้วัด จำนวนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการและปริมาณผลผลิตมะเขือเทศ

ผลลัพธ์ (Outcome)

1. เกษตรกรเข้าร่วมโครงการ 50 คน พื้นที่ดำเนินโครงการ 50 ไร่

- ตัวชี้วัด จำนวนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการและจำนวนพื้นที่ดำเนินโครงการ
2. เทคโนโลยีที่เหมาะสมและประสบผลสำเร็จ จากโรงงานหลวงอาหารสำเร็จรูปที่ 3 (เต่างอย) (เทคโนโลยีการต่อยอดมะเขือเทศ) ได้รับการเผยแพร่แก่เกษตรกรต้นแบบ

ตัวชี้วัด พื้นที่ปลูกมะเขือเทศแบบต่อยอด จำนวน 50 แปลง แปลงละ 1 ไร่

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. เกษตรกรต้นแบบ สามารถต่อยอดมะเขือเทศได้ด้วยตัวเอง และนำความรู้ทักษะการต่อยอดมะเขือเทศนี้ไปใช้ในการเพาะกล้าและต่อยอดมะเขือเทศที่จะปลูกในแปลงของตนเองรวมถึงสามารถถ่ายทอดให้กับบุคคลอื่นที่มีความสนใจได้
2. มีแปลงสาธิตการปลูกมะเขือเทศแบบต่อยอด เพื่อเป็นต้นแบบให้แก่เกษตรกรรายอื่นและผู้ที่สนใจ ได้ศึกษา เรียนรู้ เป็นแนวทางปฏิบัติแก่เกษตรกรรายอื่นต่อไป
3. เกษตรกรมีการลดการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช ทำให้ปลอดภัย ทั้งตัวเกษตรกรเอง ผู้บริโภค และสิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังสามารถลดต้นทุนการผลิตจากการซื้อสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช สามารถเพิ่มผลผลิตได้มากขึ้น ทำให้มีรายได้ที่มากขึ้น และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ผลการดำเนินงาน

คณะเจ้าหน้าที่งานขยายผล ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดสกลนครร่วมกับ โรงงานหลวงอาหารสำเร็จรูปที่ 3 (เต่างอย) อำเภอเต่างอย จังหวัดสกลนคร จัดฝึกอบรมโครงการส่งเสริมการปลูกมะเขือเทศแบบต่อยอด เพื่อต้านทานโรคเหี่ยวเหี่ยว

4. โครงการติดตามผลสำเร็จการจัดตั้งเกษตรกรต้นแบบตามแนวพระราชดำริ 18 อำเภอ 36 แห่ง

ผลการดำเนินงาน

เกษตรกรต้นแบบตามแนวพระราชดำริ เป็นหนึ่งในโครงการขยายผลสำเร็จของศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ไปสู่เกษตรกรในหมู่บ้านรอบนอกหมู่บ้านรอบศูนย์ เพื่อให้เกษตรกรต้นแบบตามแนวพระราชดำริ เป็นตัวอย่างของเกษตรกรทั่วไปในการประกอบอาชีพตามแนวพระราชดำริและเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเป็นรูปธรรมและเปรียบเสมือนเป็นตัวแทนของศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ ที่อยู่พื้นที่ 18 อำเภอ จำนวน 36 คน ของจังหวัดสกลนคร ซึ่งงานขยายผลได้มีการออกติดตามความก้าวหน้าและรับทราบปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของเกษตรกรต้นแบบตามแนวพระราชดำริในปี 2559 ครบทุกแปลง และได้จัดเก็บข้อมูลของเกษตรกรต้นแบบตามแนวพระราชดำริ รวบรวม เพื่อเผยแพร่ ให้แก่ผู้ที่สนใจนำไปเป็น ตัวอย่างการประกอบอาชีพและเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนากิจกรรมภายในแปลงของเกษตรกรต้นแบบตามแนวพระราชดำริ ให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืนต่อไป

5. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพศูนย์เรียนรู้เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (10 หมู่บ้าน งานขุดเจาะบ่อน้ำบาดาล พร้อมระบบกระจายน้ำ, มอบพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์) ผลการดำเนินงาน

1.1 ได้ดำเนินการจ้างเหมาเจาะบ่อน้ำบาดาล ขนาด 4 นิ้ว ลึก 42.50 ม. , กิจกรมระบบกระจายน้ำในไร่นาสวนผสมและปัจจัยการผลิต (แล้วเสร็จหรือมีผลงานคิดเป็นร้อยละ...100%...ของผลงานทั้งโครงการ)และคาดว่าจะแล้วเสร็จในเดือนสิงหาคม 2559

1.2 การเตรียมความพร้อมต่อเนื่อง เช่น การส่งเสริมให้มีส่วนร่วม ได้แก่การจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ การจัดตั้งกลุ่มส่งเสริมอาชีพการส่งเสริมให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนรับผิดชอบดูแลโครงการต่อไปเป็นต้น

การดำเนินงาน

1. งานขุดเจาะบ่อน้ำบาดาล
2. ระบบกระจายน้ำในไร่นาสวนผสม

6. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพศูนย์เรียนรู้และเกษตรกรต้นแบบของศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ (เกษตรกร 32 ศูนย์เรียนรู้โดยขุดบ่อน้ำบาดาลพร้อมระบบกระจายน้ำ, มอบพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์)

ผลการดำเนินงาน

1.1 ได้ดำเนินการเจาะบ่อน้ำบาดาล ขนาด 4 นิ้ว ลึก 42.50 ม.และกิจกรรมระบบกระจายน้ำในไร่นาสวนผสมศูนย์เรียนรู้บ้านเหล่านกยูง , ศูนย์เรียนรู้บ้านดงน้อย และเกษตรกรต้นแบบ (แล้วเสร็จหรือมีผลงานคิดเป็นร้อยละ..100%...ของผลงานทั้งโครงการ)และคาดว่าจะแล้วเสร็จในเดือน.....สิงหาคม 2559....

1.2 การเตรียมความพร้อมต่อเนื่อง เช่น การส่งเสริมให้มีส่วนร่วม ได้แก่การจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ การจัดตั้งกลุ่มส่งเสริมอาชีพการส่งเสริมให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนรับผิดชอบดูแลโครงการต่อไปเป็นต้น

การดำเนินงาน

งานขุดเจาะบ่อน้ำบาดาลและระบบน้ำ

7. โครงการส่งเสริมเกษตรกรเพื่อเพิ่มผลผลิตมะเขือเทศ (พื้นที่ 100 ไร่)

ผลการดำเนินงาน

สรุปรายงานผลการดำเนินงานโครงการส่งเสริมเกษตรกรเพื่อเพิ่มผลผลิตมะเขือเทศ (พื้นที่ 100 ไร่) โครงการส่งเสริมการปลูกมะเขือเทศแบบต่อยอด เพื่อต้านทานโรคเหี่ยวเหี่ยว ประจำปี 2559วันที่ 21 ตุลาคม 2558 เวลา 09.00 น.ณ โรงงานหลวงอาหารสำเร็จรูปที่ 3 (เต่างอย) อำเภอเต่างอย จังหวัดสกลนคร

หลักการและเหตุผล

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ ได้จัดทำโครงการส่งเสริมการปลูกมะเขือเทศแบบขึ้นค้างร่วมกับโรงงานหลวงอาหารสำเร็จรูปที่ 3 (เต่างอย) และสำนักงานเกษตรอำเภอเต่างอย ซึ่งประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี สามารถเพิ่มผลผลิตมะเขือเทศ จากแบบไม่ขึ้นค้าง เป็นแบบขึ้นค้าง จึงมีแนวความคิดที่จะพัฒนาการส่งเสริมมะเขือเทศที่ให้ผลผลิตสูงขึ้นอีกโดยการส่งเสริมให้เกษตรกรใช้มะเขือเทศพันธุ์ต่อยอด เพื่อให้มีความต้านทานต่อโรคเหี่ยวเหี่ยว ซึ่งถือว่าเป็นโรคที่ร้ายแรงอย่างมาก

ดังนั้น แนวทางในการส่งเสริมการปลูกมะเขือเทศแบบต่อยอด จึงเป็นแนวทางในการส่งเสริมการเพิ่มผลผลิตมะเขือเทศเพิ่มเติมจากการขึ้นค้างและยังสามารถลดต้นทุนการผลิต ลดการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคพืช อีกทั้งยังปลอดภัยต่อตัวเกษตรกรเอง สิ่งแวดล้อมและผู้บริโภคด้วย

กิจกรรมที่ดำเนินการ

1. อบรมการต่อยอดมะเขือเทศพันธุ์ดี กับต้นตอที่แข็งแรง ต้านทานโรค
2. สนับสนุนต้นพันธุ์มะเขือเทศต่อยอด ให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ เพื่อจัดทำแปลงต้นแบบการปลูกมะเขือเทศพันธุ์ต่อยอดแบบขึ้นค้าง
3. กิจกรรมด้านการติดตามผลการปฏิบัติงานและรายงานผลการดำเนินงาน

ผลผลิต ผลลัพธ์ และตัวชี้วัด

ผลผลิต (Output)

1. เกษตรกรมีความรู้ความสามารถและทักษะ ในการต่อยอดมะเขือเทศ
2. เกษตรกรมีผลผลิตมะเขือเทศโดยเฉลี่ยต่อไร่เพิ่มขึ้น

ตัวชี้วัด จำนวนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการและปริมาณผลผลิตมะเขือเทศ

ผลลัพธ์ (Outcome)

1. เกษตรกรเข้าร่วมโครงการ 50 คน พื้นที่ดำเนินโครงการ 50 ไร่
ตัวชี้วัด จำนวนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการและจำนวนพื้นที่ดำเนินโครงการ
2. เทคโนโลยีที่เหมาะสมและประสบผลสำเร็จ จากโรงงานหลวงอาหารสำเร็จรูปที่ 3 (ต่างอย) (เทคโนโลยีการต่อยอดมะเขือเทศ) ได้รับการเผยแพร่แก่เกษตรกรต้นแบบ
ตัวชี้วัด พื้นที่ปลูกมะเขือเทศแบบต่อยอด จำนวน 50 แปลง แปลงละ 1 ไร่

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. เกษตรกรต้นแบบ สามารถต่อยอดมะเขือเทศได้ด้วยตัวเอง และนำความรู้ทักษะการต่อยอดมะเขือเทศนี้ไปใช้ในการเพาะกล้าและต่อยอดมะเขือเทศที่จะปลูกในแปลงของตนเองรวมถึงสามารถถ่ายทอดให้กับบุคคลอื่นที่มีความสนใจได้
2. มีแปลงสาธิตการปลูกมะเขือเทศแบบต่อยอด เพื่อเป็นต้นแบบให้แก่เกษตรกรรายอื่นและผู้สนใจ ได้ศึกษา เรียนรู้ เป็นแนวทางปฏิบัติแก่เกษตรกรรายอื่นต่อไป
3. เกษตรกรมีการลดการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช ทำให้ปลอดภัย ทั้งตัวเกษตรกรเอง ผู้บริโภค และสิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังสามารถลดต้นทุนการผลิตจากการซื้อสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช สามารถเพิ่มผลผลิตได้มากขึ้น ทำให้มีรายได้ที่มากขึ้น และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

คณะเจ้าหน้าที่งานขยายผล ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดสกลนคร ร่วมกับ โรงงานหลวงอาหารสำเร็จรูปที่ 3 (ต่างอย) อำเภอต่างอย จังหวัดสกลนคร จัดฝึกอบรมโครงการส่งเสริมการปลูกมะเขือเทศแบบต่อยอด เพื่อต้านทานโรคเหี่ยวเหี่ยว

งานฝึกอบรม

1. โครงการฝึกอบรมเพิ่มประสิทธิภาพหมู่บ้านเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (หลักสูตร 3 วัน 2 คืน รวม 400 คน)

ผลการดำเนินงาน

1.1 ได้ดำเนินการ.....ฝึกอบรมเกษตรกรหมู่บ้านเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ...(แล้วเสร็จหรือมีผลงานคิดเป็นร้อยละ..100%..ของผลงานทั้งโครงการ)และคาดว่าจะแล้วเสร็จในเดือน..สิงหาคม 2559

1.2 การเตรียมความพร้อมต่อเนื่อง เช่น การส่งเสริมให้มีส่วนร่วม ได้แก่การจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ การจัดตั้งกลุ่มส่งเสริมอาชีพการส่งเสริมให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนรับผิดชอบดูแลโครงการต่อไปเป็นต้น

2. โครงการฝึกอบรมเกษตรกรต้นแบบ การเลี้ยงไส้เดือนเพื่อผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อการเกษตรอินทรีย์ อย่างยั่งยืนจำนวน 2 วัน 1รุ่น รวม 40 คน

สรุปรายงานผลการดำเนินงานโครงการฝึกอบรมการเลี้ยงไส้เดือนเพื่อผลิตปุ๋ยอินทรีย์ การเกษตรอินทรีย์อย่างยั่งยืนให้แก่เกษตรกรต้นแบบ ประจำปี 2559 วันที่ 2 - 3 มิถุนายน 2558 เวลา 09.00 น. ณ ที่ทำการกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ หัวใจไร้สารพิษ บ้านหนองสองหาง อำเภอกุตุบาก จังหวัดสกลนคร

หลักการและเหตุผล

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ โดยฝ่ายขยายผล ซึ่งมีบทบาทภารกิจหลักในการขยายผลสำเร็จจากการทดลอง วิจัย ในด้านต่าง ๆ ของศูนย์ฯ รวมถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรมการพัฒนาการเกษตรสู่เกษตรกรและผู้ที่เกี่ยวข้องทั่วไป โดยผ่านทางศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ ทั้ง 32 แห่ง ตลอดจนได้มีการจัดตั้งหมู่บ้านขยายผลขึ้นอีก 5 หมู่บ้าน รวมเป็น 37 ศูนย์เรียนรู้ เพื่อเป็นศูนย์กลางเรียนรู้ สาธิต และถ่ายทอดองค์ความรู้จากศูนย์ฯ ภูพาน ไปสู่สมาชิก จึงได้จัดทำโครงการฝึกอบรม การเลี้ยงไส้เดือนเพื่อผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อการเกษตรอย่างยั่งยืน เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้ด้านนวัตกรรมการเลี้ยงไส้เดือนเพื่อผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง เพื่อใช้ในการเกษตรในแปลงของศูนย์เรียนรู้ฯ เป็นการกำจัดขยะอินทรีย์อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับผู้สนใจ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงต่อไป

การเลี้ยงไส้เดือนมีหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของผู้เลี้ยง ตั้งแต่แบบง่าย ๆ ใช้วัสดุในท้องถิ่น ลงทุนน้อย ไปจนถึงการทำโรงเรือนผลิตในระดับอุตสาหกรรมที่ลงทุนสูง เช่น เลี้ยงบนพื้นดินโดยทำกองเลี้ยงให้สูงจากพื้นเล็กน้อย หรือ ขุดร่อง เป็นแปลงลงบนพื้นดินปกติ หรือ ก่ออิฐฉาบปูนเป็นบล็อกเลี้ยงก็ได้

กิจกรรมที่ดำเนินการ

1. สำรวจความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรที่มีความสนใจ โดยคัดเลือกเกษตรกรจากศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง 32 ศูนย์เรียนรู้ และเกษตรกรหมู่บ้านขยายผล 5 หมู่บ้าน
2. ประสานงานวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ และสถานที่ฝึกอบรมรวมถึงสถานที่ศึกษาดูงาน เพื่อเป็นวิทยากรบรรยายความรู้ นำสาธิต ปฏิบัติ และนำศึกษาดูงานในสถานที่จริง
3. ดำเนินการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกอบรม
4. จัดฝึกอบรมเกษตรกร สาธิต ฝึกปฏิบัติ และศึกษาดูงานในสถานที่จริง (ฟาร์มไส้เดือนกุตุบากลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ หัวใจไร้สารพิษ จังหวัดสกลนคร)

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. เกษตรกรสมาชิกศูนย์เรียนรู้ฯ สมาชิกหมู่บ้านขยายผล 40 คน มีความรู้ ความเข้าใจเบื้องต้นในการเพาะเลี้ยงไส้เดือน เพื่อผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ไม่ว่าจะเป็นด้านกระบวนการเพาะเลี้ยง กระบวนการขยายพันธุ์ กระบวนการเก็บน้ำชะมูลไส้เดือน (Worm tea) ตลอดจนวิธีการนำปุ๋ยอินทรีย์ไปใช้ในการเพาะปลูก
2. เกษตรกรสมาชิกศูนย์เรียนรู้ฯ สมาชิกหมู่บ้านขยายผล 40 คน สามารถเพาะเลี้ยงและขยายพันธุ์ไส้เดือนที่ครัวเรือนของตนเองได้ และสามารถถ่ายทอดความรู้และวิธีการเลี้ยงแก่สมาชิกคนอื่น ๆ ได้

3. เกษตรกรที่ผ่านการฝึกอบรม สามารถมีรายได้จากการจำหน่ายปุ๋ยอินทรีย์มูลไส้เดือน น้ำชะมูลไส้เดือน (Worm tea) และการจำหน่ายพันธุ์ไส้เดือนแก่ผู้ที่สนใจนำไปเพาะเลี้ยง เป็นรายได้อีกทางหนึ่ง

คณะเจ้าหน้าที่งานขยายผล ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดสกลนคร ร่วมกับ กลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ หัวใจไร้สารพิษ บ้านหนองสองหาง อำเภอกุศุดบาก จังหวัดสกลนครจัดฝึกอบรมโครงการ การเลี้ยงไส้เดือนเพื่อผลิตปุ๋ยอินทรีย์ การเกษตรอินทรีย์อย่างยั่งยืน ประจำปี 2559

10. งานพลังงานทดแทนผลการดำเนินงาน

การศึกษาสมรรถนะของระบบสูบน้ำด้วยพลังงานแสงอาทิตย์เพื่อการเกษตร สำหรับพื้นที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ผลการดำเนินการ

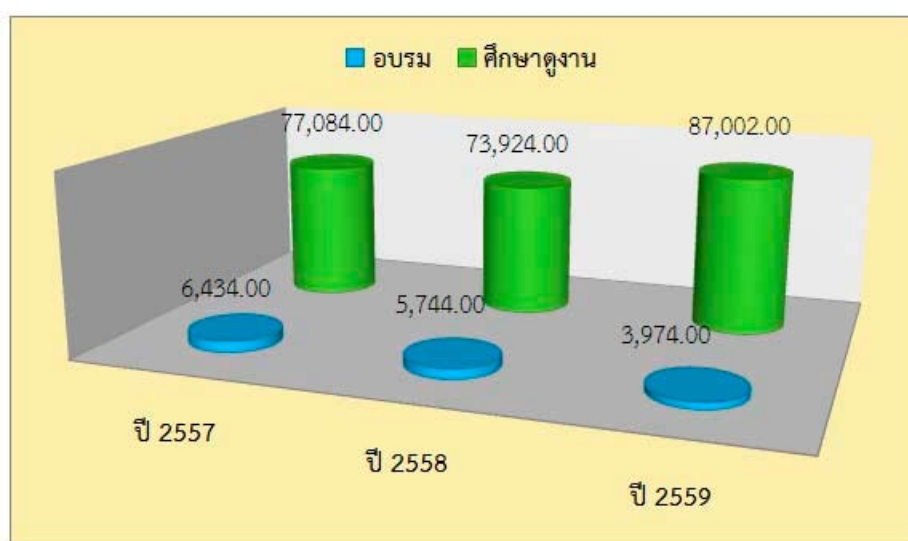
- 1.1 ได้ดำเนินการก่อสร้างระบบสูบน้ำด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ทั้ง 3 รูปแบบแล้วเสร็จเรียบร้อยแล้ว
- 1.2 การเตรียมความพร้อมต่อเนื่องของโครงการ ได้มีการวางแผนที่จะรวบรวมองค์ความรู้ที่ได้เพื่อเผยแพร่แก่เกษตรกรให้สามารถเลือกระบบสูบน้ำได้ดินมาใช้เพื่อการเกษตรได้อย่างเหมาะสม ประโยชน์ที่ได้รับ

1 เผยแพร่ผลการวิจัย “การศึกษาสมรรถนะของระบบสูบน้ำด้วยพลังงานแสงอาทิตย์เพื่อการเกษตร สำหรับพื้นที่ศูนย์ศึกษาพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ” ลงในวารสารทางวิชาการ

2 นำข้อมูลที่ได้จากการวิจัย เป็นข้อมูลในการเลือกรูปแบบที่เหมาะสมในการติดตั้งระบบสูบน้ำพลังงานแสงอาทิตย์ต่อไป

3 สามารถนำไปพัฒนาเป็นหลักสูตรฝึกอบรม การติดตั้งระบบสูบน้ำพลังงานแสงอาทิตย์เพื่อการเกษตรของศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริได้

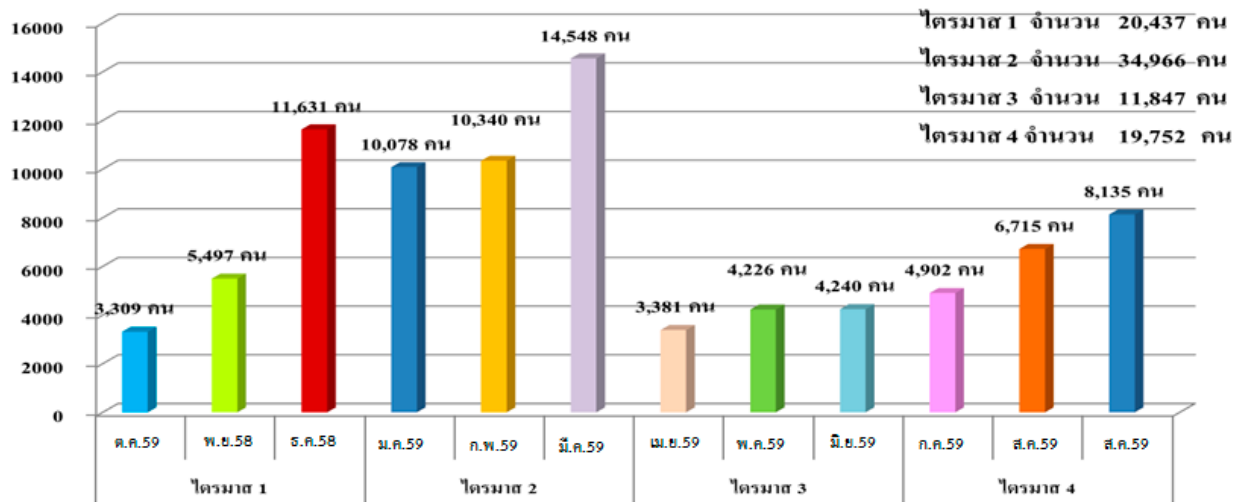
งานประชาสัมพันธ์ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จำนวนผู้เข้าชมและศึกษาดูงานในปีงบประมาณ 2557 – 2559

การดำเนินงานด้านการฝึกอบรมประจำปีงบประมาณ 2559
ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดสกลนคร

1. งานฝึกอบรมตามหลักสูตรและงบประมาณปี 2559	จำนวน	1,800 คน
2. งานฝึกอบรมร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ	จำนวน	2,174 คน
รวมทั้งสิ้น	จำนวน	3,974 คน

จำนวนผู้เยี่ยมชม- ศึกษาดูงาน ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
ประจำปีงบประมาณ 2559 (จำนวน 87,002 คน)

คำสั่งศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดสกลนคร

ที่ ๕๔ /๒๕๕๙

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการวางแผนแม่บท ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔

ตามคำสั่งศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดสกลนคร
ที่ ๗๑/๒๕๕๘ ลงวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๕๘ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการวางแผนแม่บท ศูนย์ศึกษาการพัฒนา
ภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔ นั้น

เนื่องจากมีคณะกรรมการบางท่านย้ายไปปฏิบัติราชการที่อื่น ทำให้การดำเนินการไม่ต่อเนื่องและ
ไม่เป็นปัจจุบัน ดังนั้นเพื่อให้การวางแผนแม่บทศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และมีประสิทธิภาพ อาศัยอำนาจตามคำสั่ง
คณะกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่ ๔/๒๕๕๔ ลงวันที่
๒๕ มกราคม ๒๕๕๔ จึงยกเลิกคำสั่งศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดสกลนคร
ที่ ๗๑/๒๕๕๘ ดังกล่าวข้างต้น และแต่งตั้งคณะกรรมการวางแผนแม่บทศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอัน
เนื่องมาจากพระราชดำริ ปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๔ โดยมีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ ดังนี้

๑. ที่ปรึกษา ประกอบด้วย

๑) นายสุรชาติ มาลาศรี	ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ
๒) นายบุญเชิด วัฒนสุจริตกุล	ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรสกลนคร
๓) นายชำนาญ กลีบาส	ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรนครพนม
๔) นายประชาชาติ นพเสนีย์	ผู้อำนวยการศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯสกลนคร
๕) นางสาวเยาวนิตย์ บุรีรักษา	ปลัดจังหวัดสกลนคร
๖) นายชิษณุชา บุคตาบุญ	ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยข้าวสกลนคร
๗) นายธนวัฒน์ ชัชวาลธราตรี	ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดสกลนคร
๘) นายวิจักขณ์ รัตนสุวรรณ	ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ ๕ จังหวัดขอนแก่น
๙) ดร.ศิริวิทย์ เรืองสุข	ที่ปรึกษาศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ
๑๐) นายประยูร สุวรรณคำ	ที่ปรึกษาศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ
๑๑) ดร.วัชระ เสือดี	ที่ปรึกษาศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ
๑๒) นายประสิทธิ์ สระกลาง	ที่ปรึกษาศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ
๑๓) นายชาญณรงค์ สุภาพพร้อม	ที่ปรึกษาศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ

/คณะกรรมการ...

๒. คณะทำงาน ประกอบด้วย

๑) นายธีรภัทร สามไพบูลย์ นายช่างชลประทานอาวุโส ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	ประธานคณะทำงาน
๒) นายณรงค์ มัดทองกลาง นายช่างชลประทานอาวุโส ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	รองประธานคณะทำงาน
๓) นายนพดล แก้วคำไสย์ เจ้าพนักงานป่าไม้อาวุโส ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	คณะทำงาน
๔) นายวิศุทธิ์ เอื้อกิ่งเพชร นายสัตวแพทย์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสกลนคร	คณะทำงาน
๕) นายกิติพร เจริญสุข นักวิชาการเกษตรชำนาญการ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรสกลนคร	คณะทำงาน
๖) นายสิทธิชัย บุญมัน นักวิชาการเกษตรชำนาญการ ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯสกลนคร	คณะทำงาน
๗) นายประมุข ฤาแก้วมา นักวิชาการประมงชำนาญการ ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดสกลนคร	คณะทำงาน
๘) นางสาวนุชนางค์ สุวรรณเทน นักวิชาการเกษตรชำนาญการ สถานีพัฒนาที่ดินสกลนคร	คณะทำงาน
๙) นางสาวพัชรภรณ์ รักชุม นักวิชาการเกษตรปฏิบัติการ ศูนย์วิจัยข้าวสกลนคร	คณะทำงาน
๑๐) นายมะนิต สารุณา นักวิชาการเกษตรชำนาญการ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรนครพนม	คณะทำงาน
๑๑) นายกิตติศักดิ์ ไททอง เภสัชกรชำนาญการ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสกลนคร	คณะทำงาน
๑๒) นายไพโรจน์ สุรัสวดี นายช่างชลประทานอาวุโส ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	คณะทำงาน

/๑๓. นางนภาพร ...

- ๑๓) นางนภาพร ไสยวิจิณ คณะทำงาน
 ผู้จัดการงานทั่วไปปฏิบัติการ
 ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- ๑๔) นายพิเชษฐ์ ชุบสุวรรณ คณะทำงาน
 วิศวกรชลประทานปฏิบัติการ และเลขานุการ
 ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- ๑๕) นายอาทิตย์ มะลิตอง คณะทำงาน
 วิศวกรชลประทานปฏิบัติการ และผู้ช่วยเลขานุการ
 ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

อำนาจหน้าที่

๑. ศึกษา รวบรวม วิเคราะห์ข้อมูล และรายงานการดำเนินงานตามแผนแม่บทฉบับปัจจุบันของศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
๒. จัดทำร่างแผนแม่บทศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔
๓. นำเสนอร่างแผนแม่บทศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ งบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ ให้คณะกรรมการดำเนินงานศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริให้ความเห็นชอบ
๔. ปฏิบัติงานหรือดำเนินการอื่นใดตามที่ประธานคณะกรรมการดำเนินงานศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริมอบหมาย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๙

(นายอดิศักดิ์ เทพอาสน์)

ผู้ว่าราชการจังหวัดสกลนคร

ประธานคณะกรรมการดำเนินงาน

โครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

แผนปฏิบัติการ 5 ปี ปีงบประมาณ 2560 – 2564

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพวนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดสกลนคร

ที่	แผนปฏิบัติการ 5 ปี (พ.ศ.2560 - 2564) แผนงาน / โครงการ	พ.ศ.2560	พ.ศ.2561	พ.ศ.2562	พ.ศ.2563	พ.ศ.2564	รวม งบประมาณ(บาท)	หมายเหตุ
		งบประมาณ(บาท)	งบประมาณ(บาท)	งบประมาณ(บาท)	งบประมาณ(บาท)	งบประมาณ(บาท)		
	ยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านการศึกษา ทดลอง วิจัยและพัฒนา	1,924,370.00	4,636,000.00	3,351,900.00	1,853,200.00	1,123,000.00	12,548,470.00	
1	งานศึกษาและพัฒนาด้านป่าไม้	1,027,200.00	1,674,400.00	850,000.00	550,000.00	150,000.00	4,251,600.00	
2	งานศึกษาและพัฒนาปรับปรุงบำรุงดิน	90,170.00	80,000.00	150,000.00	250,000.00	130,000.00	700,170.00	
3	งานศึกษาและพัฒนาประมง	-	600,000.00	460,000.00	360,000.00	80,000.00	1,500,000.00	
4	งานศึกษาและพัฒนาด้านข้าว	150,000.00	450,000.00	350,000.00	150,000.00	150,000.00	1,250,000.00	
5	งานศึกษาและพัฒนาเกษตรกรรม	-	716,600.00	791,400.00	173,200.00	243,000.00	1,924,200.00	
6	งานศึกษาและพัฒนาด้านหม่อนไหม	-	-	-	-	-	-	
7	งานศึกษาและพัฒนาด้านปศุสัตว์	317,000.00	425,000.00	285,500.00	80,000.00	80,000.00	1,187,500.00	
8	งานส่งเสริมเสริมและพัฒนา สาธารณสุข	-	200,000.00	-	-	-	200,000.00	
9	งานส่งเสริมอาชีพอุตสาหกรรมในครัวเรือน	-	-	-	-	-	-	
10	งานศึกษาและพัฒนาด้านพลังงาน ทางเลือก	-	320,000.00	345,000.00	180,000.00	180,000.00	1,025,000.00	
11	งานขยายผล	-	170,000.00	120,000.00	110,000.00	110,000.00	510,000.00	
12	งานชลประทาน	340,000.00	-	-	-	-	-	

ที่	แผนปฏิบัติการ 5 ปี (พ.ศ.2560 - 2564) แผนงาน / โครงการ	พ.ศ.2560	พ.ศ.2561	พ.ศ.2562	พ.ศ.2563	พ.ศ.2564	รวม	หมายเหตุ
		งบประมาณ(บาท)	งบประมาณ(บาท)	งบประมาณ(บาท)	งบประมาณ(บาท)	งบประมาณ(บาท)	งบประมาณ(บาท)	
	ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการขยายผลพัฒนา และถ่ายทอดองค์ความรู้	21,755,160.00	25,271,242.00	24,951,244.00	24,451,246.00	25,291,248.00	121,720,140.00	
1	งานศึกษาและพัฒนาด้านป่าไม้	5,226,160.00	6,606,160.00	6,906,160.00	6,806,160.00	6,906,160.00	32,450,800.00	
2	งานศึกษาและพัฒนาปรับปรุงบำรุงดิน	1,201,000.00	2,005,000.00	2,005,000.00	2,005,000.00	2,005,000.00	9,221,000.00	
3	งานศึกษาและพัฒนาประมง	1,924,860.00	1,930,000.00	1,950,000.00	1,970,000.00	2,000,000.00	9,774,860.00	
4	งานศึกษาและพัฒนาด้านข้าว	1,275,000.00	1,305,000.00	1,225,000.00	1,255,000.00	1,975,000.00	7,035,000.00	
5	งานศึกษาและพัฒนาเกษตรกรรม	3,941,380.00	4,174,342.00	4,174,344.00	4,174,346.00	4,174,348.00	20,638,760.00	
6	งานศึกษาและพัฒนาต้นหม่อนไหม	422,940.00	636,340.00	636,340.00	636,340.00	636,340.00	2,968,300.00	
7	งานศึกษาและพัฒนาด้านปศุสัตว์	3,638,320.00	4,674,400.00	4,674,400.00	4,674,400.00	4,674,400.00	22,335,920.00	
8	งานส่งเสริมเสริมและพัฒนาด้าน สาธารณสุข	390,000.00	310,000.00	300,000.00	300,000.00	310,000.00	1,610,000.00	
9	งานส่งเสริมอาชีพอุตสาหกรรมในครัวเรือน	330,000.00	440,000.00	440,000.00	440,000.00	440,000.00	2,090,000.00	
10	งานศึกษาและพัฒนาด้านพลังงาน ทางเลือก	-	440,000.00	440,000.00	440,000.00	440,000.00	1,760,000.00	
11	งานขยายผล	3,405,500.00	2,750,000.00	2,200,000.00	1,750,000.00	1,730,000.00	11,835,500.00	
12	งานชลประทาน	-	-	-	-	-	-	
	ยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการบริหารจัดการ องค์กร	37,480,445.30	65,645,681.30	44,233,181.30	42,545,181.30	39,083,181.30	228,987,670.50	

ที่	แผนปฏิบัติการ 5 ปี (พ.ศ.2560 - 2564) แผนงาน /โครงการ	พ.ศ.2560	พ.ศ.2561	พ.ศ.2562	พ.ศ.2563	พ.ศ.2564	รวม	หมายเหตุ
		งบประมาณ(บาท)	งบประมาณ(บาท)	งบประมาณ(บาท)	งบประมาณ(บาท)	งบประมาณ(บาท)	งบประมาณ(บาท)	
	- บุคลากร ส่วนกลาง	18,584,775.30	18,584,775.30	18,584,775.30	18,584,775.30	18,584,775.30	92,923,876.50	
	- ครุภัณฑ์ ส่วนกลาง	2,168,670.00	-	-	-	-	2,168,670.00	
	- ประชาสัมพันธ์ส่วนกลาง	1,100,000.00					1,100,000.00	
	- ค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้าง ส่วนกลาง	8,450,000.00	35,020,000.00	18,050,000.00	16,500,000.00	13,100,000.00	91,120,000.00	
	- ค่าตอบแทนใช้สอยและวัสดุ	4,500,000.00	4,500,000.00	4,500,000.00	4,500,000.00	4,500,000.00	22,500,000.00	
	- ค่าจ้างเหมาบริการบุคคลภายนอก (ค่าจ้างที่ปรึกษา)	480,000.00	480,000.00	480,000.00	480,000.00	480,000.00	2,400,000.00	
	- ค่าสาธารณูปโภค	400,000.00	400,000.00	400,000.00	400,000.00	400,000.00	2,000,000.00	
	- งานติดตามประเมินผลตัวชี้วัดศูนย์ ศึกษาการพัฒนาฯ	500,000.00	500,000.00	500,000.00	500,000.00	500,000.00	2,500,000.00	
1	งานศึกษาและพัฒนาตำบลป่าไม้	214,500.00	100,000.00	100,000.00	100,000.00	100,000.00	614,500.00	
2	งานศึกษาและพัฒนาปรับปรุงบำรุงดิน	-	-	-	-	-	-	
3	งานศึกษาและพัฒนาประมง	-	2,396,700.00	188,700.00	280,700.00	168,700.00	3,034,800.00	
4	งานศึกษาและพัฒนาตำบลข้าว	330,000.00	1,094,000.00	194,000.00	194,000.00	194,000.00	2,006,000.00	
5	งานศึกษาและพัฒนาเกษตรกรรม	559,800.00	-	-	-	-	559,800.00	
6	งานศึกษาและพัฒนาตำบลหนองใหม่	27,700.00	-	-	-	-	27,700.00	

ที่	แผนปฏิบัติการ 5 ปี (พ.ศ.2560 - 2564) แผนงาน / โครงการ	พ.ศ.2560	พ.ศ.2561	พ.ศ.2562	พ.ศ.2563	พ.ศ.2564	รวม	หมายเหตุ
		งบประมาณ(บาท)	งบประมาณ(บาท)	งบประมาณ(บาท)	งบประมาณ(บาท)	งบประมาณ(บาท)	งบประมาณ(บาท)	
7	งานศึกษาและพัฒนาด้านบุคลากร	165,000.00	75,000.00	75,000.00	75,000.00	75,000.00	465,000.00	
8	งานส่งเสริมเสริมและพัฒนาด้าน สาธารณสุข	-	2,130,706.00	830,706.00	830,706.00	830,706.00	4,622,824.00	
9	งานส่งเสริมอาชีพอุตสาหกรรมในครัวเรือน	-	150,000.00	150,000.00	100,000.00	150,000.00	550,000.00	
10	งานศึกษาและพัฒนาด้านพลังงาน ทางเลือก	-	214,500.00	180,000.00	-	-	394,500.00	
11	งานขยายผล	-	-	-	-	-	-	
12	งานชลประทาน	-	-	-	-	-	-	
	รวม	61,159,975.30	95,552,923.30	72,536,325.30	68,849,627.30	65,497,429.30	363,256,280.50	

แผนปฏิบัติการระยะ 5 ปี ภายใต้แผนแม่บทการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกฯ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2560-2564)

แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	พื้นที่ดำเนินโครงการ	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ (ล้านบาท)						ที่มาของงบประมาณ/งบปกติ/งบกลาง/อื่นๆ	ผลลัพธ์/ผลผลิต	หน่วยงานดำเนินการ
			2560	2561	2562	2563	2564	รวม			
1. ด้านการศึกษาวิจัย											
1.1 พันธุ์หญ้าแฝกที่เหมาะสมสำหรับ	- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ	ชุมชนในพื้นที่	-	200,000	200,000	-	-	400,000	งบกลาง	ที่ดิน	
การปลูกในพื้นที่ดินเค็มภาคตะวันออกเฉียงเหนือระดับต่างๆโดยเกษตรกรมีส่วนร่วม	- ศูนย์เรียนรู้และเครือข่ายหมู่บ้านรอบศูนย์ฯ - แปลงเกษตรกรต้นแบบฯ - หมู่บ้านเฉลิมพระเกียรติฯ										
1.2 ระบบการปลูกหญ้าแฝกที่เหมาะสม	- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ	ชุมชนในพื้นที่	-	-	200,000	200,000	400,000	งบกลาง		ที่ดิน	
ในการปลูกข้าวโพดดินชุดโพนที่สี่ย	- ศูนย์เรียนรู้และเครือข่ายหมู่บ้านรอบศูนย์ฯ - แปลงเกษตรกรต้นแบบฯ - หมู่บ้านเฉลิมพระเกียรติฯ										
1.3 ปลูกไม้ปลูกแฝกช่วยเหลือหวัดดิน	ศูนย์ฯ ภูพาน	211,500	211,500	211,500	-	-	634,500	งบกลาง		งานป่าไม้	
2. ด้านการจัดการองค์ความรู้											

แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	พื้นที่ดำเนินโครงการ	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ (ล้านบาท)						ที่มาของงบประมาณ งบปกติ/งบ กลาง/อื่นๆ	ผลลัพธ์/ ผลผลิต	หน่วยงาน ดำเนินการ
			2560	2561	2562	2563	2564	รวม			
3. ด้านการส่งเสริม											
3.1 จัดตั้งธนาคารหมู่บ้าน	- ศูนย์เรียนรู้และเครือข่าย	ชุมชนในพื้นที่	150,000	150,000	250,000	150,000	250,000	1,250,000	งบกลาง	แปลงธนาคาร หมู่บ้าน	
ชุมชน	หมู่บ้านรอบศูนย์ฯ									แลกเปลี่ยน 3 แห่ง	
	- แปลงเกษตรกรต้นแบบฯ										
	- หมู่บ้านเฉลิมพระเกียรติฯ										
3.2 ส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝก	- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ	เกษตรกรที่สนใจ/	150,000	150,000	150,000	150,000	150,000	750,000	งบกลาง	ปลูกหญ้าแฝก เพื่อ	
เพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	- ศูนย์เรียนรู้และเครือข่าย	ชุมชนในพื้นที่								การอนุรักษ์ ดิน	
	หมู่บ้านรอบศูนย์ฯ									และนำร่วมกับ	
	- แปลงเกษตรกรต้นแบบฯ									ชุมชนจำนวน 5 แห่ง	
	- หมู่บ้านเฉลิมพระเกียรติฯ										
3.3 ผลิตและแจกจ่ายหญ้าแฝก	- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ	เกษตรกรที่สนใจ/	200,000	200,000	200,000	200,000	200,000	1,000,000	งบกลาง	ผลิตกล้าแฝก	

แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	พื้นที่ดำเนินโครงการ	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ (ล้านบาท)						ที่มาของงบประมาณ งบปกติ/งบกลาง/อื่นๆ	ผลลัพธ์/ ผลผลิต	หน่วยงาน ดำเนินการ
			2560	2561	2562	2563	2564	รวม			
	- ศูนย์เรียนรู้และเครือข่ายหมู่บ้านรอบศูนย์ฯ	ชุมชนในพื้นที่							และแจกจ่าย		
	- แปลงเกษตรกรรมต้นแบบฯ								1,000,000 กิโล		
	- หมู่บ้านเฉลิมพระเกียรติฯ										
3.4 สาธิตการปลูกหญ้าแฝกเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ดินเสื่อมโทรม	- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ	เกษตรกรที่สนใจ/ชุมชนในพื้นที่	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	500,000	แปลงสาธิตการปลูกหญ้าแฝกใน	ที่ดิน	
	หมู่บ้านรอบศูนย์ฯ								พื้นที่ต่างๆจำนวน		
	- แปลงเกษตรกรรมต้นแบบฯ								5 แปลง		
	- หมู่บ้านเฉลิมพระเกียรติฯ										
3.5 อบรมการใช้ประโยชน์หญ้าแฝก	- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ	เกษตรกรที่สนใจ/ชุมชนในพื้นที่	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	500,000	ให้ความรู้การใช้	ที่ดิน	
เพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	- ศูนย์เรียนรู้และเครือข่าย	ชุมชนในพื้นที่/พื้นที่							ประโยชน์หญ้าแฝก		

แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	พื้นที่ดำเนินโครงการ	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ (ล้านบาท)						ที่มาของงบประมาณ งบปกติ/งบกลาง/อื่นๆ	ผลลัพธ์/ ผลผลิต	หน่วยงาน ดำเนินการ
			2560	2561	2562	2563	2564	รวม			
	หมู่บ้านรอบชุมชนฯ	เยาวชน							แก่เกษตรกร และ		
	- แปลงเกษตรกรต้นแบบฯ								เยาวชน จำนวน 10 ครั้ง		
	- หมู่บ้านเฉลิมพระเกียรติฯ										
3.6 บุดุกไม้ปลูกแก่งชัยแหวกดิน	ชุมชนฯ ภูพาน		-	-	-	400,000	400,000	800,000	งบกลาง	งานป่าไม้	
4. ด้านการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์											
5. ด้านการบริหารจัดการ											

ทะเบียนกลุ่มพื้นที่เป้าหมาย
ทะเบียนกลุ่มพื้นที่เป้าหมาย
ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดสกลนคร

ที่	ประเภท	ที่ตั้ง						ประชากร	รายได้เฉลี่ย/ปี/ ครัวเรือน	หมายเหตุ
		หมู่ที่	บ้าน	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด				
1	(1) 22 หมู่บ้านรอบศูนย์ บ้านห้วยยาง	2	ห้วยยาง	ห้วยยาง	เมือง	สกลนคร	760	214,997		
2	บ้านนาขาม	3	นาขาม	ห้วยยาง	เมือง	สกลนคร	773	134,761		
3	บ้านนาคำ	4	นาคำ	ห้วยยาง	เมือง	สกลนคร	1,382	321,273		
4	บ้านบอน	5	บอน	ห้วยยาง	เมือง	สกลนคร	552	166,252		
5	บ้านเหล่า	6	เหล่า	ห้วยยาง	เมือง	สกลนคร	336	185,841		
6	บ้านลาดกะเมือ	8	ลาดกะเมือ	ห้วยยาง	เมือง	สกลนคร	1,209	168,840		
7	บ้านม่วง	9	ม่วง	ห้วยยาง	เมือง	สกลนคร	356	206,752		
8	บ้านลาดสมบูรณ์	12	ลาดสมบูรณ์	ห้วยยาง	เมือง	สกลนคร	657	216,585		
9	บ้านลาดสมบูรณ์ใหม่	16	ลาดสมบูรณ์ใหม่	ห้วยยาง	เมือง	สกลนคร	893	207,090		
10	บ้านดงยอ	6	ดงยอ	พังขว้าง	เมือง	สกลนคร	945	47,543		
11	บ้านหนองปลาตุก	9	หนองปลาตุก	พังขว้าง	เมือง	สกลนคร	1,415	58,578		
12	บ้านนาแก้ว	5	นาแก้ว	ดงมะไฟ	เมือง	สกลนคร	579	104,685		
13	บ้านหนองไผ่	7	หนองไผ่	ดงมะไฟ	เมือง	สกลนคร	632	127,845		
14	บ้านดงน้อย	9	ดงน้อย	ดงมะไฟ	เมือง	สกลนคร	328	217,558		

ที่	ประเภท	ที่ตั้ง					ประชากร	รายได้เฉลี่ย/ปี/ ครัวเรือน	หมายเหตุ
		หมู่ที่	บ้าน	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด			
15	(1) 22 หมู่บ้านรอบศูนย์ บ้านหนองไผ่	12	หนองไผ่	ดงมะไฟ	เมือง	สกลนคร	474	171,001	
16	บ้านนาอ่าง	1	นาอ่าง	นาตาล	เต่างอย	สกลนคร	306	191,905	
17	บ้านนาตาล	3	นาตาล	นาตาล	เต่างอย	สกลนคร	651	165,222	
18	บ้านตากแดด	4	ตากแดด	บึงหวาย	เต่างอย	สกลนคร	388	36,524	
19	บ้านนาเลา	6	นาเลา	บึงหวาย	เต่างอย	สกลนคร	219	36,359	
20	บ้านบึงสา	3	บึงสา	จันทร์เพี้ย	เต่างอย	สกลนคร	740	50,715	
21	บ้านนางอย	4	นางอย	เต่างอย	เต่างอย	สกลนคร	716	39,936	
22	บ้านโพนปลาไหล	5	โพนปลาไหล	เต่างอย	เต่างอย	สกลนคร	799	47,827	

ที่	ประเภท	ที่ตั้ง					สมาชิก	รายได้	หมายเหตุ
		หมู่ที่	บ้าน	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด			
1	โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลุ่มน้ำก่ำ (2) 3 ศูนย์สาขา		โนนสังข์	ธาตุพนม	ธาตุพนม	นครพนม			
2	โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำลำพะยั้ง		กุดสิม	คุ้มเก่า	เขวง	กาฬสินธุ์			
3	โครงการพัฒนาพื้นที่ห้วยบางทรายตอนบน		सानแก้ว	กุดชุม	ดงหลวง	มุกดาหาร			

ที่	ประเภท	ที่ตั้ง					สมาชิก	รายได้เฉลี่ย/ปี	หมายเหตุ
		หมู่ที่	บ้าน	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด			
1	(3) 32 ศูนย์เรียนรู้ฯ ศูนย์เรียนรู้บ้านนาคำ(แดงเกษรตน์ฝน 47ไร่)	4	นาคำ	ห้วยยาง	เมือง	สกลนคร	36	324,042	
2	ศูนย์เรียนรู้บ้านบอน	5	บอน	ห้วยยาง	เมือง	สกลนคร	60	318,627	
3	ศูนย์เรียนรู้บ้านเหล่า	6	เหล่า	ห้วยยาง	เมือง	สกลนคร	44	106,000	
4	ศูนย์เรียนรู้บ้านลาดกะเมอ	8	ลาดกะเมอ	ห้วยยาง	เมือง	สกลนคร	47	62,755	
5	ศูนย์เรียนรู้บ้านม่วง	9	ม่วง	ห้วยยาง	เมือง	สกลนคร	32	88,000	
6	ศูนย์เรียนรู้บ้านลาดสมบุรณ์	16	ลาดสมบุรณ์	ห้วยยาง	เมือง	สกลนคร	31	151,900	
7	ศูนย์เรียนรู้บ้านลาดสมบุรณ์ใหม่	12	ลาดสมบุรณ์ใหม่	ห้วยยาง	เมือง	สกลนคร	53	124,500	
8	ศูนย์เรียนรู้บ้านดงยอ	6	ดงยอ	พังขว้าง	เมือง	สกลนคร	84	384,497	
9	ศูนย์เรียนรู้บ้านหนองปลาตุก	9	หนองปลาตุก	พังขว้าง	เมือง	สกลนคร	29	150,200	
10	ศูนย์เรียนรู้บ้านนากบแก้ว	5	นากบแก้ว	ดงมะไฟ	เมือง	สกลนคร	28	95,000	
11	ศูนย์เรียนรู้บ้านหนองไผ่	7	หนองไผ่	ดงมะไฟ	เมือง	สกลนคร	40	61,900	
12	ศูนย์เรียนรู้บ้านดงน้อย	9	ดงน้อย	ดงมะไฟ	เมือง	สกลนคร	29	86,760	
13	ศูนย์เรียนรู้บ้านหนองไผ่	12	หนองไผ่	ดงมะไฟ	เมือง	สกลนคร	30	88,120	
14	ศูนย์เรียนรู้บ้านนาอ่าง	1	นาอ่าง	นาตาล	ต่างอย	สกลนคร	51	201,150	
15	ศูนย์เรียนรู้บ้านนาตาล	3	นาตาล	นาตาล	ต่างอย	สกลนคร	54	238,550	

ที่	ประเภท	ที่ตั้ง					สมาชิก	รายได้เฉลี่ย/ปี	หมายเหตุ
		หมู่ที่	บ้าน	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด			
16	ศูนย์เรียนรู้ฯ (3) 32 ศูนย์เรียนรู้ฯ	4	ตากแดด	บึงทวาย	ต่างอย	สกลนคร	41	198,240	
17	ศูนย์เรียนรู้ฯ บ้านนาเลา	6	นาเลา	บึงทวาย	ต่างอย	สกลนคร	32	194,870	
18	ศูนย์เรียนรู้ฯ บ้านบึงสา	3	บึงสา	จันทร์เพ็ญ	ต่างอย	สกลนคร	45	307,600	
19	ศูนย์เรียนรู้ฯ บ้านนางอย	4	นางอย	ต่างอย	ต่างอย	สกลนคร	58	185,060	
20	ศูนย์เรียนรู้ฯ บ้านโพนปลาไหล	5	โพนปลาไหล	ต่างอย	ต่างอย	สกลนคร	20	222,980	
21	ศูนย์เรียนรู้ฯ บ้านห้วยยาง	2	ห้วยยาง	ห้วยยาง	ต่างอย	สกลนคร	35	110,760	
22	ศูนย์เรียนรู้ฯ บ้านนาขาม	3	นาขาม	ห้วยยาง	ต่างอย	สกลนคร	51	89,000	
23	ศูนย์เรียนรู้ฯ อ่างเก็บน้ำภูไม้รวก	2	ห้วยยาง	ห้วยยาง	เมือง	สกลนคร	31	178,300	
24	ศูนย์เรียนรู้ฯ อ่างเก็บน้ำห้วยเค็ดม	3	นาขาม	ห้วยยาง	เมือง	สกลนคร	35	256,000	
25	ศูนย์เรียนรู้ฯ อ่างเก็บน้ำห้วยอ่าง	2	ห้วยยาง	ห้วยยาง	เมือง	สกลนคร	31	137,350	
26	ศูนย์เรียนรู้ฯ อ่างเก็บน้ำห้วยเรียนไพร	8	ลาดกะเมอ	ห้วยยาง	เมือง	สกลนคร	37	146,000	
27	ศูนย์เรียนรู้ฯ อ่างเก็บน้ำตาตไฮ้ใหญ่	10	นานกเค้า	ห้วยยาง	เมือง	สกลนคร	56	154,800	
28	ศูนย์เรียนรู้ฯ อ่างเก็บน้ำบ้านลาดกะเมอ	16	ลาดสมบูรณ	ห้วยยาง	เมือง	สกลนคร	44	193,962	
29	ศูนย์เรียนรู้ฯ อ่างเก็บน้ำห้วยทรายดอนบน 1	9	หนองปลาตุก	พังช้าง	เมือง	สกลนคร	32	197,500	
30	ศูนย์เรียนรู้ฯ อ่างเก็บน้ำห้วยทรายดอนบน 2	6	ดงยอ	พังช้าง	เมือง	สกลนคร	19	191,800	

ที่	ประเภท	ที่ตั้ง				สมาชิก	รายได้เฉลี่ย/ปี	หมายเหตุ
		หมู่ที่	บ้าน	ตำบล	อำเภอ			
	(3) ศูนย์เรียนรู้ฯ							
31	ศูนย์เรียนรู้ฯอ่างเก็บน้ำห้วยเรือ	5	นากบแก้ว	ดงมะไฟ	เมือง	39	97,200	
32	ศูนย์เรียนรู้ฯอ่างเก็บน้ำห้วยญี่ปุ่น	6	เทศบาลกุง	ดงมะไฟ	เมือง	30	233,550	

	ประเภท	ที่ตั้ง				ประชากร	รายได้เฉลี่ย/ปี/ครัวเรือน	หมายเหตุ
		หมู่ที่	บ้าน	ตำบล	อำเภอ			
	(4) 5 หมู่บ้านขยายผล							
1	บ้านดงชุมข้าว	3	ดงชุมข้าว	พังงัวง	เมือง	468	50,000	
2	บ้านดงชุมไม้ไต้	14	ดงชุมไม้ไต้	พังงัวง	เมือง	357	45,000	
3	บ้านดงสมบูรณ์	10	ดงสมบูรณ์	พังงัวง	เมือง	297	38,000	
4	บ้านโนนสมบูรณ์	10	โนนสมบูรณ์	ดงมะไฟ	เมือง	384	168,348	
5	บ้านอ่างคำ	7	อ่างคำ	นาตาล	เต่างอย	559	112,348	

ที่	ประเภท	ที่ตั้ง					สมาชิก	รายได้เฉลี่ย/ปี	หมายเหตุ
		หมู่ ที่	บ้าน	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด			
1	(5) 18 อำเภอ 36 ราย นายถาวรลาดบาตรี	2	โพนสว่าง	เชียงเคือ	เมือง	สกลนคร	-	124,900	
2	นางบังอรไชยเสนา	4	น้อยจอมศรี	ฮางโฮง	เมือง	สกลนคร	-	1,399,640	
3	นายสมชายอินธิระ	11	พลังใหม่	โพนงาม	อากาศอำนวย	สกลนคร	-	300,000	
4	นายวงศ์สถิตย์โมรรราชกูร์	7	เชื่อม	โพนแพง	อากาศอำนวย	สกลนคร	-	211,900	
5	นายทองปานพิมพ์พาณิชย์	4	คำประมง	สว่าง	พรรณานิคม	สกลนคร	-	1,445,000	
6	นายวิพิมพ์สาดี	16	นาดี	นาหัวป่อ	พรรณานิคม	สกลนคร	-	218,000	
7	นายพิพัฒน์สีตล	13	หนองไผ่	โคกสี	สว่างแดนดิน	สกลนคร	-	166,500	
8	นายอินตาทันยาลือ	11	สว่างแดนดิน	สว่างแดนดิน	สว่างแดนดิน	สกลนคร	-	117,700	
9	นายสมพรบุญยาน	13	พรสวรรค์	ปลาไหล	วาริชภูมิ	สกลนคร	-	272,600	
10	นายสมคิดศรีลาวงค์	18	โนนนาคำ	คำบ่อ	วาริชภูมิ	สกลนคร	-	563,000	
11	นางวรารภรณ์ไยสัย	8	กุสุมาลย์	กุสุมาลย์	กุสุมาลย์	สกลนคร	-	102,700	
12	นางหทัยทิพย์จารุสาร	6	กุสุมาลย์	กุสุมาลย์	กุสุมาลย์	สกลนคร	-	1,375,500	
13	นายถนอมแก้วลลตเหล่า	18	โนนแก้ว	ธาตุ	วานรนิวาส	สกลนคร	-	264,800	
14	นายแห่งปึงอทา	1	นาซอ	นาซอ	วานรนิวาส	สกลนคร	-	62,500	

ที่	ประเภท	ที่ตั้ง						สมาชิก	รายได้เฉลี่ย/ปี	หมายเหตุ
		หมู่ที่	บ้าน	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด				
15	(5) 18 อำเภอ 36 ราย	3	นาขาม	นาเมือง	กุดบาก	สกลนคร	-	231,000		
16	นางพิมพ์เดือนคำ	6	กุดไฮ	กุดไฮ	กุดบาก	สกลนคร	-	93,500		
17	นายโพธิ์ทองโพธิ์ราช	12	สุขเกษม	ไฮหย่อง	พังโคน	สกลนคร	-	253,560		
18	นายไม่ตรีอุปสัย	5	ดอนตาล	พังโคน	พังโคน	สกลนคร	-	211,900		
19	นายสมวันเพชรแก้ว	3	สิมบอง	บ่อแก้ว	บ้านม่วง	สกลนคร	-	72,345		
20	นายเอกสมใจ	1	หนองกวาง	หนองกวาง	บ้านม่วง	สกลนคร	-	753,000		
21	นายศรารัฐสุด	2	ถ้ำตัว	ปทุมวาปี	ส่องดาว	สกลนคร	-	776,000		
22	นายบัวไขอนุมาศ	2	กุดตะคาม	ท่าศิลา	ส่องดาว	สกลนคร	-	558,000		
23	นายวัลลภเจริญสุทธิพันธ์	2	โคกมะนาว	หนองปลิง	นิคมน้ำอุ่น	สกลนคร	-	34,228		
24	นางวิเสวรรณคำภูแสน	5	หนองปลิง	นิคมน้ำอุ่น	นิคมน้ำอุ่น	สกลนคร	-	20,950		
25	นายคำมีชาทอง	11	สระแก้ว	นาแต่	คำตากล้า	สกลนคร	-	107,000		
26	นายคำพาลภูหน่วยหนา	8	วังเวิน	คำตากล้า	คำตากล้า	สกลนคร	-	100,600		
27	นายบุญมยาษาไชย	1	จันทร์เพ็ญ	จันทร์เพ็ญ	เต่างอย	สกลนคร	-	1,405,500		
28	นางจันทร์สุดาแสนพงษ์	5	หนองบัว	บึงทวาย	เต่างอย	สกลนคร	-	202,420		

ที่	ประเภท	ที่ตั้ง						สมาชิก	รายได้เฉลี่ย/ปี	หมายเหตุ
		หมู่ ที่	บ้าน	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด				
29	(5) 18 อ.แกอ 36 ราย นายสมศักดิ์โคตรทานาม	8	แมตนาทม	แมตนาทม	โคกศรีสุพรรณ	สกลนคร	-	148,700		
30	นายบุญมีพิมพ์แพง	6	หนองนางคอม	ด้าม่วงคำ	โคกศรีสุพรรณ	สกลนคร	-	119,020		
31	นายหมุนสินราช	4	ตงสง่า	หนองแปน	เจริญศิลป์	สกลนคร	-	80,000		
32	นางจินตนาสุภาวะ	10	โนนคำพัฒนา	เจริญศิลป์	เจริญศิลป์	สกลนคร	-	333,000		
33	นายสมยศนาหมื่นหงษ์	10	แป้น	บ้านแป้น	โพธิ์นาแก้ว	สกลนคร	-	1,156,000		
34	นายกาพรไย้งหน้า	5	วังปลาเชื่อม	บ้านโนน	โพธิ์นาแก้ว	สกลนคร	-	479,200		
35	นายสมัยเลิศสงคราม	1	สร้างค้อ	สร้างค้อ	ภูพาน	สกลนคร	-	220,000		
36	นายสมชายทองดีนอก	6	หลุบเลา	หลุบเลา	ภูพาน	สกลนคร	-	559,500		

ที่	ประเภท	ที่ตั้ง					ประชากร	รายได้เฉลี่ย/ปี	หมายเหตุ
		หมู่ที่	บ้าน	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด			
	(6) 10 หมู่บ้านเฉลิมพระเกียรติ								
1	บ้านโนนสมบูรณ์	10	โนนสมบูรณ์	ดงมะไฟ	เมือง	สกลนคร	384	168,348	
2	บ้านนาตาล	3	นาตาล	นาตาล	เต่างอย	สกลนคร	720	52,729	
3	บ้านคำข่า	4	คำข่า	ไร่	พรรณานิคม	สกลนคร	667	450,000	
4	บ้านโคกตาตทอง	5	โคกตาตทอง	ค้อเขียว	วาริชภูมิ	สกลนคร	726	464,714	
5	บ้านเหล่าใหญ่	2	เหล่าใหญ่	เหล่าใหญ่	ส่องดาว	สกลนคร	1,205	114,300	
6	บ้านหนองเผือก	3	หนองเผือก	หนองทุ่ง	วาปีปทุม	มหาสารคาม		32,100	
7	บ้านโคกโพน	3	โคกโพน	กันทรารมย์	ซุซัน	ศรีสะเกษ			
8	บ้านศรีถาวรพนา	12	ศรีถาวรพนา	กุดชุม	ดงหลวง	มุกดาหาร			
9	บ้านแสนสำราญ	4	แสนสำราญ	นาเชือก	ยางตลาด	กาฬสินธุ์			
10	บ้านม่วงน้ำ	3	ม่วงน้ำ	ป่าฝาง	จังหาร	ร้อยเอ็ด			